

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DALKEY ARŞİVİ

Flann O'Brien

Türkçesi: Gülden Hatipoğlu

FLANN O'BRIEN

Gerçek adıyla Brian O'Nolan on iki kardeşin üçüncüsü olarak 5 Ekim 1911'de bugün Kuzey İrlanda sınırları içinde kalan Tyrone kontluğunun Strabane ilçesinde dünyaya geldi. Yaşadıkları yerde İrlandaca eğitim veren bir okul bulunmadığından, çocuklarının İngilizce eğitim almasını istemeyen babasının tercihiyle on iki yaşına kadar evde eğitim gördü. 1922'de ailesiyle birlikte Dublin'e taşındı. 1929'da Dublin Üniversitesi'ne başlayarak edebiyat okudu. Yaratıcı dehasının ilk örneklerini öğrencilik yıllarında katıldığı münazara kulüplerinde yaptığı konuşmalarda, öğrenci dergilerinde yazdığı yazılarda, sonrasında 1934'te arkadaşlarıyla kurduğu ve editörlüğünü üstlendiği *Blather* (Zırva) adlı dergide sergiledi. Bu dergilerde Brother Barnabas takma adıyla yazılar yayımladı. 1935'te İrlanda Kanu İdaresi'nde göreve başladı ve emekli olduğu 1953 yılına kadar çeşitli yerel hükümetlerin özel sekreterliğini yaptı. İlk romanı *At Swim-Two-Birds* 1939'da yayımlandı. Samuel Beckett ve James Joyce romandan övgüyle bahsettiler. İkinci romanı *Üçüncü Polis* yayınevleri tarafından geri çevrilerek yazarını büyük hayal kırıklığına uğrattı (yazarın ölümünden sonra 1967'de basıldı). 1941'de İrlandaca yazdığı *An Béal Bocht/The Poor Mouth* adlı üçüncü romanını yayımladı. Bundan sonra hemen hemen yirmi yıl hiç roman yazmadı. 1940 yılında *Irish Times* gazetesinde Myles na Gopaleen takma adıyla köşe yazıları kaleme almaya başladı. Otuz yıl boyunca "Cruiskeen Lawn" (Dolup Taşan Minik Küp) başlıklı köşesinde neredeyse her gün yazdı. Bu yazılar yazarın ölümünden sonra *The Best of Myles*, *The Hair of the Dogma*, *Further Cuttings from Cruiskeen Lawn* ve *At War* adlı kitaplarda bir araya getirildi. Ölümünden birkaç yıl önce tekrar roman yazmaya başladı ve 1962'de *The Hard Life* (Zor Hayat), 1964'te *Dalkey Arşivi* adlı romanları basıldı. 1 Nisan 1966'da Dublin'de öldü.

GÜLDEN HATİPOĞLU

13 Mart 1974'te İstanbul'da doğdu. 1992-1995 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nde okuduktan sonra öğrenimini yarıda bırakarak İzmir'e yerleşti. 2001 yılında Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. James Joyce'un *Ulysses* adlı eseri üzerine yazdığı yüksek lisans tezini 2004 yılında tamamladı. Halen Flann O'Brien üzerine yazdığı doktora tezi üzerinde çalışmakta ve Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Flann O'Brien
DALKEY ARŞİVİ

Türkçesi: Gülden Hatipoğlu

Yayın No 1034
Everest Klasikler 23

Dalkey Arşivi
Flann O'Brien

Kitabın Özgün Adı:
The Dalkey Archive

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer
İngilizceden çeviren: Gülden Hatipoğlu
Son okuma: Mustafa Çevikdoğan
Kapak tasarımı: Utku Lomlu
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 1964, Brian O'Nolan
© 2011; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

Bu kitabın çevirisini Dublin, İrlanda'daki
Ireland Literature Exchange (çeviri fonu) desteklemiştir.
www.irelandliterature.com
info@irelandliterature.com

1. Basım: Ocak 2012

ISBN: 978 - 975 - 289 - 956 - 8
Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Tel: (0212) 674 97 23
Faks: (0212) 674 97 29

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>
Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

*Koruyucu Meleğim'e
ithaf ediyorum bu sayfaları,
amacımın sadece muziplik olduğunu
anlasın diye,
ebedi yuvama gittiğimde
aman bir yanlış anlaşılma
olmasın diye.*

I

Dalkey, Dublin'in tahminen yirmi kilometre güneyinde, deniz kıyısında küçük bir kasabadır. Evlerin birbirine sokulup sarıldığı, sakin, uykuda gibi görünen, alışılmadık bir kasaba. Pek sokağa benzemeyen, tesadüfi gibi görünen buluşmalara sahne olan sokakları daracıktır. Küçük dükkânlar kapalı gibi gözükse de aslında açıktır. Bir gezgine fevkalade önemli ve imtiyazlı bir yerin kapı komşusuymuş hissini veren mütevazı bir yerleşim yerine benzer Dalkey. Öyledir de: Semavi bir tasarıma açılan bir geçittir.

Dikkatlice bakın. Adeta *per iter tenebricosum** misali, gölge, donuk, patikavari yolu tırmanın, sanki görünmez bir el bir perdeyi mucizevi bir şekilde aniden açıvermiş gibi onun pat diye karşınıza çıktığını göreceksiniz. Evet, işte bu, Vico Yolu.

Vay canına!

Yol hafif kıvrımlarla yukarı doğru ilerler ve patikanın solundaki alçak duvarın ötesinde büyümlü bir manzara sere serpe uzanır – kayalık çayır, çok uzakta oyuncak gibi görünen demiryoluna yetişmek istermiş gibi hızla savurur kendini aşağı doğru. Bunun da ardında, Killiney Körfezi'nin muazzam

* (Lat.) Karanlık bir yoldan geçmek. Romalı şair Catullus'un (MÖ 84-54) bir dizesinden alıntıdır. ("*Qui nunc it per iter tenebricosum / Illuc unde negant redire quemquam.*") (ç.n.)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

bağrında sessiz sedasız, yavaşça kımıldayan uçsuz bucaksız, içkin deniz vardır. Denizle belli belirsiz bir çizgide buluşan gökyüzünde bir bulut kaflesi doğuya doğru usulca ilerler.

Peki ya sağında ne var dersiniz? Korkunç bir kibir: Kudretli bir granit kayası göğe doğru tırmanır durur; sırtını örten karaçalı ve eğreltiotları, gür çam, ladin, köknar ve atkestenesi ağaçlarıyla tek vücut olmuştur; daha da ötelerde ince, özenli okalıptüs ağaçları zarif kümeler halinde uzanır – tatlılıkla salınan yapraklar, karman çorman bir ışık yığını, renk, pus ve bereketli bir hava, akşam açan dalların gölgesinde dikey, yemyeşil, düşey, halka halka, fırıl fırıl dönen, göz kamaştıran bir görüntü. Çavuş Fottrell'in lugatında olup da kullanmadığım kelime kaldı mı acaba?

Neden Vico Yolu demişler ki bu yola? Bu ihtişam, insanoğlunun dünyadaki yazgısının tez-antitez-sentez-kaos döngüsünden ibaret olduğunu savunan meşhur filozofu hatırlattığı için mi acaba? Pek sanmam. Napoli Körfezi'ne mi benzetilmiş yoksak? Bu da akla yatkın gelmiyor; çünkü Napoli'nin havası, içi kurumuş İtalyanları fena benzeten sıcak ve sert bir hava olsa gerek – gözü yaşlı İrlanda semaları, adeta rengârenk esen hafif meltemler ne gezer oralarda.

Uzakta, tepelerde, üzerinde küçük bir dikilitaşın yükseldiği basamaklarda oturup bu manzarayı seyre dalebilir insan: deniz, körfezin diğer ucundaki Howth Yarımadası ve daha da ötede, sağ yanda, Wicklow Dağları'nın mavi ve gri tonlarda belli belirsiz seçilen hatları. Bütün bu görkemin yaratıcısını onurlandırmak için mi dikilmiş bu anıt buraya? Hayır. Belki de onun yarattığı takdire şayan İrlandalılardan biri için dikilmiştir – Johannes Scotus Erigena ya da ne bileyim, Parnell? Yok yok: Kraliçe Victoria.

Mary, Michael Shaughnessy'nin düşüncelerini dürtükleyip duruyordu. Aklının kıyılarında işveli bir edayla aylak aylak do-

laşıyordu; koyu kahverengi gözleri, açık renk saçları, zarafeti, ama asıl duruşundaki o güzellik yok mu! Tam bir baş belasıydı, ama onu defetmek de mümkün değildi. Adam kaşlarını çatıp yumruğunu sıkırmıştı ki, kulağına kesik kesik çalınan homurtulardan Hackett'in hemen arkasında olduğunu fark etti.

"Şu senin dini bütün Mary'ciğin nasıl?" diye sordu Hackett.

"Sen kendi işine bak," dedi Shaughnessy suratını ekşiterek, "Asterisk Agnes dediğin o kadınla ilgili sana bir şey soruyor muyum ben hiç?"

"Eğer merak ediyorsan keyfi gayet yerinde çok şükür."

Islak yüzme takımlarını gevşekçe kavrayarak yürümeye koyuldular.

Denize doğru inen alçak duvardaki ince bir aralıktan, ta ilerideki demiryoluna doğru bayır aşağı uzanan taşlık bir keçi yoluna çıkılıyordu; işte bu yol üzerindeki bir yaya köprüsünü aşınca Beyaz Kaya dedikleri, denize girilen bir yere varılıyordu. Bu ince aralıkta bir adam durmuş, bir eliyle duvara yaslanmıştı. Shaughnessy daha da yaklaşıncaya, kocaman kafasındaki sarıya çalan seyrek saçları boydan boya yana taranmış, ince yapılı, uzun boylu, sinekkaydı tıraşlı bir adam olduğunu gördü.

"Zavallı adamcağız yaralanmış," dedi Hackett.

Adamın çehresi uysal ve medeniydi, ama yüzünü hafiften buruşturan acıyla çarpıklaşmıştı. Ayağında sandalet vardı, sağ ayağının başparmağı taze kanla kaplıydı. Durdular.

"Bayım, yaralı mısınız?" diye sordu Hackett.

Adam ikisini de nezaketle tepeden tırnağa süzdü.

"Galiba öyle," diye yanıt verdi, "denizdeki tehlikelere karşı uyarı yazıları asmışlar aşağıya. Karada çok daha fazla tehlike vardır genelde. Şuradaki lanet olası yolda yürürken gözümden kaçan, hançer gibi sivri, küçük bir granit parçasına çarptım sağ ayak parmaklarımı."

“Size yardımımız dokunur belki,” dedi Shaughnessy, “Dalkey’deki Kolza Oteli’ne kadar size seve seve eşlik ederiz. Orada bir eczacı, belki de bir doktor buluruz artık.”

Adam hafifçe gülümsedi.

“Çok nazıksınız,” diye yanıt verdi, “ama ben kendi kendimin doktoruyum. Yine de, eve kadar yardım edebilir misiniz bana?”

“Elbette,” dedi Shaughnessy.

“Bu civarlarda mı oturuyorsunuz?” diye sordu Hackett.

“Hemen şu yukarıda,” dedi adam, göğe doğru yükselen ağaçları işaret ederek. “Kesik bir ayakla tırmanılamayacak kadar dik bir yol.”

Adamın işaret ettiği o ücralarda bir ev bulunduğundan haberi yoktu Shaughnessy’nin, ama hemen hemen aksi istikamette, yolu kuşatan korkulukların arasında küçük bir geçit göze çarpıyordu.

“Orada bir ev olduğundan eminseniz şayet, yardım etmekten kıvanç duyarız,” dedi Hackett yüzü ışıldayarak.

“Evin marifeti de burada zaten, postacı dışında orada olduğunu neredeyse kimse bilmez,” diye yanıt verdi diğeri hak verircesine.

İki refakatçi, adamı dirseklerinden hafifçe kavradıkları gibi yolun diğer tarafına geçtiler. Geçide girer girmez onları karşılayan dar ama kâfi derecede düz bir patika, ağaç gövdeleri ve çalılar arasından yukarı doğru güç bela tırmanıyordu.

“Kendimi tanıtayım bari,” dedi topallayan adam. “Adım De Selby.”

Shaughnessy de, herkesin ona Mick dediğini ekleyerek kendini takdim etti. Hackett’ın kendisini sadece Bay Hackett olarak tanıttığı gözünden kaçmadı: Edepli bir tarafsızlık, belki de lütufkâr bir tavır gibi geldi bu ona.

“Bu yöre kalaycılarla, denyolarla ve ağzı bozuk adamlarla dolu,” dedi De Selby. “Siz İrlandaca bilir misiniz beyler?”

Bu yersiz soru Shaughnessy’yi afallattı, ama Hackett istifini hiç bozmadı.

“Epey bilirim, güzel bir lisandır.”

“Epey, *mór* kelimesi büyük anlamına gelir. Evimin önünde –neredeyse geldik– arazinin boyutu düşünülecek olursa şaşırtıcı genişlikte çim bir alan var. Eve isim koyarken, *mór* ile çim kelimelerini neden birleştirmeyeyim, diye düşündüm. Melez bir şey oldu tabii, ama ne önemi var, değil mi? Dalkey köyünde Teague McGettigan adında boş gezenin boş kalfası bir adam buldum. Buranın yerlisi bir arabacı, elinden her iş gelir, ayrıca hava gözlemcisi, on parmağında on marifet. Evin adını boyayla kapıya yazmasını istedim ve yazacağı kelimeleri soyledim. Bekleyin de görün neticeyi.”

Ev artık gözlerine ilişmişti, kereste ve tuğladan yapılma alçak bir villaydı. Yaklaştıkça De Selby’nin anlattığı çim alanın dediği kadar büyük olduğunu gördüler, fakat ne yazık ki, yassı otlarla kaplı, kaba saba, pejmürde, meyilli bir açıklıktan ibaretti. Ahşap bahçe kapısının üzerinde siyah harflerle ÇİMORAĞI yazılıydı. De Selby derin derin iç geçirirken Shaughnessy ve Hackett kıs kıs güldü.

“Tanrı biliyor ya, her zaman Teague’nin bizim yerli Leonardo’muz olduğunu düşünmüşümdür,” diyerek kıkırdadı Hackett. “İyi tanırım o çulsuz serseriye.”

Eve doğru çekine çekine ilerlediler. De Selby’nin ayağı artık hem kanla hem de kirle kaplıydı.

II

“Sakat dostumuz düzgün bir biradere benziyor,” dedi Hackett oturduğu koltuktan. De Selby “pedal parmağındaki yarayla ilgilenmek” için konuklarının müsaadesini istemişti, konuklar da bu arada oturma odasını meraklı gözlerle tepeden turnağa süzmüşlerdi. Dikdörtgen biçiminde, genişçe, basık tavanlı bir odaydı. Bütün duvarlar yerden yaklaşık kırk beş santim yüksekliğindeki cilalı lambriyle kuşatılmıştı, geri kalan kısımları rengi atmış yeşilimsi bir duvar kâğıdıyla kaplıydı. Tek bir resim bile yoktu. Şöminenin her iki yanında, duvara gömülü, maun rengi, tıka basa dolu birer kitaplık duruyordu. Bir sürü sandalye, tam ortada küçük bir masa, odanın öte yanındaki duvara dayalı ve üzeri mikroskop da dahil muhtelif bilimsel araç gereçle kaplı büyükçe bir masa vardı. Bu masanın üzerinde güçlü bir ışık saçtığı belli olan bir lamba sarkıyordu, solunda ise, üzerinde notalar duran Liehr marka bir konsol piyano vardı. Belli ki bir bekâr eviydi burası, ama temiz ve derli topluydu. Bir müzisyen miydi acaba, ya da bir tıp adamı, bir kâhin, jeodezik bir kimyacı mı... yoksa bir âlim mi?

“Burada kendi köşesine çekilmiş,” dedi Mick Shaughnessy, “bütün gözlerden ırak.”

“Böylesine gizli bir karargâhta her türlü numarayı çevirebilecek türde bir adam,” diye karşılık verdi Hackett. “Tehlikeli bir tip olabilir.”

Çok geçmeden De Selby yeniden göründü, yüzü sevinçle parlıyordu, sırtını boş şömineye vererek odanın ortasında dikildi.

“Yüzeysel bir damar lezyonu,” dedi keyifli bir tonda. “İyice temizledim, dezenfekte ettim, merhem sürdüm ve gördüğünüz gibi suyun bile nüfuz edemeyeceği bir sargıyla sardım.”

“Yüzmeye devam etmek niyetinde misiniz yoksa?” diye sordu Hackett.

“Elbette.”

“Bravo! Müthiş bir adamsınız.”

“Yok canım, hiç de değil – yüzmek benim işimin bir parçası. Bu arada, siz beylerin ne işle meşgul olduğunuzu sormamın bir sakıncası var mı?”

“Ben düşük rütbeli bir devlet memuruyum,” diye yanıt verdi Mick. “İşimden, insanı boğan atmosferinden ve iş arkadaşlarım olacak bürodaki o pasaklılardan nefret ediyorum.”

“Benim halim daha beter,” dedi Hackett sahte bir kederle. “Kuyumculuk yapan babamın yanında çalışıyorum, ama gel gör ki, anahtarların üzerine titreyen bir adamdır kendisi. Maşıma zam yapma şansım da yok. Bana da kuyumcu denebilir kanımca, ya da kuyumcu çırağı. Veya uyduruk kuyumcu.”

“Oldukça ilginç bir meslek, zira biraz bilgim vardır bu konuda. Taş kesiyor musunuz?”

“Bazen.”

“Pekâlâ. Efendim, bendeniz Tanrıbilimci ve fizikçiyim; bu iki bilim, eskatoloji ve astrognoloji gibi diğer pek çok bilimi de içine alan bilimlerdir. Burası öyle sessiz ve huzurlu bir yer ki, gerçek anlamda düşünebilmemi sağlıyor. Sanırım araştırmalarım neticelenmek üzere. Neyse, bırakalım bunları da, sizi biraz eğlendireyim.”

Piyanonun başına oturdu ve birkaç yavaş parça çaldıktan sonra, Mick’in içsel bir zekâyla, kulak tırmalayan “harikula-

de” bir kromatik dizanteri olarak adlandıracağı bir performans sundu. Bu gürültü, insanın kulak zarını parçalayan bir akortla sona erdi.

“Nasıl buldunuz?” diye sordu De Selby yerinden kalkarak. Hackett bilgiç bilgiç baktı.

“Dikkatsizce çalınmış bir Liszt’ti sanırım,” dedi.

“Hayır,” diye karşılık verdi De Selby. “Dinlediğiniz esas olarak César Franck’ın keman ve piyano için yazdığı meşhur sonatın başındaki kanundu. Geri kalanı tamamen doğaçlamaydı. Bendeniz uydurdum.”

“Olağanüstü bir piyanistsiniz,” diyerek atıldı Mick.

“Sadece zevk için çalışıyorum, ama piyano aynı zamanda çok faydalı bir araç da olabilir. Bakın ne göstereceğim size.”

Piyanoya gitti, üstteki menteşeli kapağı kaldırdı, sarımtırak bir sıvıyla dolu bir şişe çıkardı ve şişeyi masanın üzerine koydu. Daha sonra kitaplıklardan birinin alt tarafında bir bölmeyi açarak üç şık kadeh ve suya benzeyen bir sıvıyla dolu bir sürahi çıkardı.

“Bu gördüğünüz İrlanda’da bulup bulabileceğiniz en iyi viskidir, kusursuzca üretilmiş ve iyice dinlendirilmiştir. Böyle bir ikrama hayır demezsiniz herhalde.”

“Seve seve kabul ederim,” dedi Hackett. “Bakıyorum da şişenin üzerinde etiket yok.”

“Teşekkür ederim,” dedi Mick, De Selby’nin bonkörce doldurduğu kadehi alırken. Viskiden, hatta alkollü herhangi bir içkiden pek hazzetmezdi, ama adabımuaşeret kuralları her şeyden önce gelirdi. Hackett da aynını yaptı.

“Su orada,” dedi De Selby eliyle işaret ederek. “Başka bir adamın karısına göz koyma ve asla viskisine su katma. Şişenin üzerinde etiket yok, çünkü bu viskiyi kendim yaptım.”

Hackett içkisinden kararsızca bir yudum aldı.

“Viskinin şişede dinlendirilmediğini biliyorsunuzdur umarım. Ama itiraf etmeliyim ki tadı güzel.”

Mick ve De Selby makul ölçüde birer yudum aldılar içkilerinden.

“İki gözüm,” dedi De Selby, “şeri fiçıları, uygun sıcaklık, yeraltı mahzenleri ve diğer bütün ıvır zıvırları ben de biliyorum. Ama bu türden hususlar burada geçerli değil. Bu viski geçen hafta üretildi.”

Hackett koltuğunda öne doğru eğildi, irkilmişti.

“Nasıl yani?” diye bağırdı. “Yalnızca bir haftalık mı? O halde buna viski denemez. Aman yarabbi! Sizin niyetiniz bizi kalp sektesinden öldürmek veya böbreklerimizi iflas ettirmek mi?”

De Selby dalgacı bir hava takınmıştı.

“Gördüğünüz gibi Bay Hackett, bu enfes iksirden ben de içiyorum. Ayrıca bir haftalık olduğunu söylemedim. Bir hafta önce üretildi, dedim.”

“Bugün günlerden cumartesi. Bir iki gün fazla ya da eksik, ne fark eder?”

“Bay De Selby,” dedi Mick tatlılıkla araya girerek, “şüphesiz, söyledikleriniz takdire şayan, kullandığınız terminolojide de ince bir ayrım var. Ama ne dediğinizi pek anlamadım.”

De Selby içkisinden koca bir yudum aldıktan sonra, mülayim yüzünü karanlık bir ciddiyet kapladı aniden.

“Beyler,” dedi kuru bir ses tonuyla, “zaman konusunda uzmanlaştım. Zaman denilen şey bir olay, bir hazne, bir süreklilik hali, evrenin bir bileşeni olarak adlandırılmıştır. Ben zamanı durdurabilir, görünen gidişatını tersine çevirebilirim.”

Mick, daha sonra geriye dönüp baktığında, tam da o anda Hackett’ın belki de bilinçsizce saatine göz atmasını komik buldu.

“Zaman benim için hâlâ geçiyor,” diye gakladı Hackett boğuk bir sesle.

“Zamanın geçmesi gök cisimlerinin hareketlerine göre hesaplanır,” diyerek devam etti De Selby. “Bunlar zamanın nasıl

işlediğini belirlemek adına başvurulmuş aldatıcı göstergelerdir. Zaman, Newton, Spinoza, Bergson, hatta Descartes gibi aklı başında görünen pek çok insan tarafından araştırılmış ve açıklanmıştır. Einstein'ın izafiyet saçmalığının esasları uyduruktur, hatta düzmecedir. Einstein zaman ve mekânın birbirinden bağımsız olarak gerçekten var olamayacağını, ikisinin sadece birlikte idrak edilebileceğini söylemeye çalışmıştır. Astronomi ve jeodezi gibi uğraşlar insanoğlunun aklını karıştırmıştır. Anlıyor musunuz?”

De Selby bunları söylerken Mick'e baktığı için, Mick kafasını emin bir şekilde salladı ama koca bir yudum daha viski yuvarlamayı da ihmal etmedi. Hackett kaşlarını çatmış oturuyordu. De Selby de gidip masaya oturdu.

“Zamanı entelektüel, felsefi veya matematiksel ölçütlerle telakki etmek budalalıktır, sadece aylakların meşgul olduğu şeylerdir bunlar. Bu türden münasebetsiz ağız dalaşlarında illa ki bir züppe çıkar ve sonsuzluk ile ebediyet gibi terimler ortaya atarak bir tür beyin tutulmasına neden olur.”

Mick aptalca da olsa bir şey söylemenin yerinde olacağını düşündü.

“Eğer zaman sizin iddia ettiğiniz gibi bir illüzyondan ibaretse, nasıl oluyor da bir çocuk doğduktan sonra zaman içerisinde bir delikanlıya, bir adama, sonra yaşlı bir adama ve en nihayetinde bitik ve biçare bir kötürüme dönüşüyor?”

De Selby'nin belli belirsiz gülümsemesi, mülayim ruh halinin geri geldiğine işaretti.

“İşte, düşünceyi formüle etme konusunda bir hataya daha düştünüz. Zamanı organik bir evrimle karıştırıyorsunuz. Şu bahsettiğiniz çocuğun büyüüp yirmi bir yaşına geldiğini farz edelim. Bu genç adamın toplam ömrü yetmiş yıl olsun. Bir de, ömrü yirmi yıl olan bir atı düşünelim. Atıyla gezintiye çıkıyor. Bu iki yaratık aynı zaman koşullarında eş-

zamanlı olarak var olur mu? Atın zaman hızı, adamın zaman hızının üç buçuk katı mıdır?”

Hackett artık pür dikkat kesilmişti.

“Böyle buyurun,” dedi. “Dünyaya kazık çakan bu açgözlü şahsın iki yüz yaşına dek yaşadığını farz edelim. Şayet on beşlik bir delikanlı tarafından bir yerde kısıtılıp öldürülürse, bahsettiğiniz zaman oranı nasıl hesaplanır?”

“Onu da kendin bul,” diye yanıt verdi De Selby gülümseyerek. “Tehalüf, uyuşmazlık, uzlaşmazlık kol geziyor her yerde. Zavallı Descartes! Doğada olan biten her şeyi, dinamik değil de kinetik bir mekanik koduna indirgemeye çalıştı. Ona göre cisimlerin bütün hareketleri daireseldi, vakum olasılığını reddetti ve ağırlığın yerçekiminden bağımsız olarak var olduğunu ileri sürdü. *Cogito ergo sum** ha? *Inepsias scripsi ergo sum*,” da diyebilirdi pekâlâ ve *kendi* inancına göre aynı şeyi yine kanıtlamış olurdu.”

“Bu adamın vardıgı sonuçların bazıları hatalı olabilir,” diyerek müdahale etti Mick, “ama yüce Tanrı’ya olan mutlak inancı kılavuzluk etmiştir kendisine.”

“Aslında doğru. Ben de şahsen yüce bir *supra mundum**** kudretin varlığını dikkate almıyor değilim, ama bazen bu kudretin tehlikesiz olduğundan şüphe duyuyorum. Kartezyen metodolojisi ve İncil mitleri safsatası bizi nereye götürdü? Havva, yılan ve elma. Aman Yarabbi!”

“Bize birer içki daha verir misiniz lütfen?” dedi Hackett. “Viski teolojiye aykırı değildir ne de olsa, hele de hem yılanmış hem bir haftalık olan sihirli bir viski.”

“Elbette,” dedi De Selby yerinden kalkarak ve üç bardağı da cömertçe doldurdu. Yeniden yerine otururken iç geçirdi.

* (Lat.) Düşünüyorum, öyleyse varım. (ç.n.)

** (Lat.) Anlamsız şeyler yazıyorum, öyleyse varım. (ç.n.)

*** (Lat.) Dünya üstü. (ç.n.)

“Siz beyler,” dedi, “Latinceyi adamakıllı öğrenip Descartes’ın bütün eserlerini okumalısınız. Kör inancın zekâyı nasıl da yozlaştırdığına mükemmel bir örnektir kendisi. Descartes elbette Galileo’yu biliyordu, dünyanın güneşin etrafında döndüğünü ileri süren Kopernik kuramının Galileo tarafından desteklendiğini kabul ediyordu ve bunu doğrulayacak bir tez üzerinde çalışıyordu aslında. Gelin görün ki, engizisyonun Galileo’yu kâfirlikle suçlayarak mahkûm ettiğini duyunca, çalışma taslaklarını apar topar ortadan kaldırdı. Günümüzün amiyane tabiriyle ödleğin tekiydi. Ölümü de tam anlamıyla gülünçtü. Ekmek parasını garantiye almak için İsveç Kraliçesi Christina’yı haftada üç kez sabah saat beşte ziyaret ederek kendisine felsefe öğretmeyi kabul etmişti. O iklimde sabah saat beşte uyanmak! Bu onu öldürdü tabii. O sıra kaç yaşında olduğunu biliyor musunuz?”

Hackett kimseye teklif etmeden bir sigara yakmıştı.

“Bence Descartes’ın kafası biraz bulanmış,” dedi ağır ağır. “Onca hatalı fikir ortaya attığı için değil de, seksen iki yaşında bir adam olarak Kuzey Kutbu yakınlarında öylesine uygunsuz bir saatte kalkmak gibi bir çılgınlık yaptığı için.”

“Elli dört yaşındaydı,” dedi De Selby sakın bir ses tonuyla.

“Vay anasını,” dedi Mick kendini tutamayarak. “Bilimsel inanışları ne kadar delice olursa olsun fevkalade bir adammış.”

“Kendisini tanımlayabilecek Fransızca bir terim biliyorum,” dedi Hackett. “*Idiot-savant*.”

De Selby kendisi için tek bir sigara çıkardı ve yaktı. Mick’in sigara içmediği sonucuna nasıl varmıştı?

“En kötü ihtimalle, Descartes bir tekbenciydi,” dedi kehanette bulunurcasına. Diğer bir zayıflığı da Cizvitlere duyduğu sempatiydi. Evreni bir doluluk olarak kabul etmesiyle haklı

olarak alay konusu olmuştı. Elbette bir rastlantı, ama ben de *zamanın* bir doluluk olduğuna dair buna benzer ama şüpheyi yer bırakmayan bir keşifte bulundum.”

“Bu ne anlama geliyor?” diye sordu Hackett.

“Doluluk, kendisiyle dolu ama durağan bir fenomen veya varoluş olarak açıklanabilir. Uzun zamanın kendisi, belli ki, bu koşulu karşılamaz. Ama zaman bir doluluktur; hareketsiz, değişmez, kaçınılmaz, geri alınamaz, mutlak bir durgunluk halidir. Zaman geçmez. Değişim ve hareket zamanın içinde meydana gelebilir.”

Mick bunu zihninde tarttı. Yorum yapmak manasız olacaktı. Aklının tutunabileceği küçücük bir saman çöpü bile yoktu; sorgulayabileceği bir şey yoktu.

“Bay De Selby,” dedi sonunda cesaretini toplayarak, “benim gibi birinin, bu türden tamamen soyut önermeler hakkında eleştiri sunması, hatta fikir beyan etmesi münasebetsizlik olur. Ben maalesef zamanla ilgili geleneksel bir düşünce ve tecrübeye sahibim. Örneğin, eğer bu viskiden yeterince içmeme müsaade ederseniz, yani çok fazla içmeme, geçici bir cezaya katlanmak zorunda kalacağım aşikâr. Midem, karaciğerim ve sinir sistemim sabaha harap olacak.”

“Susuzluktan ölmek de cabası,” diye ekledi Hackett.

De Selby kibarca güldü.

“Zamanın, doğası itibarıyla, böyle bir değişimle hiç alakası yoktur.”

“Olabilir,” dedi Hackett, “ama bu akademik gözlem, çekilen acıyı hiç de hafifletmeyecektir.”

“Bir tentür,” dedi De Selby, yine şişeyi eline alıp üç bardağı da bir kez daha cömertçe doldurdu. “Bir iki dakika müsaadenizi rica edeceğim.”

De Selby odadan çıktığında, Hackett ve Mick’in hayretleri içinde birbirlerine baktıklarını söylemeye gerek yok.

“Bu harikulade bir içki,” dedi Hackett, “ama sence içine uyuşturucu ya da onun gibi bir şey katmış olabilir mi?”

“Niye böyle bir şey yapsın ki? Kendisi de aynı içkiden lıkır lıkır içiyor.”

“Belki de panzehir içmeye gitmiştir. Ya da kusturucu bir ilaç.”

Mick ciddiyetle kafasını salladı.

“Garip bir kuş,” dedi, “ama kafadan kontak olduğunu ya da tehlike arz ettiğini sanmıyorum.”

“Zararsız olduğundan emin misin?”

“Evet. Tuhaf bir tip sadece.”

Hackett yerinden kalktı ve şişeden aceleyle bir fırtlık daha viski koydu kendine, Mick ise teklifi eliyle geri çevirdi. Hackett bir sigara daha yaktı.

“Bence gereğinden fazla uzatmayalım bu ziyareti. Gidelim mi? Ne dersin?”

Mick başıyla onayladı. Yaşadıkları deneyim tuhaf ve pişman olunmayacak türdendi; belki daha başka ilginç şeyler, hatta ilginç tiplerle karşılaşabilirlerdi, kim bilir? Tanıdığı tüm o insanların ne kadar da sıradan olduklarını düşündü.

De Selby geri geldiğinde, içinde tabaklar, bıçaklar, bir tereyağı kabı ve altın sarısı ekmeklerle dolu bir sepet olan bir tepsi taşıyordu.

“Masaya buyurun beyler – çekin sandalyeleri,” dedi. “Kilisenin aperatif dediği bir ikram sadece. Viski gibi, bu leziz kepekli ekmekleri de kendim yaptım; ama her gün zehirlenme korkusuyla yaşayan eski Romalı imparatorlara benzediğimi düşünmenizi istemem. Burada yalnız yaşıyorum, alışveriş için kasabaya gitmek uzun ve sancılı bir yolculuk benim için.”

Teşekkürlerini sunan konuklar mütevazı ve lezzetti ikramı atıştırmaya koyuldular. De Selby sadece birkaç lokma aldı, kafası meşgul görünüyordu.

“Dilerseniz bana Tanrıbilimci veya fizikçi diyebilirsiniz,” dedi sonunda ağırbaşlılıkla, “ama ben akli başında ve doğrucu Davut bir adamım. Zamanın doğasına ilişkin yaptığım keşifler aslına bakılırsa oldukça rastlantısaldı. Araştırmalarımın asıl amacı bambaşkaydı, zamanın esasıyla uzaktan yakından alakası yoktu.”

“Hak’katen mi?” diye sordu Hackett kabaca, zira hapır hupur tıknırmaktaydı. “Peki, neydi asıl amacınız?”

“Bütün dünyayı yok etmek.”

İkisi de gözlerini De Selby’ye dikti. Hackett belli belirsiz bir ses çıkardı, ama De Selby’nin yüzündeki sabit, kayıtsız, nemrut ifade değişmedi.

“Peki, ama...” diyerek kekeledi Mick.

“Yok edilmeyi hak ediyor. Dünya tarihinde ve tarih öncesinde, hatta günümüzde, öylesine korkunç ve muhtelif salgın hastalık, kıtlık, savaş, perişanlık ve sefalet örnekleri var ki, bunların derinliğini ve dehşetini kimse bilmiyor. Kokuşmuşluk evrensel bir durum, hastalık hâkim her yere. İnsan ırkı sonunda yoldan çıkmış ve insanlığı son bulmuştur.”

“Bay De Selby,” dedi Hackett kendine önemli bir şahsiyet havası vererek, “nezaketsizlik etmek istemem ama dünyayı nasıl yok edeceğinizi sorabilir miyim acaba? Ne de olsa onu siz yaratmadınız.”

“Siz bile, Bay Hackett, yaratmadığınız pek çok şeyi yok ettiniz. Dünyayı kimin yarattığı ya da, ister övgüye değer ister dehşet verici olsun, bunun arkasındaki büyük tasarının ne olduğu beni zerre kadar ilgilendirmiyor. Yaradılış mide bulandırıcı ve berbat bir şey, topyekûn ortadan kaldırılması bundan daha kötü olamaz.”

Mick, Hackett’ın tavrının De Selby’yi öfkелendirdiğini görebiliyordu, oysa ihtiyaçları olan şey izahat ve aydınlanmaydı. De Selby’nin marjinal de olsa yapacağı açıklamalar, önemli bir

meseleyi açıklığa kavuşturacaktı – bu adam gerçek bir bilim adamı mıydı, yoksa delinin teki mi?

“Aklım ermiyor bir türlü,” dedi Mick tevazuyla, “bu gezegen, diğer bir gök cismiyle çarpışması dışında başka nasıl yok edilebilir? İnsanoğlu yıldızların hareketlerine nasıl müdahale edebilir? Bana göre çözülmesi imkânsız bir bilmece bu, bayım.”

De Selby’nin yüzündeki gergin ifade biraz yumuşar gibi oldu.

“Yemeğimiz bittiğine göre, birer içki daha alın,” dedi şişeyi öne doğru iterek. “Bütün dünyayı yok etmekten bahsederken, kastettiğim şey gezegenin fiziksel olarak kendisi değil, üzerindeki her türlü yaşam biçimi ve tezahürüydü. Görevim tamamlandığında –ki yakında tamamlanacağını düşünüyorum– hiçbir canlı, tek bir ot sapı veya tek bir pire bile kalmayacak yeryüzünde. Ben de kalmayacağım haliyle.”

“Peki biz?” diye sordu Hackett.

“Siz de bütün insanlığın kaderine, yani yok oluşuna iştirak etmek zorundasınız.”

“Tahminlerde bulunmak faydasız, Bay De Selby,” diye mırıldandı Mick, “ama kutuplardaki ve başka yerlerdeki bütün buzulları eritip Kitab-ı Mukaddes’teki tufan hikâyesinde olduğu gibi her şeyi sular altında bırakmak mı planınız acaba?”

“Hayır. Şu tufan hikâyesi çok aptalca. Tufanın kırk gün kırk gece süren yağmurlar sonucu oluştuğu anlatılır Kitab-ı Mukaddes’te. Onca suyun yağmurlar başlamadan önce yeryüzünde var olmuş olası gerekir, çünkü göğe doğru buharlaşandan daha fazlası düşemez yeryüzüne. Sağduyum bunun çocukça bir saçmalık olduğunu söylüyor bana.”

“Bu pek de güçlü bir argüman sayılmaz,” dedi Hackett araya girerek. Uyanık olduğunu göstermeyi pek severdi.

“Öyleyse bayım, nedir bu sır, yani bu büyük önemli sır?” diye sordu Mick insanın içini acıtan bir alçakgönüllülükle.

De Selby yüzünü buruşturur gibi oldu.

“Hiç bilimsel eğitim almamış siz beylere çalışmalarımı ve pnömatik kimyada elde ettiğim başarılarla ilgili ufacık da olsa bilgi vermek benim için imkânsız,” diye açıkladı. “Çalışmalarım ömrümün büyük bir kısmını aldı; yurtdışındaki kimi adamlar cömertçe yardım ve işbirliği teklif etmiş olsalar da, benim temel önermemi –yani atmosferin imhasını– layıkıyla öğrenemediler.”

“Kastettiğiniz şey havanın ortadan kaldırılması mı?” diye sordu Hackett şaşkın şaşkın.

“Sadece biyojenik ve esas bileşenin, yani oksijenin ortadan kaldırılması,” diye yanıt verdi De Selby.

“Bu durumda,” diyerek araya girdi Mick, “atmosferdeki bütün oksijeni çıkarır veya yok ederseniz bütün yaşam sona erecek, öyle mi?”

“Çok basite indirgeyerek ifade ettiniz belki,” dedi De Selby yüzü yine gülerek, “ama işin aslını kavradınız gibi. Bazı olası komplikasyonlar söz konusu, ancak şu anda bunlarla canımızı sıkmaya gerek yok.”

Hackett usulca kendine bir içki daha koydu ve konuya ilgisini canlandı.

“Galiba anlıyorum,” dedi monoton bir sesle. “Oksijeni otomatik olarak çıkarırsanız, geriye ne kalırsa onunla idare etmek zorunda kalırız; kısacası zehirle. Ama bu cinayet olmaz mı?”

De Selby hiç oralı olmadı.

“Yerkürenin atmosferi, yani çok gerçekte soluduğumuz havadan farklı olan, çok yükseklerdeki az oksijenli atmosfer, aşağı yukarı yüzde yetmiş sekiz nitrojen, yüzde yirmi bir oksijen, küçük miktarlarda argon ve karbondioksit ile mikroskobik miktarlarda helyum ve ozon gibi diğer gazlardan oluşur. Bizi asıl ilgilendiren kısmı nitrojen; atom ağırlığı 14.008, atom numarası 7.”

“Nitrojenin kokusu var mıdır?” diye sordu Hackett.

“Hayır. Çok fazla çalışma ve deney sonunda, oksijeni atmosferden tamamen elimine eden kimyasal bir bileşik buldum. Bu katı maddenin çıplak gözle görülemeyecek kadar minicik bir miktarı bile, yeryüzündeki en büyük salonun içini ölümler diyarına dönüştürmeye yeter de artar; salonun adamlıklı kapatılmış olması şartıyla tabii. Bakın göstereyim size.”

Alt dolaplardan birinin önünde dizleri üzerine çöktü, bir kapak açtı ve alışıl gelmiş türde küçük bir kasa çıkardı. Bu kasayı anahtarla açarak, tahminen dört galon sıvı alabilecek büyüklükte, mat metal renginde, yuvarlak bir fiçı çıkardı. Üzerinde D.M.P. harfleri yazılıydı.

“Vay canına,” diye haykırdı Hackett. “D.M.P. mi? Şu bizim eski D.M.P. mi? Büyükbabam da o çetedendi.”

De Selby sevimsizce sırtarak kafasını çevirdi.

“Evet, D.M.P., Dublin Metropol Polisi. Benim babam da o teşkilattandı. Epey zaman önce kapatıldı tabii.”

“Peki, kimyasal madde kavanozunuzun üzerine bu harfleri yazmanızın sebebi ne?”

De Selby kasayı ve kapağı kapattı ve gidip yerine oturdu.

“Öylesine aklıma geldi işte, başka bir anlamı yok,” diye yanıtladı. “Bu harfler ne bir formül ne de bir ipucu ifade ediyor. Ama o kutunun içindeki şey dünyanın en paha biçilmez maddesi.”

“Bay De Selby,” dedi Mick, bu gösterişli gidişattan biraz korkmuş gibiydi, “kasanızın güvenli olduğunu varsaysak bile, böylesine tehlikeli bir maddeyi hırsızların ulaşabileceği bir yerde saklamak budalaca değil mi?”

“Benim gibi, mesela?” diye araya girdi Hackett.

“Hayır beyler, böyle bir tehlike yok. Kutunun içindeki maddenin ne olduğunu, özelliklerini ve nasıl harekete geçireceğini kimse bilemez.”

“Ama *biz* biliyoruz ya,” diye ısrar etti Hackett.

“Bir şey bildiğiniz yok,” diye karşılık verdi De Selby kendinden emin bir halde, “ama sizi bu konuda daha da aydınlatmak niyetindeyim.”

“Sizi temin ederim ki, bize verdiğiniz her bilgi tamamen aramızda kalacak,” demeyi akıl etti Mick.

“Sen o konuda hiç canını sıkma,” dedi De Selby kibarca, “size vereceğim şey bilgi değil, deneyim. Bir keşifte bulundum – hem de durup dururken. Oksijenden arındırılmış atmosferin, zamanın görünürde dizisel olan yapısını bükümsüz kıldığını ve bizi gerçek zamanla; ayrıca, onları harekete geçirdiğimiz takdirde, zamanın şimdiye dek içerdiği veya şimdiden sonra içereceği her şeyle ve tüm canlılarla, eş zamanlı olarak karşı karşıya getirdiğini keşfettim. Anlıyor musunuz? Bu konuda ciddi olalım. Durum çok mühim ve bildiğimiz dünyayla hemen hemen hiç bağdaşmıyor.”

İki yeni dostunun her birine sırayla dik dik baktı.

“Düşünüyorum da,” dedi, “benimle ilgili bazı kişisel şeyleri öğrenme hakkına nail oldunuz. Benim İsa karşıtı olduğumu düşünmeniz son derece yanlış olur.”

“Bence de,” diyerek cırlıladı Hackett küstahça.

“Kitab-ı Mukaddes’in ilk kitaplarını mit olarak kabul ettim, ancak insanoğluna kılavuzluk etmesi için uydurulmuş kalıcı mitler bunlar. Tanrı ve isyankâr Lucifer arasındaki muazzam karşılaşmanın hikâyesini de gerçek kabul ettim. Ancak, bu karşılaşmanın sonucu konusunda yıllarca kararsız kaldım. Tanrı’nın bu çatışmadan zaferle çıktığı ve Lucifer’i sonsuza dek cehenneme mahkûm ettiği düşüncesini destekleyecek kanıt bulamadım. Çünkü eğer –tekrar ediyorum, *eğer*– hüküm aksi yönde gerçekleşiyse ve Tanrı bozguna uğradıysa, bu karşıt hikâyeyi uyduran Lucifer’den başka kim olabilir?”

“Ama bunu neden yapsın ki?” diye sordu Mick kuşkuyla.

“İnsanoğlunu daha kolay tuzağına düşürmek ve lanetlemek için,” diye yanıtladı De Selby.

“Şu sırrı öğrenene kadar epey hikâye dinleyeceğiz anlaşılan,” dedi Hackett.

“Amma velakin,” diyerek sürdürdü konuşmasını De Selby şaşkın bir ifadeyle, “bu spekülasyonumda çok yanılmışım. O zamandan bu yana, her şeyin Kitab-ı Mukaddes’te söylendiği şekilde vuku bulduğunu öğrendim, en azından cennetin sapa-sağlam olduğu yerde durduğunu biliyorum.”

Hackett, belki de alay etme maksadıyla, inceden bir ıslık çaldı.

“Nasıl emin olabildiniz?” diye sordu. “Bu dünyadan geçici olarak ayrıldığınızı söylemeyeceksiniz herhalde, değil mi Bay De Selby?”

“Tam olarak değil. Ama Yahya Peygamber’le uzun bir yürüyüşe çıktım. Çok anlayışlı bir adam, bir görseniz, Cizvit olduğuna kalıbınızı basarsınız.”

“Üstüme iyilik sağlık!” diye haykırdı Mick, Hackett ise kadehini çat diye masanın üzerine bıraktı.

“Evet, evet, çok anlayışlı. Oldukça görgülü tabii, ayrıca benim kısıtlı imkânlarımı da nezaketle takdir etmiştir. Çok *ilginç* bir adam şu Yahya Peygamber.”

“Nerede gerçekleşti bu olay?” diye sordu Hackett.

“Burada, Dalkey’de,” diye yanıtladı De Selby. “Denizin altında.”

Küçük ama mutlak bir sessizlik oldu.

“Zaman durduğunda mı?” diye üsteledi Hackett.

“Sizi de yarın aynı yere götüreceğim. Yani, eğer isterseniz ve yüzme biliyorsanız; suyun altında da kısa bir yolculuk yapacağız.”

“İkimiz de mükemmel yüzücüleriz,” dedi Hackett neşeyle. “Ben daha iyi yüzerim, o başka.”

“Çok seviniriz,” diye ekledi Mick cılız bir gülümsemeyle. “Sağ salim geri döneceğimiz konusunda hemfikirsek tabii.”

“Hiçbir tehlikesi yok. Vico Yüzme Kulübü’nün idari bürosunun altında, suyun kenarındaki kayaların içinde gizli bir bölme var. Sular çekildiğinde, suyun içindeki bir oyuktan bu bölmeye ulaşılabilir. Sular yükseldiğinde bu oyuk kapanıyor ve bölmedeki hava hapsedilmiş oluyor. Su tam bir yalıtım sağlıyor.”

“Dehşet bölmesi olsa gerek burası,” dedi Hackett.

“Kendi tasarladığım maskeler yaptım, sıkıştırılmış normal havayla çalışıyor ve otomatik besleme valfi var. Maskeler ve hava tankı çok hafif, alüminyumdan.”

“Galiba anladım,” dedi Mick, öylesine konsantre olmuştu ki kaşları çatılmıştı. “Bu soluma aletini takıp suya dalacağız, kayalık açıklıktan geçip bölmeye varacağız ve orada Yahya Peygamber’le karşılaşacağız, öyle mi?”

De Selby kıs kıs güldü.

“Orası belli olmaz. Dediğin gibi boş bölmeye giriyoruz, sonra ben azıcık D.M.P. salıyorum ortama. O zaman sonsuz nitrojenle dolu bir yerde buluyoruz kendimizi, ama hâlâ nefes alabiliyoruz çünkü sırtımızdaki tanklardan gelen havayı soluyoruz.”

“Fiziksel ağırlığımız değişiyor mu?” diye sordu Hackett.

“Evet, biraz.”

“Sonra ne oluyor?”

“Yarın sabah saat sekizde bu yüzme havuzunun kenarında buluştuktan sonra göreceğiz ne olduğunu. Dönüşte yolunuz Kolza Oteli’nden geçer mi?”

“Elbette.”

“Teague McGettigan’a bir mesaj iletir misiniz? Sabah saat yedi buçukta o Allah’ın belası arabasıyla burada olsun. Bu tankları sırtına vurup yürümek zor.”

Böylece sözleştiler. De Selby konuklarını kapıya kadar geçirme nezaketini gösterdi ve onlarla vedalaştı.

III

Hackett, Dalkey'ye doğru Vico Yolu'ndan aşağı Mick'le birlikte yürürken kaşlarını çatmış, tek kelime etmiyordu. Mick'in de kafası meşguldü, düşünceleri darmadağınktı. Güneşli akşamın ışığı biraz süzölmüştü sanki.

"Böylesi tuhaflıkları sıkça yaşıyoruz Hackett," dedi Mick.

"Her gün birinin çıkıp da bize mucizevi bir viski ikram etmediği kesin," diye yanıt verdi Hackett kasvetle. "Ölüm tehdidi altındayız resmen. Diğer insanları da uyarmak gerekmez mi? En azından kendi hatunlarımızı mesela."

"Buna eskilerin tabiriyle bunalım ve fesat saçmak denir," diyerek uyardı onu Mick bir çalımla. "Bunun neye faydası olacak ki?"

"Günah çıkarmaya gidebilirler pekâlâ, değil mi?"

"Sen de gidebilirsin. Ama insanları kendimize güldürmekten başka bir işe yaramaz bu. Söz konusu sen olunca, sarhoş olduğunu söyleyeceklerdir."

Kısa bir sessizlikten sonra, "Şu bir haftalık zıkkım nefis bir şeydi," diye mırıldandı Hackett dalgın dalgın. "Kendimi iyi hissediyorum, yine de içkinin içinde bir tür ilaç olup olmadığından emin değilim hâlâ. Ağır etki eden bir uyuşturucu olabilir mesela ya da doğrudan beyne giden daha beter bir şey. Kolza'ya varıncaya kadar afyonumuz başımıza vurabilir. Çavuş Fottrell tutuklayıp götürür bizi belki de."

"Şeytanın başka işi yok da."

“Mahkemeye çıkıp bugün yaşananların gerçekliğine dair yemin vermek istemem haliyle.”

“Yarın sabah erkenden bir randevumuz var,” diye hatırlattı Mick. “Bence bugün olanlarla ilgili kimseye tek kelime etmeyelim.”

“Yarınki randevuya gitmek istiyor musun?”

“Tabii ki istiyorum. Ama o saatte Booterstown’dan oraya gitmek için bisiklet sürmem gerekecek.”

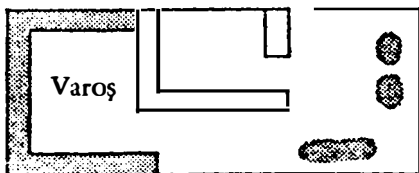
Düşüncelere dalmış bir halde, konuşmadan yürümeye devam ettiler.

Kolza Oteli’ni, otelin sahibi Bayan Laverty’yi ya da otelin kendine özgü havasını tasvir etmek pek kolay değil. Evvelce, ama baya eskiden, tabelasında “Constantine Kerr, Lisanslı Şarap Tüccarı” yazan sıradan bir meyhaneymiş. Söylenene göre, dul bir kadın olan Bayan Laverty barı yenilemiş, tabeladaki çirkin ismi sildirip bu mekâna Kolza Oteli adını vermiş.

Neden bu garip ismi seçmiş?

Bayan Laverty oldukça dindar bir kadınmış ve bir gün kilisedeki mihrabın önünde asılı duran kırmızı kandil hakkında komşusuyla sohbete dalmış. Kandilde kolza yağı kullanıldığını öğrendiğinde, bu yağın Aziz Kolza, V.M.* tarafından mucizevi amaçlarla kullanılan kutsal bir yağ olduğuna kanaat getirerek kendi mekânına bu ismi vermeye karar vermiş.

Hackett ve Shaughnessy’nin müşterisi oldukları günlerde barın tasarımı aşağıda gördüğünüz gibiydi:

* Virgin Martyr. [(İng.) Bakir Şehit. (ç.n.)]

“Varoş” olarak bilinen alan, duvar boyunca uzanan yumuşak deriden oturma yerleriyle ve ortaya yerleştirilmiş masa ve sandalyeleriyle geniş bir salondur. Bayan Laverty üst katta “bir sürü yatak odası” olduğunu azimle söyleyip dursa da, kimse otel ibaresini ciddiye almıyordu. Yemek isteyen gözüpek bir yabancı geldiğinde, otelin arkasındaki dağınık mutfağa domuz pastırması ve yumurta servisi yapıyordu kendisine. Hikâyemizin geçtiği sırada, Bayan Laverty çoktandır Lourdes’e* yapacağı hac yolculuğu için para biriktiriyordu. Sağır mıydı acaba? Kimse emin değildi. Yıllar önce Hackett kendisine açıkça Bayan Lavabo diye hitap ettiğinde hiç orali olmayınca herkesin kafasında bir şüphe uyanmıştı. Kulağı ağır işittiğinden olsa gerek, Hackett’in doğru dürüst konuşmayı bilmediğini de düşünmüş olabilir.

Hackett ve Shaughnessy, De Selby’ye yaptıkları ziyaret sonrasında otele girdiler. “Varoş” ya da ahbap çavuşlar köşesinde, R.A.M.C.’de** uzun yıllar hizmet vermiş olmasına rağmen askeri bir unvanla caka satmaya tenezzül etmeyen oldukça yaşlı, buruş buruş, bilge bir tıp adamı olan Dr. Crewett oturuyordu. Yanında tuhaf bir genç vardı. Bayan Laverty de barın arkasında örgü örüyordu.

“Cümleten merhaba, medeniyete döndük çok şükür,” dedi Hackett. “Bayan L, sizin şu siyah arpa suyundan bizi iki tane lütfen.”

Bayan Laverty’nin geniş, cana yakın yüzünde mekanik bir gülümseme belirdi ve isteneni yapmak için harekete geçti. Hackett’tan pek hazzetmezdi.

“Nereden böyle?” diye sordu Dr. Crewett.

* Fransa’nın güneybatısında yer alan, Katoliklerin hac merkezlerinden biri. Sakatlara şifa verdiğiğine inanılır. (ç.n.)

** Royal Army Medical Corps (Kraliyet Ordusu Sıhhiye Sınıfı). (ç.n.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Yürüyüşten,” dedi Mick.

“İnsanı sarhoş eden havayı bol bol çekmişsiniz içinize,” dedi doktor. “Yüzünüze renk gelmiş.”

“Güzel bir gündü,” dedi Mick kibarca.

“Oksijen, teoloji ve astral fizik teneffüs ettik,” dedi Hackett Bayan Laverty’nin servis ettiği iki bardağı alırken.

“Fizik ha? Hımm,” dedi tuhaf yabancı nezaketle. İnceden, esmer, tüysüz, on dokuz yaşlarında bir gençti, kalın camlı gözlükleri vardı.

“Yunanca *kinesis*’ kelimesini göz ardı etmemek gerek,” dedi Hackett bilgiçlik taslayarak ama alaycı bir havayla.

“Hackett,” diyerek uyarı mahiyetinde araya girdi Mick, “bence biz kendi işimize baksak daha iyi ederiz.”

“Aslında ben Trinity’de tıp okuyorum,” diye ekledi yabancı. “Kalacak yer bakmak için geldim buraya.”

“Niye Allah’ın unuttuğu bu yere geldin ki?” diye sordu Hackett. “Her gün onca yol tepeceksin.”

“Yeni dostumuz Bay Nemo Crabbe’i tanıştırayım size,” dedi Dr. Crewett.

Selamlar alınıp verildi ve Hackett bardağını şerefe kaldırdı.

“Trinity’deki odalardan birinde kalmaktan bahsediyorsanız şayet,” diye yanıt verdi Crabbe, “yok, ben almayayım. Berbat, köhne yerler; üstelik orada kalan öğrenciler oturaklarını kendileri boşaltır.”

“Mısır’da kaldığım günlerde oturak diye bir şey yoktu. Ama sınırsız kum ve bir sürü çalılık vardı.”

“Ayrıca denizi severim,” diye ekledi Crabbe.

“Madem öyle,” diye homurdandı Hackett, “neden burada kalmıyorsun? Burası bir otel.”

Bayan Laverty kafasını kaldırdı, gücenmiş gibiydi.

“Beyefendiye bütün odaların dolu olduğunu söyledim zaten, Bay Hackett,” dedi sert bir ses tonuyla.

“İyi de, neyle dolu?”

Dr. Crewett ortalığı sakinleştirmek için araya girdi.

“Bayan Laverty, herkese benden birer içki daha lütfen.”

Biraz da olsa teskin olan Bayan Laverty başını salladı ve ayağa kalktı.

“Kahrolası fizik ve kimya benim için tam bir baş belası,” diyerek içini döktü Crabbe. “Bu tıp okuma saçmalığında ısrar eden babamdı. Halbuki benim tıbbaya karşı en ufak bir ilgim yok, Dr. Crewett de bu tavrıma hak veriyor.”

“Şüphesiz,” diyerek onayladı bizim tıpcı.

“Günümüz doktorları, ona göre, ilaç firmalarının ulaklığını yapmaktan öteye gitmiyor.”

“Tanrım, ilaçlar,” diye kendi kendine söylendi Hackett.

“Çoğu da baya riskli ve test edilmemiş ilaçlar,” diye ekledi Dr. Crewett.

“Kimse Doktor Glauber’ın büyük zaferini elinden alamaz,” dedi Hackett masaya gelen içkisini kavrarken. “Hep merak etmişimdir, *glauben* düşünmek anlamına geldiğine göre, *glauber* düşünür mü demek acaba? Oturan adamın düşüncelere dalmış halini hatırlayın bir.”

“Hiç de değil,” dedi Mick terslercesine, zira eskiden kısa bir süre Almanca çalışmıştı.

“Aslına bakarsanız asıl ilgi alanım şiir,” dedi Crabbe. “Shelley ve Byron’la ortak yönlerimiz var bana kalırsa. Yani, deniz ve şiir. Deniz kendi başına bir şiirdir.”

“Ölçüsü bile var hatta,” diyen alaycı sesi duyuldu Hackett’ın. “Körfezin koynundayken hoş bir esintiden ve on iki metrelik bir tekneden daha güzel ne olabilir?”

Başını öte yana çeviren Bayan Laverty’nin ince sesi duyuldu.

“Şiire bayılırım. ‘Cennetin Köpeği’ diye bir şiir var, müt-hiş. Genç kızken her dizesini ezbere bilirdim.”

“Kimilerine göre edebi değeri olmayan bir şiir.”

“Adımın tuhaf olduğunu düşünüyorsunuzdur herhalde. Yani, Nemo,” diyerek araya girdi Crabbe.

“Gerçekten de *tuhaf*,” dedi Mick içten bir ses tonuyla, “babanız da tuhaf bir adamdı anlaşılan.”

“Tuhaf olan annemdi bana kalırsa.”

“Adını istediğin zaman değiştirebilirsin Crabbe,” diyerek telkinde bulundu Dr. Crewett. “Umumi hukuka göre, kişi istediği ismi alabilir ve istediği isimle anılabilir.”

“Soyadı Sidik olan talihsiz bir adam vardı, o geldi aklıma,” dedi Hackett. “Hiç sevmezdi bu adı, bu yüzden tek taraflı bir akitle soyadını Kusmuk olarak değiştirdi.”

“İstirham ederim, sulu şakalar yapmayalım lütfen,” diye karşılık verdi Crabbe ciddi bir ifadeyle. “İşin komik yanı, Nemo ismini seviyorum. Tersten okumayı deneyin bir.”

“Bak işte, o zaman iş değişir,” diyerek hakkını teslim etti Hackett.

“Şiirsel, değil mi?”

Dr. Crewett’in bozduğu kısa bir sessizlik oldu.

“Düşündüm de,” dedi dalgın dalgın, “insanın soyadının Arapça Esra olması ne korkunç olurdu, değil mi?”

“Güzelim Bootertown’daki evime yollanmadan önce birer içki daha içelim Nayab L.,” diyerek espri yaptı Mick.

Bayan Laverty gülümsedi. Kendine göre bir sempati beslerdi Mick’e karşı. Ama yaptığı kelime oyununu duymuş olsaydı ne olurdu acaba? Hackett bir not karalıyordu.

“Bayan L.,” diye seslendi yüksek sesle, “bu notu bu gece Teague McGettigan’a ulaştırır mısınız? Yarın sabah acilen biriyle buluşması gerek.”

* Omen: İngilizce alamet, kehanet. (ç.n.)

** Tersten okunuşu olan “arse” İngilizcede “Kıç” anlamına gelir. (ç.n.)

“Ulaştırırım Bay Hackett.”

Mick ve Hackett daha sonra otelden ayrıldılar ve tramvaya binip evlerinin yolunu tuttular. Hackett çok geçmeden, evinin bulunduğu Monkstown’da tramvaydan indi.

Mick kendini hiç de fena hissetmiyordu, ertesi sabah neler olacağını düşünmeye koyuldu. Ne de olsa De Selby konuşmaktan başka bir şey yapmamıştı. Söylediği şeylerin çoğu inanılmazdı, ama gün ağardıktan kısa süre sonra bunların gerçekleşeceği sözünü vermişti. Sabah bütün o takım taklavatıyla çıkıp geliverirse, en kötü ne olabilirdi? Sözüne güvenilmez Hackett da orada olacak mıydı bakalım?

İç geçirdi. Bunu zaman –öyle bir şey olmasa bile– gösterecekti.

IV

Bisikleti Vico Yolu'na ve kayalık yüzme çukuruna çıkan patikamsı yola saptığında, ardındaki denizin sahte fısıltılarını peşine katan ılık hava vuruyordu Mick'in yüzüne. Dingin, yazdan kalma, güzel bir sabahtı.

Teague McGettigan'ın arabası girişteydi, atın kafası yem torbasına gömülmüştü. Mick basamakları indi ve herkesi eliyle selamladı. De Selby yüzünü ekşitmiş, biraz önce üstünden çıkardığı kazağa bakıyordu. Hackett baştan aşağı giyinmiş bir halde, elinde sigarasıyla olduğu yere çöküp oturmuştu; üzerinde kirli bir yağmurluk olan McGettigan ise müşkülpesent bir edayla piposunu tüttürüyordu. De Selby başını sallayarak selamı aldı. Hackett, "Sabah şeriflerin hayrolsun," diyerek homurdandı, McGettigan da yere tükürdü.

"Vay babam vay," dedi McGettigan yıllanmış, ince, tıraşsız çehresinden yükselen alçak sesiyle, "sırılsıklam olacaksınız bugün. İliklerinize kadar ıslanacaksınız."

"Çok geçmeden suya gireceğimizi düşünecek olursak," diye karşılık verdi Hackett, "kehanetine karşı çıkacak değilim Teague."

"Onu demek istemedim. Baksana şu kör olasıca gökyüzüne."

"Tek bir bulut bile yok," dedi Mick.

"Tanrı aşkına, Wickla yönüne baksana bi."

O civarda, ardındaki koca dağın büyük kısmını gizleyen pusa benzer bir yoğunluk vardı havada. Mick “boş ver” gibisinden elini salladı.

“Suyun altında yarım saat kalacağız sanırım,” dedi Hackett. “En azından De Selby’nin bize anlattığı hikâye öyle. Deniz kızlarıyla filan buluşacağız.”

“Yüzme takımlarını geçir üstüne Hackett,” dedi De Selby sabırsızca. “Sen de Mick.”

“Sudan çıkıp da o fiyakalı giysilerinizin yağmurda maholdüğünü görünce bana daha bir dikkatle kulak verirsiniz artık,” diye homurdandı Teague.

“Giysilerimiz kahrolası arabanda dursa n’olur?” diye hırladı De Selby. Haletiruhiyesi belli ki biraz belirsizdi.

Hepsi hazırlandı. Teague bir resif üzerinde filozof edasıyla oturmuş piposunu tütürüyor, çocuklarının oyununu seyreden bir ebeveyn gibi hoşgörülü bir ifadeyle diğerlerini izliyordu. Belki de hakkı vardı. Üçü de suya girmek için hazırlıklarını tamamladığında, De Selby parmağıyla işaret ederek özel bir konuşma yapmak için diğer ikisini yanına çağırdı. Bütün alet edevat yassı bir kayanın üzerine serilmişti.

“Şimdi beni dikkatle dinleyin,” dedi. “İkinize de takacağım bu aparat sayesinde denizin altında veya dışında nefes alabileceksiniz. Valf otomatiktir ve ayar gerektirmez, zaten ayarlamak da imkânsız. İçindeki hava sıkıştırılmış havadır ve bildik zaman akışında yarım saat gider.”

“Tanrı’ya şükür ki zamanla ilgili teorileriniz hava ikmali için geçerli değil,” dedi Hackett.

“Aparat aynı zamanda duyabilmenizi de sağlıyor. Benimkisi biraz farklı. Bütün bunların yanı sıra, hem konuşabiliyor hem de duyulabiliyorum. Anladınız mı?”

“Yeterince açık,” diyerek onayladı Mick.

“Maskeleri taktığımda hava ikmal *başlayacak*,” dedi üzerine basa basa. “Su altında veya karada nefes alabileceksiniz.”

“Anlaşıldı,” dedi Hackett kibarca.

“Bir de,” diyerek konuşmasını sürdürdü De Selby, “ben önden gidip yolu göstereceğim; şimdi sular altında kalan soldaki mağara girişine doğru yüzeceğiz. Sadece birkaç metre uzaklıkta, çok da derinde değil. Sular şimdi neredeyse tamamen yükseldi. Yanı başımdan ayrılmayın. Kayalık bölmeye vardığımızda bir yer bulup oturun, hiçbir şey yapmayın ve bekleyin. Önce her yer kapkaranlık olacak, ama üşümeyeceksiniz. Ben daha sonra bir D.M.P. partikülünü aktive ederek dünyevi atmosferi ve zaman illüzyonunu ortadan kaldıracam. Her şey açık ve net mi? Bu noktada artık teknik saçmalıklar veya sorular duymak istemiyorum.”

Hackett ve Mick her şeyi net olarak anladıklarını sessizce onayladılar.

“Aşağıda, cennetten gelen, arif, bütün dilleri ve lehçeleri konuşabilen ya da her şeyi bilebilen bir şahsiyetle karşılaşacaksınız muhtemelen. Bu yolculukta daha önce bana eşlik eden olmamıştı, umarım işler sarpa sarmaz.”

Mick birdenbire telaşa kapıldı.

“Sorumu bağışlayın ama,” dedi kendini tutamayarak, “yine Yahya Peygamber mi olacak aşağıdaki?”

“Hayır. En azından öyle umuyorum. İstekte bulunabilirim, ama ferman buyuramam.”

“Herhangi biri olabilir yani... Öyle mi?” diye sordu Hackett.

“Sadece ölüler.”

“Aman yarabbi!”

“Gene de, tam olarak öyle denemez. Bu dünyada hiç var olmamış birileri de gelebilir.”

Bu kısa konuşma biraz ürkütücüydü. Sanki bir cellat darağacında kurbanıyla tatlı tatlı sohbet ediyordu.

“Melekleri mi kastediyorsunuz Bay De Selby?” diye sordu Mick.

“Deist varlıkları kastediyorum,” dedi De Selby kısık sesle. “Hadi bakalım, şu şeyleri takana kadar kımıldamadan durun.”

Kayışlarla arkadaki tanka bağlanan bir maske aldı eline.

“Önce siz takın,” dedi Mick. Hackett arkasında duruyordu.

Su altında öbür dünyaya, belki de önceki dünyaya yapacakları ziyaret için kuşanmaları şaşırtıcı derecede kısa sürmüştü. Mick deniz gözlüğünün ardından, Teague McGettigan’ın bir pazar gazetesini, görünüşe göre at yarışı sayfasını okumaya daldığını görebiliyordu. Rahat görünüyordu, doğaüstü şeylere en ufak ilgisi yoktu. Belki de imrenilesi bir hali vardı. Hackett, bir Apollo astronotu gibi öylece duruyordu olduğu yerde. De Selby tankın kayışlarında son ayarlamaları yapıyordu, daha sonra bir el hareketiyle kendisini izlemelerini söyledi.

Sabahın köründe soğuk suya baş aşağı dalmak en deneyimli yüzücüler için bile bir şoktur. Mick’e gelince, kafasının içindeki şüphe bulutu ve kuruntuya bir de hava tankından gelen tıslama sesi eklendiğinde, bu onun için kısa ama zor bir deneyim olmuştu. De Selby’nin çırpınan ayaklarını takip ederken suyun altı oldukça aydınlıktı ve arkasındaki suda hissettiği belirgin hareketten Hackett’in da uzakta olmadığını anladı. Sövüp sayıyorduydu bile kimsecikler duymadı.

“Bölme”nin girişi, acemilerin el çabukluğuyla olmasa da rahatça geçebilmelerini sağlayacak genişlikteydi. De Selby açıklığı kolayca buluverdi; teker teker içeri girdikten sonra kâh tırmanarak kâh yüzerek yukarı doğru ilerlediler. Sudan çıkmışlardı, Mick kayalar ve midyelerle kaplı sert bir zemindeki bir boşlukta çömelmiş buldu kendini. Her yer karanlıktı, etraftaki uğultu biraz önce geçtikleri denizden geliyor olma-

lydı. Suyun altında, kısa bir zaman için bile olsa nefes alınabilen bir atmosferdeydiler. *Zaman*? Evet, bu kelimeyi tekrarlamak yerinde olur.

De Selby, Mick'i kolundan çekiştirerek onunla gelmesini söyledi, arkada duran Hackett'ı da aynı şekilde çekiştirdi. Daha sonra hep birlikte durdular. Mick çömeldi ve nihayet yuvarlakça bir kayanın üzerine kuruldu, De Selby solundaydı. Bir tür mola pozisyonuna geçmişlerdi. Hackett dirseğiyle Mick'i dürttü, ama Mick bu dürtmenin ne anlama geldiğini bilemedi; bir teselli mi, yüreklendirme mi, yoksa alay mıydı?

Bu karanlık ortamda bile De Selby'nin hareketlerinden teknik bir işlemlerle meşgul olduğu anlaşılabiliyordu. Mick ne yaptığını göremiyordu, ama hiç şüphesiz, minicik bir D.M.P. parçasını infilak ettiriyordu (ya da nasıl tabir ediliyorsa artık).

Sırılsıklam olduğu halde üşümüyordu, ama endişeliydi, afallamıştı, merak içindeydi. Hackett yakınındaydı, ama oldukça hareketsiz duruyordu.

Uzakta solgun bir ışık, bir parıldı belirir gibi oldu. Işık gitgide artarak loş bölmenin bütün hatlarını ortaya çıkardı, şaşırtıcı derecede büyük ve garip bir biçimde kuruydu.

Sonra Mick çok uzakta bir çekil, bir görüntü gördü. Oturur pozisyondaydı ve hafiften bir ışık saçıyordu. çekil yavaş yavaş netleşti ama hâlâ tarıfsız bir uzaklıktaydı; Mick, profilden görüp upuzun bir çene sandığı şeyin bir sakal olduğuna şimdi neredeyse emindi. Koyu renk dokumadan bir giysi vardı üzerinde. Ne gariptir ki, bu tezahür onu korkutmamıştı, ama yanı başında De Selby'nin neredeyse gümbürdeyen sesini işittiğinde küçük dilini yutmuştu.

“Geldiğiniz için teşekkür ederim. İki talebem var yanımda.”

Karşılık veren ses zayıftı, uzaktan geliyordu, ama çok netti. Dublin aksanıyla konuştuğu aşıkârdı. Bu sıra dışı telaffuz burada sadece tipografik olarak ayırt edilebilir.

“Ah, ne demek.”

“Her zamanki gibi keyfiniz yerinde sanırım.”

“Şikâyetim yok, çok şükür. Siz nasılsınız, ya da nasıl olduğunuzu sanıyorsunuz?”

“İyice, lakin yaşlılık sinsi sinsi sokuluyor.”

“Ha ha. Hiç güleceğim yoktu.”

“Niçin?”

“Sizin şu zaman kavramınız sadece kafa karıştıran bir bozulma göstergesi. Bilmediğiniz şeyin gençliğiniz olduğunu anımsıyor musunuz?”

“Anımsıyorum. Ancak benim konuşmak istediğim şey sizin gençliğiniz. Azizlere özgü ihtiyarlığınızdaki yaşamınızla kıyaslandığında, gençliğinizdeki yaşamınız fevkalade farklı olmalı, dindarlık mertebesine yükselmeniz hızlı, bir o kadar da ıstıraplı olmuştur. Öyle miydi?”

“İma ettiğiniz şey anoksik* anoksemi** mi? Belki de.”

“Uçarı ve ahlaksız bir genç olduğunuzu kabul ediyor musunuz?”

“Bir pagan olarak o kadar da kötü sayılmazdım. Ayrıca, damarlarımdaki İrlandalı kanı yüzündendir belki de.”

“İrlandalı mı?”

“Evet. Babamın adı Patrick’ti. Boşboğazın tekiydi.”

“Söz konusu muamele cinsel birleşme olduğunda kadınların yaşı veya renginin sizin için önemi olmadığını kabul ediyor musunuz?”

“Hiçbir şey kabul etmiyorum. Gözlerim iyi görmezdi, unutmayın.”

“Azgınlık törenlerinizin hepsi heteroseksüel miydi?”

“Heterosaçmalık! Kendi yazdıklarım dışında bana karşı kullanabileceğiniz hiçbir delil yok. Hepsi muğlak. Bu tür oyun-

* Oksijensiz (ç.n.)

** Kan oksijensizliği. (ç.n.)

lara karşı uyanık olmanız lazım. Hiçbir şey siyah ve beyazdan ibaret değildir.”

“Benim işim soruşturma ve eylemdir, edebiyat değil.”

“Acınacak denli tecrübesizsiniz. Ne yaşadığım çağa ve o çağın âdetlerine akıl erdirebilir ne de Afrika güneşinin neye benzediğini tahmin edebilirsiniz.”

“Sıcak, ha? Eskimolar hakkında çok şey okudum. Zavalılı piç kurularının ömürleri helak olmakla geçiyor, soğuktan her yerleri şişiyor, her yerlerinden buz saçakları sarkıyor, ama bir fok balığı yakalamaya görsünler – ah, işte o zaman talih yüzlerine gülüyor! Hayvanın derisinden sıcacık giysiler yapıp etiyle homini gırtlak ziyafet çekiyorlar, sonra da yağını kandil ve ocak yakmakta kullanmak için iglolarına götürüyorlar. Asıl eğlence o zaman başlıyor. Kuzeyli Nanook aşna fişneye düşkündür şüphesiz.”

“Şehveti kınıyorum, ister kasıtsız olsun ister kasti.”

“Şimdi kınarsın tabii, seni post-gnostik seni! Artık Kilise Babaları’ndan biri olduğunu düşünürsek, daha önceki ahlak-dışı idmanlarını hatırlayınca yüzün kızarıyordur herhalde.”

“Saçmalama! O müstehcen marifetleri sırf gösteriş olsun diye uydurdum, saftirik veya korkak olduğum zannedilmesin diye. Şehvetin ateşiyle buram buram terleyerek seviyesiz kişilerle Babil sokaklarını arşınılıyordum. Kartaca’dayken, henüz fokurdamaya başlamamış bir zamparalık kazanı taşıyordum beraberimde. Tanrı bütün yüceliğiyle beni ayartmaya çalışıyordu. Hal böyle olsa da, İtiraflar’ımın ikinci cildi çok edici mübalağalarla doludur. Zor zamanlar geçirdim. Yine de, şimdi avanak Araplara ve İslam kölelerine dönüşen Cezayirli hemşerilerimin çoğunun aksine inancımı korudum.”

“Mukaddes çalışmalara ayırabilecekken cinsel fantezilerinin kursağını doldurarak çarçur ettiğin onca zamanı düşün bir. Aylak, pis hovarda seni!”

“O zamanlar metanetsizdim, ama yine de lütfettiğin şey ağır kaçtı biraz. Kilise Babaları’ndan bahsediyorsun. Peki ya İznik Konsili öncesinde yaşayan İskenderiyeli Origenes reziline ne demeli? Kadınlara duyduğu arzunun onu kutsal arzuhalcilik işinden alıkoyduğunu fark ettiğinde ne yaptı dersin? Ben söyleyeyim sana. Yerinden kalktı, mutfağa koştu, bir et bıçağı kaptı ve –gıcırt!– bir vuruşta aldı kendi canını! Ha?”

“Pekâlâ. Kahramanlara yaraşır bir tez canlılık diyelim buna.”

“Origenes nasıl oluyor da herhangi bir şeyin babası olabiliyor? Hayaları bile yoktu. Buna ne cevap vereceksin bakalım?”

“Ruhani testislerinin yerli yerinde olduğunu varsaymaktan başka çare yok. Tanır mısın onu?”

“Bizim oralarda hiç rastlamadım kendisine.”

“Hay lanet olasıca, orada mı, bari onu söyle. Her şey hakkında bilgi sahibi değil misin sen?”

“Değilim. Olabilirim, ama bazen bilgeliğin ilk esası bilmektir. Poliark’a sorabilirim belki.”

“Poliark da kimin nesi Tanrı aşkına?”

“Tanrı’nın aşkını karıştırma şimdi, kimin nesi olduğunu da bilmiyorum. Cennette İsa’nın vekili galiba.”

“Başka garip müdavimleri var mı bu yerin?”

“Bana sorarsan çok fazla var. Francis Xavier dedikleri şu zevzek var mesela. Sıçanlar, başarılar, parazitler ve frengiyle dolu Paris varoşlarında Calvin ve Ignatius Loyola’yla takılıp zamparalık yaparmış. Xavier, Etiyopya ve Japonya’da gezip tozmuş, Budist maymunlarla ahbaplık etmiş ve Çin’i tek başına Hristiyan yapmayı kafaya koymuş büyük bir gezgindi. Peki ya Loyola? Benim hakkımda atıp tutuyorsun, ama bu adamın azizliğinin ilk zamanları çoğunlukla döşek üstünde geçmiştir. Kendisini kutsal bir dilenci ordusunun mareşali ilan etmiştir, lakin bu durum tacirler için daha geçerli olsa gerek. Papa

XIV. Clement ticarete müptela olduğu ve siyasi torpiller patlat-tığı için ezmedi mi mezhebin başını? Cizvitler, kendi halinde Hristiyanları ağına düşürmek için pusuda bekleyen zorba-ların en kurnazları, en sevimlileri ve en yalancılarıdır. En-gizisyon Ignatius'un peşindeydi. Biliyor muydun bunu? Onu ele geçiremediler ne yazık ki. Gel gör ki, papanın Yasaklama Fermanı'na kulak asmayan biri vardı, o da Rusiya imparatori-ğesiydi. Bak sen şu işe!”

“Babanın adının Patrick olması ilginç. Aziz miydi kendi-si?”

“Aziz demişken, aklıma sizin şu Dublin’de üniversite cüppe-si altında dolaşan Profesör Binchy geldi. Zavallı adam çocuk-luğundan beri Aziz Patrick’le ilgili hikâyenin tamamen yanlış olduğunu ve aslında iki Aziz Patrick olduğunu anlatıp duru-yor. Binchy aklını peynir ekmekle yemiş.”

“Niye ki?”

“İki Aziz Patrick olur mu? Bizim orada bu heriflerden dört tane var; yoncalarıyla, maskaralıklarıyla ve saçmalıklarıyla hasta ederler adamı.”

“Başka kimler var? Aziz Petrus da orada mı?”

“Olmaz mı? Sapasağlam hem de. Benden duymuş olma ama pek pasaklı bir tip. Sık sık cismanileşir.”

“O da ne demek?”

“Cismanileşir, yani bir bedene bürünür, tıpkı sana kolaylık olsun diye benim yaptığım gibi. Senin gibiler gazlardan oluşan bir sonsuzluğa nasıl anlam verebilir ki? Petrus az önce anah-tarlarıyla caka satmak, boş boş atıp tutmak ve milletin başını şişirmek için çıkıp gitti. Hatta Poliark’a birkaç şikâyet gelmiş kendisiyle ilgili.”

“Peki, şuna cevap ver bakalım: Mesih Efendimiz, ‘Sen ki Petrus’sun, ben de kilisemi bu kayanın üzerine yapacağım,’ demiş. Efendimizin kilisesini bir kelime oyunu üzerine kur-

muş olduğuna dair edilen latifenin gerçek payı var mı? Ne de olsa Petros ‘kaya’ demek.”

“Söylemesi güç. Senin şu havarin ile halefleri ve sonraki adaşları dışında, eski Yunancada, mitolojik Yunancada veya İncil Yunancasında Petros adı geçmez – Josephus’un Eski Yahudi Eserleri’nin 18, 6 ve 3. bentlerinde, Tiberius’un hükümdarlığının son yıllarını, yani M.S. 30’ları anlatan kısımda bahsi geçen Berenis’in (Herod Agrippa’nın annesi) kölesi hariç. Suetonius’un Vespasiae I adlı eserinde Petro bir Romalı soyadı olarak geçer; bir de Tacitus’un Vakayiname II’sinin dördüncü bölümünde adı geçen Petra diye bir kadın vardır.”

“Petrus’u pek önemsemiyorsun anlaşılan.”

“Sizin oralardaki delikanlılar, Petrus cismanileşip anahhtarlarını ışıldatarak orada burada salındığında, onu alaya alıp horoz gibi öterek kovalamaktan kendilerini alamıyorlar, ü ürü üüüü.”

“Anlaşıldı. Başka kimler var? Yahuda da sizinle mi?”

“Poliark için başka bir muamma bu da. Petrus bir keresinde beni durdurdu ve horozlanarak Yahuda’nın Kapı’ya gelişiyile ilgili martavalı yutturmaya çalıştı bana. Anladın mı espriyi? Horozlandı yani.”

“Aman ne komik. Valideniz Monica da orada mı?”

“Orada dur! Bana bu şekilde taş atmaya kalkma. Suçlama beni. O benden önce gelmişti buraya.”

“Fokurdayan şehvet ve ahlaksızlık kazanını soğutmak için zavallı bir Afrikalı genç kızı eş aldın veya metres tuttun, bu kızdan bir de Adeodatus adında bir oğlan peydahladın. Ama henüz kimseler bilmiyor bu zevcenin adını.”

“O sır hâlâ bende saklı.”

“Kendin hâlâ vaftiz bile edilmemiş âlemci bir paganken, oğluna neden öyle bir isim koydun ki?”

“Onu anneye soracaksın – Monica’ya.”

“Daha sonra küçük zevcenı başından savdın, o da tıpış tıpış ıssız çöle, muhtemelen köleliğe geri döndü, ama sana daima sadık kalmaya yemin etti. Bu utanç aklına geliyor mu hiç?”

“Aklıma ne geldiğini boş ver, ben anne ne dediyse onu yaptım. Sen de dahil herkes anne ne diyorsa onu yapmalı.”

“Hiç vakit kaybetmeden –İtirafılar’ının altıncı bölümünde dediğin gibi– bir eş daha aldın, aynı anda hem çokeşlilik hem de zina suçu işledin. Aşırdığın avuç dolusu armudu mideye indirdiğinde bahçede yaptığın *Tolle Lege** hokkabazlığından sonra onu da kapı dışarı ettin. Havva bile sadece tek bir elma yüzünden suçlanmıştı. Bütün bu kepezelikler de Monica’nın işi mi?”

“Kesinlikle. Ha, bir de Tanrı’nın.”

“Benimle eşi benzeri görülmemiş bir açık yüreklilikle konuştuğundan Monica’nın haberi var mı?”

“Haberi olmak mı? Kendisi muhtemelen cismanileşmemiş haliyle şu an burada.”

“İki namuslu kadını baştan çıkarıp helak ettin, bir piçe dalga geçercesine o ismi koyarak Tanrı’yı töhmet altında bıraktın, bir de kalkmış bütün bu rezilliklerin suçunu annene yüklüyorsun. Sana kaşarlanmış üçkâğıtçı demek yerinde olur mu acaba?”

“Olmaz efendim. Kutsal üçkâğıtçı de bana.”

“Krallığınızda başka kimler var? Yahuda da var mı?”

“Pavlus da bizimle, çoğunlukla cismanileşmiş haldedir, he-kimi Luka da her daim yanındadır, hastasının tutulan boy-nuna lapa basar. Pavlus böbürlenmeye başladığında –berbat bir Yunancayla mektuplar kaleme alan geveze, kronik ikiyüz-lü– bazen arkasından bağırırım, ‘Şam yolcusu değilsin şim-di!’ diye. Haddini bildiririm. Gelgelelim, Tolle Lege olayı bir

* (Lat.) Al ve oku. (y.n.)

hokkabazlık numarası değildi. Bir mucizeydi. Elime aldığım ilk kitap Pavlus'unkiydi, gözüme çarpan ilk satırlarsa şöyleydi: 'Ne ayaklanmada veya sarhoşlukta, ne fuhuşta veya lakaytlıkta, ne de arbede veya hasette: sen ki dinle İsa Efendimizi ve doldurma ihtirasının kursağını.' Ama biliyor musun, bence hepsinin en berbatı Aziz Vianney."

"Hiç duymadım adını."

"Duymuşsundur. Jean-Baptiste. Curé of Ars" olarak bilinir genelde."

"Ah, evet. Şu kutsal Fransız."

"Kutsal ucube demek istiyorsun herhalde. Gençken rahip olmak esmiş kafasına, kara cahilin teki olduğundan Latince veya aritmetikten bir şey anlamamış, Napolyon Rusiya'da kılıktan geçirecek genç erkeklerin peşindeyken sıvışvermiş, takip sona erdiğinde on sekiz, bilemedin on altı saatini günah çıkarma kabininde geçirmiş –günah çıkartarak değil de günah dinleyerek– ve mucizeler gerçekleştirmeye, hiç yoktan para peydahlamaya ve el falı bakmaya başlamış. Fazla söze gerek yok. Şeytani bir büyücü işte."

"Sizin âlemdeki tuhaflıkların da haddi hesabı yok."

"Mucizelerini bizim âlemde de devam ettiriyor. Sahte cesetlere hayat veriyor; cansız bir mumyayı diriltmek onun için çocuk oyuncağı."

"Zaten sorduğum soruyu yine sorayım: Yahuda da sizin âlemin bir üyesi mi?"

"Yahuda'yla ilgili çok fazla konuşmamın Poliark'ın hoşuna gideceğini sanmıyorum."

"Özellikle merakımı cezbediyor. İncil sevgi ve adaleti yüceltir. Pavlus gurur, kibir ve belki de korkudan efendisini inkâr etmiştir. Yahuda'nın yaptığı da buna benzer bir şey, ama

* Ars'lı Rahip. (ç.n.)

onunki anlaşılabilir bir nedenden. Pavlus yuvasında kupkuru. Peki ya Yahuda?”

“Yahuda, mevta olduğundan, ebediyete erdi.”

“İyi de, nerede?”

“Ölülerin neredesi olmaz. Sadece halleri vardır onların.”

“Yahuda cennete nail oldu mu?”

“Pulchritudo tam antiqua et tam nova sero amavit.”

“Kaypaksın, lafi da dolandırıyorsun. Şu soruya sadece evet ya da hayır diye cevap ver: Zamanında basurdan mustarip olduğun doğru mu?”

“Evet. Kendimi cismanileştirmeye gönülsüz olmamım nedenlerinden biri de bu.”

“Yahuda’nın da fiziksel bir ıstırapı var mıydı?”

“Yazdıklarımı okumamışsın hiç. Tanrı’nın Şehri’ni ben inşa etmedim. Ben nihayetinde mütevazı bir kent meclisi üyesiydim, sicil memuru değil. Yahuda’nın Tanrı’nın rahmetine kavuşup kavuşmadığı Poliark’a yöneltilmesi gereken bir soru.”

“De Quincey’ye göre, Yahuda’nın ihanetinin sebebi, ilahiliğini herkese kanıtlaması için efendisini kıskırtmaya çalışmaktı. Sen ne düşünüyorsun bu konuda?”

“De Quincey aynı zamanda uyuşturucu kullanıyordu.”

“Tasavvur ettiğin ya da yazdığın şeylerin hemen hemen hiçbirinde Descartes’ın kesinliği yok.”

“Descartes, çoğunlukla yanılarak gerçek bilgi kabul ettiği şeyleri beyana ya da formüle döken bir şahsiyetti. Bırak yeni bir şey ortaya koymayı, yeni bilginin izini süren bir sistem bile geliştirmemiştir. Cogito Ergo Sum lafını tekrarlayıp durmaya bayılıyorsun. Benim yazdıklarımı oku. O fikri benden aşırıldı. De Libero Arbitrio ya da Özgür Seçim Meselesi’nde Evodius’la yaptığım konuşmaya bak. Descartes, düşündüğüne dair sürekli

* (Lat.) “Eski ve yeni güzellik, seni çok geç sevdim.” (y.n.)
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

gördüğü sanrılardan mustarip bir halde çok fazla vakit geçir-miştir yatakta. Sende de benzer bir bozukluk yok değil hani.”

“İznik Konsili öncesi ve sonrasındaki bütün Kilise Babaları’nın felsefelerini okudum: Khrysostomos, Ambrose, Athanasius.”

“Şayet Athanasius’u okuduysan, onu anlamamışsın demek-tir. Çalışmalarından elde ettiğin sonuca, Paddy versiyonu pat-roloji külliyatı denebilir.”*

“Teşekkür ederim.”

“Bir şey değil.”

“Asal şeyler, yani varoluş, zaman, tanrılık, ölüm, cennet, cehennem çukuru... bunların hepsi soyut kavramlar. Bunlarla ilgili verdiğiniz hükümler anlamsız, anlamsızlık ise kendi için-de tutarsızdır.”

“Mükâleme ancak kelimelerle mümkündür, anlaşılmayan veya insan aklıyla kavranamayan bir şeye pekâlâ isim verile-bilir. Düşünceler ve kelimelerle Tanrı’ya ulaşmaya çabalamak bizim vazifemizdir. Ancak, nihai vazifemiz inanmak, iman etmek ve bu imanı beslemektir.”

“Kimi beyanlarınızda kâfirlik ve şer seziyorum. Günahın evrenin mükemmeliyeti için gerekli olduğunu ve iyiye tezat oluşturarak iyinin daha bir kuvvetle parlamasını sağladığını söylemişsiniz. Kötülüğün kaynağının Tanrı değil, özgür irade olduğunu söylemişsiniz. Her şeyi bilebilme ve hatta önceden bilebilme kudretine sahip olan Tanrı, insanoğlunun günah iş-leyeceğini de bilir. Öyleyse, özgür irade nasıl var olabilir?”

“Tanrı’nın ön bilgisi yoktur. O bilginin kendisi ve sahibi-dir.”

* Patroloji, İlk Kilise Babaları olarak bilinen erken dönem Hıristiyan yazarları konu alan teoloji alt disiplini. Paddy ise “stereotip” İrlandalılar için kulla-nılan bir lakaptır. (ç.n.)

“İnsanoğlunun eylemlerinin hepsi yazgıya bağlıdır, dolaşısıyla özgür iradeye sahip olması diye bir şey olamaz. Tanrı Yahuda’yı yarattı. Bakılıp büyümesini, eğitim almasını ve ticarette yükselmesini sağladı. Kendi İlahi Oğluna ihanet etmesini buyuran da oydu. Bu durumda Yahuda nasıl suçlu olabilir?”

“Tanrı, özgür iradenin sonuçlarını bildiğinden, özgür iradeyi ne sınırlandırdı ne de hepten yok etti.”

“Bir zamanlar hayranlık duyduğunuz şu ışıklı-gölgeli beyefendi, yani Mani, Kabil ile Habil’in Havva ve Adem’in oğulları değil, Havva ve Şeytan’ın oğulları olduğunu ileri sürmüştü. Öyle olsa bile, Cennet Bahçesi’nde işlenen günah, hesaplanabilen dünyevi zaman sistemine göre çok uzak bir geçmişte, sonsuz yüzyıllar öncesinde gerçekleşmiştir. Aynı sisteme göre, Diriliş ve Kefaret doktrininin üzerinden henüz iki bin yıl bile geçmedi. Yaradılış ile Kefaret arasındaki zamanda dünyaya gelmiş olan milyarlarca insan mahvoldu, kendileri suçsuz olsalar bile ilk günah yüzünden günahkâr öldüler ve cehenneme mahkûm edildiler, öyle mi?”

“Tanrı’yı anlamak için zaman kavramını bilmen lazım. Tanrı zamandır. Tanrı ebediyetin özüdür. Tanrı, bizim yıl dediğimiz mefhumdan bağımsızdır. Tanrı’nın, bu dünyada kaçak ikamet eden insanoğlunun anladığı anlamda geçmişi, geleceği ve şimdisi yoktur. Bahsettiğin Yaradılış ve Kefaret arasındaki süre aslında tarifsiz olarak yoktur.”

“Bu tam da benim ‘zevzeklik’ dediğim türden bir münakaşa, ama insan ruhunun ölümsüz olduğunu kabul edersek şayet, ruhun geometrisi tıpkı Tanrı’nınki gibi dairesel olmalıdır, bir başlangıcı da olamaz haliyle. Buna katılıyor musunuz?”

“Dindarlık icabı doğru kabul edilebilir.”

“O halde, ruhlarımız bedenlerimize girmeden önce de vardı.”

“Öyle de denebilir.”

“Öncesinde neredeydiler peki?”

“Poliark’tan başkası cevap veremez buna.”

“Bir yerlerde henüz cismanileşmemiş sonsuz sayıda ruhtan oluşan bir hazne olduğunu varsayabilir miyiz?”

“Zamanın, ilahi yaratılış eyleminde rolü yoktur. Tanrı, her daim var olan bir şeyi de yaratabilir.”

“Plotinus ve Porphyrios’un eserlerine gösterdiğiniz tek seferlik bağıllıkla ilgili soru sormamın bir anlamı olur mu acaba?”

“Hayır, olmaz. Ancak şu kadarını söyleyebilirim ki, ışık ve karanlık, iyi ve kötü ikiliğine dayanan Maniheist düalizme kıyasla, Plotinus’un akıl ve madde düalizmi çok daha yerindedir. Bir’den Südür Etme doktrininde Plotinus sadece birazcık yanılmıştır. Plotinus iyi bir adamdı.”

“Yaklaşık 372 senesinde, on sekizinizdeyken, Maniheizmi benimsediniz ve bu garip öğretiyi on yıl boyunca savundunuz. Babil kozmolojisi, Budizm, ışık ve karanlığa dair ortaya atılan ruhani teoriler, Seçilmişler ve Dinleyenler, etten uzak durmayı emreden fermanlar, amelelik ve kadınlarla cinsel münasebet konusundaki onca karmaşa hakkında şimdi ne düşünüyorsunuz? Ya da Mani’nin Şefaathçi olduğunu iddia etmesi hakkında?”

“394 senesinde bu dalaletle karşı kaleme aldığım eseri okumak yerine neden bana soruyorsun? Mani söz konusu olduğunda, benim tavrım İran kralının 376’da gösterdiği tavra benzetilebilir. Kendisi Mani’nin derisini canlı canlı yüzdükten sonra onu çarşıya germiştir.”

“Çok geçmeden gitmemiz gerek.”

“Evet. Havanız bitmek üzere.”

“Aklımı kurcalayıp duran bir soru daha var sormak istediğim, bu meseleyle ilgili ne sizin bizzat yazdıklarınızdan ne de başkalarının yazdıklarından bir şey çıkıyor. Zenci misiniz siz?”

“Ben Romalıyım.”

“Romalı isminizin sahte ya da gerçek kimliğinizi gizlemek için taktığınız bir maske olduğundan kuşkulaniyorum. Numidya’da dünyaya gelmiş bir Berberi’siniz. Bu soydan gelenler beyaz değillerdi. Roma’dan ziyade Kartaca’yla bağınız var. Latincenizde bile Kartaca dilinin etkileri var.”

“Civis Romanus sum.”

“Sizin memleketinizdeki insanlara bugün Arap deniyor. Araplar beyaz değildir.”

“Berberiler, çok güzel mavi gözleri olan sarışın, beyaz tenli insanlardı.”

“Bütün gerçek Afrikalılarda, bu kıtadaki ırk çeşitliliğine rağmen, en azından biraz zencilik vardır. Nuh’un oğlu Ham’ın soyundan gelir hepsi.”

“Afrika güneşini göz ardı etmemelisin. Çok kolay bronzlaşan bir adamdım ben.”

“Bütün bir sonsuzluk süresince cennette olmak nasıl bir his?”

“Bütün bir sonsuzluk süresince mi? Kısmi veya geçici sonsuzluklar olduğunu düşünüyorsun herhalde, ha?”

“Yarın sizi tekrar çağırısam gelir misiniz?”

“Benim yarınım yok. Ben varım. Sadece şimdide var benim.”

“Bekleyeceğiz o halde. Teşekkürler, hoşça kalın.”

“Güle güle. Kayalara dikkat edin. Tanrı sizinle olsun.”

Hackett önde, güç bela tırmanarak suya ulaştılar ve bu dünyaya geri döndüler.

* (Lat.) Ben bir Roma vatandaşıyım. (ç.n.)

V

Sabah, hâlâ bıraktıkları yerde, bıraktıkları kadar yavandı. Teague McGettigan piposu ve gazetesiyle meşguldü, maskelerini çıkartıp hiç düşünmeden kurulanmaya giriştiklerinde sadece kısa bir bakış attı onlara.

“Eee?” dedi De Selby, Mick’e. “Ne düşünüyorsun bakalım?”

Mick zihinsel olarak uyuşmuş, allak bullak olmuştu; günün sıradanlığı da onu şaşkına çevirmişti.

“Hayret verici... bir olaydı,” diyebildi Mick kekeleyerek, “her kelimesini işittim üstelik. Her kimse, oldukça cin fikirli ve münakaşacı bir adamdı.”

De Selby yarı çıplak bir halde, olduğu yerde donakaldı, hafif aralık ağzı da dehşetten aşağı düşmüştü.

“Ulu Efendimiz!” diye bağırdı. “Augustinus’u tanımadığını söyleme sakın!”

Mick de gözlerini De Selby’ye dikmişti, hâlâ uyuşmuş vaziyetteydi.

“Ben Noel Baba olduğunu sanmıştım,” dedi Hackett. “Ama o alaycı ton yoktu sesinde.”

“Galiba,” dedi De Selby, giyinmeye başlamıştı, “siz ikinize biraz haksızlık ettim. Sizi uyarmam gerekirdi. Cennetten gelen biriyle ilk kez karşılaşmak insanın sinirlerini bozabilir.”

“Atıfta bulunduğu şeylerin pek çoğu tanıdıktı,” dedi Mick, “ama şahsın kim olduğunu tam kestiremedim işte. Tanrım! Hippo piskoposuydu demek!”

“Evet. Kim olduğunu düşünürsen, fazla bilgi koparamadık kendisinden.”

“Beni mazur görün ama cennette pek de mutluymuş gibi gelmedi bana,” diyerek araya girdi Hackett. “Hepimize vaat edilen o görkemli diriliş hani nerde? Aşağıdaki o şahıs, Noel zamanı bir dükkânda oyuncak dağıtma işi bile bulamaz. Kederli bir hali vardı.”

“Anlattığı kadarıyla, yoldaşlarının maskaralıkları da pek tuhaftı doğrusu,” diyerek onayladı Mick.

De Selby seyrek saçlarını dalgın dalgın taramayı bıraktı.

“İnsan bu tür alametler hakkında peşin hüküm vermeme-
li,” dedi. Ben her zaman varsayımla hareket ederim. Gördüğümüzün gerçek Augustinus olmayabileceğini unutmamalıyız.”

“Peki, kim o zaman?”

Bilge üstat uzun uzun denize baktı.

“İblis bile olabilir,” diye mırıldandı alçak sesle.

Hackett kravatını bağlamaya çalışıyordu ki aniden yere çöktü.

“Herhangi birinizde kibrit bulunur mu?” diye sordu Teague McGettigan zahmetle yerinden doğrularak. Hackett kendisine bir kibrit kutusu uzattı.

“Bana kalırsa,” diye devam etti Teague, “saat on iki civarında Wickla yönünden şiddetli bir yağmur ve rüzgâr gelecek. Hep şu aşağıdaki dağlar yüzünden.”

“Sağanaktan korkmuyorum,” dedi Hackett soğukkanlılıkla. “En azından nasıl bir şey olduğunu biliyoruz. Bundan daha kötü şeyler de var.”

“Dağlardaki kayaların sivri uçları parmaklar misali bulutları dürtükleyip durur, ta ki bulutlar patlayıp rüzgâr yağmuru te-

pemize indirene kadar,” diye açıkladı Teague. “Shankill civarında yürüyüşe çıkan zavalcılıklar sırlıslam olacak, sucuk gibi ıslanıp çil yavrusu gibi kaçışacaklar, Byrnes’e sığınmak için bir bira parası bile denkleştiremeyecekler belki de.”

Üzerlerindeki ekipman yüzünden giyinme faslı ancak bitmişti. De Selby ve Hackett birer sigara yakmıştı, saat dokuz buçuğu gösteriyordu. De Selby çok geçmeden hevesle ellerini ovuşturdu.

“Beyler,” dedi tez canlılıkla, “sanırım siz de benim gibi kahvaltı yapmadan çıktınız yola. Çimorağı’nda benimle kahvaltı etmeye ne dersiniz? Bay McGettigan bizi kapıya kadar götürür.”

“Ne yazık ki gelemem,” dedi Hackett.

“Atcağzım Jimmy’nin gücü seni de taşımaya yeter evelallah,” diyerek yere tükürdü Teague.

“Hadi ama,” dedi De Selby, “böyle meşakkatli bir sabah-tan sonra hepimizin takviyeye ihtiyacı var. Emsalsiz Limerick domuz pastırmam var, o içkiden de bolca olacak üstelik.”

Hackett’ın gerçekten başka bir işi olup olmadığını bilmiyordu Mick, ama o da Hackett’la aynı içgüdüyü paylaşıyordu; sadece düşünmek ya da düşünmemeye çalışmak için bile olsa bir an önce kaçıp gitmek istiyordu. De Selby görgü kurallarından veya kibarlıktan bihaber bir adam değildi, ama yine de yanındaki adamlarda tedirginlik, belki de belirsiz, henüz şekillenmemiş bir korku uyandırıyordu.

“Bay De Selby,” dedi Mick içtenlikle, “Hackett’la beni yemeğe davet etmeniz büyük incelik gerçekten, ama şu işe bakın ki ben zaten kahvaltı etmişim. Burada ayrılacak iyi olur bence.”

“Bu sabah olup bitenler hakkında konuşmak için yakında tekrar görüşeceğiz zaten,” dedi Hackett.

De Selby omuzlarını silkti ve aletleri toplamasına yardım etmek için McGettigan’a el etti.

“Nasıl isterseniz beyler,” dedi kibarca. “Ben bir şeyler atıştırırsam fena olmaz, belki Teague bana eşlik etmek ister. Halbuki hava, tabiat ve cennetin güçleri, kahvaltı eşliğinde bir muhabbet için çok uygun görünmüştü bana.”

“Tanrı ne muradınız varsa versin, o sizin şişedeki meret cana can katıyor vallahi,” dedi gözleri ışıldayan Teague, yüksek sesle konuşabilmek için piposunu ağzından çıkararak.

Öylece ayrıldılar. Hackett ve Mick, Dalkey’ye doğru yola koyuldu, Mick bisikletini yedeğine almış, pek bir isteksizce sürüklüyordu.

“Gidecek bir yerin var mı?” diye sordu Hackett’a.

“Yok. Şu gösteriden ne anlam çıkardın?”

“Ne diyeceğimi bilemiyorum. Ettikleri sohbeti sen de duyduğun, galiba ikimiz de aynı şeyi duyduk.”

“Bütün bunları gerçekten yaşadığımıza... inanabiliyor musun?”

“İnanmak zorundayım sanırım.”

“Bir içkiye ihtiyacım var.”

Sustular. Şahit oldukları seans (hor kullanılan bu kelime uygunsa tabii) üzerine kafa yormak hem faydasız hem de rahatsız ediciydi, ama yine de insanın düşünceleri beyninden kapı dışarı etmesi olanaksızdı. Mick nedense Hackett’la herhangi bir tartışmaya girmenin pek faydası olacağını düşünmüyordu. Hackett’ın aklı da tıpkı kendisinininki gibi düğüm düğüm olmuştu. Uçsuz bucaksız bir çölde karşılaşmış birbirlerine ümitsizce yol soran iki berduşa benziyorlardı.

“İlaçlarla ilgili dünkü kuşkumu üzerimden atamadım daha,” dedi Hackett en sonunda, huysuzca, “hipnotizma olasılığını bile düşünüyorum. Ama bu sabah olan bitenin halüsinasyon olup olmadığını anlamaya yarayacak bir yol yok.”

“Birine soramaz mıyız? Akıl danışamaz mıyız?”

“Kime soracağız? Her şeyden önce, anlatacağımız hikâyeye kim inanır ki?”

“Doğru söylüyorsun.”

“Bu arada, o su altı maskeleri gerçekti. Daha önce de öyle zamazingolar takmıştım, ama hiçbiri De Selby’ninki kadar fiyakalı değildi doğrusu.”

“Hava tankında beyni uyuşturan bir tür gaz olup olmadığını nereden biliyoruz?”

“Bak bu doğru işte!”

“O şeyin sırtımda olduğunu bile unutmuştum.”

Tenha, küçük kasabada bir köşe başında kararsızca durdular. Mick eve gidip kahvaltı etmenin iyi olacağını, Hackett ise yemek için daha çok erken olduğunu düşündü. Mick kahrolası bisikletinden kurtulmalıydı. Şu küçük, komik karakola, Çavuş Fottrell’a bırakamaz mıydı? Ama bunun ne anlamı olacaktı ki? Daha sonra geri gelip bisikleti alma zahmetine girmesi gerekmeyecek miydi? Hackett’a göre, bisikletle gelmekle zaten baştan gereksiz bir şey yapmıştı, tuhaf insanlar için sabahın körüne tramvay seferi koymuşlardı ne de olsa. Ama Mick bunun doğru olmadığını söyledi, pazar günleri erken sefer yoktu, hele de Booterstown’dan Dalkey’ye.

“Bayan L. beni içeri alırdı, ama o koca domuz hâlâ horul horul uyuyordur yatağında,” dedi Hackett hırçınca.

“Haklısın, acayip bir sabah,” diye karşılık verdi Mick anlayışla. “Burada durmuş, sarhoşları ağırlayan bir dul seni içeri almayacak diye hayıflanıyorsun; öte yandan, Aziz Augustinus’un yanından ayrılalı daha yarım saat bile olmadı.”

“Öyle ya.”

Hackett acı acı güldü. Mick, hemen her pazar olduğu gibi, o gün de yapacak işi olduğunu hatırladı. Saat üç buçukta Ballsbridge’de Mary’yle buluşacaktı; büyük ihtimalle âşıklar gibi boş boş gezip vakit öldürecek ve Herbert Park’ta çene çalacaklardı. Bu buluşmaların, rutin şeylerin sıkıcılığına dönüşmesinden endişe ediyordu. Gün gelip nihayet evlendik-

lerinde, eğer o gün gelirse tabii, yaşamın tekdüzeliği daha da kötü bir hal almayacak mıydı?

“Kafa dinleyeceğim,” dedi Mick, “günün ilerleyen saatlerinde Herbert Park’ta, *avec ma femme, ma bonne amie*.””

“Benim Asterisk hatun pazarları çıkmıyor,” dedi Hackett kayıtsızca, bir sigara yakarken.

Sonra birdenbire canlanıverdi.

“Bu sabahki dehşetin müsebbibi bir parçacık D.M.P.’ydi. İşte D.M.P.’nin bizzat kendisi geliyor!”

Doğru söze ne denirdi. Çavuş Fottrell bisikletini yanı sıra sürükleyerek tali yoldan onlara doğru geliyordu. Ağır ağır ve vakur bir edayla yaklaşıyordu. İnsan ona bakıp kanunun ihtişamını görebilirdi – kaçınılmaz, usule uygun ve kendinden emin.

Çavuşun görünüşünü tasvir etmek kolay iş değil. Uzun boylu, cılız ve melankolikti, özenle tıraş edilmiş yüzü kırmızıydı ve yaşını tahmin etmek olanaksızdı. Söylentiye göre, onu üniformalı gören olmamıştı daha, ama sade giyimli bir adam olduğu da söylenemezdi; zabıta mensubu olduğu aşikârdı. Yaz kış kahverengi, tüvit bir pardösü giyerdi; açıkta kalan boynunda yakası ve kravatı seçilebiliyordu ama vücudunun alt kısmını kaplayan pantolonu kesinlikle polis mavisiydi, kocaman botları da polislerin giydiği türdendi kuşkusuz. Dr. Crewett, çavuşu bir keresinde, arıza yapmış bir arabanın tamirine yardım ederken pardösüsüz gördüğünü iddia etmişti; ceket falan yoktu üzerinde, sadece gömlek vardı. Çavuş dostlarına karşı, tabiri caizse, candan bir adamdı. Fırsatını buldu mu su gibi viski içer, ama bana mısın demezdi. Hackett’ın dediğine göre bunun sebebi, çavuşun ayık halinin diğer insanların sarhoş halleriyle aynı olmasıydı. Yine de, çavuşun itikadı, söyledikleri ve bunları söyleme şekli bütün güney Dublin’de herkesçe bilinirdi.

* (Fr.) Kadınım, dostumla. (y.n.)

Çavuş durdu ve elini kumaş şapkasına götürerek selam verdi.

“Ne güzel bir sabah, değil mi beyler?” dedi öylesine, karşılık beklemeden.

Bu konuda herkes hemfikir. Çavuş havayı ve güne uyanan sokağı içinde demlendiriyordu sanki.

“Bakıyorum da denize girmişsiniz,” dedi güleç bir yüzle. “Suda debelenmek baya zor olmalı, ha?”

“Ne kadar zor olduğunu tahmin bile edemezsiniz çavuş,” dedi Hackett.

“Elimden geldiğince uzak dururum denizden,” diyerek gülümsedi çavuş, “yamru yumru ayaklarımı dinlendirmek için kıyıda, zar zor yaptığım küçük yürüyüşler hariç. İşin aslı, ayağıma batan minik taşlar canımı çıkarıyor. Bizim işimiz yürümekle, bilmem anlatabiliyor muyum?”

“Doğrudur çavuş,” diyerek onayladı Mick. “Bisikletiniz çoğunlukla yanınızda olur, ama sizi hiç bisiklet üstünde görmedim.”

“Kahramanlık gerektiren acil durumlar içindir bu makine. Lakin bisiklet akla zarar tehlikeler barındırır özünde, bu hikâyeyi size başka bir gün enine boyuna anlatırım.”

“Olur.”

Hackett derin düşüncelere dalmıştı.

“Şu işe bak,” dedi sonra, “dün gece Kolza’da küçük bir şişe unuttum. Perigastrik tiyosülfat var içinde hani. Lanet olsun midemde kıyametler kopuyor.”

“Hay Allah,” diyerek anlayışla iç geçirdi çavuş, “iliğini kemirir adamın. İster kadın olsun ister erkek, midesinden mustarip her insana içim gider benim. Bayan Laverty yatağındadır şimdi, belki de kendine özel banyosunda su keyfi yapıyordur.”

“Mide rahatsızlığına brendi iyi gelir,” diye atıldı Mick mahsus.

“Brendi mi? Bööh!” diyerek suratını ekşitti Hackett.

“Brendi değil, Brannigan iyi gelir sana,” dedi çavuş bisikletinin demirine vurarak. “Eczacı Brannigan, sabah ayinini hiç kaçırmaz. Şu anda muhtemelen sırtüstü yatmış, neşeyle yulaf lapasını kaşıklıyordur. Gelin benimle.”

Çavuş yoldan aşağı önleri sıra giderken, Mick istemeye istemeye Hackett’in iki büklüm olmuş sırtını takip etti; köşe başındaki bir dükkânın önünde durdular ve çavuş nazikçe kapıyı çaldı. Ufak tefek, mütevazı Bay Brannigan’ın kapıyı açmasıyla hole doluşmaları bir oldu. Mick bu doğaçlama ve budalaca taktikten hiç hoşlanmamıştı. Günün bu saatinde dışarıda duran iki bisikleti görünce ne düşünürdü yoldan geçenler? Çavuşun bisikletini bütün ülkede tanımayan yoktu. Hackett, sindirim sorunuyla ilgili yalanını inkâr etmekten biraz tuz yutmaya mecbur kalabilirdi; bu ona azdı bile.

“İşkembesi öfkeden köpürmüş bir adam getirdim size Bay Brannigan,” diyerek açıklamada bulundu çavuş neşeyle. “Tertemiz bir vatandaş, hem de bir şehit. Bir zahmet sizin şu dükkâna geçsek?”

Bay Brannigan anlaşılmaz sesler mırıldanarak anahtarlarını çıkardı ve dar koridorda bir kapı açtı; sonrasında rengârenk malzemeler ve vitrinlerle dolu bir odada buldular kendilerini. Yüksek tavanlı dükkânda Bay Brannigan minnacık görünüyordu (bunun asıl nedeni belki de çavuşun yanında durmasıydı), yüzü yusuvarlaktı ve üzerine yusuvarlak gözlükler kondurmuştu; hoşnut bir havası vardı.

“Beylerden hangisi keyifsiz bakalım?” diye sordu sakın bir edayla.

Çavuş elini Hackett’in omuza hafifçe vurdu resmiyetle.

“Hastamız Bay Hackett maalesef,” dedi.

“Ah, nerenizden şikâyetçisiniz Bay Hackett?”

Hastamız midesini tuttu.

“Buradan,” diye söylendi. “Hemen herkesin lanet olası şikâyeti buradandır zaten.”

“A-ha. Kullandığınız özel bir ilaç var mı bunun için?”

“Evet, var. Ama size ne olduğunu söyleyemem. Reçetesi şu an üzerimde değil.”

“Pekâlâ. Asetik anhidrit ve karbonik asit karışımını öneririm. Solüsyon halinde. Doğru oranlarda hazırlandığında mükemmel bir ilaçtır. Bir dakikaya kalmaz hazırlayıp getiririm.”

“Hayır, hayır,” diyerek itiraz etti Hackett. “Alışkın olmadığım ilaçlar almayı gözüm yemiyor. Siz de, çavuş da çok naziksiniz Bay Brannigan, ama bekleyebilirim.”

“Bir sürü patentli şey var bu dükkânda, Bay Hackett. Geçici rahatlama sağlayan şeyler bile var, anlarsınız ya...”

Çavuş bu sırada barın yanındaki alçak raftan kocaman bir şişe almış, inceliyordu.

“Gaydacılar aşkına!” diye haykırdı sevinçle. “İşte size zararsız, dünyevi bir gençlik iksiri!”

Şişeyi Hackett’a uzattı ve uzanıp aldığı diğer bir şişeyi de Mick’in eline tutuşturdu. Etiketle şöyle yazıyordu:

HURLEY’NİN KUVVET ŞARABI

Günde üç bardak ya da gerektiği kadarı, böbreklere, mideye ve sinir sistemine kalıcı faydalar sağlar. Doktorlar, hemşireler ve geriatri kurumları tarafından tavsiye edilir.

“Dikkatinizi çekerim, hiç de fena bir yatıştırıcı değildir,” dedi Bay Brannigan ciddiyetle. “Kasabadaki pek çok kadın bunun müptelasıdır.”

“Bay Thomas O’Brannigan,” dedi çavuş makamı bir tonda, “şahsen ben bir şişe alacağım – hesabıma yazıverin. Eğer şık kadehler çıkarırsanız hepimiz birer yudum alırız seve seve, gün nalları diktiğinde kendimizi ne kadar hasta hissedeceğimizi kim bilebilir.”

Bay Brannigan gülümsedi ve kafasını salladı. Hackett belli belirsiz ışık altında aceleyle iki adamın yüzünü inceledi.

“Sanırım bizi biraz toparlar,” diyerek teslim oldu. “Ben de bir şişe alayım bari.”

O pazar sabahı kesinlikle çok renkli bir eziyet olmuştu doğrusu. De Selby ve Aziz Augustinus arasındaki çetin münakaşanın ardından, bu kapalı eczanede en azından bir saatliğine durmuş, Hurley’nin Kuvvet Şarabı’ndan içiyor ve Çavuş Fottrell’in mutluluk, sağlık, yurtdışı seyahatlerinin harikaları, kanun ve düzen ile bisikletler üzerine *pensées*’ini* dinliyorlardı. Kuvvet şarabı dedikleri şey, tahmin edileceği üzere, alkol oranı oldukça yüksek, ucuz bir kırmızı şaraptı. Bu şarabın sosyal amacı yeterince açıktı. Bir meyhaneye girme düşüncesiyle bile dudağı uçuklayan bağınaz kadınların, sağlığa iyi geldiği bahanesiyle, hiç de fena sayılmayacak alkollü bir içecek içmelerine olanak veriyordu.

Mick de bir şişe satın aldı; Bay Brannigan’ın nezaketle “müessesenin ikramı” olduğunu söylediği dördüncü şişeyi yarılادıklarında Mick’in duyduğu mahcubiyet daha da arttı ve bu küçük partinin artık sona ermesi gerektiğini düşündü. Hackett kendini çok daha iyi hissettiğini itiraf etti, ama bu Mick için geçerli değildi; halis şarap bile fayda etmiyordu, kusacak gibi oldu. Çavuş bana mısın dememişti, yılmadan gevezelik ediyordu. Tekrar sokağa çıktıklarında Mick çavuşa döndü.

“Çavuş, gün eskiyor, etraftaki insan sayısı da artıyor. Bisikletimi yarına kadar sizin karakola bırakmamın bir sakıncası var mı? Eve tramvayla gitsem daha iyi olacak.”

“Kesinlikle yok,” diye yanıt verdi çavuş incelikli bir edayla. “Memur Pluck’a gözaltı kararını gayriresmi olarak verdiğimi söyle.”

* (Fr.) Kelime anlamı olarak “düşünceler” demektir. Pascal’ın Hıristiyanlık üzerine yaptığı savunmayı temsil eder. (ç.n.)

Sonrasında, arkadaşlarını Tanrı'ya emanet eden dualar ederek kamu vazifesine koyulmak üzere oradan ayrıldı.

“Biliyor musun,” dedi Hackett yürümeye başladıklarında, “bütün o Augustinus muhabbeti yarım yamalak hatırladığım şeyleri azar azar su üstüne çıkarıyor. Augustinus, Pelagius'a acımasızca saldırmamış mıydı?”

“Şu kâfire mi? Evet.”

“Ne demek kâfir?”

“Kâfirdi de ondan. Ruhani bir meclis tarafından mahkûm edilip aforoz edildi.”

“Kâfirlikle ilgili kararı sadece papanın verebildiğini sanıyordum.”

“Hayır. Papaya başvurmuş ama sonuç alamamış.”

“Anladım. Sepetteki diğer çürük yumurtalar Maniheiztler ve Donatistlerdi. Biliyorum. Onları umursadığım yok. Ama hafızam toptan yitmediyse, Pelagius büyük bir adamdı ve sağlam bir Tanrıbilimciydi.”

“Bu konuda fazla bilgin yok. Öyleymiş gibi bilgiçlik taslama.”

“Adem'in düşüşünün (şahsen ben böylesi bir ahmaklığı zerre kadar umursamazdım) sadece kendisine zarar verdiğine inanıyordu. Kabahat bir tek kendisinin ve diğer herkesin ilk günahla dünyaya geldiği masalı tam bir zırva.”

“Neye istiyorsan ona inan.”

“Hangi insan hem Tanrı'ya inanıp hem de daha dün dünyaya gelen İsa'dan önce yaşayan bütün insanlığın mahvolmuş olduğuna inanabilir?”

“Augustinus mesela.”

“Yeni doğmuş bebekler masumdur ve vaftiz olmadan ölürlerse cennete gitmeye hakları vardır. Vaftiz töreni sadece bir ritüel, bir tür mit.”

“De Selby’ye göre Vaftizci Yahya hiç de mit değil ama. Adamla tanışmış. Muhtemelen Yahya’yı yakın dostu gibi görüyordur.”

“*Sen* vaftiz edildin mi?”

“Sanırım edildim.”

“Sanırım mı? Ruhunun selameti buna bağlıyken böyle bir belirsizlik yetiyor mu sana?”

“Tanrı aşkına kapa çeneni. Dün ve bugün yeterince kafamız şişmedi mi?”

“Çok mu münasebetsiz bir soru sordum nedir?”

“Bu gidişle tramvayın tepesinde Martin Luther’la karşılaşırım herhalde.”

Hackett kibirli bir edayla bir sigara yaktı ve durdu.

“Ben burada ayrılıyorum, git bir yürüyüş yap, bir gazete al, otur ve bir dolu sıkıcı pislik oku, sonra da soluğu Kolza’da almak için fırsat kolla. Ama unutma: *Ben bir Pelagianistim.*”

Memur Pluck genç, bir deri bir kemik, alaca suratlı bir adamdı, ifadesinde dostane bir ahmaklık okunuyordu. Bekleme salonunda bir bisikleti baş aşağı çevirmiş, ön kasnağındaki fitiği kurcalıyor ve eğeden çıkan beyaz tozları dışarı fırlamış bağırsakların üzerine saçıyordu. İtinayla kuşanılmış üniformasına uyan manasız bir gülümsemeyle selamladı Mick’i, gülümsemesinin ortaya çıkardığı dişleri çürük ve sararmıştı.

“Günaydın Bay Pluck. Yolda çavuşa rastladım, bisikletimi bir iki günlüğüne buraya bırakabileceğimi söyledi. Eve tramvayla döneceğim de.”

“Demek öyle söyledi ha?” diyerek sırtıttı Memur Pluck. “Ne iyi kalpli adam.”

* Pelagius’un öğretisini benimseyen kişi. Pelagius, ilk günah doktrininin aksine, insanın günahsız olarak yaratıldığını ve ilk günahın insanın doğasını kirletmediği savunmuştur. İnsan iradesini yücelten Pelagius, ilk günahı reddederek teoloji tartışmalarında Augustinus’un tam karşısında yer almıştır. (ç.n.)

“Bir mahsuru var mı?”

“Rica ederim bayım, ne mahsuru olacak, şuradaki duvara dayayın. Ama şu arabacı Teague’le birlikte geri geldiğinde çavuşun çaldığı havalar değişecektir.”

“Teague ne yapmış ki?”

Yaşanan dehşeti anımsayınca Memur Pluck’ın beti benzi atıverdi.

“Dün istasyonda Redemptorist cemaatinden misyoner bir pedere denk gelmiş ve kendisini bölge kilisesine bağlı eve götürmüş. Teague ve küçük İspanyol beygiri bu kutsal topraklarda beş dakkadan fazla durmamış, ama gel gör ki ayrıldıklarında her yer öbek öbek at boku içindeymiş.”

“Ne talihsizlik.”

“Bahar tarlasındaki iki saban oluşunu sıvamaya yetecek kadar çokmuş.”

“Yine de bu Teague’nin suçu değil ki.”

“Çavuşun kutsal şeylere saygısızlıktan beygiri sanık sandalyesine oturtmasını beklemiyorsunuz herhalde? Ya da Kutsal Ruh’a karşı günah işlemekten? Ama bakın ne diyeceğim size...”

“Ne?”

“Can yakan, zalim bir vazife bekliyor sizi, yarından itibaren dizleri üzerinde tespih duasına katılanların vay haline, vaaz üstüne vaaz dinleyeceğiz. Çekeceğimiz var. Tanrı’ya şükür ki ilk hafta kadınların.”

“Tanrı’ya şükür kilise cemaatinden değilim Bay Pluck,” diye seslendi Mick kapıdan.

Cehennem ateşi vaazlarını neden dikkate alacaktı ki? Ne de olsa, şu ya da bu şekilde öte dünyaya gidip gelmemiş miydi?

VI

Mary sıradan bir kız değildi; yazması kolay bir bahis konusu olmadığı gibi Mick de onu yazacak insan değildi. Mick kadınların genellikle ümitsiz bir tartışma veya muhabbet konusu olduğunu düşünürdü; bir erkek için, söz konusu muayyen kişi –anlamı güçlendirecekse *la femme particulière* de diyebiliriz– hakkında samimiyetle konuşulacaksa veya yüksek sesle düşünülecekse, bu muayyen kişi diğerlerine sönük, manasız ve boş görünmeliydi. İki kişinin birbirine karşı duyduğu dayanılmaz istek, sadece bir zaaf veya biyolojik bir oluşum değil, bir muammadır ve bu türden bir muamma, söz konusu iki kişi için anlaşılabilir olsa bile, en azından kesinlikle mahremdir.

Mary ne çok cazibeli ne de güzeldi, ama (Mick'in gözünde) eli yüzü düzgündü ve ağırbaşlıydı. Kahverengi gözleri, sade bir kişiliği vardı ve genellikle sakin ve telaşsızdı. Mick ondan çok hoşlandığını düşünüyordu ve onu kesinlikle sadece bir kadın ya da alelade ve önemsiz bir varlık olarak görmüyordu. Mary onun için tam bir saplantıydı (öyle olduğunu sanıyordu) ve alakasız zamanlarda tabiri caizse kapıyı tıklatmadan aklına giriveriyordu. Hackett'ın gezip tozduğu kızla ilişkisi ise, kahvaltıda bir parça marmelat tatmak ya da barın sessizliğinde dalgın dalgın tırnak törpülemek gibi, kayıtsızca yapılan bir şey gibiydi.

Mick'in zihninde kesinlikle emin olduğu çok az şey vardı, ama Mary'nin alışılmadık bir kız olduğunu içtenlikle söyleyebilirdi. Bir yılı Fransa'da olmak üzere iyi bir tahsil görmüştü; müzikten de anlıyordu. İnce bir zekâya sahipti ve zaman zaman çok neşeli olabiliyordu; şen şakrak bir ruh haline girmesi için fazla çaba gerekmiyordu. Mick'in hiç tanışmadığı ailesi varlıktı. Giyim kuşamında zevkli ve müşkülpesentti... Neden olmasındı ki? Ne de olsa modaevi denilen bir yerde çalışıyordu, iyi para kazandığı ve sadece yüksek mevkideki insanlarla muhatap olduğu önemli bir pozisyondaydı. Mary'nin işi hakkında asla konuşmazlardı. Modaevinden aldığı maaş telif edilmeyen bir sır olduğu için Mick gerçekten minnettardı, çünkü kendi kazandığından daha az olmadığından emindi. Bunun kazara da olsa açığa çıkması, ne kadar aptalca olduğunu bilse de Mick için küçük düşürücü olurdu. Yine de, modaevindeki kokosluklar Mary'nin zihnini bulandırmıyordu. Çok okuyordu, sıklıkla siyasetten konuşuyordu, bir keresinde bir kitap yazmak niyetinde olduğundan bile bahsetmişti. Mick ne konuda yazmak istediğini hiç sormadı Mary'ye, çünkü nedense bu fikir ona çok antipatik geliyordu. Entelektüel kibir ve edebi yağmanın manevi tehlikeleri hakkında insanın her yerde duyup okuyabileceği tüm uyarıları bütün olarak yutmadan, yüksek tahsilin ve varlıklı bir yaşam şeklinin genç bir kıza bahşedeceği güç, bir tehdide dönüşebilirdi. Farkında olmayarak Mary kendi gücünün sınırlarını aşabilirdi. Mick'in varlığının onu dengeleyen bir çekim olduğunu mu düşünüyordu? Mick bundan o kadar da emin değildi, çünkü kendisi de o kadar dengeli bir kişi sayılmazdı. Ayda bir kez günah çıkarmaya gidiyor olabilirdi, ama çok fazla içiyordu. İçkiyi bırakacaktı. Ayrıca Mary'yi de kendi istediği gibi sessiz sakin ve gerçekçi biri yapacaktı.

Gelgelelim, Mary'yle durumları neydi? Belirsiz. Onunla evlenecekti, niyeti buydu. Üç yıllık uzun birlikteliklerin-

de hiçbir zaman açık açık telaffuz edilmemiş bir konu daha vardı. Mick'in kokuşmuş işi, düşük geliri, geleceğe dair daha iyi beklentilerinin olmaması hep orada bir yere duruyordu, fiziksel ve tiksindirici bir görüntü gibiydi, yılcık hastalığını andırıyordu. Ama seçebileceği başka bir yol var mıydı? Peki ya Mary'nin? O anda hayal bile edemediği bir noktada, mutsuz bir bekâr olmayı seçebilirdi; ama yine de, biri çıkıp da Mary'yi ondan alsa, zıvanadan çıkacağını biliyordu. Korkunç bir şey yapardı, oldukça aptalca ama önüne geçemeyeceği bir şey.

Herbert Park'taydılar.

Çocukların hafiften curcunası eşliğinde üzerinde ördeklerin ve oyuncak gemilerin yüzdüğü gölün meyilli kıyısında, kısa otların üzerinde boylu boyunca uzanmış, gelişigüzel sohbet ediyorlardı. Kendini içinde bulduğu yeni ruh halini açık etmek istemiyordu – ama yine de sordu kendine, Mary'nin bilmeye hakkı yok muydu?

“Seni bu sabahki ayinde görmedim,” dedi Mary. Mick'in sürdürmesini beklediği bir açılış konuşması mıydı bu? Mary sigara içiyordu, ama Hackett'in deyişiyle bunda yakışksız bir şey yoktu. Ne de olsa o bir hanımefendiydi ve sigara içmeye hakkı vardı. Nasıl diyorlar hani? Sofistikeydi.

“Sabah çok erken Dalkey'de yüzmeye gittim de ondan.”

“Hackett'la birlikte mi?”

“Evet.”

“Senin için yeni bir şey. Yüzmek iyi de, bunun için şafak vakti yataktan kalkmak... biraz İngilizvari değil mi? Ama Hackett'ın pazar günü erkenden kalkmış olması çok şaşırtıcı.”

“Dünyada daha garip şeyler de oluyor.”

“Tamamen ayık olduğunda denize girmekten hoşlanıyor mu?”

“Vico'da başka bir adamla buluşacaktık. Su altında bazı araştırmalar yapmak için yalnız olmak istedik.”

“Diğer adam kimdi? Bildiğim biri mi?”

“Sanmam. Biz de daha önceki gün tanıştık.”

“Trinity Colllege’den biriyle deniz biyolojisi çalıştınız yani, öyle mi?”

“Hayır, hayır, aslına bakarsan çok acayip bir adam. Trinity’den bir tiple de tanışmadık değil hani.”

“Dört kişiydiniz demek?”

“Her şeyi birbirine karıştırma. Trinity’li şair sabah bizimle değildi.”

“Şu acayip adam. Ne kadar acayip?”

Mick gözlerini ağaçlara, fundalara, çiçeklere, bebek arabalarını iten gürültülü insanlara çevirdi. Hepsini ne kadar normaldi, hatta ilgi çekicilerdi. De Selby ve arkadaşları ise bambaşka bir konuydu.

“Kötü anlamda acayip değil. Garip bir adam sadece. Dünya, evren ve zamanla ilgili alışılmadık görüşleri var... Bir fizikçi aslında.”

“Yani?”

“Fikirleri bu dünyanın, üzerinde uzandığımız bu lanet olası dünyanın sınırlarını aşıyor.”

“Öyle mi? Dalkey’yi daha yakından keşfetsem iyi olacak. Ama bu dünyanın sınırlarını aşmak meselesine gelince, en sıradan peder bile bunu her pazar yapıyor.”

“Pek De Selby’nin yaptığı gibi değil. Adı bu – De Selby.”

“De Selby mi? Yabancı bir isme benziyor. Muhtemelen ajandır.”

“De Selby yabancı değil. Hem de hiç. Konuşma şekline bakılırsa tam bir İrlandalı. Ama İrlanda’yı sevmiyor; ne de yeryüzündeki başka bir yeri.”

“Öfke dolu vatanseverlerden biri olduğunu söyleme sakın.”

“Kesinlikle değil.”

“Tam olarak ne demek istiyorsun Mick?”

“Anlatması zor tatlım. İnanması da zor.”

Mary doğruldu ve sereserpe uzanmış, elini güneşe karşı yüzüne siper etmiş olan Mick’e baktı. Merakı kabarmıştı, ama bu Mick’in istediği bir şey değildi – en azından henüz. Kafası daha netken ve belki de bu konuda daha fazla bilgi sahibi olduktan sonra doğru düzgün bir konuşma yapmak daha iyi olurdu.

“Neler oluyor Mick? Anlat bana. Anlatacak bir şey varsa tabii.”

Mick kafa bulmadığını göstermek için yerinde doğruldu.

İstemeden bulaşmakta uzman olduğu belalardan biri daha geliyordu işte.

“Mary, bırak da birkaç cümleyle açıklayayım bunu sana. İşler sonunda çok garip bir hal alıyor. Tehlikeli bile olabilir.”

“Eee, *ne peki?*” Sesi tiz çıkmıştı.

“Şu De Selby denen adam yalnız başınayken olağandışı tiplerle takılıyor,” dedi söylediklerini yalanlarmış gibi görünen alçak, temkinli bir ses tonuyla. “Arkadaşlarından biri Yahya Peygamber mesela.”

“Mick! Tanrı aşkına!”

“Ben ciddiylim.”

“Ne biçim bir konuşma bu böyle? Bugün pazar, gerçi başka bir gün olsa da fark etmezdi ya.”

“Başka kutsal şahıslarla da tanışmış, Tertullianus’tu sanırım. Belki de Anthanasius.”

Mary gerilmişti, kaşlarını da çatmıştı üstelik.

“Hackett’ı es geçme. Hackett’ın da orada olduğunu söylemiştin.”

Mick gözlerini Mary’nin kahverengi gözlerine dikti.

“Çok doğru. İkimiz de Aziz Augustinus’u gördük.”

Kısa bir sessizlik oldu. Çevrelerindeki gürültü bile durmuştu sanki. Mary bir sigara yaktı.

“Mick,” dedi ciddiyetle, “bu saçmalık da neyin nesi? Gülmem mi gerekiyor?”

“Tabii ki hayır.”

“Aziz Augustinus’la nerede karşılaştınız?”

“Vico’da, denizin altında.”

“*Denizin altında* mı?”

“Evet. Üçümüz.”

“Sonra ne oldu?”

“De Selby ve Aziz Augustinus uzun ve anlaşılmaz bir soh-bete koyuldular.”

“Birinin yüzyıllardır ölü olduğu gerçeğini bir kenara bırakırsak, insanlar nasıl olur da suyun altında konuşabilirler?”

“Bir mağaradaydık.”

“Bu tam bir delilik, Mick. Biliyorsun.”

“Hackett ve ben konuşamıyorduk, ama oradaydık, duyabiliyorduk ve duyduk da.”

Bir sessizlik daha oldu. Söyledikleri Mick’in kulağına da tam bir delilik gibi gelmişti, ama bu konu açıldıktan sonra başka bir seçeneği var mıydı? Birdenbire Hackett’in da orada olmasına sevinmişti, aksi halde hayal görmüş olduğu sonucunu çıkaran Mary’yle hemfikir olabilirdi. Başka bir şey daha vardı üstelik, ikisi de tamamen ayıktı o sabah.

“Bu deli saçmasının nedeni birkaç kadeh viski olmasın sakın?”

“Hiçbir şey içmemiştik, hiçbirimiz. Sana De Selby’yle ilgili bir şey daha söyleyeyim.”

“İki kafası mı var yoksa?”

“Hayır. Dünyayı yok edecek.”

“Ulu Tanrım! Nasıl?”

“Bunu yapabilecek yöntemleri olduğunu iddia ediyor. Tam olarak anladığımı söyleyemem, açıklayamam da. Çok çapraşık, teknik bir konu. Mucizevi bir madde icat etmiş. Bütün atmosferi, soluduğumuz havayı kirletip yok edebilir.”

Bu açıklama De Selby'yle yaptıkları konuşmayı çok da iyi özetlemiyordu, ama bu tuhaf deneyim ancak böyle anlatılabilirdi. Bu kadarla kalmadı elbet. Mary şüpheci ya da hafiften alaycı başka sorular sormaya devam etti. Mick'in tavrı sakin, kibar ve kendinden emindi. Kendi suçsuzluğundan, masumluluğundan ve hatta saflığından bile dem vurdu. Olanları kafasından uydurmamıştı. Ama yine de özür dilermiş gibi görünmemeye özen gösterdi. Kendindeydi ve onun da bazı küçük hakları vardı.

Sonunda Mary, Mick'in yarım yamalak naklettiği şeyleri değil ama, çok olağandışı bir şeyler olduğu gerçeğini ve kafası karışmış da olsa Mick'in saçma sapan yalanlar uydurmadığını kabul etmiş gibiydi. Bir şey olmuştu gerçekten; gizemli bir şey, ama sadece bir şeydi işte.

Bir süre sonra yerlerinden kalktılar ve Lansdowne Yolu'na doğru yürümeye başladılar. Geçtikleri geniş caddelerin lüzumsuz bir aleladeliliği vardı elbette, insanlar tekdüze olmasalar da sıradandılar, Mick'in ise canı sıkındı. Neden olmasındı ki? Yüzeysel şeyler söylemek dışında Mary'nin ağzını bıçak açmıyordu.

Bir ağacın yanında durduklarında saat neredeyse altıydı.

Mary o geceki bir müzikale iki bileti olduğunu söyledi. Sesinin tonu uyuşuktu. Pek gitmek istermiş gibi bir hali yoktu. Mick hayır dedi.

“Bu gece Tanrı'nın izniyle erken yatacağım, Mary. Rüyasız, uzun ve derin bir uyku çekeceğim.”

“Yorgun musun?”

“Bu dünyayla öte dünya arasında harap oldum. Ama muhtemelen bu öldürücü sıcak yüzündendir.”

“Evet, bir de De Selby'yle ilgili kafa karmaşası. Bana anlattıklarını düşüneceğim ve ciddi olmaya gayret edeceğim. Aslında bir fikrim var. Ama emin olunca söyleyeceğim sana.

Hackett’la konuşmamız gerek. Beni ara, her zamanki gibi. Bir de...”

“Evet Mary?”

“Evde varsa, yemekte birkaç şişe sert bira iç.”

“Önerin için sağ ol. Haklısın Mary.”

İster inanın ister inanmayın, güpegündüz ağacın altında olabildiğince mahrem bir şekilde öpüşüler.

Mick eve dönüş yolunda Crowe’s barında biraz vakit öldürdü. Bardaki kalabalık neşeli mi neşeli, malt da bronz ve müşfikti. Mary mükemmel bir kadındı. Çok geçmeden dimağı daha bir açılmıştı. Viski içmeyi tamamen bırakmak için ettiği yemini bir kez daha tekrarladı. Yakın gelecekte bir şeyler olacaksa, birayla da idare edebilirdi pekâlâ.

VII

Şaşırtıcı bir şekilde, Mick'in sonraki günleri sakın geçti – söz konusu olan sadece sekiz dokuz günlük kısa bir süreydi, ama De Selby'yle olan karşılaşmalarını dingin kafayla tekrar gözden geçirince karışık aklı epeyce bir yatıştı. Hiçbir şey olmadı, hepsi sadece konuşmadan ibaretti, deyip durdu kendine. Suyun altındaki o grotesk bölmede beliren Augustinus'un tezahürüyle doğal düzen ihlal edilmiş gibiydi, bu doğruduydu; ama geçici psişik bir rahatsızlık, meskalin ya da morfin almaktan kaynaklanan bir tür hayal görme hali gibi pek çok açıklaması olabilirdi bunun. De Selby'nin içkilerine çok ağır etki eden bir ilaç kattığını söyleyen Hackett da şüphesinde haksız olmayabilirdi. Ama yine de, o eczacının dükkânında anlamsızca şarap zıkkımlanmak yerine, bir yerde oturup sıcağı sıcağına deneyimlerini enine boyuna karşılaştırıp, De Selby ile Augustinus arasında geçen diyalogla ilgili hatırladıklarının aynı olup olmadığını doğrulamadıkları için pişmandı doğrusu. Hackett güvenilirmez ve düşünmeden hareket eden biriydi ne de olsa; Mick ise meydana gelen böylesine garip bir olayı geriye dönüp tekrar değerlendirmek konusunda bilimsel bir eğitim almamıştı; gerçi şimdi Tanrı'nın takdiriyle meydana gelen herhangi bir olayı nasıl ele alması gerektiğini daha iyi biliyordu. Tüm bunlar olup biterken, bisikleti hâlâ orada olduğu halde Dalkey'yi yeniden ziyaret etmek konusunda hiç acele etmedi.

Dublin Kalesi'nde üç kişiyle paylaştığı ofisteki telefon çaldı, diğerleri Mick'e telefonu işaret etti. Arayan Mary olmalıydı. Bu odada mahremiyet namına bir şey olmadığından, bu türden konuşmaların kısa kesilmesi konusunda anlaşma yapmışlardı. Telefonda verdiği anlamsız yanıtları diğerlerinin duymasından neden bu kadar nefret ettiğini söylemek zor.

"alıştığım firmanın kutsal hedeflerini daha da bytmek için yarın Londra'ya gidiyorum," dedi Mary.

"Ne kadar kalacaksın?"

"Yaklaşık bir hafta."

Sonrasında söylediği şey Mick'i ürpertti. Mary annesiyle görüşmüştü, ama isim vermemişti. Sadece, tanıdığı birinin sıklıntılı ve akılı karışmış olduğundan bahsetmiş, yapabileceği bir şey olup olmadığını sormuştu. Annesi, bu söz konusu kişinin Milltown Park'taki Peder Cobble'la görüşmesini şiddetle tavsiye etmişti. Çok nazik ve anlayışlı bir adamdı, yolunu kaybetmişleri canı gönülden dinlerdi.

"Oradaki Cizvit pederlerden biri," diye ekledi Mary. "Ama ben dönene kadar sakın bir şey yapma. Müsait olup olmadığını sormak için bu akşam Peder Cobble'ı arayabilirim. Bu arada sen de Dalkey'deki o otelden uzak dur. Kendine de dikkat et."

Lanet olsun, diye düşündü Mick. Bu muydu şimdi ge-lişme, beklenmedik bir sapma, yeni bir ufuk? Aklına tekrar Augustinus'un Aziz Ignatius ve mezhebiyle ilgili söylediği küçültücü sözler geldi. De Selby'yle ilgili rke rke gidip bir Cizvit'e akıl danışması amma ironikti!

Sıkıcı evraklarının başına dönerken kendi kendine kıkırdadı (bu belki de iyiye işaretti). Neler olup biteceğini zaman gösterecekti.

Dört gün sonra telefon yine çaldı. Kim olabilirdi? Derinden gelen bir erkek sesi adını söylediğinde Mick oflayarak onayladı.

“Ah! Benim adım Cobble, Peder George Cobble. Muteber bir dostum bahsetti bana sizden. Ne zaman isterseniz sizi görmekten mutluluk duyacağımı söylemek için aradım.”

“Çok naziksiniz ama...”

“Rica ederim sevgili çocuğum. Üzerimize küçük bir gölge düştüğünde, ki bu hepimizin başına gelebilir, bu gölgeyi biriyle paylaşmak daha iyidir.”

“Anlıyorum.”

“Bu küçük gölge daha geniş bir alana yayıldığında saydamlığı artar ve Tanrı’nın da yardımıyla tamamen yok olabilir.”

“Peder, bir haftalığına şehirden ayrılacağım. Küçük bir tatil kaçamağı, anlarsınız ya.”

“Pekâlâ. Bu güzel bir haber. Sanırım Dalkey’de oturuyorsunuz.”

“Hayır, hayır. Booterstown’da.”

“Ah, evet. Anladım. Bir hafta sonra dönmüş olacaksınız o halde. Eylülün ilk günü. Dunleary’deki Royal Marine Oteli’nde, mesela akşam saat altıda, benimle bir fincan çay içer misiniz?”

“Çok naziksiniz. Biliyorsunuz değil mi, sizinle başka biri hakkında görüşeceğim.”

“Fevkalade. O halde anlaştık.”

“Peki peder. Ayın birinde, saat altıda.”

Peder Cobble, Mick’in hayatına davetsiz olarak işte böyle usulca giriverdi. Mick’in yapacağını söylediği kısa tatil elbette o anda uydurduğu bir yalandı, ama belirtmek gerekir ki, paniğe kapıldığı için yapmamıştı bunu. Bazı sebeplerden, bu Cizvit pederle aniden yüzleşmek istememişti ve iradesine güvenmeyerek onun adına söz vermiş olduğu için Mary’ye de biraz kızgındı. Öncelikle Hackett’a bundan bahsetmeliydi, durumu ciddiye almasını sağlamak mümkün olabilirdi, bakalım o ne diyecekti bu işe. İkincisi, Mary’den Peder Cobble’la ilgili her

şeyi, hem de her şeyi duymak için sabırsızlanıyordu. Nasıl bir adamdı bu Peder Cobble, kaç yaşındaydı, kilisedeki statüsü neydi ve tam olarak ne tür “sorunlar” üzerine tavsiye veriyordu? Son olarak, ki bu ona göre en önemlisiydi, iyi niyetli ama kalın kafalı ve her şeye burnunu sokan bir rahip çoğunlukla sadece sıkıntı vermekle kalmazdı. Kendisini görmeye gelen kişinin sorununu (eğer gerçekten bir sorunu varsa tabii) bulup çıkarmak ve analiz etmek için sorular sorup dualar ederek, bizzat sorunun ta kendisi haline gelebilirdi. Mick kilisenin kurallarına makul derecede uyduğu halde, daha önce herhangi bir rahiple insani boyutta yakın bir ilişkisi olmadığını hatırlattı kendine. Rahiplerin günah çıkarma kabininde sordukları soruları genelde naif, aptalca, bazen de münasebetsiz bulurdu; niyetlerinin iyi olduğunu ve ellerinden geleni yaptıklarını bilmek bu duygulara bir de öfke ekliyordu sadece. Mick kendi çapında yeterince iyi olduğunu düşünüyordu; eğitimliydi, hoşgörülüydü, açık saçık konuşan ağzı bozukları hor görür, güçsüzlere yardım etmeye de özen gösterirdi. Zayıf bir yönü varsa, o da alkole olan pervasız düşkünlüğüydü; alkol insanın ahlak anlayışını köreltiyor, muhakemesini bozuyordu ve insanın aklını –yarabbi– cinsel türden günahkâr düşüncelere sevk edebiliyordu. Tanrı’nın da yardımıyla çok yakında alkolle işi kalmayacaktı, ama bunu budalaca, kati bir inada bindirmeyecekti. Sadece bir ayar çekmeye ihtiyacı vardı – yetişkin, kentli ve telaşsız bir ayar.

Peki ya annesi? Mick’in birlikte yaşadığı zavallı annesi üzerine çok az kafa yorması garip görünebilir. Bayan Laverty gibi sıradan ve dini bütün biriydi annesi. Yaşlı bir kadındı ve onunla De Selby gibi bir adam hakkında en ılımlı ve üstünkörü şekilde de olsa konuşmak imkânsızdı; bunun düşüncesi bile komikti. Söylediklerinin bir kelimesini anlayacak olsa, bütün merhametiyle “yine zıkkımlanmış” olduğu so-

nucuna varacaktı, çünkü kocasını seven ve içkiden öldüğünü kabullenen bir kadın olarak oğlunun meyhanelere yabancı olmadığını çok iyi biliyordu. Her şeye rağmen, insanın bu denli sevdiği birinin bu kadar yakınında yaşayıp da, banal ve eften püften şeyler hakkında konuşmanın ötesinde onunla herhangi bir iletişiminin olmaması, düşüncelerini paylaşamaması tuhaf ve üzücüydü. Gömleklerinin ne halde olduğunun farkında mıydı Mick? En az dört çift çorap alması gerektiğini Mick'e daha kaç kez hatırlatacaktı? Ah, yine de tatlı bir çıkmazdı bu.

Gaiety'de bir oyuna gitti. Yarısına geldiğinde zamanını boşa harcamış olduğunu biliyordu. Akşamın ilerleyen saatlerinde tramvaya atlayıp Dalkey'ye gitti. Hackett'in ne evinde ne de işyerinde telefon olduğundan onunla buluşmanın veya ona bir mesaj bırakmanın tek yolu buydu. Kolza'nın ışığı o gece daha bir parlaktı sanki, oysa içerideki kandil her zamankinden daha güçlü yanmıyordu şüphesiz. Daha kapıdan girer girmez Hackett'in içerden gelen sesini duydu. Onu Varoş kısmında bulduğunda Hackett'in ses tonu ve tavırları ayyuka çıkmış haldeydi; Çavuş Fottrell'la birlikteydi ama ayrı ayrı oturuyorlardı. Barın arkasında, pek konuşmayan, yaşlıca, ufak tefek, kır saçlı bir adam olan Larry duruyordu; kilerden sorumluydu sözde, ama tuvaletlerin ve şöminenin temizlenmesinden tutun da üst kattaki çiçeklerin sulanmasına kadar bir sürü angarya işe koşardı. Hackett kadim dostu Mick'i başıyla selamladı.

"Tanrı'nın selamı üstünde olsun," dedi çavuş tebessümle. "Ne görkemli ve olağanüstü bir akşam değil mi? Efendimiz ve kutsal annesi sağ olsun."

"Size de iyi geceler çavuş. Bisikletimi hâlâ almadığım için kusura bakmayın."

“Zararı yok evladım. Onu bir hücreye kilitledim, şartlı tahliye şansı bile yok. Memur Pluck’a da göbeğini ve kollarını iyice yağlaması için emir verdim.”

Mick teşekkür etti ve Larry’den bir bira vermesini istedi.

“Ben de çavuşa Yahuda İşkariot’u anlatıyordum,” dedi Hackett yüksek sesle. “Saygın bir adamı kandırıp boşboğazın tekine dönüştürdüler. Bu zavallı talihsiz, kafasına çuval geçirilip etrafta dolaştırılan tipler gibiydi.”

“Yaptığının cezasını çekti, hepimizin gün gelip çekeceği gibi,” diye cevap verdi Mick. Hackett’in ona bıkkınlık verdiğini hissetmişti.

“Bana bak. Bu masalları anlatma bana artık. Marsh Kütüphanesi’nde bu konuyu iyice araştırdım. Yahuda entelektüel bir tipti. Ne yaptığını iyi biliyordu. Dahası, katakulliye getirildi. Dünyanın gelmiş geçmiş en kötü pazarlığını yaptı.”

“İşin sonunda eline ne geçtiğini bilmiyoruz. De Selby de bunu öğrenmeye çalışıyor hatırlarsan.”

“O’Skariot, mevsimi gelince yaprak döken bir karakterdi tahminen,” dedi Çavuş Fottrell.

“En azından ne yaptığını biliyoruz. Otuz gümüş dinar aldı. Ne biçim bir ödeme bu böyle?”

“O paranın değerinin bugün ne olduğunu bilemeyiz.”

“Şu soruya cevap ver o halde,” diye hararetle atıldı Hackett. “Karşılığında sattığı şeyin değeriyle kıyaslanabilir mi o para?”

“Yahuda bir tüccardı, neyin ne kadar ettiğini iyi bilirdi herhalde.”

“Farisi denen o arsız madrabazların üçkâğıdına geldi.”

Mick kısa bir süre sessiz kaldı, birasını yudumluyor ve Hackett’in sakinleşmesini ümit ediyordu. Çenelerini tutacaklarına dair vardıkları anlaşmayı çavuşun önünde bozuyordu. Mick konuşmayı başka tarafa çekmeyi düşündü.

“O parayla bir tarla satın aldığı söyleniyor,” diye bir laf attı ortaya.

“Bak işte,” diyerek araya girdi çavuş, “toprağa olan uğursuz sevgisi nedeniyle bu zatın özünde bir İrlandalı olduğunu düşündüğüm çok olmuştur.”

“O biraz zor,” diye mırıldandı Mick.

“Bağrında bolca süt ve hanımeli saklayan bereketli toprağa karşı tatlı bir arzu besliyordu içten içe.”

“Daha önce de dediğim gibi,” diyerek yırtıcı bir köpek edasıyla havladı Hackett, “Petrus peş para etmez, dalkavğun tekiydi, Yahuda efendisine ihanet ettikten *sonra* gösterdi kalleşliğini ve yaptığı için karşılığında kuru bir teşekkürden başka bir şey geçmedi eline. Evet bayım! Kayıp Şahit Vakası. De Quincey’nin ileri sürdüğü gibi, Yahuda’nın niyeti iyi ve onurlu olabilir. Petrus’un yaptığı ise şahsiyetsizlik ve namertlik; her şeyden önce kendi postunun selametini düşündü. İşte üzerinde çalışacağım şey bu.”

“Ne?”

“Yahuda İskariyot’u eski saygınlığına kavuşturmak.”

“Güzel bir günde tam da Swanlibar ya da Cushendun gibi bir yerde rastlayabileğin türde bir adam,” diyerek araya girdi çavuş.

“Bunu nasıl yapacaksın?” diye sordu Mick.

“Tarihi kayıtların değiştirilmesi için propaganda yaparak. Yahuda’ya atılan bütün iftiralar sadece çıkarımlara dayanıyor. Kitab-ı Mukaddes’in bir bölümünün yeniden yazılmasını sağlamayı umuyorum.”

“Papa da bu konuda söz sahibi değil mi sence?”

“Papanın canı cehenneme. Kitab-ı Mukaddes’te Aziz Yahuda’nın İncil’i de yer almalı, bunun için elimden geleni yapacağım.”

“Aziz Yahuda, duaların bizimle olsun,” dedi çavuş ciddiyetle, sonra da ciddiyetle içmeye devam etti.

Hackett çavuşa ters ters baktı, sonra Mick'e döndü.

“İşin iç yüzünü Yahuda'dan daha iyi kim bilebilir, niyetinin –planının– ne olduğunu kim daha iyi anlatabilir?”

“Var olan İncillerin tarihi geçerliliği hiçbir yerde ciddiyetle tartışılmıyor. Yahuda'nın ardında hiçbir kayıt bırakmadığı herkes tarafından kabul ediliyor. İşin iç yüzünü Yahuda'dan başka kim anlatabilir diye mi soruyorsun? Belki de haklısın. Ama yapmadı. Hiçbir şey anlatmadı.”

Hackett'ın yüzüne küçümser bir ifade yerleşti.

“Okumuş ve aydın bir adam olacaksın güya, amma da cahilsin. Roma Kilisesi'nin Kitab-ı Mukaddes'inde Apokrif denilen bir sürü metin var. Petrus, Thomas, Barnabas, John, Yahuda İskariyot ve daha başka pek çok kişiye göre yazılmış Apokrif İnciller var. Benim görevim, İskariyot İncili'ni tekrar gün ışığına çıkarmak, netleştirmek ve kabul ettirmek.”

“Diyelim ki tarihsel inandırıcılığı olan bir ahit buldun, sonra da Yahuda'nın hiç de beklemediğin bir şey, bütün argümanına taban tabana ters bir şey söylemiş olduğunu gördün, o zaman ne yapacaksın?”

“Olduğundan daha da zavallı bir duruma düşürme kendini artık.”

Mick birasının geri kalanını midesine yuvarladı ve boş bardağı barın üzerine bıraktı.

“Düşündüğüm şey, siz beylere birer viski, kendime de bir bira daha ısmarlamak. Larry, barış adına lazım gelen neyse yap lütfen.”

“Tam zamanında,” dedi çavuş neşeyle. Hackett'ın kaşlarını çatıktı ama biraz teskin olmuş gibi görünüyordu, belki de

* Hristiyanlıkta dini otoritelerce kabul görmüş dini metinlerin ve kitapların parçası olmayan metin. Dini metinlerin doğruluğunun şüpheli olduğu durumları tanımlamak amacıyla kullanılır. Kitab-ı Mukaddes'e eklenmemiş metinler Apokrif kabul edilir. (ç.n.)

konuşmasının fazla tumturaklı olduğunu ve devam etmemesi gerektiğini düşünmüştü. Mick ise asıl amacına ulaşabilmeyi umuyordu.

“Sana bir şey anlatmak istiyorum,” dedi Mick, Larry içkileri doldururken. “De Selby’den bahsettiğim biri benim habirim olmadan can sıkıcı bir şey yapmış.”

Hackett somurtkan bir suratla Mick’e baktı.

“O birinin kim olduğunu biliyorum sanırım,” diye homurdandı. “Ne yapmış ki?”

“Şey, aslında annesi yapmış. Benimle konuşması için bir Cizvit ayarlamış.”

“Ne? *Cizvit* mi?”

“Evet. Ama görünüşe göre, Milltown’lu bu peder, yani Peder Cobble, birinin bir derdi olduğu dışında bir şey bilmiyor. Ben de Peder Cobble hakkında bir şey bilmiyorum, öğrenmeye de fırsatım olmadı henüz. Haftaya bugün Royal Marine’de buluşmak için anlaştık.”

“Yarabbi, niye durup dururken bu meraklı, işgüzar çaça-ronları karıştırıyorsun bu işe?”

“Bu *benim* fikrim değildi, söyledim sana. Yine de, onunla buluşsam, De Selby meselesini ona ana hatlarıyla kısaca anlatsam, sonra da De Selby’yi ziyaret etmek için benimle Vico’ya gelmesini istesem nasıl olur, ne dersin?”

Hackett suratını ekşitti, neşesiz bir kahkaha koyverdi ve içkisinin tadını çıkarmaya devam etti.

“En başından anlaşalım,” dedi, “ben gelmem. Bu kadarını kaldıramam artık. De Selby kesenin ağzını açıp bu pederi ağırlamak için mükellef bir sofra kurabilir. Onur konukları olarak da Yahya Peygamber, Jerome, Robin Flower, Aziz Thomas Kempis, dört Aziz Patrick ve Aziz John’u çağırır artık.”

“Ne düşünüyorsun gerçekten? Ciddi ol.”

“Niyetin Augustinus’un düşüşünü kolaylaştırmaksa, bunu çetrefilleştirmek için doğru yoldasın bence. Bu meseleyi Roma’ya da danışabiliriz elbette. Ama ah, tabii! Aforoz edilebiliriz o zaman.”

Hackett’in tavrı tam da Mick’in beklediği gibiydi. Ama Mick kararını çoktan vermişti. Hackett küçük çay partisine zaten katılmayacaktı.

“Sana katılmıyorum,” dedi, “çünkü Cizvitler zeki ve eğitilmiş adamlardır, daha başka ne oldukları umurumda değil. Ayrıca, sonu gelmeyen bir gizemdense, işlerin çetrefilleşmesini tercih ederim. O pazar günü sabahın köründe suyun altında yaşadıklarımız ikimizi de afallattı, inkâr etme. Cizvitlerin şeytana tapma konularında en azından biraz deneyimleri olsa gerek, karşı karşıya olduğumuz şey buysa tabii. Böyle bir meseleyi öylece bir kenara bırakıp unutamayız.”

“Ben yapabilirim.”

“Elbette. Senin aklın ve cesaretin benimkinden fazla ne de olsa. De Selby’nin tüm insanlığı yok etme konusunda savunduğu tehdidi ikimiz de işittik, benzersiz bir imha mekanizmasına sahip olduğuna ikimiz de şahit olduk. Oturup hiçbir şey yapmamak... ne bileyim, insanlık dışı olur.”

“Benzersiz bir imha silahına sahip olduğuna falan şahit olmadık. Etkileyici bir zamazingoya veya bir kimyasala veyahut bir ilaca sahip olduğu kesin. Ama hiçbir şeyi yok etmedi.”

“Atmosferi yok etti ve bildiğimiz anlamda zamanı ortadan kaldırdı – tam da yapacağını söylediği gibi.”

“Sadece izlenimden ibaret olan gördüğün şeyi büyütüyorsun, kendine de heybetli bir hava veriyorsun. İnsanlık için kendini ortaya atan Mesih’inin başına neler geldi biliyorsun. Sana da aynı şey mi olsun istiyorsun?”

“Bir şey yapmaya kararlıyım ve Peder Cobble’la konuşma fikri benden çıkmış olmasa da hiç yoktan iyidir.”

“Keyfin bilir.”

“Arap ölllerinin Lawrence’ı durmuş arkamda sinsice, doluruyor güğümlelerini gizlice,” diye bir melodi tutturdu avuş.

“Sağ olun avuş,” dedi Hackett gelişigüzel bir şekilde.

“Dahası,” diye devam etti Mick, “bu içkiden sonra De Selby’yi görmeye gideceğim ve muhterem pederle görüşmeyi kabul edip etmeyeceğini soracağım.”

Öyle de yaptı, yalnız başına.

VIII

Bir kere çaldıktan sonra kapının hemen açılması Mick'i irkiltti, sanki De Selby doğaüstü bir telefonla bir ziyaretçi geleceğini haber almış da kapının ardında bekliyormuş gibi. Suratında resmi bir gülümsemeyle hoş geldin diyerek kapıda öylece dikiliyordu. Daha önce birlikte oturdukları odaya değil de arka tarafa; raflar, şişe ve kavanoz kasaları, elektrik aparatları, krozeler, tartılar, ölçü kapları, bilimsel deneylerde kullanılan bütün o bildik alet edevatla bir laboratuvara benzeyen daha küçük bir odaya aldı Mick'i. Boş şöminenin önünde birkaç rahat sandalye ve küçük bir satranç sehpası vardı. Mick'in şapkasını aldı ve arkasındaki bir yerden bir şişeyle iki bardak çıkardı.

“Bunu söylediğim için bağışla beni Michael, ama arkadaşının seninle gelmemesine sevindim,” dedi otururken. “Onu biraz yüzeysel buldum doğrusu.”

Bu Mick'i hafiften dehşete düşürdü, çünkü De Selby o anadok nezaketini hiç bozmamıştı. Ama Mick bozuntuya vermedi.

“Bazen biraz aceleci ve düşüncesiz olur sağ olsun,” diye yanıtladı Mick. “Sizi evde yakaladığıma sevindim. O günden beri, nasıl desem... Başka sualtı veya diğer türlü spiritüel bir deneyim yaşadınız mı acaba, sorabilir miyim?”

De Selby yerinde doğruldu ve iki bardağa da dikkatlice viski doldurdu.

“Ah, evet. Daha geniş çaplı, ama o kadar ufuk açıcı olmayan bir deneyim. Hıristiyan sofistlerine, sapkınlarına ve uyduruk ilk Kilise Babaları’na kıyasla Eski Ahit’teki karakterler daha sıradan, cahil ve batıl.”

“Gerçekten mi? Kiminle konuştunuz, sorabilir miyim?”

“İki veletle, ayrı zamanlarda. Biri Yunus’tu ya da Protestanlara göre Jonah. Şu eğitimsiz gevezeler neden böyle önemsiz farklar konusunda ısrar ederler ki?”

“Yunus mu? Balinanın yuttuğu adam mı?”

“Buna verilebilecek en doğru cevap, evet ve hayır; ama yine de doğru yoldasın. Şahsen ben onun bir balina olduğuna inanmıyorum. Eski zamanlarda köpekbalıkları çok büyük yaratıklarmış, boyları otuz metreyi bulurmuş.”

“Balina mı yoksa köpekbalığı mı olduğu o kadar önemli mi?”

“Bir Tanrıbilimci olarak, benim için önemli. Kitab-ı Mukaddes’teki, Eski ve Yeni Ahit’teki referanslarda tutarlı bir şekilde ‘büyük bir balık’ olarak geçiyor. Balinadan bahsedilmiyor ve zaten balina da balık değildir. Bilim adamları, kâfi sayıda belgeyle, balinanın daha önce bir kara hayvanı olduğunu ve organlarının denizde yaşamak için zamanla evrimleştiğini savunuyor. Balina bir memelidir, yavrusunu emzirir, sıcakkanlıdır ve insanlar gibi nefes almak için su üstüne çıkmak zorundadır. Yunus’un zamanında denizlerde balina olması çok uzak ihtimal.”

“Beni şaşırtıyorsunuz Bay De Selby. Söz konusu yaratığın balina olduğu oldukça evrensel bir inanış.”

“Olabilir, ama hiç şüphesiz, Cizvitlerin teşvik ettiği bir sürü safsataya konu olmuştur bu yaratık. Eti, tıpkı yunusunki gibi, yenebilen bir ettir. Bildiğin gibi, Katoliklerin cuma günleri kırmızı et yemeleri yasaklanmıştır. Ama, balinanın bir balık olduğu görüşüne kanarak, söz konusu günlerde balina

eti yemekten çekinmemişlerdir. Kuyruğunu kullanarak suda ilerleme şekli bile balıklara özgü değildir. Balinanın kuyruğu yataydır, oysa bütün balıkların kuyrukları dikeydir.”

“Balık felsefesinden de iyi anladığınız belli oluyor.”

“Eh. Ayrıca, köpekbalığı piskivordur;* oysa balina, ufacık deniz zerzevatları olarak da tanımlanabilecek planktonik organizmalarla beslenir.”

Bu konuşma, belki de İncil bilgisi planktonlar kadar ufacık olduğundan, Mick’i etkilemişti. Görünüşe bakılırsa, De Selby’nin okuma ya da tefekkürlerinin menziline girmeyen çok az şey vardı.

“Söyler misiniz, Yunus ev sahibinin gerçek kimliğinden haberdar mıydı?” diye sorma cüretini gösterdi Mick.

De Selby bunu duyduğunda eşsiz *hausgemacht*** içkisinden ağır ağır küçük bir yudum aldı ve cevap vermeden önce durakladı.

“Doğrusunu söylemek gerekirse Michael, Yunus’un biraz ipe sapa gelmez biri olduğunu düşündüm.”

“Ne?” Sadece kullandığı kelimeler değil, telaffuzundaki meymenetsizlik de Mick’in suratına tokat gibi inmişti – bir de, sahip olduğundan bihaber olduğu masumiyetini ortaya çıkarmıştı.

“Efendimiz de aynı fikirdeydi.”

“Ama Yunus bir peygamberdi, öyle değil mi?”

“Kendini rezil etmiş bir peygamber. Tanrı’nın emirlerine karşı geldi, çünkü kendi daha iyi biliyordu tabii. O yüzden denizi boyladı.”

“Nasıl karşı geldi?”

“Efendimiz ona kötülüklerin yuvası Ninova şehrine gidip vaaz vermesini buyurdu. Ama o efendimizden daha akıllıydı

* Balıkobur, balıkla beslenen. (ç.n.)

** (Alm.) Ev yapımı. (ç.n.)

tabii, insanların tövbe edip düzeleceğini, oraya gitmenin zaman kaybı olacağını düşündü ve Ninova yerine başka bir yere gitmek üzere gemiye bindi. Korkunç bir fırtına patlak verdi, efendimizin Yunus’a verdiği cezaydı bu. Hayatlarının Yunus yüzünden tehlikede olduğunu bilen mürettebat Yunus’u denize attı. Fırtına o an duruverdi, ama o sırada Bay Köpekbalığı çıkageldi.”

“Sormak istediğim de tam buydu. Yunus, sizin dediğiniz gibi bunun bir köpekbalığı olduğunu doğrulayan bir şey söyledi mi?”

“Kitab-ı Mukaddes’te sadece yaratığın *karnında* üç gün üç gece geçirdiği yazıyor. O karanlıkta gündüzü geceden nasıl ayırt edilebildiği de ayrı muamma.”

“Belki açlığı rehberlik etmiştir kendisine.”

“Eğer ‘karın’dan kasıt mideyse, köpekbalığının midesiyle balinanın midesi arasında büyük fark vardır. Balinanın midesi bir ev gibidir – bir sürü bölmesi vardır. Yemek odası, yatak odası, mutfak, belki de bir kütüphane bile sığar.”

“Ama Yunus’la konuştunuz. Onu yutan canavarın içinin neye benzediğiyle ilgili bir şey söyledi mi?”

“Hiçbir şey demedi. Ucuz bir politikacı ya da acemi bir Cizvit rahibi adayları gibi abuk sabuk konuştu.”

“Sukutuhayal olmuş sizin için.”

“Neyse, yaratık sonunda Yunus’u kusup karaya atmış. Mucizeye kurban gidenlerin, yaşadıkları mucizeyi açıklamasını bekleyemeyiz tabii. Ayrıca, eski zaman peygamberlerinin çoğu Amerikalıların amiyane tabiriyle ağzı kalabalık gevezelerdir.”

De Selby ve Yunus arasındaki konuşmayla bile çözülmeyen bu tuhaf hadiseyi ve onun karanlık gizemini düşünerek sessizce içkilerini içtiler; çok tuhaftı gerçekten de. Bardağı yine cömertçe doldurulurken, De Selby’nin konuştuğu ikinci kişi kim diye merak etti Mick. Avılalı Aziz Teresa mıydı acaba?

“İkinci konuşmayı kiminle yaptınız Bay De Selby?”

“Ah, evet. Fransisken Mezhebinin kurucusu Assisili Françesko’yla elbette. Garip bir adam. Loyolalı Ignatius gibi gençliğinde hovardanın tekiymiş, içler acısı bir durumdaymış; yine Ignatius gibi tehlikeli bir hastalık geçirirken doğru yolu bulmuş. Ama Françesko gerçek bir azizdi, aynı zamanda şairdi.”

“Şu işe bak,” dedi Mick, “geçenlerde, hem de Kolza Oteli’nde ben de bir şairle tanıştım. Nemo Crabbe adında bir delikanlı. Trinity’de babasının zoruyla tıp okuyor, ama üniversitedeki odalarda kalmak istemiyormuş çünkü orada kalan öğrenciler kendi oturaklarını kendileri boşaltıyorlarmış.”

De Selby biraz şaşırmış gibi gözlerini kırıştırdı.

“Olur şey değil, dedi sükûnetle, “orada hiç müstahdem veya uşak yok muymuş?”

“Yok anlaşılan. Aziz Françesko’yla yaptığınız görüşme önemli miydi?”

De Selby hafızasını yoklarcasına duraksadı.

“Eh işte, çok da önemli değildi. Oldukça dürüst bir adam; hakkında bugün gerçek kabul edilen bilgileri doğrulamaktan birazcık fazlasını yaptı. Ölümünden sadece iki yıl sonra azizlik mertebesine yükseltilmesinin acelecilik ve haddini bilmezlik olduğunu ifade ettim. Bu şikâyetin asıl muhatabının IX. Gregory olduğunu söyledi bana dobra dobra.”

“Kuşlara vaaz verdiği ve bunun gibi şeyler doğru mu?”

“Kelimenin tam manasıyla değil muhtemelen, ama her şeyi Tanrı’nın eseri olarak gördüğünden, bütün canlılara karşı nazik ve sevecen davranan bir adammış. Olsa olsa panteist olmakla suçlanabilir.”

“Evet. Noel takvimlerinde sık sık onun ve kuşların resminin çıkması dışında kendisi hakkında pek bilğim yok.”

“Augustinus gibi üçkâğıtçı bir tüccar değil, harbi bir tip-ti. Kibrin zerresi yoktu onda. Bir dağ başında oruçla geçirdiği dört günün sonunda stigmata işaretleri aldı. Ama zavallı adamcağız bu mevzuda pek bir mahcuptu...”

De Selby keyifle kıkırdadı.

“Bu mevzudan laf açtığımda, sanki yüz metre sıçrama rekorunu kıran bir liseliye iltifat ediyormuşum gibi kızarıp bozardı.”

Bu iki mukaddes görüşme hakkında konuşmayı 'esip De Selby'nin dünyayı yok etmek için yaptığı dehşetengiz plan hakkında laflamaya başladılar. Mick, De Selby'ye sordu: Kendisinin istediği zaman erişebildiği doğaüstü dünyanın sihriyle aydınlanmış bu dünya, öyle birdenbire ve bütünüyle yok edilemeyecek kadar ilginç ve şahane bir oluşum değil miydi ona göre de? De Selby bu konular açıldığında acımasızlaşıyordu. Hayır efendim, bu dünyanın hali hiç de iyi değildi, planladığı facia zaten öngörülen bir akıbetti; korkunç ama kaçınılmazdı ve ona kalırsa Tanrı nazarında üstüne düşen bir vazifeydi. Dünyanın toptan çivisi çıkmıştı, toplum ise çekilmez bir iğrençlikteydi. Tanrı kendi kilisesini kurmuştu, ama özünde iyi olmaları şartıyla kaprisli şeytanların bile mezheplerini yüce gönüllülükle karşılamıştı. Hristiyanlık Tanrı'nın diniydi, ama Musevilik, Budizm, Hinduizm ve İslam da Tanrı'nın kabul edilebilir tecellileriydi; Eski ve Yeni Ahit, Veda, Kuran ve Avesta kutsal metinlerdi ama aslında bu örgütlü dinlerin her biri çürümeye ve körelmeye yüz tutmuştu. Yüce Gerçek bütün günümüz kiliselerinden kesin olarak ve geri dönüşü olmaksızın korunabilsin diye, her şeye kadir Tanrı, D.M.P. maddesini bulması için De Selby'ye yol göstermişti.

“Bu aslında insanoğlunun kurtuluşu için yapılmış ikinci bir ilahi plan mı?” diye sordu Mick.

“Öyle de denebilir.”

“Topyekûn imha yoluyla mı kurtuluş yani?”

“Başka yolu yok ki. Herkes ait olduğu yere geri çağrılıp yargılanacak.”

Bu muhabbeti sürdürmek gelmiyordu Mick’in içinden. Her ne kadar ev sahibinin ikram ettiği viskiyle kafası hafiften dumanlanmışsa da, akli De Selby’nin aslında yeni bir Mesih olduğuna dair –bunu başka türlü tarif etmek imkânsız– ortaya attığı mütevazı iddiayla bezdirircesine bulanmıştı. Mick şöyle düşündü: Böyle de kâfirlik olmaz ki! Ama yine de... D.M.P. vardı. Olduğunu biliyordu, Hackett da biliyordu. Kahretsin!

Ora ya neden geldiğini hatırladı ve Peder Cobble’dan bahsetme konusundaki çekingenliği veya tereddüdü aniden uçup gitti; aslına bakılırsa muteber pederi aklına getirmek içini rahatlattı ve memnuniyetle bir içki daha –ama küçük bir kadeh– almayı kabul etti.

“Bay De Selby,” dedi, “sizi görgüsüzce pohpohlamak istediğimi düşünmeyin lütfen, ama karşılaştırmalı dinler, teokrasi ve fiziksel ölüm ve ebediyetin nihai bilinmezliğine dair yaptığınız yorumlar bence gerçekten büyüleyici.”

“Eskatoloji, mantığını kullanan adamları her zaman cezbetmiştir.”

“Şey, kiliselerden söz açılmışken, benim eski bir dostum var, Peder Cobble...”

“Peder Cobble* mı? İsme bak! Ben de Peder Stone** diye birini tanıyorum, bir manastır rahibi.”

“Telaşlanmayın Bay De Selby. Peder Cobble bir Cizvit.”

“Ah, *ignatius elenchi*!*** Ne hoş dostların varmış Michael.”

* Kaldırım taşı. (ç.n.)

** Taş. (ç.n.)

*** (Lat.) Yanlış bir fıkri tartışmayı sürdürme hatası. (ç.n.)

“Gerçekten çok zeki bir adamdır. Bahse girerim ki sizinle başa baş tartışabilir. Felsefe ve kilise tarihi hakkında her şeyi bilir.”

“Ona ne şüphe, zira Cizvitler kendi alanlarında iyi yetişmiş adamlardır – ya da öyle olduğunu zannediyorum.”

“Aydın birinde, akşam, onu da beraberimde getirsem rahatsız olur musunuz? Muhabbeti harikuladedir – size garanti ederim.”

De Selby içten gelen bir kahkaha koyverdi ve içkilere biraz su ekledi.

“Pek tabii, onu da getir,” diyerek gülümsedi. “Kültürlü insanlarla konuşmaya hasret kalıyorum bu evde, ama işim için çoğu zaman yalnızlık şart. Sen bunu anlarsın, biliyorum. Yine de, hücre hapsinde yaşamam gerektiği anlamına gelmez bu. Bunu bırak da, sen şunu söyle bana Michael...”

“Elbette. Nedir mevzu?”

“Papaz efendi viski mi yoksa kırmızı şarap mı içmekten hoşlanır?”

Güzel soruydu, adamlar daha tanışmamıştı bile.

“Şey... Emin değilim. Şimdiye kadar hiç içki içilen bir ortamda buluşmadık.”

“Boş ver. Bolca şarap var evde, ev yapımı değil gerçi.”

Böylece anlaşma sağlanmış oldu. Ama Mick, De Selby’yle kapıda tokalaşana kadar en az bir saat daha geçmişti. Laf birdenbire ülke siyasetine gelmişti, nihayet De Selby’nin pek bilgili olmadığı ve bazen de işin içinden çıkamadığı bir konu çıkmıştı, ama Mick bu alanda çok deneyimli bir rehberdi.

IX

Liffey'nin dar rıhtımları boyunca uzanan farklı büyük-
lükteki rengârenk eski evler, sudaki yansımalarını incelermiş
gibi adeta öne doğru eğilmişlerdi, ama bu seferki keyifli yü-
rüyüşü sırasında Mick'in gözleri evler üzerinde mutlu mesut
dolaşmıyordu. Düşünüyordu, ama kasvetle değil. Aklına par-
lak, dâhiyane, hatta cüretkâr bir fikir gelmişti. Doğruya doğ-
ru, Augustinus'un su altındaki hayaletini savacak ya da De
Selby'nin nöro-psikotik sapıtmalarına son verecek bir fikir
değildi, ama insan ırkını yok etme planının gerçekleşmesini
temelli olmasa da şimdilik önlemek için *bir şey yapmasını* sağ-
layacak bir fikirdi, bundan emindi. Sevinmişti. Alkollü içecek-
lerin servis edildiği sessiz sakin bir yere gitmeye karar verdi,
ama Tanrı'nın da izniyle alkollü bir şey değil, sağlıklı, zindelik
veren ve zararsız bir şey içecekti. Net bir kafayla düşünmesi
–plan yapması– gerekiyordu.

Peki ya Peder Cobble? Evet, De Selby'ye yapacağı ziyarette
onu da yanında götürmek için anlaştıkları gibi pederle buluşa-
caktı. Bu ziyaret pekâlâ işe yarayabilirdi; Hackett'in gelmek-
ten caymasına da sevinmişti. Hackett'in varlığının işleri ka-
rıştırılabileceğini, hatta baltalayabileceğini düşünüyordu; ayrıca
parlak fikrini uygulamaya koymak için sonrasında bulunacağı
girişimler için de böylesi daha doğrudu.

Adımları Mick'i Dublin'in ana caddesindeki Metropole'e
götürdü Buraya sinema, restoran, dans salonu ya da bar de-

nemezdi, ama bu eğlencelerin hepsini içinde barındırıyordu. İçki içilen yer, alt katta masaların koyu renk tahtadan paravanlarla tecrit edildiği, loş ışıkla aydınlatılmış, kuytu bir salondtu. Mahalle papazlarının gözde uğrak yerlerinden biriydi ve servis, kadın garsonlar tarafından yapıldığı halde kadın müşteriler salona alınmazdı.

Mick masalardan birine oturdu ve küçük bir maden suyu söyledi. Yanındaki bölmede başka bir sipariş verilirken, kim olduğunu göremediği müşterinin teşekkür etmesiyle Mick aniden irkildi, ses tonu olmasa bile söyledikleri şüpheye yer bırakmıyordu.

“Bu şişenin hatırına, sevgili kızım, bizatihi Tours’lu Aziz Martin’e ruhunun selameti için dokuz gün dua edeceğim.”

Yapacak bir şey yoktu artık: Mick içkisini aldı ve yan bölmeye geçti. Şansına Çavuş Fottrell yalnızdı. Çavuş eski usul nezaketle yerinden kalktı ve elini uzattı.

“Allah iyiliğini versin, hafıye gibi beni mi takip ediyorsun?”

Mick güldü.

“Hayır tabii ki. Sakin bir yerde bir şey içmek istedim ve burada tanıdık birilerine rastlamam, diye düşündüm.”

“Ah, ama gel gör ki, şeytan kendi döllerini gözetirmiş.”

Garip bir biçimde, çavuşla tesadüfen karşılaşmak Mick’in yalnız kalma isteğini köreltmışe benzemiyordu. Aslında çavuşu gördüğüne memnun olmuştu. Dalkey’deki karakoldan bisikletini hâlâ almadığı için bir kez daha özür diledi. Çavuş yüzünde bağışlama ifadesiyle uzun üst dudağını arpa şarabı bardağından çekti.

“Bisikletin durduğu yer,” dedi ciddiyetle, “anayoldan çok daha güvenli.”

“Ah, ayakaltında duruyordur, diye düşünmüştüm de.”

“İki numaralı hücrede kilit altında ve sen de onsuz çok daha sağlıklı olursun. Söyle bakalım, Memur Pluck’ı nasıl buldun?”

“Onunla daha önce tanışmıştım tabii. Çok cana yakın bir adam.”

“Gördüğün kadarıyla ne yapıyordu o sırada?”

“Patlak bir lastiği tamir etmekle meşguldü.”

“A-ha.”

Çavuş kıs kıs güldü, içkisinden bir yudum daha aldı ve düşünceli bir ifadeyle hafiften kaşlarını çatı.

“Yedi gün sonra üçüncü kez patlayacak lastiği,” dedi hoşnut bir ses tonuyla.

“Çok fena bir sicil,” diye karşılık verdi Mick. “Bunun sorumlusu kötü talih mi yoksa kötü yollar mı?”

“Küçük arka sokakların hali il meclisinden sorulur, İrlanda’nın en berbat yolları. Ama Memur Pluck’ın lastiği pazartesi günü saat bir buçukta, çarşamba günü saat iki buçukta ve pazar günü saat altı buçukta patladı.”

“Siz nasıl oluyor da biliyorsunuz bunu? Bütün patlakların kaydını mı tutuyor?”

“Tutmuyor. Tarih ve saatleri önceden biliyorum çünkü çakımla o lastikleri patlatan bizzat benim.”

“Üstüme iyilik sağlık, neden?”

“Memur Pluck’ın kendi iyiliği için. Neyse, burada otururken üst kattaki şu sesli resimleri düşünüyordum. Acayip başarı bir bilim kesinlikle.”

“Sessiz filmde büyük ilerleme kaydedildi.”

“Nasıl çalıştığını biliyor musun?”

“Evet. Foto-elektrik hücresiyle.”

“Pekâlâ. Işığı sese çevirebiliyorsan, neden sesi ışığa çeviremeyesin ki?”

“Yani *fono*-elektrik hücresi icat etmekten mi bahsediyorsunuz?”

“Tam olarak ondan bahsediyorum, ama böyle bir icat kolay iş değil. Başkan Roosevelt tarafından okunan soylu Ame-

rikan Anayasası ne tür bir ışığa dönüşür acaba, diye düşünüyorum sık sık.”

“İlginç bir spekülasyon doğrusu.”

“Ya da Arthur Griffith’in yaptığı bir konuşma.”

“Tabii ya.”

“Charles Stewart Parnell İrlanda’nın bütün acılarının ve gözyaşlarının, yeşile olan tutkusundan kaynaklandığına inanıyordu. Beni yeşil bayrağa sarın, ey kardeşler. Bu büyük adamın konuşmalarını hücreden geçirdiğinde (kendisi de hücrede aylar geçirmiştir bu arada) ortaya çıkan renk parlak bir yeşil olursa ne hemokromik* bir şey olur ama, değil mi?”

Mick çavuşun bu dediğine ve genel olarak ortaya attığı muhteşem fikre güldü. Eskiden ekranda ışık “oynatan”, büyüleyici şekiller ve renkler yaratan bir alet olduğunu hatırlar gibi oldu. Ama çavuşun hayal ettiği böyle bir alet değildi.

“Evet. Caruso’nun sesinin ya da John McCormack’in söylediği ‘Down by the Sally Gardens’ şarkısının rengi ne olurdu kim bilir? Ama benim merak ettiğim şey şu çavuş: Memur Pluck’ın lastiklerini neden ısrarla patlattınız?”

Çavuş garsona eliyle işaret etti; kendisi için bir arpa şarabı, arkadaşı için de “o şeyden” küçük bir şişe sipariş etti. Sonra da gizli bir şey söyleyecekmiş gibi öne doğru eğildi.

“Molikülleri bilir misin, ya da bundan bahsedildiğini duydun mu hiç?”

“Tabii ki duydum.”

“Molikül Teorisi’nin Dalkey yöresinde iş başında olduğunu söylesem şaşırır veya afallar mıydın?”

“Valla... hem evet hem hayır.”

“Korkunç bir zarara uğrattıyor bizi,” diyerek devam etti, “insanların yarısı bundan mustarip, çiçek hastalığından bile beter.”

* Hemokrom: Kana kırmızı rengini veren pigment. (ç.n.)

“Konuyu dispanser doktoru veya devlet öğretmenleri mi ele almalı acaba; yoksa bu meseleyle aile reisinin ilgilenmesi gerektiğini mi düşünüyorsunuz?”

“Bunların topu birden il meclisi zaten,” dedi çavuş hiddetle.

“Karmaşık bir iş gibi görünüyor.”

Çavuş derin düşüncelere dalmış bir halde, ağır ağır içkisini yudumluyordu.

“Michael Gilhaney adında bir adam tanıyorum,” dedi çavuş, “Molikül Teorisi’nin canına okuduğu adamlara güzel bir örnektir kendisi. Gilhaney’nin bisiklete dönüşme tehlikesiyle yüz yüze olduğunu duymak seni hayrete düşürür müydü?”

Mick duyduğuna anlam veremeyerek başını kibarca iki yana salladı.

“Michael Gilhaney,” dedi çavuş, “basit bir hesapla yaklaşık altmış yaşlarında ve kayalık limanlarda, inişli çıkışlı tepelerde ve havalar sapıtıp da yollar yolunu şaşırdığında derin hendeklerde en az otuz beş yıldır sürüyor bisikletini. Günün her saati bisiklet üzerinde hep belli bir istikamete gider veya günün her saati bu yerden geri döner. Her pazartesi bisikleti çalınmamış olsaydı, şimdiye kadar yolun yarısını çoktan geçmişti.”

“Nereye giden yolun yarısını?”

“Lanet olası bir bisiklete dönüşmesine,” dedi çavuş.

Çavuş Fottrell’in ağzından daha önce bir kez bile olsun ipe sapa gelmez sarhoş zırvalıkları çıkmış mıydı? Tahayyülleri genelde eğlenceli olurdu, ama anlamsız olduklarında o kadar da eğlenceli olmuyorlardı. Mick buna benzer bir şey gevelediğinde çavuş gözlerini sabırsızlıkla Mick’e dikti.

“Gençken hiç atom fiziği çalışmadın mı?” diye sordu. Mick çalışmadığını söyledi, en azından detayına inmemiştii hiç.

“Bu oldukça vahim bir eksiklik ve anlaşılması güç bir durum,” dedi ciddiyetle, “ama anlatacağım sana işin doğrusunu.

Her şey kendisinden oluşan küçük moliküllerden meydana gelir ve bu moliküller eşmerkezli daireler, kavisler, kesitler ve diğer sayısız şekiller halinde uçuşup dururlar. Sayıları öyle çoktur ki toplu olarak ifade etmek mümkün değildir, asla sabit veya kıpırtısız durmazlar, sürekli hareket halinde dönerek bir o yana bir bu yana fırlayıp dururlar. Aklını vererek takip ediyor musun anlattıklarımı? Moliküller?”

“Sanırım evet.”

“Mezar taşının tepesinde hoplayıp zıplayan yirmi tane berduş yeşil cin kadar oynaktırlar. Şimdi bir koyun düşün. Koyunun içinde fırl fırl dönerek karman çorman kıvrımlar oluşturan milyonlarca mini minnacık koyunluk parçası değil de nedir bir koyun? Eğer bu değilse nedir ha?”

“Koyuncağızı serseme çevirir herhalde,” dedi Mick, “hele bir de bunlar kafasının içinde de fırl fırl dönüyorsa.”

Çavuş, kendisinin hiç şüphesiz *non-possum** ve *noli-metangere*** olarak tanımlayacağı bir bakış fırlattı Mick’e.

“Çok gözüpek bir yorum,” dedi keskin bir ses tonuyla, “çünkü sinir telleri ve koyunun kafası da aynı döngü içinde dönüp durur, bir döngü diğerini sıfırlar – bir bölme işleminde beşi beşe bölmek gibi bir şey bu.”

“Doğrusunu isterseniz, bunu hiç düşünmemiştim.”

“Moliküller çok karmaşık bir teoremdir ve cebirle çözülebilir, ama cetveller, kosinüsler ve diğer benzer gereçler kullanılarak azar azar ele almakta fayda var; en nihayetinde bir bakmışsın ispatladığın şeye inancını kaybetmişsin. Böyle bir şey olduğunda, Hall ve Knight cebirinden çizdiğin taslaktaki kesin veriler üzerinden tekrar geçtikten sonra, bütün hepsine tam olarak inanana dek ve yarım yamalak inandığın kısımlar

* (Lat.) Yapamam. (ç.n.)

** (Lat.) “Bana dokunma.” İsa’nın dirildikten sonra Mecdelli Meryem’e söylediği ilk söz. (ç.n.)

veya yatakta gömlek düğmeni kaybettiğinde olduğu gibi aklını kurcalayan kuşkular kalmayana kadar aynı yerden devam edersin.”

“Çok doğru,” demeyi seçti Mick.

“Bir kayaya demir bir çekiçle yeterince kuvvetli ve yeterince uzun süre vurursan, kayadaki bazı moliküller çekice, çekinciler de kayaya geçer.”

“Bu herkesçe malum,” diyerek onayladı Mick.

“Bunun brüt ve net sonucu itibariyle de, ömürlerini bu yörenin kayalık arazisinde demir bisikletlerini sürerek geçiren insanların şahsiyetleri, aralarındaki molikül değiş tokuşu nedeniyle, bindikleri bisikletlerin şahsiyetiyle karışır. Bu civarda yarı insan yarı bisiklet olan insanların sayısını duysan şaşarsın.”

Mick havada nahoş bir lastik patlaması gibi yankılanan bir şaşkınlık sesi koyuverdi ağzından.

“Aman yarabbi, sanırım haklısınız.”

“Hele öylece durdukları yerde yarı yarıya insanı andıran bisikletlerin sayısını duysan küçük dilini yutarsın.”

Bunu dedikten sonra çavuş piposunu çıkardı, insanların içinde çok nadiren yaptığı bir şeydi bu. Tek kelime etmeden, koyu renk tütününü koyduğu eğri büğrü teneke kutusundan piposuna tütün doldurmaya koyuldu. Mick de gençlik günlerinde gördüğü kırsal yerleri düşünmeye başladı. O zamanlar çok sevdiği bir yeri anımsadı.

Her biri sarımsı kahverengi veya kahverengimsi sarı renkte suyla dolu kahverengi ve siyah bataklıklar yolun her iki tarafında dikdörtgen kutular oluşturarak intizamlı bir şekilde dizilmişlerdi. Uzakta, gökyüzüne yakın yerde minicik insanlar eğilmiş otlarla uğraşıyorlar, ellerindeki bellerle düzgün çim öbekleri keserek bir atın veya at arabasının iki katı yüksekliğinde upuzun anıtlar halinde yığıyorlardı. Batı rüzgârının engeline takılmadan ona kadar geliyordu sesleri, gülme ve ılık

seslerinin yanı sıra eski bataklık şarkılarından bölük pörçük dizeler çalınıyordu kulağına. Daha yakında, üç ağacın refakat ettiği ve canhıraş yumurtlama mesaisinde durmaksızın didikleyen, eşeleyen ve yüksek sesle kavga eden bir grup tavuğun neşesiyle sarmalanmış bir ev duruyordu. Ev kendi halinde ve sessizdi, ama içerideki insanların bir şeylerle meşgul olduklarına işaret edercesine bacasının üzerinde miskin bir duman kubbesi yükseliyordu. Yol önünde uzanıyor, düz arazi boyunca süratle kıvrılıp gidiyor ve uzun otlar, kocaman gri kaya parçaları ve bodur ağaçların olduğu bir yerde onu bekleyen bir tepeye doğru yavaşça tırmanmak üzere hafiften duraklıyordu. Tepesindeki her şey yarı saydam, anlaşılmaz, tarifsiz ve emsalsiz bir gökyüzüyle sarılıp sarmalanmış, hoş bir bulut adası Bay Jarvis'in müstemilatının sağ tarafına iki metre kala sakince demirlemişti.

Gözlerinin önüne getirdiği manzara gerçektir ve yadsınmazdı, aynı zamanda çavuşun söyledikleriyle tam bir tezat içindeydi. Uzakta ot derleyen o minik insanların yarı bisiklet olduklarını ileri sürmek korkunç değil miydi? Çavuşa yandan baktı. Koyu renk tütününü piposuna doldurmuş ve bir kibrit kutusu çıkarmıştı.

“Bisikletlerin insanlığından emin misiniz?” diye sordu Mack. “İlk günah doktrinine aykırı değil mi bu? Ya da Molekül Teorisi dediğiniz kadar tehlikeli mi?”

Kibriti cızırtıyla yanarken çavuş yüzünde sert bir ifadeyle piposuna bakıyordu.

“Olabileceğinden iki ila üç kat daha tehlikeli hem de,” diye yanıt verdi kasvetli bir biçimde. “Sabahın erken saatlerinde sık sık bunun aslında dört kat olduğunu düşünürüm; vallahi, burada birkaç gün yaşamış olsaydın ve aklının dizginlerini gevşeterek bütün dikkatinle gözlemleyip araştırırsaydın, kesinliğinin su götürmezliğinin ne kadar kesin olduğunu bilirdin.”

“Memur Pluck hiç de bisiklete benzemiyordu,” dedi Mick. “Arka tekerleği yoktu, sağ başparmağında da zil takılı değildi.”

Çavuş acırcasına baktı Mick’e.

“Boynundan gidonlar çıkacak değil herhalde, ama bundan daha garip şeyler yapmaya yeltendiğini görmüşlüğüm var. Bu civardaki bisikletlerin tuhaf davranışları ya da bisikletten çok insana benzeyen bisikletler hiç dikkatini çekti mi?”

“Çekmedi.”

“Bu yöreye özgü bir facia. Bir adam sınırı iyice aşmışsa, göreceğin fazla bir şey yok demektir çünkü vaktinin çoğunu bir dirseğiyle duvara yaslanarak veya bir ayağını yola dayayıp ayakta durarak geçirir. Böyle bir adam oldukça büyüleyici ve güç bir fenomendir; çok da tehlikelidir.”

“Diğer insanlar için mi tehlikeli demek istiyorsunuz?”

“Hem kendisi hem diğer herkes için tehlikeli. Bir zamanlar Doyle adında bir adam tanırdım. Yüzde otuz biri bisikletti.”

“Çok da vahim değilmiş.”

Çavuş fabrika gibi tütüyordu, piposu artık tam randımanla çalışıyordu.

“Belki de. Bunun için bana teşekkür edebilirsin. Doyle’ların evinde üç erkek kardeş vardı ve her biri için ayrı bir bisiklet alamayacak kadar yoksullardı. Kimi insanlar diğerlerinden daha yoksul oldukları için ne kadar şanslı olduklarını bilmiyorlar. Ama lanet olsun ki bu kardeşlerden biri *John Bull* yarışmasında on sterlin değerinde bir ödül kazandı. Bu haber kulağıma çalındığında, ailede iki yeni bisiklet daha olacaksa yeni tedbirler almam gerektiğini düşündüm, çünkü takdir edersin ki bir hafta içerisinde sadece sınırlı sayıda bisiklet çalabilirim. Neyse ki postacıyı yakından tanırdım. Çeki bana yönlendirmeye ikna ettim onu. Hey gidi postacı hey! Ne yüce, ne tatlı, ne esmer bir adamdı!”

Bu kamu çalışanını hatırlamak çavuşu içli, alaycı kahkaha-lara boğmuş, kırmızı elleriyle karmakarışık anlaşılmaz hare-ketler yapmasına sebep olmuştu.

“Peki ya postacı?” diye sordu Mick.

“Yüzde yetmiş bir,” dedi yavaşça.

“Vay canına!”

“Kırk yıldır dolu, yağmur, kar demeden Allah’ın her günü bisiklet üzerinde yüz kilometrelik bir tur atar. Yeniden yüzde ellinin altına düşmesi için pek umut yok. Çeki özel bir alt şubede bozdurmaya ikna ettim onu; parayı da babacan bir şekilde kamu yararı için harcadık.”

Komik olan şu ki, Mick çavuşun sahtekârlık yapmış oldu-ğunu düşünmedi; sadece hassas davranmıştı, postacının duru-mu da ortada ahlaki bir mesele olmadığını gösteriyordu.

Çavuşa bir bisikletin böyle bir durumda günden güne nasıl davrandığını sordu.

“Yüksek *homo sapiens* içeriğine sahip bir bisikletin davranı-şı çok kurnazca ve her bakımdan dikkate şayandır,” diye izah etti çavuş. “Onları asla kendi kendilerine hareket ederken görmezsin, ama en alakasız yerlerde ansızın çıkarlar karşına. Dışarısını sel götürürken sıcak bir mutfağın tezgâhına dayan-mış duran bir bisiklet görmedin mi hiç?”

“Gördüm.”

“Ateşe yakın bir yerde?”

“Evet.”

“Aile eşrafına konuşmaları duyacak kadar yakın durdukla-rını?”

“Gördüm sanırım.”

“Yiyeceklerin saklandığı yerden çok da uzaklaşmadıklarını fark etmedin mi?”

“Bunu fark etmemiştim. Bu bisikletlerin *yemek yediğini* kastetmiyorsunuz herhalde, değil mi?”

“Onları böyle bir şey yaparken gören olmadı daha, kimse onları ağız dolusu susamlı çörek tıklarken yakalamadı. Bütün bildiğim yiyeceklerin ortadan yok olduğu.”

“Ne?”

“Bu baylardan bazılarının ön tekerleklerinde ekmek kırıntıları gördüğüm çok olurdu.”

Mick biraz dermansız bir halde garsona işaret etti ve bir içki daha söyledi. Çavuş son derece ciddiye, hiç şüphe yoktu. Bu adamdan, büyük Aziz Augustinus muammasını çözme konusunda yardım isteyecekti bir de. Garip bir şekilde karamsarlığa kapıldığını hissetti.

“Kimse farkına bile varmıyor,” dedi çavuş aheste aheste. “Tom ortadan kaybolan bifteklerden Pat’i sorumlu tutuyor, Pat de Tom’u suçluyor. Dehşet verici böylesi ihlallerin yaşandığı bir evde neler olup bittiğini çok az kişi tahmin ediyor. Başka şeyler de var... ama bunlardan bahsetmemek daha iyi.”

“Hadi ama çavuş. Ne tür başka şeyler?”

“Şey, bir erkeğin bayan bisikletine binmesi mevzuu. Ahlaksızlığın dik âlâsı resmen, mahalle papazı böyle aşağılık bir şahsiyetin kiliseden içeri burnunu bile sokmasını yasaklasa yeridir.”

“Evet... Münasebetsiz bir davranış.”

“Tanrı bu tür meseleler yüzünden güçten düşen ulusların yardımcısı olsun. Bir de bakmışsın oy kullanmak isteyen bisikletler peydahlanmış, bunlar il meclisinde sandalye sahibi olurlar ve kendi art niyetlerine uygun olarak şimdikinden çok daha kötü yollar inşa ederler. Amma velakin, diğer yandan, iyi bir bisiklet mükemmel bir yoldaştır, büyüleyici bir yanı vardır.”

“Yine de, Dalkey’deki karakolda duran bisikletime bir daha bineceğimi hiç sanmıyorum.”

Çavuş gülümseyerek başını iki yana salladı.

“Ama birazı iyi gelir aslında, seni dayanıklı yapar ve biraz demir katar bünyene. Öte yandan, sık sık çok uzun mesafeleri çok hızlıca yürümek de hiç güvenli değildir. Ayaklarının aralıksız olarak yola vurmasının neticesinde bir miktar yol girer bünyene. İnsan öldüğünde toprağa dönüşür derler, ancak çok fazla yürümek seni gereğinden önce toprakla doldurur (veya senin parçacıklarını yola gömer) ve ölüme giden yolu çoktan yaralamış olursun bile. Kendini bir yerden başka bir yere götürmenin en iyi yolunun ne olduğunu kesin olarak bilmek zor.”

Kısa bir sessizlik oldu. Mick, sadece uçakla seyahat ederek insanın kendini bundan koruyabileceğinden bahsetmeyi düşündü ama sonra bahsetmemeye karar verdi; çavuş maliyetin yüksekliği sebebiyle buna muhakkak karşı çıkardı. Mick, çavuşun yüzünün gölgelendiğini ve gözlerini piposuna diktiğini fark etti.

“Sana bir sır vereyim,” dedi çavuş kısık bir sesle. “Büyük büyükbabam onu gömdüğümüzde seksen üç yaşındaydı. Ölmeden önce beş yıl boyunca bir attı.”

“At mı?”

“Dış görünüşü dışında her bakımdan bir attı, çünkü yıllarını –güvenliğini tehlikeye atacak kadar uzun yılları– eyer üstünde geçirdi. Genellikle miskin ve sakindi, ama zaman zaman çitleri şaşalı bir şekilde aşıp dörtnala koşardı. İki ayağı üzerinde dörtnala giden bir adam gördün mü hiç?”

“Görmedim.”

“Muhteşem bir manzara olduğunu söyleyebilirim. Çok daha gençken, Büyük Ulusal At Yarışı’nı kazandığını söyleyip durur ve zor atlayışlar ile muazzam yüksekliklerin üstesinden nasıl geldiğiyle ilgili hikâyeleriyle aile eşrafının sınırlarını harap ederdi.”

“Büyük büyükbabanız çok fazla at binme neticesinde mi bu hale geldi?”

“Dediğin doğru. Emektar atı Dan ise tam tersiydi ve bize çok sorun çıkarıyordu. Geceleri eve gelir, gündüzleri ise kızlara musallat olarak suç işlerdi, o derece ki sonunda onu vurmak zorunda kaldılar. Polis de o günlerde anlayıştan yoksundu. Atı tutuklayıp cezalandırmak ve icabına bakılmadığı takdirde bir sonraki ön duruşmada yargılamak zorunda olduklarını söylüyorlardı. Bu yüzden ailem atı vurdu, ama bana sorarsan vurdukları büyük büyükbabam, Cloncoonla Kilise Mezarlığı’na gömdükleri ise atın ta kendisiydi.”

Çavuş atalarının çetrefilli geçmişini düşünmeye dalmıştı, ama piposuyla işaret ederek garsonu çağırarak ve içtiği sakinleştirici ilaçtan bir doz daha isteyecek kadar akli başındaydı.

“Bir bakıma, büyükbabanızın durumu o kadar da kötü değilmiş,” dedi Mick. “Yani, at en azından bir hayvan, canlı bir şey, insanın yeryüzündeki yoldaşı; üstelik her yerde ne kadar asil bir hayvan olduğundan bahsedilir. Söz konusu hayvan domuz olsaydı şayet...”

Çavuş Mick’den yana döndü ve gözlerinden ışıklar saçarak ona baktı, piposundan güçlü bir duman çıkardı.

“İyi niyetinden böyle söylüyorsun; destekleyici ve ağırbaşlı bir kelam. İrlandalılar atlara çok düşkündür. Büyük Ulusal At Yarışı’nı kazanan ve sahada ayakta kalan tek at olan Tipperary’li Tim öldüğünde, ebedi istirahatgâhına uğurlanmanın başpiskopos olduğuna kalıbını basardın. Kellifelli adamların bile ağladığı görülmüştü.”

“Ya, Orby de ona keza, Ulusal Yarışı Boss Croker adına kazanan muhteşem at. O günden bu güne Sandycove’da yaşıyor.”

“Ah, evet. Bir de Master McGrath vardı, rüzgârdan bile hızlı koşan köpek. Tipp’teki kavşakta bir heykeli var, anası oralmış.”

İkisi de, üstün hayvanlara duydukları yakınlığın tadını çıkarıyordu, ama iş türler arası fiziksel bir değıştokuşla onlardan birine dönüşmeye gelince Mick orada çizgiyi çekiyordu.

“Sonunda bir şey hakkında hemfikir olduğumuza sevindim çavuş. Gelgelelim, insanın demirden bir bisiklete dönüşmesi apayrı bir mesele. İnsan dokusuyla metalin dehşet verici bir şekilde yer değıştirmesinden çok daha fazlası var işin içinde.”

“Bu ne ola ki?” diye sordu çavuş merakla.

“Her usturuplu İrlandalının münasip bir milli görüşü olması. İrlanda’daki bisikletlerin neredeyse hepsi ya Birmingham’da ya da Coverty’de imal edilmiştir.”

“Ne kastettiğini çok iyi anlıyorum. Haklısın. Vatan hainliği de giriyor işin içine. Çok doğru.”

Belli ki bu nokta çavuşun daha önce hiç aklına gelmemiştii; piposunu vurdumduymaz bir edayla tüttürürken ve simsiyah olmuş parmağıyla tütün kutusundaki tütünleri sıkıştırırken bu fikir üzerine kafa yorduğundan kaşları çatılmıştı.

“Bak şimdi,” dedi sonunda, “inanç ve bisiklet öylesine devasa sosyal sorunlar ki hiç şakaya gelmez. Ben gençken, sallandırmaya kadar varıyordu işler.”

“Öyle mi?”

“Öyle valla. O zamanlar Borrisokane’de görev yapıyordum ve McDadd adında çok meşhur bir adam vardı. Dolgu teker üzerinde yüz elli kilometre giderek milli rekoru kırmıştı. Dolgu tekerin ona neye mal olduğunu sana detaylarıyla anlatmama gerek yok sanırım. Bisikleti asmak zorunda kaldık.”

“Bisikleti asmak mı?”

“McDadd, MacDonaghy adında başka bir adama karşı akıl almaz bir kin besliyordu, ama MacDonaghy’nin yanına bile yaklaşmıyordu. Orada işlerin nasıl yürüdüğünü biliyordu ve

MacDonaghy'nin bisikletine levyeyle temiz bir sopa çekti. Bundan sonra, McDadd ve MacDonaghy yumruk yumruğa birbirlerine girdiler ve MacDonaghy –gözlüklü, yağız bir adamdı kendisi– kazananın kim olduğunu öğrenecek kadar uzun yaşamadı.”

“Adam öldürmek değil mi bu?”

“O zamanki çavuşa göre öyle değildi işte. Çok pis bir cinayet ve aynı derecede çok fena bir suç işlendiğini kabul ediyordu elbette. Uzunca bir süre ne MacDadd'i ele geçirebildik ne de kişiliğinin çoğunun nerede olduğundan emin olabildik. Kendisiyle birlikte bisikletini de tutuklamaya mecburduk. MacDadd'in büyük bir kısmının nerede olduğunu veya bisikletin de çoğunun *aynı şekilde* MacDadd'in bedeninde olup olmadığını anlayabilmek için ikisini de bir hafta boyunca gizlice gözledik, anlarsın ya.”

“Anlıyorum galiba, ama bir komplo kurulmuş da olabilir kanımca.”

“Belki öyle, belki de değil. Çavuş bir hafta sonunda hükmü verdi. İçinde bulunduğu durum oldukça acı vericiydi, çünkü iş saatleri dışında McDadd'le yakın dosttular. Bisikleti mahkûm etti ve böylece idam edilen bisiklet oldu.”

Adaletin kısa ve öz bir tecellisi gibi geldi bu Mick'e; görünüşe göre hüküm, mahkeme duruşması gibi formaliteler olmaksızın verilmiş ve uygulanmıştı.

“Adaletin yolu yoldan sapmış da olabilir bence,” diye yorunda bulundu.

“Zor günlerdi,” diye karşılık verdi çavuş, düşüncelere dalmış bir halde piposunu tüttürürken, “ama hüküm uygulandıktan sonra büyük bir cenaze töreni düzenlendi ve bisiklet MacDonaghy'yle aynı mezarlığa gömüldü. Bisiklet şeklinde bir tabut gördün mü hiç?”

“Hayır.”

“Çok ince bir ağaç işidir, gidonlara karşılık gelen kısımda iyi bir iş çıkarabilmek için birinci sınıf bir marangoz olman gerekir, pedallar ve arka ayaktan bahsetmiyorum bile.”

“Bundan hiç kuşku yok.”

“Ya, işte böyle. Dolgu teker üstünde bisiklet yarışlarının yapıldığı günler İrlanda için bedbaht günlerdi.”

Çavuş yine sessizliğe büründü. Aklının kıyılarına usul usul vuran hatıraların sesini duymak mümkündü neredeyse.

“Başka türden trajik vakalar da oldu. İhtiyar bir adam vardı. Zararsız biriydi ama tuhaf hareketleri ve yürüyüşüyle insanları deliye çevirirdi. Hafif eğimli bir tepeye saatte belki bir kilometre hızla çıkardı, ama başka zamanlarda öyle hızlı koşardı ki sanırsın ki altına kaçırmamak için tuvalete koşuyor. Yalanım varsa n’olayım.”

“Neyi olduğunu bulan biri çıkmadı mı peki?”

“Çok zeki, açık dimağlı, efendi bir adam vardı, o buldu. Yani bendeniz. Zavallı adamcağızın neyi vardı biliyor musun?”

“Hayır. Neyi?”

“Sturmey Archer* kurbanıydı. Bu ülkede yüzyılın başında üç vitesi olan ilk kişi oydu.”

“Evet, bunun ne tür komplikasyonları olabileceğini tahmin edebiliyorum. Mesela, yarış bisikletlerinin çatalında özel yaylar kullanılıyor galiba. Evet. Çok enteresan. Ama artık gitmem gerek, erkenden evde olmaya söz vermiştim, son bir içki daha içip kalkayım.”

Mick garsona işaret etti.

“Size bir şey sormak istiyorum,” dedi çavuşa.

İçkiler gelirken, eski kitaplarda dendiği gibi olanı biteni mütalaa etti. Çavuşun konuşması ve anlattığı tuhaf şeyler hoşuna gitmişti. Ona garibanın De Selby’si demek uygun dü-

* 1902’de Nottingham, İngiltere’de kurulan ve çoğunlukla bisiklet ve motosiklet için tekerlek göbeği ve tekerlek dişlisi imal eden bir firma. (ç.n.)

şerdi herhalde. Ama aklını asıl kurcalayan De Selby meselesi-
di – belki de gece gündüz aklından çıkaramadığı şeyi çavuşa
anlatmalıydı. Ama, şimdi bir planı vardı, dahiyane ve cüretkâr
bir plan. Çavuşun bu plana hiçbir şeyden haberi olmadan da-
hil olması daha akıllıca ve makul olur, diye düşündü, çünkü
sonrasında bazı şeyleri kendiliğinden öğrenirse beceriksizli-
ğiyle bütün planı mahvedebilirdi. Mick kafasında Hackett’a
da bir rol biçmişti – o da hiçbir şey bilmeden katılacaktı bu
plana. Operasyonun tarihi ve saati tek bir şeye bağlıydı şim-
di: yalıtım koşulunu bertaraf etmek için –Dalkey’deki sualtı
mağarasında gerçekleşen yalıtım gibi– De Selby’nin D.M.P.
maddesini bütün dünyada eşzamanlı olarak nasıl aktive etme-
yi düşündüğünü bulmak.

Bunu kısa süre içerisinde nasıl yapacağı hakkında pek fikri
yoktu ve beynini kurcaklayıp durması da bu muazzam işin
nasıl başarılabileceğine dair hiçbir netice vermemişti. On bin-
lerce uçaktan oluşan bir dünya gücü bile böylesi bir girişim
karşısında pes ederdi; De Selby’nin tanışları ne denli doğaüs-
tü olursa olsun, meleklerden yardım isteyebileceği şüpheliydi.
Yüce Tanrı’nın De Selby’nin tasavvurunu onayladığına dair
bir kanıt da yoktu aslında. Tanrı Mick’in yanında da olabilirdi.

“Çavuş Fottrell,” dedi bütün ciddiyetiyle, “Vico Yolu’nda
oturan Bay De Selby’yi bilirsiniz sanırım.”

Çavuş hafiften kaşlarını çatı.

“Örnek alınacak muhterem bir zattır,” diye karşılık verdi,
“ama birazcık serkeş bir tip.”

Bu ümit vericiydi: şüpheyle harmanlanmış saygı.

“Kesinlikle. Bizzat tanırım kendisini, ama beni biraz endi-
şelendiriyor doğrusu. Ormandaki evinde deneyler yapıyor. Bir
bilim adamı ne de olsa.”

“Ah, evet. Kutsal âlemin müphem sırlarını didikliyor du-
yarsızca.”

“Ama bence kanunu çiğniyor. İnsanlar için de tehlike arz ettiğini biliyorum. Yaptığı deneylerin kontrolden çıkıp korunç bir salgın hastalığa neden olabileceği bilmiyor, muhtemelen buna ikna da edilemez. Böyle bir salgın hastalık Tanrı bilir kaç insanın sinekler gibi ölmesine ve ölümler mikrobunun diğer insanlara bulaştırmasına sebep olur; sadece Dublin ve Dalkey’de değil, büyük olasılıkla İngiltere ve dünyanın diğer bölgelerinde de.”

Çavuş piposundaki ateşi körükledi.

“Çok mahzurlu ve kontrolden çıkmaya müsait işler bunlar,” dedi. “Bisiklet meselesinden bile beter.”

“Olaya böyle yaklaşmanıza sevindim. Yaptığınız işten daha yüce bir insansınız siz çavuş, yoksa sırf insanlar daha az pedal çevirsin diye bisikletleri çalmaz ve Memur Pluck’ın lastiğini kasten patlatmazdınız.”

Bu sözler çavuşu memnun etmişti besbelli, Mick’in de niyeti buydu.

“Gün gelir amirim tepedeki olur. İnsan ırkını, bazen birbirlerine karşı da olsa korumak benim vazifem. Şu çetrefilli dünyanın akıl almaz tehlikelerini herkes kavrayamaz.”

“Tamamen katılıyorum. Bildiğim kadarıyla, Bay De Selby insanlarda tifo ateşine neden olan bir bakteri üretiyor yapay yollarla. Tifo çok ciddi ve tehlikeli bir hastalık, karahummadan bile kötü.”

“Doymak bilmez bir şirret.”

“Evet.”

“Titizlikle defedilmesi gereken bir bela.”

“Bay De Selby küçük bir fıçıya benzeyen metal bir kutu içerisinde bu mikroplardan milyonlarcasını saklıyor. Evinde, kilitli bir kasada.”

“Kasa mı?”

“Evet. İnsanlığın menfaati için bu tehlikeli mikropların olduğu kutuyu bilim adamının evinden almayı –tabiri caizse

yürütmeyi- ve kimseye zarar veremeyeceği güvenli bir yere koymayı planlıyorum.”

“Ah! Bak şimdi! Yürütmek ha? Tabii ya. Bunun haneye tecavüz veya kanuna karşı gelmek olduğunu düşünmüyorum.”

“O halde, çavuş, sizin işbirliğinize güvenebilirim, değil mi?”

Mick rahatlamıştı artık; planının, tehlikeli olsa da maddi bir değeri olmayan bir şeyi yürütmenin ötesine geçmemesi için ferahlatmışa benziyordu.

“Sadece işbirliğime değil, *halin icabı* gereği yapılacaklara karşı göstereceğim hoşgörüyü de güvenebilirsiniz. Kilitli bir kasada mı demiştin? Kasa kilidi nasıl kurcalanır hiç bilmem.”

“Ben de. Kasayı havaya uçurmak ya da zor kullanmak çok tehlikeli olur. Ama böyle bir riske girmeye zaten gerek yok. Kasa büyük ve sağlam görünüyor ama eski usul bir şey. Şuna bir bakın!”

Mick ceketinin iç cebinden bir anahtar çıkardı ve çavuşa gösterdi.

“Size dostumuzun dikkatsiz biri olduğunu söylemiştim,” dedi, “müthiş dikkatsiz ve lakayt desem daha doğru olur herhalde. Bu gördüğünüz kasanın anahtarı. Son gidişimde oturma odasında yerden alıp aşardım.”

“Müthiş!” diye şaşkınlıkla bağırdı çavuş.

“İşimiz gerçekten çok kolay,” diyerek devam etti Mick. “Bu işi yapacağım akşam Bay De Selby’nin evde olmamasını sağlamalıyız. Bunu kolayca ayarlayabilirim sanıyorum. De Selby dışarı çıktığında evde başkası olmayacak. Biz de evde fazla kalmayacağız zaten.”

“Şipşak hallederiz babam.”

“Kutuyu ele geçirince Vico Yolu’ndaki küçük geçidin yanındaki çalılıklara saklarız. Sonra eve gideriz. Ertesi sabah erkenden taksiyle gidip alırım ben kutuyu. Gerisini bana bırakın

siz. Küçük bir   apano  lu var sadece, o da eve nasıl gireceğimiz.”

“Dert ettiğin şeye bak,” dedi   avuş neşeyle, “adam dediğin kadar dikkatsizse pencereden giriveririz.”

“Pencereyi kırmayaca  ız, değil mi? De Selby’nin kuşkulanasını veya işe uyanmasını istemeyiz.”

“Yok canım. İyi bir   akım var.”

“Ah, tamam o zaman. O halde, her konuda anlaştık diyebiliriz.”

“Bu i  i gerçekleştireceğimiz tarih hariç.”

“Evet. Zamanı gelince ben size haber veririm.”

Mick yerinden kalktı ve usta bir komplocu edasıyla elini uzattı. Çavuş kendisine uzatılan eli sıktı.

“  demo  lu soyunun himayesi ve korunması adına,” dedi ağırbaşlılıkla.

X

Mick için sonraki günler hiçbir şey yapmadan ve dinlenerek geçti, bundan da memnundu. D.M.P. tehdidini ortadan kaldırmak için bir planı vardı artık ve aceleci ya da tez canlı hareket etmenin zarardan başka bir şey getirmeyeceğini düşünüyordu. Bu onun planıydı, asıl icracı bir tek kendisiydi; diğer ikisi –Hackett ve Çavuş Fottrell– bir şeyden şüphelenmeyen yandaşlardı sadece. Şimdilik ikisiyle de görüşmemenin akıllıca olacağını düşündü, çünkü bu işin çok gizli tutulması şarttı; ikisinden birinin soracağı sorular –özellikle de meraklı Hackett’in– huzursuz edici yan çizmelere sebep olurdu ancak.

Mary henüz dönmemişti, Peder Cobble’la olan buluşmasından ve aynı akşam De Selby’yle yapacağı telefon görüşmesinden önce de dönmezdi herhalde. İşlerin doğal seyrindeki bir sonraki adım buydu ve gidişatı hızlandırmak için yapılacak bir şey yoktu. Böylesi vahim bir durumda bir haftanın ne önemi olabilirdi. Yaptığı şeytanca plan düşünülecek olursa, kendisinin de acele etmemesi uygun olurdu. De Selby’nin bu ölümcül kimyasalı bütün dünyaya eşzamanlı olarak nasıl savurmayı amaçladığı konusunda Mick’in içini kemiren merak azalmıştı, çünkü eğer basit planı işe yararsa bu soru sadece teorik bir mevzu olarak kalacaktı.

Dolayısıyla bir süre boyunca günleri sakin, neredeyse ağırbaşlı bir havada geçti. Üzerinde yürüdüğü dünyada kimse

bilmese de giderek artan önemini, karşı karşıya kaldığı inanılmaz şey karşısında meselelere nasıl da sükûnetle yaklaştığını düşündü. Çelik gibi sinirlerini hangi silah güçlendirmişti? Bunun cevabı, hiç şüphesiz maden suyuydu.

Önemsiz işine belki de daha bir kayıtsızlıkla gidip geliyor-du; akşamları genelde yüzmek için Blackrock'a gidiyor, sonrasında birkaç soda içiyor, ardından da eve gidip erkenden yatıyordu. Bu uğursuz olasılık ve duyulmamış yıkım karşısında De Selby meselesinde doğru, telaşsız ve medeni bir yol izlediğini düşünüp duruyordu, bundan da gurur duymuyor değildi hani.

Gelgelelim, bir gün öğle yemeği saatinde küçük, önemsiz bir hamle yaptı. Plan dahilinde bir hareketti bu, ama dikkatsiz denebilecek bir şekilde yapmıştı bunu. Evle alakalı konularda genelde sorumsuz oluşu, kazandığı her kuruşu sonrasını düşünmeden rahatça harcaması ve varoluşa karşı takındığı ihtiyatsız tutum nedeniyle bir banka hesabı yoktu ve çek yazma konusunda oldukça deneyimsizdi. Evde bir kenara koyduğu az miktarda parayı topladı, bazı kitaplarını ve hiç kullanmadığı ve ihtiyaç da duymadığı cep saatini sattı ve 25 sterlinden biraz daha fazla parası olduğunu gördü. Dublin'in merkezindeki College Green'de bulunan İrlanda Bankası'nın genel müdürlüğüne gitti, yüksek mevkideki önemli bir şahısla görüştüktan sonra 21 sterlinlik cari hesap açtırdı ve ilk çek defterine kavuşmuş oldu. Çok aptalca elbette, ama gururlanmaktan alamıyordu kendini. Ne var ki, haysiyetini artırmak gibi bir derdi yoktu Mick'in: daha başka, elle tutulur bir nedeni vardı.

Eylülün ilk günü cumartesiye denk geliyordu. Bunun öncesindeki gece bir huzursuzluk çöktü Mick'in üzerine. Planda oynayacağı rolü kendisine anlatmak için çok geçmeden Hackett'ı görmesi gerekebilirdi. Cumartesi akşamı zaten

Dalkey'de olacağından, Hackett'ı görmek ve etrafı kolaçan etmek için Kolza'ya uğramasında bir sakınca yoktu. Beklenmedik bir durum değildi ama De Selby'yle ilgili bazı havadisler de alabilirdi.

Bu mesele üzerinde uzun uzadıya düşündü, sonra önemsiz fasa fisolara kafayı takmayı bırakmasını söyledi kendine ve akşam saat dokuz gibi Dalkey'ye giden tramvaya bindi.

Kolza Oteli sakindi, aslına bakılırsa dışarıdan bomboş görünüyordu, ama barın Varoş kısmında Dr. Crewett ve genç Nemo Crabbe'in sohbet ettiklerini gördü; Bayan Laverty de barın arkasında örgü örüyordu. Herkesi selamladı ve bir madden suyu söyleyerek oturdu.

"Beyler, dostum Hackett'ı gördünüz mü?" diye sordu.

Dr. Crewett başını salladı.

"Evet," dedi. "Yanındaki erken gelişmiş kız arkadaşıyla birlikte buradaydı. Galiba arkadaşına yüzme öğretiyor."

"Doğrudan sormak istemedik," dedi Crabbe, "çünkü arkadaşınızın mizacını kestirmek zor, özellikle de içki içerken. Onları gözetlediğimizi sanabilirdi."

Dr. Crewett gülümsedi, belki de daha çok pis pis sırttı.

"Sen de bilirsin Mick, bir bayana yüzme öğretmek için önce sahilde sessiz sakın, göze çarpmayan bir yer bulmalı, sonra da bütün giysilerini çıkarmasına yardım etmelisin."

Crabbe bunu duyunca kahkahayı bastı.

"Üzerinde çıkaracak fazla bir şey yoktu," diyerek kıkırdadı.

"Zararı yok," dedi Mick vurdumduymazlıkla. "Ona bir şey söyleyecektim sadece – önemli bir şey değil. İyi ya da kötü başka havadis var mı?"

"Pek yok," dedi doktor.

"Durgun bir saat," dedi Mick.

"Mahalle papazıyla ilgili bir şey yok muydu yahu?" diyerek araya girdi Crabbe.

“Mahalle papazının bir şeye kızdığı ve Çavuş Fottrell’i görmek istediği konuşuluyordu. Muhtemelen White Rock’ta mayosuz denize girilmesi, güneşlenilmesi ya da bu türden bir saçmalıkla ilgilidir. Aklı fikri sekste olan bir işgüzar mesele çıkarmaya çalışıyordur yine.”

“Konunun bu olduğunu sanmıyorum doktor,” dedi Mick.

“Cinsel saplantılı, korkunç bir ülke burası,” diye fikir beyan etti Crabbe. “Size böyle beş şehir sayayım – Tyre, Sidon, Gomorrah, Sodom ve Dublin.”

“Hayır, konu bu değil. Teague McGettigan’ın atının kendini tutamayıp kilise binasının bahçesini dışkıyla doldurduğunu duydum.”

Dr. Crewell güldü.

“Bayan Laverty,” diye seslendi, “bize iki içki daha, arkadaş da bir maden suyu. Olur şey değil! İyiydi valla. ‘Atın Tarihteki Rolü’: ‘Paul Revere’in At Gezisi’,” Hafif Piyade Tugayının Hücumu,” Truva’nın Tahta Atı ve Teague’in Beygirinin Arınması.”

“O hayvanı sadece bir kez gördüm,” dedi Crabbe. “Öyle bir performans gösterecek enerjisi olmasına şaşırdım doğrusu.”

“Evet ya,” diye ekledi Crabbe, “başka bir havadis daha var, eften püften bir şey. Burada değil de, Dunleary’de bir pansiyon tuttum. Muldowney adında bir kadın işletiyor. Kâfi derecede temiz bir yer. Kahvaltı dışında pek bir şey yediğim yok orada. Bayan Muldowney içkiden nefret ediyor, şiddetle ve daima kınıyor, ama içmekten de geri durmuyor.”

“Sadece evinin dört duvarı arasında tabii,” diyerek hak verdi Mick, Curley’nin Kuvvet Şarabı’nı hatırlayarak.

* Henry Wadsworth’ün, Amerikan Devrimi’nin kahramanlarından Paul Revere’in 18 Nisan 1775 günü yaşadıklarıyla ilgili şiiri. (y.n.)

** Kırım Savaşı’nda Lord Cardigan’ın Rus güçlerine karşı Balaklava Muharebesi sırasındaki hücumu. (y.n.)

Muhabbet istikrarsızlaşmaya başlamış, bitmeye yüz tutmuştu. Konuşacak bir şey kalmamıştı.

“Ne yazık ki çoğumuzun gidip yurtdışında yaşamak gibi bir şansı yok,” diyerek bir girişimde bulundu Mick. “Bizim gibi insanlar yabancı iklimlere gidince geliyor. Belki de bu ülkenin çok nemli olmasındandır.”

“Üçkâğıtçılar ve ikiyüzlülerle dolu bu ülke,” dedi Crabbe.

“Amerika Birleşik Devletleri’ni kuran insanların İrlandalı olduğunu düşünmekten hoşlanıyoruz. Bence de Amerika’da süregelen suç ve ahlaksızlık sisteminden İrlandalılar ve İtalyanlar sorumlu, ikisi de halis Katolik ırkı.”

Görünen yüzünün ardında Dr. Crewett tam bir insan düşünüyordu.

“Ben de daha çok kıta Avrupa’sı yüzünden, diye düşünüyordum,” diye açıkladı Mick. “Bir de Britanya tabi. Shaw burada kalsaydı çürüyüp giderdi. Stanford, John Field, Tom Moore, Hugh Lane, hatta Balfe’a bakın. Yaşamının çoğunu mülteci olarak geçiren, zavallı bir firari gibi Avrupa’nın muhtelif yerlerindeki okullarda öğretmenlik yaparak hayatını kazanan rahmetli James Joyce’un kazandığı uluslararası şöhreti düşünün bir.”

Dr. Crewett aniden bardağını masaya koydu.

““Rahmetli James Joyce’ da ne demek? Ciddi misin sen?”

“Ciddi mi?”

“Evet.”

“Elbette ciddiylim.”

“Herkesin James Joyce’un ölümünün –savaş keşmekeşi içinde yabancı gazetelerde çıkan onca haberin– düzmece olduğunu bildiğini sanıyordum.”

“Joyce hâlâ hayatta mı yani?”

“Kesinlikle.”

“O halde neden çıkan haberlere itiraz etmedi? Böyle asılsız haberler dava edilebilir.”

“Çünkü bu haberi kendi yaydı.”

Mick bunu duyunca donakaldı. Doktor ciddiydi ve konu ne olursa olsun düpedüz laubalilik etmek onun kuşkucu yapısına aykırıydı.

“Buna inanmakta güçlük çekiyorum,” dedi Mick sonunda.

“Joyce’un yazdığı her şeyi okudum,” diyerek lafa girdi Crabbe. “Oldukça güzel ve şiirsel bence. *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* mesela. Kesinlikle tanışmayı arzu ettiğim bir adam. Dr. Crewett, eğer yaşıyorsa, nerede şimdi?”

Dr. Crewett belli belirsiz başını salladı.

“Hikâyenin tamamını hiç duymadım,” dedi. “Bir tür skandal patlak vermiş sanırım. Askeri mi, evlilikle mi ilgili ya da ahlaki bir skandal mı bilmiyorum. Almanlar Fransa’yı terk etmesini istenmiş, orası kesin, doğuya gidemeyeceği de belli. İlk olarak İspanya’ya geçmiş ya da Fransız Direnişi’nin sayesinde İngiltere’ye gitmiş olabilir. Neyse, uydurma ölümünden altı ay sonra İngiltere’deymiş ve başka bir ad kullanıyormuş.”

“Ama öyle olduğunu kabul etsek bile, aradan çok zaman geçmiş. Hâlâ hayatta olduğunu nereden biliyorsunuz?”

“Birkaç ay önce onunla konuşan bir adam tanıyorum. Gerçek ölüm haberi bugünlerde öyle kolayca çarpıtılıp sümen altı edilemez.”

Bu Mick’i oldukça heyecanlandırmıştı, Dr. Crewett de yanıt olarak şunları söyledi:

“Ne fark eder ki? O kendi bileceği iş. Hem zaten yazmayı da bırakmış.”

“İyi de, neredeymiş?”

“Amerika’da olabilir mi?” diye sordu Crabbe. “Orada ba-yağı iyi muamele görür, hatta üniversitelerden birinde kürsü bile verirler.”

“Hayır, orada yaşamıyor,” diye yanıt verdi doktor. “Burada yaşadığı bir sır değil, ama... Şey... Tam olarak nerde olduğu

gizli bir konu. Bence herkes tarafından tanınan bir adam, eğer tercihi buysa, biraz mahremiyeti hak ediyor, özellikle de bunu tercih etmesi için iyi bir nedeni varsa.”

Mick bu yapmacık konuşma karşısında sabırsızlanmıştı. Doktor muhtemelen dalga geçiyordu. Eğer Joyce Avrupa’dan ayrılmışsa, Britanya’ya, İrlanda’ya veya Man Adası’na gitmiş olmalıydı. Böyle bir adamın Asya ve Afrika kıtalarında yaşayabileceğini düşünmek olanaksızdı. Man Adası da gözden ırak olmak ve gizlenmek isteyen biri için çok küçüktü. Dr. Crewett’in Joyce’un saklandığı yeri bildiği belliydi ve muhtemelen naz yaparak kendi kıymetini artırmaya çalışıyordu. “Gizli bir konu”ydü demek. Söz konusu doktor olunca, bu tam bir maskaralıktı. Kibar tavırlarının onu hiçbir zaman başkalarının özel meselelerine burnunu sokmaktan alıkoymadığını herkes bilirdi. Mick doğrudan hücum etmenin en doğru yol olduğunu düşündü.

“Bakın Dr. Crewett,” dedi elinden geldiğince sert bir ses tonuyla, “benim gibi birinden Joyce’la ilgili *herhangi* bir bilgiyi saklamanızın mantıklı olduğunu düşünmüyorum. Joyce’a büyük hürmetim olduğunu ve iyiliği için elimden gelen her şeyi yapacağımı bilirsiniz. Nerede yaşadığını –ya da saklandığını– biliyor olsaydım, tanınmamak ve gizlenmek isteğine kesinlikle saygı duyardım. Böyle bir bilgiyi millete yayacak son kişiyim ben dünyada.”

Doktor yüzünü ekşiterek kendini ele vermiş, bunu da içkisinden aceleyle bir yudum alarak gizlemeye çalışmıştı.

“Sevgili dostum,” dedi, “sen de çok iyi biliyorsun ki bunun sana güvenip güvenmememle bir ilgisi yok. Bana el altından verilen bilgilerin çok gizli olduğunu söylemeye çalıştım sadece. Anlıyor musun? Neyse, bunu daha sonra tekrar konuşuruz.”

“Pekâlâ,” dedi Mick kısaca. “Nasıl isterseniz.”

Doktorun ne kastettiğini anlamıştı: Hâlâ herkese yabancı olan Nemo Crabbe'in önünde bir şey söylemek istememişti.

"Crabbe," dedi Mick canlı bir sesle, "tıp doktoru olmanın meşakkatine alışmayı başarabildin mi?"

Crabbe dudaklarını bükerek somurttu.

"Zerre kadar alışamadım," diye yanıt verdi. "Gördüğüm kadarıyla günümüzde biz öğrenciler güncelliğini yitirmiş diplomalar alabilmek için ter döküyoruz. Bugünlerde her birkaç ayda bir tanı, tedavi ve farmakoloji alanında devrimsel ilerlemeler oluyor. Yeni çıkan mucizevi bir ilaç, bir düzine bildik ilacı bir gecede ıskartaya çıkartıyor. Penisilin ve antibiyotiklere bakın mesela."

Zekice bir fikir, diye düşündü Mick. Çavuş Fottrell'in bisiklet saplantısını burada ayrıntısıyla anlatmak doğru olur muydu? Pek değil.

"Fleming penisilin dediği şeyi 1928 yılında kazara ürettiğinde," dedi Dr. Crewett, "yeni bir şey icat etmiş ya da bulmuş olmadı. Ben Carlöw'da genç bir delikanlıyken, çiftlik işçilerinin enselerindeki çıbanları tedavi etmek için çıban çıkan yere inek gübresi bastıklarını sık sık görürdüm, hem de pis bir eşarpla. Bu gübre stafilokok bakterilerileri hızla yok ederdi."

Mick de eskiden buna benzer bir şey görmüş olduğunu belli belirsiz hatırladı.

"Fleming Nobel Ödülü'nü aldı, değil mi?" dedi. "Ne için aldı öyleyse?"

"Yaptığı şey laboratuvarı tamamen tesadüfen ortaya çıkan bir durum," diyerek yanıt verdi doktor, "ama gördüğünü şeyi doğru olarak gözlemleyip bilimsel olarak kayda geçirdiği için övgüyü hak ediyor."

"Ama penisilin bulunması pek çok hastalığın tedavisinde tam bir çığır açtı," diyerek itiraz etti Mick.

“Ben de zamanında az penisilin iğnesi yemedim,” dedi Crabbe.

“Fleming’in ikinci başarısı,” dedi Dr. Crewett, “yapay kültürler geliştirerek mantar prosesini sentezlemesiydi. Ancak, penisilinin gerçek sırrı halk hekimliğinde yüzyıllardır, belki de binyıllardır biliniyordu.”

“Evet, doğru söylüyorsunuz bence.”

“Bu yüzden, Batı Avrupa’daki insanların cincilere, cincilerin kaydattıkları çaylara ve özlere, kullandıkları semender gözü ve kurbağa bacağı gibi şeylere burun kıvrımları aptalca. O barbarlar kimya ya da patoloji hakkında bir şey bilmeseler de, anlaşılmayan ama işe yarayan tıbbi geleneklerini sürdürebiliyorlardı. Kuşlar ve vahşi hayvanlar da hastalıklarını buna benzer içgüdüsel yollarla tedavi ederler.”

“Birer içki daha alalım Bayan Laverty,” diye seslendi Crabbe. “Sonra benim işime gücüme dönmem lazım.”

Bayan Laverty kalesinden çıkıp bardakları ayarlarken, “Göğün boşalması yakındır,” dedi; gök gürültüsü duyar gibi olmuştu, romatizması da azmıştı.

“Akademik tıp eğitiminin aptallıkları bir yana,” dedi Crabbe kabaca, “pratisyen hekim olmayı kim ister ki?”

“Bu bir yaşam şekli,” dedi Dr. Crewett. “Çok kötü bir doktor bile hayatını kazanabilir.”

“Hayatını kazanabilir, evet,” diye karşılık verdi Crabbe. “Ne hayat ama!”

“Tuz madenlerinde çalışmaktan iyidir.”

Crabbe’in içkisini içişinde biraz yabaniilik vardı.

“Diplomamı aldığımda, eğer alırsam tabii,” dedi kulağı tırmalayan bir sesle, “Schweitzer ya da Livingstone gibi kendimi tuhaf bir şekilde gülünç duruma düşüreceğimden eminim.”

“Desene meşhur olup tüm dünyanın hayranlığını kazanacaksın,” dedi Dr. Crewett alayla.

“Canın cehenneme.”

Bu türden tekniğimsi diyaloglar Mick’in pek fazla ilgisini çekmiyordu ve konuşmanın geri kalanını hemen hemen hiç dinlemedi. Crabbe ayrıldıktan sonra Dr. Crewett’a döndü.

“Joyce’un bu ülkede bir yerlerde olduğundan epeyce eminim, çünkü İngiltere’de yaşaması imkânsız; Dublin ise, zamane şehirlerinin olabileceği kadar cana yakın olsa da, derdi tanınmamak olan ünlü bir adam için çok tehlikeli olurdu. Nerede bu adam o zaman?”

Doktor kurnazca gülümsedi.

“Edindiğim bilginin gizli olduğunu söyledim sana,” dedi, “bu da demek oluyor ki, bu bilgiyi sana verirsem, hiçbir koşulda kimseye söylememelisin.”

Bu daha da korkunç bir şarlatanlık, diye düşündü Mick, ama bu oyuna katılmanın onun için bir sakıncası yoktu.

“Kabul, ama bir şartla. Bu bilgiyi kendime saklayacağım, tamam. Ama sadece Joyce’la irtibata geçmek için kullanacağım; belki de nerede yaşadığını gizli tutma zorunluluğundan kendisi kurtarır beni. Korkuları ne olursa olsun, bunların yanıltıcı olduklarını gösterebilirim ona belki.”

“Orasına karışmam, ama Joyce’u arayıp bulduğunda, orada olduğunu nerden bildiğini soracaktır sana. Adımın geçmesini istemiyorum kesinlikle.”

“Onunla tanıştın mı?”

“Hayır, tanışmadım.”

“O halde bunun bir ehemmiyeti yok, ben de zaten ne olursa olsun sizin adınızı vermeyi aklımdan bile geçirmem.”

Dr. Crewett’ın hafiften kaşlarını çatması, varlığının öylece bir kenara atılmasından memnun olmadığını gösteriyordu.

“Söyle bakalım,” dedi doktor, “Joyce’la ne konuşmak istiyorsun? Onu neden görmek istiyorsun?”

Ne soruydu ama: yersiz, küstah, aptalca.

“Joyce’u görmek isteyen herkesin nedeni bellidir,” dedi Mick soğukça. “Benim için ilk neden merak. Bence yazılarda yansıttığı kişilik aldatıcı. Bundan çok daha iyi veya çok daha kötü biri olmalı. Bütün eserlerini okudum, ama yazdığı oyunu sonuna kadar sabredip bitiremediğimi kabul ediyorum. Şiirleri bence çok cafcacı ve sahte. Yine de, bütün eserlerine, ustalığına, dili kullanma becerisine, hassasiyetine, Dublin’i ve insanların tasvir etmedeki ustalığına, diyaloglarındaki gerçekliğe ve muazzam mizahına hayranlık duyuyorum.”

Bu edebiyat değerlendirmesinin durup dururken geliştiği göz önünde bulundurulursa, kendiliğinden çıkan bu açıklamanın hiç de fena olmadığını düşündü Mick. Ne de olsa, yaşı ve eğitime göre kültürlü, ahlakı bozabilecek kitapları okumayı göze alacak kadar yürekli bir adam değil miydi? Öyleydi.

Dr. Crewett bardağını masaya koydu.

“Vay be,” dedi. “Joyce’a gerçekten hayransın sen. Böyle heveslerin olduğu hiç aklıma gelmezdi.”

Mick iyi niyet ifadesini tekrar yüzüne yerleştirdi.

“Kolza edebiyat sohbetlerinin yapıldığı bir yer sayılmaz, bilirsiniz. Burada bu tür konular pek açılmaz.”

“Doğru söylüyorsun. Doğru.”

“Joyce ve eserleri *hakkında* yazılan saçma sapan kitaplardan bazılarını da okudum, çoğu Amerikalılar tarafından yazılan kitaplar. Joyce’un kendisiyle yapılan uzun sohbetlerin sonunda yazılan gerçek bir kitap, yanlış anlaşılmaları ve hataları ortadan kaldırıp bir sürü saçmalığa bir son verebilir.”

“Vay canına, aynı zamanda yazar ve yorumcu olduğunu söyleme sakın.”

“Hayır, hiç de öyle bir iddiam yok, ama gerekli materyali toplayabilirsem, bir arkadaşım güzel bir kitap olarak yayımlayabilir bunları. Kalem güçlü birini tanıyorum.”

“Bu da bir fikir tabii.”

“Demem o ki, Joyce’un yaşadığı yeri ifşa etmeden de yapılabilir bu.”

“Çok iyi anlıyorum, ama belki Joyce böyle bir yayının ihtiyatsızlık olmayacağı konusunda ikna olmaz, ne de olsa ustanın aslında ölü olmadığı ortaya çıkacak.”

Mick içkisini aceleyle bitirdi.

“Bu kadar çekişme yeter artık Dr. Crewett. James Joyce şu anda nerede yaşıyor?”

“Skerries’te.”

Bu beyanın Mick’i son derece şaşırttığını söylemek gerçeğin sadece gölgesi olur, ama neden şaşırdığını tam olarak söylemek zor. Joyce *bir yerde* olacaktı elbet. Skerries, Dublin’in otuz kilometre kuzeyinde küçük, güzel bir kaplıca kasabasıydı; gençler için çok güvenli, geniş, kumlu bir sahili, açık denizde yüzmeyi sevenlerin kayalık bir burun üzerinden suya atlayabilecekleri bir noktası, derli toplu, küçük bir limanı vardı. Joyce’un böyle bir yerde yaşıyor olmasının Mick’i şaşırtma nedeni, kendisinin de burayı bilmesi ve sevmesiydi belki de. Okul çağındayken orada on gün geçirmişti ve o zamandan bu yana pek çok kez günübirlik olarak gittiği bir yerdi. Aslında yüzmeyi orada öğrenmişti, Hackett’la da ilk kez orada tanışmıştı. Uğursuz, sosyal tehlikelere açık bir yer miydi acaba? Belki de.

Joyce’un Dublin’e bu kadar yakın bir yerde, Dublin’in bir ilçesinde yaşaması da hayret vericiydi.

Yine de bu kadar matrak olan neydi? Skerries belki de isabetli bir seçimdi. Bir tatil yeri olarak revaçtaydı – hem de çok, çünkü çok az yağmur almasıyla ünlüydü. Oranın yerlileri yabancılara ve turistlere, hatta sezon dışında bile kasabada kalan emeklilere alışkındı. Fazladan yatacak yeri olan çoğu ev sahibi ziyaretçi kabul ederdi. Evet, burada da sessizlik, sürgün ve kurnazlık vardı.

“Çok ilginç, doktor,” dedi Mick kıvraklıkla, “hiç beklen-medik üstelik. Başka bilgi var mı?”

“Adresini bilmiyorum, eğer sorduğun buysa.”

“Sorun değil. Oraya gittiğimde soruştururum. Başka tefer-ruat var mı? Mesela, *bir isim* vermek zorunda kaldığı durum-larda kendi ismini mi kullanıyor?”

“Hayır. Bildiğim başka bir şey yok kesinlikle, ama kendi ismini kullandığını duysam şaşırmazdım doğrusu.”

“Peki, peki. İçki içiyor mu mesela, eğer içiyorsa, nerede içiyor? Sabah kahvesini içtiği küçük, şirin bir mekân var mı?”

Dr. Crewett sevimsizce gülümsedi.

“Başka bilgi yok. Sanırım bildiğim her şeyi anlattım sana – ki o da fazla bir şey değil zaten, ama zannedersem bir nevi münzevi hayatı yaşıyordur.”

Mick elde ettiği küçük ipuçlarını zihninde tarttı, hepsini birleştirdi ve oldukça işe yarar bir resim çıkar gibi oldu ortaya, söz konusu muntazam bir bildiği bir kasabaydı ne de olsa.

“Cömertçe verdiğiniz sırlar için çok sağ olun doktor.”

“Çok gizli ama, unutma,” dedi doktor, parmağını nükteli bir edayla sallayarak.

Çok geçmeden Mick tramvaya atlayıp evinin yolunu tuttu. Kafası meşguldü. Tüylar ürpertici tatların tabağında böylesi-ne hızla birikmesi garipti. Önce De Selby tehlikesi çıkmıştı, bir de onu engellemek için yaptığı plan. Sonra kafa karıştıran Aziz Augustinus hadisesi. Daha sonra, hiç hesapta olmayan ve yarın ele alması gereken Peder Cobble meselesi. Şimdi de bu Joyce heyulası çıkmıştı, mezarından hortlayan, aslında o mezara hiç girmedığı iddiasından başka dayanağı olmayan ve küçük bir kasabada bilinmeyen bir isimle gizlenen bir adam.

Her insanı, korkutmasa bile şaşkına çevirmeye yetecek bir haberdi bu. Mick, soğukkanlı bir tip olduğu, kendine has bir

kurnazlığı, entrika çevirme kabiliyeti ve sağlam bir cesareti olduğu için kendini kutlamanın eşiğine gelmişti.

Tramvay yolunda ilerlerken, Mick bir şeyden emin oldu. Gerekirse birkaç günlüğüne Skerries'e gidecek, didik didik etmedik köşe bucak bırakmayacak ve şayet oradaysa Joyce'u bulacaktı. Joyce'un bütün sırlarını, hayallerini, şişinmelerini ve pişmanlıklarını üzerinden sıyrıp alacak ve o ne yapacağı belli olmayan, dediğim dedik, yetenekli, büyüleyici kıza, Mary'ye bir tepsi üzerinde sunacaktı. Ona teşekkür eder miydi acaba; yoksa hiç tanımadığı insanların hayatına burnunu soktuğu için ağzının payını mı verirdi? Hiç zannetmiyordu... Söz konusu Joyce olunca bu imkânsızdı. Edebiyat camiasında az yol kat etmemişti, Fransız edebiyatı hakkında ondan daha bilgiliydi. İş dehalara gelince çok meraklı olurdu, kendisi de yaratıcı ve dolayısıyla yeni fikirlere açık bir insandı. Yok, yok. Onun zehir gibi akli için Joyce ideal bir malzeme olurdu. Emsalsiz kitabını yazabilirdi böylece.

XI

Bu olayların geçtiği sırada Dunleary'deki Royal Marine Oteli, mazideki görkeminin silik bir gölgesine dönüşmüş, ihtişamını yitirmiş kocaman bir enkazdı. Yine de hâlâ konforlu bir mekândı, yemekleri iyiydi ve oradan buradan kulağa çalınan aksanlar da insana tuhaf bir teselli veriyordu.

Mick yirmi dakika erken geldi, lobiye oturdu ve ihtiyatlı olmak adına bir bardak Fransız suyuyla canlandırdı kendini. Niyeti Peder Cobble'a De Selby'nin müstesna bir fikir gücüne sahip olsa da tuhaf bir adam olduğunu, ruhen yolunu şaşırması olabileceğini söylemek ve belki de Hristiyan idealinin kesinliği ve kiliseye duyulması gereken saygı hakkında dolambaçsız bir nutuğun ona iyi gelebileceğini anlatmaktı. İsa'nın mesajını bütün dünyaya yaymak gibi bir lafla sözü açtıktan sonra konuyu, De Selby'nin ölümcül D.M.P.'yi eşzamanlı olarak her yere salma planına getirmeyi düşünüyordu. Peder Cobble'ı, insanlığı eşi benzeri olmayan bir tehditten koruma çabasına çomak sokabilecek şu doğaüstü meseleden haberdar etmenin sadece gereksiz değil, zararlı da olacağını anlamıştı.

Peder Cobble tam vaktinde geldi. Derinden gelen güçlü sesinin Mick'e çağrıştırdığı gibi bir görünüşü vardı tam da – çizgilerle dolu ama iyi niyetini belli eden, hoş bir yüzü olan, ince, esmer, altmış yaşlarında bir adamdı. Çok iyi giyimliydi. Araştıran gözlerle etrafa bakarak lobide durduğunda Mick

ayağa kalktı, pederin yanına gitti, koluna dokundu ve elini uzattı.

“Siz Peder Cobble olmalısınız.”

“Ah!”

Mick’in elini nezaketle sıktı.

“Sen de Michael’sın öyleyse. Harika. Mükemmel.”

“Şöyle oturabiliriz peder,” dedi Mick, küçük masasına doğru önden yürüyerek. Peder gülümseyerek oturdu, şapkasını ve şemsiyesini yandaki askılığa astı.

“Basık bir hava var bu akşam,” dedi tatlılıkla. “Bu tür sıcak havalardan pek hazzettiğimi söyleyemem. Yıllarca Roma’da yaşadım; orada sıcaklık daha yüksek tabii, ama her nasılsa oranın sıcaklığı daha bir farklı.”

“Herkes buradaki boğucu şeyin atmosferdeki nem olduğunu söylüyor peder, ama bunun ne demek olduğunu anlamadım gitti.”

Peder Cobble ıslıl ıslıl gözlerle etrafına bakıyordu.

“Güçlü yaz güneşi ıslak topraklarımızdaki suyu buharlaştırıyor sanırım,” dedi, “ama bu durumu toprağı ıslah ederek çözmek olanaksız bence. Büyük kentlerde, özellikle de Amerika’da, bu işi iç mekânlarda havalandırmayla çözüyorlar tabii. Cleveland’daki evimizde böyle bir sistem var ve inanın bana, muazzam bir fark yaratıyor. Pekâlâ! Bir fincan çay, yanında da şu kremalı keklerden alalım mı, ne dersiniz?”

“*Kremalı keklerden mi?*”

“Evet, evet. Bilirsiniz, şu tepesinde beyaz veya pembe krema olan küçük yuvarlak kekler. Ben ciddiylim.”

Ne korkunç bir öneri! Cizvitlerin zevk ve sefadan anladığı bu muydu? Mick küçük bir kahkaha attı.

“Ben almayayım peder.”

“Ah, çay ve yanında jambonlu sandviç?”

“Efendim, ben genelde gün ortasında doğru dürüst yemek yemem. Bu yüzden de akşam eve gittiğimde kurt gibi acıkmış

olurum ve yemeğe yumulurum. Çatal bıçağımı bırakalı daha bir saat bile olmadı.”

Peder Cobble kıs kıs güldü ve şu işe bakın ki cebinden bir sigara paketi çıkardı.

“İtiraf etmeliyim ki,” dedi, “ben de aynı durumdayım. Buyurun bir sigara yakın. Biz gece de yemek yeriz. Sanırım bizim ‘müessese’ bazı egzotik âdetler getirdi buralara.”

“Zıyanı yok. İrlanda Kilisesi bu adada tecrit edilmiş halde.” Henüz tamamen boşalmamış bardağına işaret etti. “Ne dersiniz peder, doğru dürüst bir içkiyi hak etmiyor muyuz ikimiz de? İşin garip yanı, viskinin sıcaklarda insana deva olması. İmparatorluk kuranlar sıcak, yabancı iklimlerde yaşamak zorunda kaldıklarında, bol miktarda viski tüketirlermiş. Ben şu aralar özel bir nedenden dolayı viski içmemeye gayret ediyorum, ama siz bir kadeh Kilbeggan içmelisiniz.”

“Evet, bu güzel bir fikir Michael.”

Mick hiç de hoşuna gitmeyen bu samimiyeti görmezden geldi ve garsona işaret ederek iki içki söyledi. Peder Cobble sigarasını yakmış ve rahatlamıştı, ilgiyle etrafını süzüyordu.

“Demek başı dertte olan bir arkadaşın var.”

“Tam olarak başı dertte denemez peder. En azından, biri gidip de ona başının dertte olduğunu söylese afallardı ve o kişiye acırdı. Bazı davranışları ve düşünceleri bana biraz, dengelessiz demeyeyim de, tuhaf geldi sadece.”

“Anlıyorum. İşin içinde sertçe bir içki olabilir mi acaba?”

Bu yorum Mick’i bir parça keyiflendirdi. İş alkolicizm, ruhtan ziyade alkole bağlı bir bozukluğa bağlamaktan daha ahamkça bir şey olabilir miydi? De Selby’nin sorunu bir tek bu olsaydı keşke.

“Ah, öyle bir şey değil kesinlikle. Sizden ya da benden daha çok düşkün değildir içkiye, sorununun kaynağı bence aşırı entelektüel böbürlenme.”

böylece De Selby D.M.P. maddesini eşzamanlı olarak bütün dünyaya salma planını ağızından kaçırabilirdi. Ama Mick bu meselenin ilk baştaki önemini yitirdiğini hatırlattı kendine, çünkü yaptığı plan başarıyla ve zamanında gerçekleştiği takdirde, De Selby bütün o icatları ve debdebesiyle birlikte hükümünü en azından bir süreliğine kaybedecekti.

Peder Cobble sıkı bir içişle birasını bitirdi, garsonu çağırdı, aynı içkiden söyledi ve on şilinlik bir banknotla ödeme yaptı. Mick biraz şaşırmıştı. Cizvit mezhebinin (ya da kendilerinin dediği gibi, cemiyetinin) iç dinamikleri onun için muammaydı. Dilenci tarikatlarından biriydi ama bu terimin teknik bir anlamı olabileceğini düşündü Mick. Dilenci tarikatı üyeleri nasıl oluyor da, âdet olduğu üzere genelde Cizvitlerin oturduğu gösterişli yerlerde ve üniversite binalarında yaşıyorlardı? Bunun cevabı, Cizvit rahiplerinin –ve rahip adaylarının– herhangi bir şekilde mal mülk edinmeleri yasak olduğundan esasen dilenci olmalarıydı herhalde. Eğer işi gereği bir Cizvit rahibinin başka bir şehre ya da ülkeye seyahat etmesi gerekiyorsa, bir üst merciye ya da üniversite veznedarına gitmesi ve yol parası istemesi gerekirdi. Görünüşe göre mezhep oldukça varlıklı, üyeleri ise düpedüz züğürttü. Pederlerin prenslere yaraşır ikametlerinde iyi yaşadıklarını ve güzel yiyip içtiklerini duymuştu. Tanrı bereketlerini artırsın!

Dalkey'ye giderken tramvayın tepesinde oturdular, çünkü Peder Cobble hâlâ ısrarla sigara içme peşindeydi. Mick sigara içmek *intra muros** yasak mı acaba, diye düşündü; yoksa peder bir şekilde kaçamak mı yapıyordu? Ama sormak istemedi. Sigara içmeyen biri olarak, bu onu hiç ilgilendirmezdi doğrusu. Sohbet konuları, garip bir biçimde, yüzmeydi. Peder yüzmenin disiplin ve özgüven aşılayan mükemmel bir egzersiz

* (Lat.) Duvarlar arasında. (ç.n.)

olduğunu düşünüyordu; bu becerinin ne zaman işe yarayacağını bilemezdi, gün gelir hayat bile kurtarabilirdi insan. Hayır, kendisi yüzme bilmiyordu. Öğrencilik günlerini denizden uzak, doğru dürüst bir nehir bile bulunmayan yerlerde geçirmiş olması en büyük pişmanlığıydı. Bu ülke, okullarda ve üniversitelerde yüzme havuzları bulunması konusunda gerideydi. Bazı belli mesuliyetler ve alışkanlıklar erken yaşta, gelişmeye en müsait çağda aşılmalıydı. Yüzmeye meraklı bir rahip arkadaşı, Sandycove'daki Forty Foot'ta yaşadığı matrak bir olaydan bahsetmişti. Muhterem şahıs bir gün denizdeyken çok şişman bir adam gelmiş, çabucak soyunmuş, suya doğru yürürken yolunun üstündeki bir kayanın sivri ucuna çarpmış ayak parmağını, düşmüş ve dirseğini yarmış. Lanet okuyarak ve feryat figan ağza alınmadık şeyler söyleyerek orada öylece oturuyormuş, ama sudaki şahıs sudan çıkıp kurulandıktan sonra rahip giysilerini üzerine geçirirken adamın birden beti benzi atıvermiş. Peder Cobble kendi anlattığı hikâyeye efil efil güldü. Belli ki görmüş geçirmiş bir adamdı. Mick'e göre, ağırbaşlılık kimse için daimi ve doğal değildi, hele bir de iki kadeh viskiyle gevşemeye görsün.

Vico Yolu'ndan yukarı yaptıkları yürüyüş hoş ve huzurluydu, deniz manzarası da akşamın uysallığında her zamanki gibi büyüleyiciydi. Ama nihayet gidecekleri yere varmışlardı, saat sekizi biraz geçiyordu, De Selby'nin kapısının önündeydiler.

Kapıyı De Selby açtı, karşı konulmaz cazibesini konuşturmaya başlamıştı bile, konuklarının şapkalarıyla şemsiyelerini aldıktan sonra Hackett ve Mick'in onunla ilk kez sohbet ettikleri odaya götürdü onları. De Selby'nin keyfi yerindeydi belli ki, Allah vere de bunun nedeni şeytani laboratuvarında gerçekleştirdiği yeni bir buluş olmasa bari, diye umut etti Mick.

“Size söylemekte sakınca görmüyorum Peder Cobble, tabii sana da Michael, nezaketsiz bir şey yaptım ben, ama niyetim o

değildi. Teague McGettigan'dan sizi arabasıyla saat onda alıp tramvaya bırakmasını istedim. Belki bilmezsiniz ama akşamları güneş çekilince soğuk olur buralar.”

Bu ayarlamaya gülerек sitem ettiler tabii, ama bunun dostça bir davranış olduğunu düşünen Peder Cobble memnun olmuştu aslında. Daha sonra sohbet başladı, sadece De Selby ev yapımı viskisini, bu sefer daha büyük olan sürahiyi, bardakları ve suyu almaya gittiğinde kesildi konuşmaları. Peder Cobble'ın içkiye düşkünlüğünü iyi tahmin etmişti anlaşılan. Mick içgüdüsel olarak maden suyuyla ilgili bir diyalog başlatmanın zamanı olmadığını sezdi, bu De Selby'yle ilişkisinde yeni bir şeydi. Vazifesi, onu tıkasa bile viski içmeye razı olmayı gerektiriyordu.

Kısmen De Selby'nin ev sahibi olarak gösterdiği nezaketten, kısmen de İngiliz olan Peder Cobble'ın kibar, resmi tavırlarından ve polemik havasında değilmiş ya da tartışma için pek iştahı yokmuş gibi görünmesinden, sohbet gelişigüzel bir seyirde ilerliyordu. Mick, şayet ortam konuşma özürlü bir hal alırsa, bir konu açmasının ya da toplantının idaresini ele almasının şart olacağını düşündü. Oltasını atmasına olanak verecek bir ara kolluyordu sabırla.

“Peder Cobble, ev sahibimiz Bay De Selby kimyasal bir organizma geliştirdi –ne olduğunu tam olarak anlamadım gerçi– ve bu organizmanın dünya üzerindeki bütün insanlara tarifsiz bir fayda sağlayacağını düşünüyor. Durumu doğru idrak ettiysem eğer, tek sorunu bu maddeyi tüm dünyada aynı anda aktive edebilmek; zira bir yerdeki atmosfer değişikliği, başka bir yerde senkronize olarak benzer bir değişiklik tertiplenmediği takdirde yıkıma yol açabilir...”

“Olur şey değil,” diye mırıldandı Peder Cobble.

“Lütfen devam et,” dedi De Selby sevecenlikle. “Birinin sorun dediği şeyleri nasıl tanımladığını o kişiden dinlemek her zaman değerlidir.”

Mick hafiften kızardı ama De Selby'yi Peder Cobble'a D.M.P.'yle ilgili bir şey söylemesi için kışkırtma azmi sarsılmamıştı.

"Bu görüşüm muhtemelen saçma gelecek size ama," diyerek devam etti, "inancı yayma ile bu maddeyi dünya çapında yayma arasında bir paralellik kurulabilir bana göre."

"Allah Allah," dedi Peder Cobble bardağını sehpaye bırakırken, bu fikrin onu şevke getirdiği belliydi. "Tuhaf da olsa, ilginç bir soru olduğu kesin. Koskoca sigara üreticisinin, sigara içen kişiye en iyi kibritleri nerede bulacağını söylemek için paketin içine bir not ilâştirmesine benziyor."

De Selby pedere ikram etmeden bir sigara yaktı: Bu ona özgü bir cinslikti anlaşılan.

"Sorun değil peder," dedi.

"Ama ilginç bir nokta bu. Halihazırda dünyadaki misyonerlik çalışması tamamen yeni bir niteliğe büründü. Dünyamız acınası bir şekilde küçüldü. Radyo, televizyon ve teyp kaydında görülen ilerlemeler ve sinemanın büyüğü, iletişimde –tekrar ediyorum, *iletişimde*– o kadar köklü bir değişim yarattı ki, eski moda rahiplerin vaaz vermek için ücra yerlere gitmesi neredeyse anlamsızlaştı. Vaaz kürsüsünün yanına mikrofon yerleştirebiliyoruz bugün. Yani, demem o ki Bay De Selby, bu iletişim araçları size de açık."

Konunun bu şekilde ele alınması değildi Mick'in istediği.

"Beyler," dedi, "önerimin saçma olduğunu zaten söylemiştim. İkisi arasında bir paralellik olduğunu düşünmüyorum gerçekten, çünkü kilise bir fikri, bir inancı yayarken, De Selby bir şeyi, bir maddeyi yaymayı amaçlıyor. Arada büyük fark var. Bir fikir bulaşıcı olabilir, bütün bir topluluğa hemencecik yayılabilir. Ama bir madde öyle mi ya?"

"Bu madde ya da şey tam olarak nedir?" diye sordu Peder Cobble, kafası karışmıştı.

“Sanırım havayı değiştiriyor,” diye yanıt verdi Mick.

“Atmosferi tazeleyen bir şey diyelim,” dedi De Selby. “Yarattığı etki itibariyle, büyük sinemalarda her iki dakikada bir havayı temizleyen aparattan pek bir farkı yok.”

“Büyük kiliselerde de kullanılabilir mi?”

“Hımın, bunu daha önce hiç düşünmedim.”

Peder Cobble’ın ilgisinin rastlantısal olmadığı açıktı. Fizik eğitimi almış ve insanoğlunun bu dünyadaki bütünüyle mekanik rolüne ilişkin spekülasyonlarda bulunmaya alışkın olabilirdi. “Bu icadın” iyi bir şey olduğu ve insanlığın bundan fayda göreceğı şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konursa, kilisenin de buna kesinlikle karşı çıkmayacağını söyledi. Ama büyük eklesiyastik kurumlar bu icadın kabulünü ve kullanımını desteklemeye ikna edilebilir miydi, orasını bilemiyordu. Kilise, dinsel olmayan meselelerin kutsal mercilere zorla dayatılmaya çalışılması konusunda hep temkinli olmuştu. Hatırlıyordu da, kiliselerin yapımında beton kullanılması ilk kez gündeme geldiğinde amma curcuna çıkmıştı, meseleyi Roma’ya danışmak gerekmişti. Misyonerler cahil insanlara sadece inanç değil, modern hijyenin nimetlerini de götürmüştü – temiz içme suyu, hamamlar, tuvaletler, böcek ilaçları ve farelerin, maymunların, sıçanların, kınkanatlıların ve hamamböceklerinin verdiği tahribatı önleyecek her çeşit ilaç. *Mens sana in corpore sano** atasözü çok doğruydu. Pagan memleketlerin çoğunda –özellikle de Afrika’da– hava hiç de makbul ya da sağlıklı değildi. Her belanın kökeninde iklim yatardı. Afrika’nın bazı bölgelerinde hava kokuşmuştu, feci kokuyordu. Bay De Selby çalışmasının bu tür durumlara da çare olacağını düşünüyor muydu acaba?

De Selby işi o raddeye götürmekte tereddüt ettiğini söyledi. Küçük atmosferik meşguliyeti gerçekte hâlâ deney aşama-

* (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. (ç.n.)

sındaydı. Soluduğumuz havaya dair onu asıl ilgilendiren, havadaki gazların bileşimi idi. Örneğin, azot içeriği ideal miydi?

Mick'e göre, söylediklerinde gerçek payı olduğu hesaba katılırsa, yaşlı cingöz bilgenin yalan söylediği gün gibi aşikârdı. D.M.P.'yle ilgili gerçeği ifşa etmek gibi bir niyeti yoktu.

Peder Cobble, fizik dünyasında böylesine önemli ve faydalı bir girişimin ilk fırsatta insanların bilgisine sunulmasının münasip olduğunu söyledi; böyle yüce fikirler üretebilme kabiliyeti olanların Tanrı nazarındaki vazifesi bu fikirleri geliştirmekti.

De Selby bazı zorluklar yaşadığından bahsetti. Muazzam bir ilaç laboratuvarında tetkik edilebilecek bir konu değildi bu. Araştırma gerektiriyordu, ama bu yeni bilimin pek çok branşı henüz tam oturmamıştı ve muğlaktı. Çalışmalarında ona eşlik edebilecek kadar vasıflı bir fizikçi yoktu muhtemelen. Ama sadece eleman kıtlığı nedeniyle işinin sürüncemede kaldığı anlamına gelmiyordu bu. Bilakis. Deneyleri sonuçlanmak üzereydi. Yıllar süren çalışmalarından elde ettiği sonuçları kontrol etme ve doğrulama aşamasındaydı şimdi. Zor bir işti, ama tabiri caizse nihai ürün ufukta gözük müştü.

Bunları söyledikten sonra içkileri tazeledi.

Peder Cobble, kendi cemiyetinin misyoner mezhepleri içinde üst bir mertebede olmadığını belirtti. Onların vazifesi kilisenin fikir işleri için hazırladığı görev listesini düzenlemektir. Ağır bir yükü ama bunu görev addetmeye razılardı, aslına bakılırsa iyi bir iş çıkardıklarını iftiharla söyleyebilirdi! Aklına iki fikir gelmişti. Dünyada bir sürü şöhretli Cizvit üniversitesi vardı ve içlerinden birinin fizik bölümü Bay De Selby'ye çok yardımcı olabilirdi. Bu alandaki en seçkin kişilerin bazıları cemiyet üyesiydi. İkinci fikir ise kendi biraderiyle alakalıydı. Kardeşi sağlam bir bilim eğitimi almıştı ve her zaman iyi bir motivasyonu –yani merakı– olan biriydi. Şimdi Leeds'te ayak-kabı cilasası üreten küçük bir fabrikanın başında olduğu doğ-

ruydu, ama Glaskow Üniversitesi'nden fen diploması aldığını da unutmamak gerekirdi. Peder Cobble, bu bilim adamının Bay De Selby'yle konuşmak için kalkıp buralara gelmekten mutluluk duyacağını söyledi.

De Selby bu teklif için minnettardı, ama gerçeği söylemesi gerekirse, böyle bir ziyaret adamcağız için dayatma olurdu. Usulen araştırma denebilecek çalışması sona ermişti. Yarım kalmış birkaç noktayı halletmek dışında bir şey kalmamıştı.

Mick son bir atak yaparak, ilk olarak gündeme getirdiği konunun, ürünün marifeti ya da insanlık üzerindeki etkisi değil, bütün dünyaya eşzamanlı olarak yayılması meselesi olduğunu belirtti.

De Selby güldü.

"Şu işe bak, daha ortada fol yok yumurta yok, ama sen pürüzlere takmışsın kafayı. Postanenin nesi var?"

"*Postane* mi?"

"Kesinlikle. Londra'ya ve New York'a göndereceğin mektupların oralara aynı anda varmasını istiyorsan, tek yapman gereken postalama zamanlarına şöyle bir göz atmak. Dünyanın farklı noktalarına aynı günde varmasını istediğim binlerce paket sevk etmek istesem, eminim iyi bir postacı boş zamanında birkaç gine karşılığında postalama zamanları ve pul ücretlerini gösteren bir çizelge çıkartabilir."

Demek plan buydu! Bu daha önce neden Mick'in, Hackett'in ya da bir başkasının aklına gelmemişti? Nasıl bu kadar aptal olabilmişlerdi?

Paketlerin kimlere postalanacağını sormak zaman kaybı olurdu. Önemi de yoktu zaten: Nasıl olsa birileri açacaktı paketleri – *şayet* postalanırlarsa tabii.

Görünüşe bakılırsa, De Selby'nin damıttığı içkiyi içince çakırkeyif olduğundan, Peder Cobble'ın merakı bir şekilde azalmıştı.

“Postane en az kilise kadar evrensel bir kurum,” dedi. “Bunu sık sık düşünmüşümdür. Yoksul, metruk bir yere gidersin. Bir de bakmışsın, duvarda küçük bir mektup kutusu, posta kutusu var. Hong Kong belki de on beş bin kilometre ötede, ama bu kutuya Hong Kong adresli bir mektup atarsan mucizevi bir şekilde gideceği yere ulaşır.”

“Katılıyorum peder,” dedi Mick. “Harikulade bir şey.”

De Selby, içinde çeşit çeşit bisküvinin olduğu bir sepet getirmek ve sürahiyi yeniden doldurmak için bir süreliğine ayrıldı. Akşam böyle geçip gitti. Saat onu biraz geçe, kapının kısa aralıklarla vurulmasından Teague McGettigan’ın geldiğini anladılar; Peder Cobble ve Mick bu küçük lütuf için müteşekkir olamayacak kadar sarhoş ve yorgundular. De Selby’nin evinden neşeyle ama istiflerini hiç bozmadan ayrıldılar.

Papaz efendiyle birlikte eve dönüyor olmak Mick’e kendini nasıl hissettirmişti? Gücenmiş değil, aptal durumuna düşmüş değil: onun kullanacağı ifade *hasar görmemiş* olurdu. Bir şeyler öğrenmiş, ama öğrendikleri seferberlik planını geliştirmeye yardımcı olmamıştı. Peder Cobble bir işe yaramamıştı. Akşam yeterince güzel geçmişti; bu yüzleşmenin sonucunda ne yazık ki gözden düşen biri varsa o da zavallı Mary’ydi.

XII

Mick'in kafasındaki, yedek oda olarak adlandırdığı bölüm biraz pislenmiş, darmadağınık olmuştu. Bir benzetme yapmak gerekirse, muhtelif dalgalar eşzamanlı olarak hep aynı kıyıya vuruyordu sanki. İşler az çok değişmişti; aklında büyüyen ve pekişen problemleri artık düzene koymalı, hangi sırayla ele alınmaları ve sonuçların nasıl birleştirilmesi gerektiğine karar vermeliydi. Öncesinde kabul etmek gerekir ki, her ne kadar aptalca ve gereksiz olmuş olsa da, Peder Cobble hadisesi De Selby'nin zehri yayma planıyla ilgili endişelerini ortadan kaldırmıştı. Tehdidin büyüklüğü göz önüne alındığında postane fikri büyük bir düş kırıklığına neden olmuş, ama böylece bu soru yapılması gerekenler listesinden tamamıyla çıkarılmıştı; ayrıca Mick, yaratıcılıktan yoksun bir aklın acınası sıradanlıklara da ev sahipliği yaptığını hatırlamıştı. Aklında yaptığı listeye göre, üstesinden gelmesi gereken ama nasıl yapacağını kestiremediği işler şöyleydi:

1. De Selby'nin evindeki fiçı, Çavuş Fottrell'in işbirliğiyle en kısa zamanda yürütülmeliydi.

2. 1. maddeye istinaden, De Selby'yle Kolza Oteli'nde görüşmek için düzmece bir buluşma ayarlamalı ve Mick ile çavuş evini yağmalarken De Selby'yi oyalasın diye Hackett'la önceden sözleşmeliydi.

3. 2. maddeye istinaden, akşam yaklaşık saat dokuz civarında buluşacakları bir tarih belirleyip Hackett'la konuşmalıydı; Çavuş Fottrell'ı bilgilendirmeyi de unutmamalıydı.

4. Sorunu uzun vadeli olarak ortadan kaldırmak adına, De Selby'nin ölümcül D.M.P. maddesini tekrar imal etmeyeceği ya da üretmeyeceğinden emin olabilmek için bir yöntem bulmalıydı, çünkü bu korkunç tehdide geçici bir çözüm bulmak aslında hiç çözüm bulamamış olmak anlamına gelirdi. Bununla birlikte, Hristiyan vicdanı De Selby'yi öldürmek suretiyle ortadan kaldırmasına da elvermiyordu.

5. James Joyce'un Skerries'teki durumunu araştırmak, bakire Mary'sinin itibarı ve şöhreti açısından aciliyet teşkil eden bir zaruretti, ama kendini hep ikna ettiği gibi Mary'yi gerçekten ve canı gönülden seviyor muydu? Mary gizliden gizliye onu hor mu görüyordu?

6. Farz edelim Joyce'la tanıştı ve onun güvenini kazandı; 4. maddedeki sorun, De Selby'yle Joyce'u bir araya getirip anlaşılması güç, gizemli ve çetrefilli; üstelik genelde gözardı edilecek, dolayısıyla da insanlığın akıl sağlığına hiçbir tehdit oluşturmayacak bir kitabın yayımlanmasıyla son bulacak bir edebiyat projesine danışmanlık yapmak için kafa kafaya vermelerine ikna ederek çözülebilir miydi? Joyce'un De Selby'ye ya da De Selby'nin Joyce'a kanı kaynayacak mıydı? Deli bir adam başka türlü bir deliliği karşılıklı olarak kabullenir miydi? İkisinin bir araya gelmesinin D.M.P.'den bile korkunç bir şey doğurma ihtimali var mıydı? (Tüm bunlar elbette çok can sıkıcı bilmecelerdi.)

7. Kendi görkeminin önemini ve gitgide arttığını gözden kaçırıyor muydu? Evet, görünüşe göre gözden kaçırıyordu; muhtemelen şimdiye kadar sürdürdüğü mütevazı yaşam şeklinin dayattığı alışkanlıklar yüzünden. Hiç kimse, belki Mary bile, onun önem taşıdığını düşünmüyor gibiydi. Ama şimdiki

durumuna bakılacak olursa, herkesi yok olmaktan kurtarma noktasına gelmişti, kısmen İsa'nın bütün insanlığı günahlarından arındırması gibi. Kendisi de böyle bir tanrı figürü değil miydi?

8. Aziz Augustinus'un tezahürü cennette her şeyin yolunda olmadığı anlamına gelmiyor muydu? Büyük bir falso mu yapılmıştı yoksa? Tanrı'nın bütün yarattıklarını kurtarma planını başarıyla gerçekleştirirse, Tanrı'yı ve yeryüzündeki civcivlerini de yozlaşmış kiliselerden –Katolik, Yunan, Müslüman, Budist, Hindu ve sayısız büyücü mezhebi– kurtarmayı en azından denemesi boynunun borcu olmaz mıydı?

9. Onun uzun vadeli vazifesi bütün Cizvit mezhebini Peder Cobble gibi soytarılarla birlikte alaşağı etmek mi, yoksa bunu tekrar yapması için papayı ikna etmek miydi? Ya da asıl vazifesi papanın kendisini mi alaşağı etmektir?

Gece gündüz Mick'in aklını kurcalayan sorular –ya da spekülasyonlar– bunlardı. Beyninin içi arı kovanına dönmüştü, aklının dizginlerini sıkı tutması gerektiğini hatırlattı kendine. Sonunda De Selby'nin D.M.P. stoğunun çaresine bakmanın en öncelikli iş olduğuna karar verdi, çünkü diğer aşamalar büyük oranda buna bağlıydı. Dalkey'de Hackett'la tesadüfen karşılaşmayı ummak beceriksizceydi ve zaman kaybıydı; yapacağı ilk şey, Hackett'la iki gün sonra iş çıkışında, saat altıda Dublin merkezindeki Westland Row İstasyonu'nun barında buluşmak üzere sözleşmektir (zaman geçirmeden bir kart göndererek halletti bunu). Böyle bir yerde buluşmak garip ve sinsice görünebilirdi, ama hiç de böyle bir niyeti yoktu: Sakin, rahat, yoldan gelip geçenlerin pek bilmediği bir yerdi burası; belki de sonrasında eve trenle rahatça dönebilecekleri gibi basit bir açıklaması vardı tercihinin. Bu, tantanalı olayların arasına zorla giren önemsiz bir detaydı sadece.

Mick randevusuna gitti, Hackett her zamanki gibi gecikmişti. Havasında da değildi üstelik. Sitem ederek selamladı Mick'i.

“Benimle görüşmek istiyorsan tamam, ama böylesi sıcak ve kuru bir akşamda tek istediğim bir bardak birayken, neden bira satmayan bir yere çağırıyorsun ki beni?”

Mick tepkisiz kalmaya karar verdi, çünkü yapacağı iş mühimdi.

“Tek yapmamız gereken,” diye karşılık verdi, “merdivenlerden inip sokağa çıkmak ve yakınlardaki bir bara girmek. Ama burada da kalabiliriz, sen de teselli olarak viski ya da koca bir fincan kahve içebilirsin. Ben değişiklik olsun diye maden suyu içiyorum, bağırsaklarıma iyi geliyor, her yerde de bulamıyorsun bu mereti. Burada satıyorlar.”

“Kolza'nın nesi var?”

“Çok uzak.”

“Pekâlâ. Bir viski söyle bana.”

Arkada bir yere geçip oturdular ve Mick neye ihtiyacı olduğunu lafı fazla uzatmadan anlattı. Bir şey almak için De Selby'nin evine baskın düzenlemek istiyordu ve onunla Kolza Otelinde buluşmak için cazip bir bahane uyduracaktı. Orada olmayacaktı elbette, De Selby'yi konuşmaya tutarak ve mümkünse içki içirerek oyalamak Hackett'a kalıyordu. Asıl soru şuydu – bunu hangi akşam yapacaklardı?”

“Zavallı heriften ne çalmak istiyorsun? O fiçidaki kimyasal maddeyi mi yoksa?”

“Belki. Bundan sana ne?”

“Pekâlâ Mick. *Sen* De Selby'ye güvenmiyorsan, belki *ben* de sana güvenmiyorumdur. Ne yapacaksın o maddeyle?”

“Hiçbir şey. Yani, niyetim o fiçiyı, kimsenin ele geçiremeyeceği, aslında içindekinin ne olduğunu kimsenin bilmediği, tamamen güvenli bir yere koymak.”

Hackett dalgın dalgın başını salladı.

“Durum şu ki,” dedi, “De Selby bu maddeyle dünyayı yok etmek istiyor. Senin önerin ise, De Selby’nin sahip olduğu gücün sana geçmesi.”

“Bu doğru değil,” diye karşılık verdi Mick çok kesin bir ses tonuyla. “O şeyin nasıl aktive edileceğini bilmiyorum. Bunu sadece De Selby biliyor.”

“Bu tamamen doğru olmayabilir. Belki formülü bir yere yazmıştır, sen de fiçıyı aşırken bu formülü masasından yürütebilirsin.”

“Vay canına! De Selby gibi bir adamın böyle bir şey yapması olası mı?”

“En azından mümkün.”

“Benim tek amacım bu tehlikeli şeyi sonsuza dek göz önünden kaldırmak.”

Hackett bir içki daha söyledi.

“Farz edelim sadece fiçıyı alabildin. Bu işin dörtte üçü, değil mi? Böylesi kritik bir durumda, De Selby’yi rehin alıp sırlarını yumurtlayana kadar ona işkence yapmayacağın ne malum?”

Mick içten bir kahkaha attı.

“Hackett,” dedi, “gittikçe daha fantastik ve korkunç oluyorsun. Böyle şeyler ancak romanlarda ve filmlerde olur.”

Hackett düşünceli bir halde elini bardağına götürdü.

“Pekâlâ,” dedi sonunda, “bu şey umurumda bile değil. Eğer sen ne yaptığını biliyorsan benim için de mahzuru yok. De Selby’in neyin peşinde olduğundan emin değilim ve ağaçlarla çevrili o ev bir kerhane bile olsa umurumda değil. De Selby Kolza’ya gelirse onu oyalarım; içkiye gelince, beni içkiye *boğması* için elimden geleni yaparım. Evine zorla girdiğinde seni basacak diye korkmana gerek yok. Doğrusunu istersen, gerekirse içkisine ilaç katarım.”

“Hayır, hayır. Böyle bir şeye gerek yok. Bu aslında hiç işimize gelmez, çünkü onu ürkütmek veya telaşlandırmak istemeyiz.”

“Ne olur ne olmaz, ben yine de yanıma bir doz alayım.”

Mick yine konuyu netleştirmek istedi.

“Operasyonum fazla uzun süremeyecek,” dedi. “De Selby kimyasal maddesinin yok olduğunu eninde sonunda anlayacak zaten, ama ne yapabilir ki? Hırsızlığı polise bildirmesi ne işe yarayacak? Yani, çalınan şeyin ne olduğunu nasıl söyleyecek?”

“Çabuk bir içki daha ısmarla. Metal fiçinin çalındığını bile direbilir. Eğer isterse, içinin altınla ya da onun gibi çok değerli bir şeyle dolu olduğunu söyleyebilir.”

Mick kafasını iki yana salladı.

“Hırsızlığa dair verilen bilgiler gerçek ve detaylı olmalıdır,” diye yanıt verdi, “ama söylediklerin bana çıkabilecek bir engeli hatırlattı. Fiçinin ağırlığını bilmiyorum. Taşınamayacak kadar ağır olabilir, belki de işi öylece bırakıp giderim. Eğer öyle bir şey olursa, De Selby’ye Kolza’da kibar davranman için daha iyi bir sebebin olacak. Eve zorla girdiğime dair hiçbir iz bırakmayacağım ardımda, De Selby hiçbir şeyden şüphelenmemeli. Gerekirse ikinci bir girişim yapabiliriz böylece.”

Sesini yükseltti.

“Aynı içkiden birer tane daha lütfen.”

Hackett yeterince tatmin olmuş görünüyordu.

“Peki o zaman,” dedi, “ama ne zaman yapacağız? Şu aralar biraz meşgulüm. Şu barlar-arası bilardo turnuvasına katıldım yine. En erken bir hafta sonra müsait olabilirim.”

Bu biraz geç, diye düşündü Mick, ama Hackett’la tartışmaya girmenin genelde faydası olmazdı. İş koca bir hafta ertelemek için öne sunduğu gerekçe kesinlikle gerçek değildi. Kendine göre bir hesabı olmalıydı. Yine de, Hackett’ın söylediği tarihe kadar beklemek gerekecekti, çünkü Mick bu

arada De Selby'yle düzmece bir randevu ayarlayacaktı. Evet. Bu hafta içerisinde Skerries'e en azından bir keşif gezisi gerçekleştirilmesinin mümkün olabileceği geldi aklına. Joyce'la konuşmayı başarabilirse, sadece kendileri değil, bütün insanlığın iyiliği için Joyce ve De Selby arasında kurduğu düşsel bağın ön hazırlıklarını yapabiliyordu belki. Faaliyetleri sonunda birbirine bağlanacak gibi görünüyordu. En iyisi basit bir hayat, diye düşündü. Hackett'ın önerdiği akşamı kabul etti, cumaya denk geliyordu. De Selby'yle Kolza'da akşam sekiz buçukta buluşmak için sözleşeceğini ve en geç saat dokuzda eve doğru yola koyulacağını söyledi Hackett'a. Çavuş Fottrell'la ilgili tek söz etmedi.

Hackett, sokağa çıkmak için merdivenlerden aşağı inerlerken (trene binmek yerine böyle bir şey yapacaklarını tahmin etmeliydi), onunla Mulligan'ın Yeri'ne –her neredeyse artık– gelmek isteyip istemediğini sordu. Hayır, bir bilardo maçı yoktu, ama birkaç oyun çevirip egzersiz yapmayı planlıyordu. Bu işlerde en büyük zorluğun masaların ve diğer donanımların kalitesinin bardan bara değişiklik göstermesi olduğunu söyledi. Bazı barlarda, istekaların düz olduğunu ve isteka ucu kullanıldığını bilmiyorlardı anlaşılan.

Mick bu daveti geri çevirdi. Bilardodan anlamasına rağmen oynamazdı ve izlemekten de sıkılırdı – ne kadar ustaca oynanırsa o kadar sıkıcı oluyordu. Ayrıldıklarında Mick Büyük Postane'ye gitti ve Çavuş Fottrell için mektup kartına şu mesajı bıraktı:

Bir gezinti yapıp bisiklet yarışı hakkında konuşmak için gelecek cuma akşamı saat 8:45'te sizi arayacağım.

Esrarengiz bir not olmuştu belki, ama yaman çavuş hemen anlardı. Notu yazdıktan sonra dışarı çıktı ve Nelson Pillar'da-

ki oturma yerlerinden birine çöktü. Acele etmeden sonuca bağlaması gereken iki yeni soru geldi aklına.

Vico Yolu'nda her şey planlandığı gibi giderse, saat dokuz buçuk gibi özgür olacaktı. Sonrasında çavuşla ya da çavuşsuz Kolza Oteli'ne gidip randevusuna geç kaldığı için De Selby'den özür dilemeli miydi? Bu sorunun yanıtını söz konusu geceye kadar miskince ertelemeye karar verdi sonunda.

İkinci soru: Bu arada Skerries'e yapacağı ziyaret için bir, hatta iki gün ayırsa mıydı? Bunun cevabı çok açıktı –*evet*– ve keyiflendirmişti onu. Yaşadığı dolambaçlı olaylarda yeni bir yön, yeni bir gelişmeydi bu. Kendine göre bir zorluğu vardı elbette: Zorluklar, endişeyle başka bir zamana ertelenmemeli, çözülmeliydi.

Ayağa kalktı ve Westland Row İstasyonu'na geri dönmek üzere yavaş yavaş yürümeye koyuldu. Trene binip eve gidebilirdi pekâlâ, ama asıl amacı başka bir hattın, Skerries'e sefer düzenleyen Büyük Kuzey Demiryolu'nun zaman çizelgelerine bakmaktı.

Eve giden trene bindiğinde tren sanki anlaşılmışlar gibi hareket etmeye başladı; işler hareketlenmeye başladı nihayet, diye mırıldandı kendi kendine.

XIII

Dizinin üzerinde öylece duran şeyi boş boş inceledi. Yorgun görünüyor, diye düşündü – yaşına göre biraz kırışmıştı belki, yıpranma belirtileri gösteriyordu. Aslında çok az gerçek meşakkat görmüştü. Tıpkı bir insan yüzünde olduğu gibi, bir acı ya da boğuşma refleksi miydi bu? Mümkündü. Mick sağ elinin tersine bakarken, tren ıslıl ıslıl sayfyelerden, yeni patatesler, bezelyeler, fasulyeler, çilekler, domatesler ve hatta mantarların yetiştiği Dublin bostanlarından geçiyordu. Tanrı'nın kendi küçük kileriymiş işte burası, kara toprak ve yağmur damllarından oluşan bereketli krallığı; yaşlanmak, olgunlaşmak ya da cömertçe hasat kaldırmak için her zaman acelesi vardı. Elinden çok daha canlı görünüyordu; Mick belki de melankolik bir ruh halinde olduğu için böyle düşünüyordu. Çoğunlukla böyleydi zaten ve bunun için de iyi bir sebebi vardı.

Skerries kasabasından başka bir sayfada bahsedilmişti, ama bu yerin havasını ve tarzını anlatmak kolay iş değildi. Türlü türlü denizi ve kumsalı, şaşırtıcı sayıda sazdan evlerin pusuda beklediği geniş sokakları olan hoş ve küçük bir sayfeydi. Evler, dükkânlar ve barların sınırını oluşturduğu uzun ve kıvrımlı liman ufacıktı ve ardında çoğunlukla taş, yosun ve balçıktan oluşan bir pislik bırakan cezir zamanları dışında güzeldi. Yük-

seklerde, tren istasyonu yakınlarında, eski bir yel değirmeni kendi halindeki insanları izler dururdu.

Mick trenden indi ve yokuş aşağı inen aşına yolda yürüdü. Sessiz sakin bir yaşam alanı olan Church Sokağı'na bağlanan kavşağı geçti ve kasabanın en güzel, en geniş, en işlek yeri olan Strand Sokağı'na çıktı. Etrafta bir sürü insan vardı – orada kalan ya da gününbirlik gelen tatilciler kolayca ayırt edilebiliyordu. Ama Mick aklını zapt etti. Oradaki işi araştırma yapmaktı; James Joyce'un karakterine ve alışkanlıklarına dair kafasındaki resme uymasa da bakması gereken yerler barlar ve kafelerdi.

Önce bir kafeyi denedi. Dondurma, soğuk çay, balık ve kızarmış patates satıyorlardı. Böyle ortamları kasvetli buluyordu açıkçası, Joyce'a az da olsa benzeyen kimseyi görmedi, Joyce'un çetin ve müşkülpesent aklının Paris veya Zürih'in sofistike *auberge*'lerinden* sonra böyle yerlere tahammül edebilmesine inanamıyordu. Peki ya sohbetlere ne demeliydi?

"Kaşınmayı bırakıp limonatanı içer misin artık Tanrı aşkına!"

"Zavallı Charlie dün geceki tartışmadan sonra postu nereye attı acaba?"

Sonra bir bar: Küçük İrlanda kasabalarında hâlâ görülebilen eski moda bir yer olduğunu fark etti hemen – loş bir ortam, bardan itibaren belli aralıklarla dizilmiş ahşap bölmeler, mahremiyet ve tecrit cennetleri. Temkinli olmak adına sadece hafif şeri içmeye özen gösterdiği mekânların hepsi, doğrusunu söylemek gerekirse, biraz kirliydi, barın arkasındaki adamların hemen hemen hepsi –patron ya da çalışan– kolları sıvanmış gömlek giymişti ve giydikleri gömleğin hali genelde işler acısıydı.

* (Fr.) Meyhane. (y.n.)

Manzara cesaret kırıcıydı. Joyce'un yaz aylarında kafasız tatilciler güruhundan kurtulmak için geçici olarak başka bir yerde inzivaya çekilmiş olması mümkündü Mick'e göre. Sürgünde yaşamayı seçen bir mülteci ya da firari, kendi ülkesinde bile olsa kök salmazdı.

Biraz gözden ırak ve sakın gibi duran bir bar gördü ve içeri girdi. Evet, karanlıktı, küçük noktalar gibi görünen birkaç adam koyu i kilerine yumulmu lardı. Mek nın sahibi altmış beş yaşlarında, barın üstünden görünen kısmı itibariyle üzerinde lekeli bir s veter olan, bodur, toparlak suratlı,  en  akrak bir adamdı. Mick adamı elinden geldiğince neşeli bir edayla selamladı ve küçük bir şeri istedi. I kisi nezaketle servis edildi.

“  u Dublinlilerden biri gibi g z kt n z bana bayım,” dedi gözleri parlayarak. “Skerries'i ayakta tuttuğunu zanneden güruh.”

“Evet, oralardanım,” diye itiraf etti Mick kibarca.

“Eyvallah,  u pantolon ceplerinde taşıdıkları şeyin Allah bereketini versin. Ne taşıyorlar orada biliyor musun?”

“Birkaç papel herhalde.”

“Ellerini taşıyorlar orada.”

“  ler kesat mı yani?”

“Ah, hiç de değil, kesat denemez. Ama bu eski kasabaya ayakta tutan Balbriggan ve Rush'tan gelen buralı insanlar, hem de delişmen tipler. Bütün o tatilci bozuntuları beş para etmez; mideye iki şişe, bilemedin    şişe indirdiler mi ayya lı ın dibine vurduklarını zannediyorlar. I tikleri de içki olsa.”

“Bira zannedersem. Viski değildir herhalde.”

“Hah!  i elerce Hollanda birası. Özellikle yazları stoklamam gerekiyor. Bu şeyin ne olduğunu bilir misiniz? Sidik, işte bu. At sidi i.”

“At sidiğinin nasıl bir tadı olduğunu nereden biliyorsunuz?” diye sordu Mick, sorduğu sorudan hoşnut bir halde.

“Nereden mi... biliyorum? Yıllar evvel Dublin’de ben de birkaç bardak içmiştim. İçindeki Klidestal* kokusu gelir buruna.”

Mick kibarca içkisini içti ve gülümsedi. Bar işletenlerin doğasında olan bu boşboğazlık araştırmasında işine yarayabilirdi.

“Herkesin zıkkımı kendine diyelim. Aslında ben de buraya sadece bir iki günlüğüne geldim. Amcamın buralarda bir yerlerde yaşadığı söylentisi çalındı kulağıma, Kaptan Joyce der kendine. Birkaç yıl önce kendisiyle irtibatı kaybettim. İnce yapılı, gözlüklü, yaşlıca bir adam.”

Bar sahibi kafasını iki yana sallar gibi oldu.

“Joyce mu? Hayır, hiç zannetmiyorum. Buraya bir sürü insan gelip gider, bilirsiniz. Smahan mı içer, yoksa Jameson ya da Tullamore mu?”

“Emin değilim. Yurtdışında yaşamışlığı olduğunu biliyorum. Şarap ya da likör içme ihtimali daha yüksek gibi.”

“*Şarap* mı?”

Kelimenin kendisi bile şaşkınlık yaratmaya yetmiş gibiydi.

“Ah, hayır, hayır, burası değildir. Buraya hiç öylesi gelmedi, gerçi paçalarından akana kadar Porto şarabı içen bir asker emeklisi var. Ama onun adı Stewart.”

“Önemli değil zaten. Birkaç kişiye daha sorarım herhalde, ama sadece meraktan. Asıl niyetim buradaki tuzlu, taze havayı içime çekmek.”

“Ondan bol bol var işte, üstelik bedava.”

Mick içkisini bitirdi ve dışarı çıktı. Başka nereye bakmalıydı? En yakın başka bir bara tabii ki.

Oradan da sonuç alamadı. Alçak tavanlı, iç karartıcı bir mekândı, barın arkasındaki az konuşan adamın marazı, kül rengi yüzüne yansımıştı. Mick küçük bir şeri daha aldı.

* İskoç kökenli bir at. (ç.n.)

“Bu sene sezon nasıl gidiyor?” diye sordu yanındaki ne idüğü belirsiz birine.

“Bir hayli kalabalık burası,” diye yanıtladı diğeri, “onlardan biri de benim.”

Açık yakalı gömleği ve küçük içki bardağından –viski değil, belki de brendiydi– o kadarı anlaşılıyordu zaten.

“Kafa dinlemek için iyi bir yer,” dedi Mick.

“Olabilir, ama bütün sülaleni beraberinde getirdiysen öyle olmuyor. Çocuklar, karım, *üstüne* bir de baldız.”

Bundan iş çıkmazdı. “Tek başına olmaktan iyidir,” diyerek kendini dışarı attı Mick. Bu iş çok gizli kapaklıydı. Saat beş buçuk olmuştu, meyhanelerin tam randımanla çalışması için çok erken bir saatti. Hava bunaltıcıydı, güneş çok az gösteriyordu yüzünü. Küçük paketin içindeki, her ihtimale karşı satın aldığı şeyleri düşündü: pijamalar, bir havlu ve mayo. Limanın çevresinde bir tur attı, oradaki barlara girmeye tenez-zül etmedi, buruna gidip, her türlü gelgit seviyesinde elverişli olan ve Kaptanın Yeri olarak bilinen plajın yakınlarında boş bir sandalye bulana kadar yürüdü. İçtiği ucuz içkiyi hazmederek; çocuklarıyla birlikte uzanmış yatan, giyinen, soyunan ya da bir şeyler okumaya çalışan insanlarla dolu yarım daire şeklindeki beyaz-sarı kumsalı miskin miskin izleyerek oturdu. İşi gücü bırakıp dinlenen insanlardan oluşan bir manzaraydı; yılda en az bir kez bu tür bir kaçamak yapmanın insana çok iyi geldiği yaygın bir inanıştı. Yine de, Skerries gibi bir yerde geçirilen usule uygun yaz tatillerinden hep kaçınmıştı Mick. Paran varsa yapılacak en medeni şeyin yılın daha erken bir zamanında Rhineland, Paris, belki de Roma ve Akdeniz’e gitmek olduğunu düşünüyordu.

Zaman, seyreltilmiş türden bir zaman üzerinden akıp geçmişti, belki de uyuyakalmıştı. Kendine geldiğinde, Kaptanın Yeri’ne gitti, üzerindikileri çıkardı ve suya daldı. Gelmekte

olan akıntı diri ve serindi, çok hoştu. Sonrasında otelin yemek salonuna doğru giderken kendini yenilenmiş hissetti ve garsondan iki rafadan taze yumurta getirmesini istedi. Artık alışkanlık haline getirdiği üzere, bu neşe saçan yerdeki herkesi inceledi – Joyce’tan eser yoktu. Giyimi kuşamı yerinde bir sürü insan yemek yiyordu burada, bazıları turistti, yüksek sesle konuşan bir grup vardı ki Mick bunları zararsız sarhoşlar sayıp görmezden geldi. Bir akşam gazetesini okuyarak bir süre oyalandı orada ve dışarı çıkarken genç bayana o gece için bir oda kiralayıp kiralamayacağını sormak için girişte durdu.

“Bir gecelik mi?”

“Evet, ama ihtiyacım olacak mı henüz emin değilim. Birkaç saate belli olacak ancak.”

“Elimden geleni yaparım ama şimdi ayırtmanız daha garantili olur.”

Mick şansını deneyeceğini ve daha sonra tekrar geleceğini söyledi. Joyce’a ait herhangi bir ipucu bulabilmek için iki günlük izin almıştı aslında. İleriyi düşünmek gibi bir alışkanlık geliştirmişti.

O ana dek toplam beş yere bakmıştı, hiçbirisi bir işe yaramamıştı. Ama daha bakacak çok meyhane vardı. Yemeğin verdiği tokluk hissi, daha önceki hafif şeri içme niyetini köreltmişti ama bu perhizi azimle sürdürmeye karar verdi. Bir işe kalkışmıştı, hem de önemli bir işe. Plandan sapmamalıydı.

Limanın en ucunda bulunan biraz küçük bir mekândan içeri girdiğinde saat yediyi geçiyordu. Bir içki içtiği süre zarfında gözünün gördüğü ve kulaklarının duyduğuna göre burada bir şey yoktu. Çoğunlukla yabancılardan oluşan yeterince büyük bir kalabalık vardı, ama gürültücü ve maganda tiplerdi, uzun bir geceye çoktan yelken açmışlardı. Kendi halinde, nüktedan bir roman yazarı yoktu ortalıkta. Gerçi, bir yazara uygun olan telaşsız bir kuytu var mıydı ki etrafta? Yoksa

Joyce, kalabalıklarla her türlü temastan kaçınan, insanlardan ürküp onları hakir gören, içine kapanarak bir ocak köşesine sinmiş bir münzevi miydi? Mick'in planları bir yana, böyle olmadığını umuyordu. Hassas bir aklın dengesi böyle bir tutumla kolayca bozulabilir, diye düşündü: İnsanların kendine göre kaptisleri olurdu; ama toplumun hırgürünü ortadan kaldırmaya ya da def etmeye kalkışan birinin bunu kendini büyük bir tehlikeye atmadan yapması mümkün değildi. Uzun süre manastırda, hatta hapishanede yaşayanların geri dönüşü olmaksızın aklen ve ruhen sakatlanmış olduğu görülmüştü. En azından Mick'in izlenimi buydu, ama dürüst olması gerekirse, böyle bir geçmişe sahip biriyle daha önce muhtemelen hiç karşılaşmamış olduğunu itiraf etmeliydi.

Baktığı iki yerden de eli boş çıktı. Bir tanesi ilk başta ümit vaat eder gibi görünüyordu, çünkü istasyon tarafında sakin sayılabilecek bir barda, giyim kuşamından, konuşmasından ve tavırlarından Protestan rahibi olduğu hükmüne vardığı bir adamla karşılıklı içki içerken bulmuştu kendini. Mick kilisenin reformasyon spektrumundaki bütün renkleri ayırt etmekte pek kabiliyetli değildi; bu konuda adamı sorguya çekmek de terbiyesizlik olurdu. Yine de, adamın kesinlikle Joyce olmadığı yeterince açıktı. Nazik bir adamdı (ayık olduğunu da eklemek gerek) ve Mick daha kendine içki söyleme fırsatı bulamadan onu kendisiyle bir kadeh atmaya davet etti. Şeri geldiğinde şöyle diyordu:

“Şayet dikkatli olunmazsa yeni devletin canına okur bu.”

“Ne – viski mi?”

“Gelir vergisi. Ahlaka aykırı bir vergi olduğu kanaatindeyim.”

“Gelir vergisi ödemek günah mı demek istiyorsunuz?”

“Yok, hayır. Vicdanen herkes iki şerden daha az kötü olanı seçme hakkına sahiptir. Ama ağır gelir vergileri iş teşebbüs-

lerini ve girişimleri mahvediyor, en nihayetinde de ümitsizliğe ve milli çöküşe sebep oluyor.”

“Bu ülkenin yüzyıllardır hem İngiliz hükümetinin hem de yüzünü görenin cennetlik olduğu, toprak sahibi denen yoz ve merhametsiz zorbalara hunharca dayattığı vergilere ve sömürüye maruz kaldığı herkesin malumu,” diye anımsattı Mick. “Kıtlık bu rejimin neticelerinden biriydi.”

“Ah, zor günler yaşandı geçmişte.”

“Yoksullaştırılan köylünün, inanmadıkları ve hi, de işlerine yaramayacak bir kiliseyi desteklemeye mecbur edildiği dönemde yaşanan aşar vergisi dehşetini hatırlatırsam gücenmezsiniz umarım.”

“Öyle, öyle. Kendi rahipleri bir bir avlanıp zulme uğramıştı.”

“Gerçekten de öyle.”

“Fakat... Tekrar ediyorum bakın, *fakat*, böyle ezeli ve mazur görülemez şerhlerin çaresi bu acımasız vergiler değildir. Sadece başlı başına kötü olmakla kalmıyor, aynı zamanda bu ülkenin ekonomisi için de hiç uygun değil.”

Mick birer içki daha söylediğinde muhabbet konuları buydu işte. Bu sohbet Mick’e göre yavan ve faydasızdı.

Oradan çıktığında kasabanın diğer ucuna kadar epeyce bir yol yürüdü – Rush istikametinde, nerdeyse kasabanın dışına. Meyhaneler genelde kolayca ayırt edilebilir, ama Mick bir tirbuşondan çıkan gıcırta sesiyle dikkat kesildiğinde meyhanenin önünden neredeyse geçip gidiyordu. Alçak tavan sazlandı ve içeride, kısıp kandillerin loş ışığında insanlar içkilerini, çoğunlukla da bira içiyorlardı. Konuşulanlar kulağa pes perdeden çalınan gelişigüzel şeylerdi ve Mick nedense müşterilerin büyük bir kısmının emekli balıkçılar olduğunu düşündü. Mazbut ve gençten bir adam olan mekân sorumlusuna amber renkli içkisini sipariş etti ve adamın, “Bıçkın bi’ akşam,” dediğini duyunca şaşırdı, aksanına bakılırsa kuzeyden bir yerdendi.

Mick yorulmuştu ama hâlâ tetikteydi. Lambanın ışığı loş, makul ve gaz lambası kadar huzur vericiydi ama onu irkiltten bir tonda konuşan bir ses duyar gibi oldu aniden. Müşterilerin oturduğu kısmın ötesinde, meyhanenin daha da gerisindeki barın arkasında içki servisi yapan başka bir adam gördü. İhtiyardan, zayıfça, hafiften kambur bir adamdı ve gözlük takıyordu. Gür gri saçları alnından geriye doğru taranmıştı. Mick'in kalbi yerinden fırlayacakmış gibi atmaya başladı. Hey güzel Allah'ım, *James Joyce'u bulmuş muydu yoksa?*

İçkisini itinayla ve düşüncelere dalmış bir halde bitirdi; sonra, sokağa bakan mekânların her zaman arkasında olan tuvaleti bulmaya gitti. Geri geldiğinde mekânın arka kısmında durdu. Yaşlı adam çekingenlikle, kalın camlı gözlüklerinin ardından gözlerini kırıştıtarak öne doğru eğildi.

"Küçük bir şeri, lütfen."

"Elbette."

Adamın içkiyi hazırlamaya koyulurkenki davranışları zarif ve dingindi. Kendini naza çekmeden seve seve konuşur mu acaba, diye merak etti Mick. Bekleyip görecekti artık.

"Kasaba epey kalabalık," dedi cana yakın bir edayla, "ama aslında buna kalabalık denir mi pek emin değilim, çünkü burayı nadiren ziyaret edebiliyorum ne yazık ki."

Aldığı yanıt Dublin şivesiyle söylenmişti, oldukça katıksız ve nezaket doğasında varmışçasına dostaneydi.

"Ah, bana kalırsa kasabada işler fena gitmiyor bu yıl. Biz burada sapa bir yerdeyiz tabii, Tanrı'ya şükür."

"Buralısınız sanırım."

"Hayır, hayır, değilim."

Mick aldırılmazmış gibi görünerek bardağını evirip çevirdi.

"Skerries'ye gelme nedenim," dedi, "aslında tatil yapmak değil. Bu kasabada yaşadığına inandığım birini aramaya geldim."

“Akrabanız mı?”

“Hayır. Hayranlık duyduğum biri, bir yazar.”

“Ah. Anlıyorum.”

“Efendim, size adınızı sormak gibi bir haddini bilmezlik yapmayacağım. Onun yerine, size adınızın ne olduğunu söyleyeceğim.”

Mecalsiz gözler, camdan duvarların ardında faltaşı gibi açılmıştı.

“Adımı mı... söyleyeceksiniz?”

“Evet. Sizin adınız James Joyce.”

Sanki durgun bir göle yüksekten bir taş bırakılmıştı. Adamın bedeni kaskatı kesildi. Elini telaşla yüzüne götürdü.

“Sessiz olun, lütfen! Sessiz! O isimle bilinmiyorum burada. Şartlarıma saygı göstermenizi rica ediyorum.”

Sesi kısık ama ısrarlı çıkmıştı.

“Elbette saygı göstereceğim Bay Joyce. Bir daha isim telaffuz etmeyeceğim. Sizin mertebenizde bir şahısla yüz yüze tanışmak gerçekten büyük zevk. İsminiz bütün dünyada el üstünde tutuluyor. Fevkalade bir yazarsınız, bir öncüsünüz, Dublin’in eşsiz arşivcisisiniz.”

“Aman efendim, böyle konuşmayın.”

“Ama söylediklerimde ciddiylim.”

“Telaşlı bir hayatım oldu benim. Bir oraya bir buraya, anlarsınız ya. Son savaş herkes için çok talihsiz bir olaydı. Ne koşullar ne de insanlar aynı olabilecek artık. Hitler’in egemenliği felaket bir olaydı. Ah evet, insanlar çok çekti.”

Kısık sesle serbestçe konuşuyordu artık, belki de rahatladığının bir göstergesiydi bu.

“Bunun etkisini hepimiz hissettik bence,” dedi Mick, “İrlanda’da bile, olup bitenden uzak olsak da. En azından bir şeri daha iyi gider şimdi.”

“Hay hay.”

“Benimle bir içki içerek beni onurlandırır mısınız?”

“Yok, teşekkür ederim. Ara sıra içki içiyorum, ama burada değil elbette.”

Şişeden içki doldurdu bardağa.

“Yazdıklarım ile ilgili söyledikleriniz çok zarıftı,” dedi, “lakin, gerçek eserimin henüz piyasaya çıkmadığını belirtmek isterim. Ayrıca, benimle hiç alakası olmayan şeyler atfedildi bana.”

“Öyle mi?”

“Avrupa’daki yol kesmeler beni çok geciktirdi. Değerli yazılarımı kaybettim.”

“Bunlar çok ciddi engeller.”

“Tanrı biliyor ya, öyle.”

“Kuluçkada bekleyen... yeni bir kitabınız var mı? Yeni bir şey yazıyor musunuz?”

Joyce kısa ve öz bir tebessüm etti.

“Yazmak tam da doğru kelime sayılmaz. Bir araya getirmek –ya da birbirine eklemek– daha doğru belki de. Koyulduğum iş, ham spiritüel kavramların başka bir dile çevrilmesi olarak ifade edilebilir herhalde. Burada, *feviri* terimini *tefsir* teriminden ayrı bir şey olarak vurgulamak isterim. Mesele, bir şeyi başka bir şey bakımından nakletmek, ki bu da... eee... oldukça aykırı.”

“Zor bir şey olduğundan eminim. Yine de, incelikli ya da soyut meseleleri nakletmekte hiç bocalamadınız şimdiye dek.”

“İnanç ile bu bahsettiğiniz şey birbirini tamamlıyor. Ama ben çok az şey yayımladım aslında.”

Mick konuşmanın gidişatını değiştirmeye kadar verdi.

“Tanıma bahtıyarlığına eriştiğim ikinci büyük öncüsünüz.”

“Bak sen. Kimmiş bu diğer öncü?”

“Adı De Selby. Bildiğim kadarıyla edebiyatçı değil, çalıştığı alanı ya da alanları tanımlamak epeyce zor. Matematiksel

fizikçi, kimyacı, dinamik bilimi uzmanı ve zaman-mekân spekülasyonlarında dudak uçuklatan sonuçlara varmış biri. Aslına bakarsanız, zamanın geçmesine müdahale etmeyi başarmış görünüyor. Söylediklerim kulağınıza biraz abuk sabuk geliyorsa kusuruma bakmayın, ama zamanı geriye götürebiliyor gibi. Kendisi aynı zamanda bir Tanrıbilimci.”

Joyce alaka göstermeye gayret ediyordu.

“Bu De Selby,” dedi, “nerede yaşıyor?”

“Dalkey yakınlarında, nerede olduğunu bilirsiniz herhalde.”

“Ah, Dalkey. Elbette. İlginç ve küçük bir yerdir. Çok iyi bilirim.”

“Vico Yolu’ndaki ağaçlar arasında gözden uzak bir evde tek başına yaşıyor. Zekâsı bir yana, çelebi ve misafirperver bir insan. Deli bilim adamlarından değil katiyen.”

Merakı iyice körüklenen Joyce düşünceli bir hal aldı.

“İlginç doğrusu. Ders de veriyor mu, ya da üniversitede öğretim üyesi mi?”

“Hayır, sanmıyorum. Alışlagelmiş anlamda bir işi olduğunu zannetmiyorum. Paradan hiç bahsetmez, ama muhtemelen çok parası olduğu içindir.”

Joyce aşağı baktı, düşünüyordu.

“Varlıklı, kabiliyetli ve hayallerinin peşinden gidebilecek kadar özgür demek. Aferin ona.”

Joyce’un olumlu düşünceleri Mick’in hoşuna gitmişti.

“Sizin de bu tür bir çevreye ait olduğunuzu düşünmüşümdür hep,” dedi ciddiyetle. “Yazdıklarınızda telaştan –biçimsiz galeyanlar, yapay gerilimler ve bu tür şeylerden– eser yok gibi. Siz yapay değilsiniz. Anlatabiliyor muyum?”

“Ah, hayır, benim durumum tam da öyle sayılmaz. Bilimsel gayret elbette iyi bir şeydir. Benim ailem, Tanrı yardımcıları olsun, siyasetle ve bazen de az biraz müzikle meşgul olmuştur.”

“Evet, ama bütün bunlar akılla alakalı şeyler. De Selby’nin bilimsel araştırmaları daha soyut meseleleri de kapsıyor. Aslında, kendisinin sizinle tanışmaktan çok memnun olacağından eminim...”

Joyce kısık sesle güldü.

“Benimle tanışmak mı? İlahi! Bu öneri için size müteşekkirdir olmayabilir.”

“Ama ben ciddiylim...”

“Efendim, benim çalışmalarım, kullandığım malzemenin çoğu kafamın içinde olduğundan, çok kişiseldir. Korkarım bunları kimseyle paylaşamam ve kimse de bana yardımcı olamaz. Lakin, nitelikli bir şahısla tanışmak her zaman bir zevktir elbette.”

“Anlıyorum. Yeni kitabınızın bir başlığı var mı?”

“Hayır. *Dil* konusunda kafam karışmış halde. Düşüncele-rime ve argümanlarıma gayet hâkimim... ancak, benim için asıl zorluk fikirlerimi İngilizcede açık seçik ifade edebilmek. Bilirsiniz, epistemolojik araçlar olarak İngilizce ile İbranice ve Yunanca arasında hatırı sayılır bir farklılık olagelmıştır her zaman.”

“Bu tür dillere ilgi duyduğunuzu biliyorum tabii...”

“Düşüncelerim henüz çok yeni, anlıyorsunuz ya, yani korkarım ki...”

“Sorun nedir?”

“Düşüncelerimi henüz kelimelerle ifade edemiyorum.”

“Olur şey değil. Bu konuştuklarımız hep soyut konular. Biraz da elle tutulur, gerçek şeylerden bahsedelim ve *Finnegans Wake* hakkında konuşalım istiyorum.”

Joyce hafiften irkildi.

“Vay canına! Onu biliyor musunuz? Gençlik günlerimden kalma çok meşhur bir şarkıdır.”

“Hayır, ben romanı kastediyorum.”

“Basıldığından haberim yoktu. Ah, bir zamanlar şarkı söylemeye bayılırdım. İrlanda havaları, balatlar ve o eski ‘eller havaya’ şarkıları. Kalbim henüz gençken, diyelim.”

“Ama, *Finnegans Wake*’in adını duymuşsunuzdur muhakkak.”

“Unutmayın lütfen, uzun süre bu ülkeden uzaktım ben. Biri çıkıp da eski ezgilerden bir opera bestelediye şayet, memnun olurum, yolu açık olsun. Tom Moore beni hep cezbetmiştir. ‘Oft in the Stilly’ güzel bir şarkıdır.”

“İçlidir, evet.”

“Bu çok klişe bir söz, ne yazık ki. İnsanı duygulandıran bir şey, içli denilip geçirtiliyor. O harbi, eski geleneksel havalar, onları da çok severim.”

Joyce’un aklı gidip geliyor muydu acaba? Mick’in kolundaki saat barın kapanma vaktinin yaklaştığını söylüyordu. Gerekirse geceyi Skerries’te geçirmeye karar verdi.

“Söylesenize,” dedi, “De Selby’ye nerede olduğunuzu söylemeden konuştuklarımızdan bahsetsem ve onunla tanışmak için Dalkey’ye gitmenizi ya da onunla burada veya size uygun başka bir yerde buluşmanızı önersem bana bozulur musunuz?”

Joyce bir an durup düşündü, parmağını bara sürtüyordu. Her şey çok hızlı ilerliyordu muhtemelen. Hafiften kaşlarını çattı.

“Ağzı sıkı biri olduğu konusunda garanti verirsiniz onunla tanışmak isterim, ama buraya gelmesini istemem.”

“Anlıyorum.”

“İlginç bir adama benziyor. Aklımdakileri kâğıda dökmekte bana yardımcı dokunabilir belki, çünkü bu işin icap ettirdiği yaratıcılık ve yenilik aklı yoruyor. Zinde bir aklın aydınlatabileceği türden güçlükler bunlar.”

“De Selby’nin kıt akıllı ve sabit fikirli olmadığını göreceksiniz.”

“Bundan eminim.”

“Mesela Dalkey’de bir buluşma için bir tarih ve zaman verebilir misiniz?”

“Korkarım ki bunun için henüz çok erken. Daha önce sizinle bir konuşma daha yapmam icap ediyor.”

“Pekâlâ. Bu gece burada bir otelde kalabilirim, sizi de yarın sabah erkenden görürüm.”

“Olmaz. Yarın burada olmayacağım. İzin günüm. Ama dostunuzla görüşmeden önce sizinle uzun uzadıya bir konuşmak isterim, çünkü daha en başından açıklığa kavuşturulması gereken bazı şeyler var. Ben çok yanlış anlaşılmış bir adamım – iftiraya uğramış, kara çalınmış, aleyhinde asılsız şeyler yazılmış ve çamur atılmış bir adam. Duyduğuma göre, Amerika’daki bazı cahiller beni alay konusu yapmışlar. Zavallı babama bile bulaşmıştır. Gormen adında bir herif, ‘Her zaman monokl takıyor,’ demiş benim için. Fanteziye bak!”

“Ben de öyle bir şeyler duymuştum.”

“Kabul edilebilir gibi değil.”

“Ben olsam böyle insanları kafaya takmazdım.”

“Söylemesi kolay. Kim olduğumu kimsenin bilmediği bu yerde bile, sırf her gün kilise ayinine gidiyorum diye riyakâr muamelesi görüyorum. Katolik İrlanda’da zor bulunan bir şey varsa, o da Hıristiyan merhameti.”

Mick anlayışla başını eğdi.

“Size katılmamak elde değil,” dedi. “Çok karma bir milletiz biz. Neyse... Bu gece Dublin’e geri döneceksem, şimdi ayrılmalıyım, çünkü istasyona kadar bir hayli yol yürümem gerek. Yarın tekrar görüşmemiz imkânsız demek. Öyle olsun. Başka hangi gün görüşebiliriz sizce?”

“Bence biraz bekleyip başka bir yerde buluşsak daha iyi. Önümüzdeki hafta salı günü bana uyar.”

“Tamam. Kasabadaki otel yeterince düzgün görünüyor. Barı da var galiba. Sizin için de uygun olur mu?”

Joyce bir süre için sessiz kaldı, öne doğru eğilmişti.

“Şey, evet... Öğlen arka taraftaki salonda diyelim.”

“Harika. Sizinle tanıştığımı De Selby’ye söylememe ve edebi bir işbirliği ihtimalinden bahsetmeme müsaade ediyorsunuz, değil mi?”

“Sanırım ediyorum.”

“Hoşça kalın bayım, salı günü görüşmek üzere, çok teşekkür ederim.”

“Tanrı’ya emanet olun.”

XIV

Mick'in Skerries'ten gece geç vakit dönmesi ertesi sabahını amaçsız kılmıştı, yine de her zamanki gibi ofise gidermiş gibi evden çıktı. İçgüdüleri ona cuma günü mühim işler yapacağı Dalkey'den uzak durmasını söylüyordu. Bu boş günde ne yapacaktı öyleyse?

İlk olarak St. Stephen's Green'in yolunu tuttu ve oturacak bir yer bakındı – sabahın erken saatleri olduğu için boş bank bulmak hiç de zor olmadı. Green parkı şehir merkezinin yakınında, parmaklıklara çevrili, çiçek tarhları ve fiskiyelerle dolu bir dinlenme alanıydı. Parkın ortasında üzerinden bir köprü geçen ve küçük adacıkları olan güzel bir göl vardı, çoğunluğu egzotik olan, çiçekler kadar renkli ve hayat dolu sokuşlarına ev sahipliği yapıyordu. Dublin Üniversitesi binasının bulunduğu Earlsfort Terrace ile Dublin'in en işlek sokağı olan Grafton Sokağı'nın girişi arasında kestirme bir yol olduğundan, parktan her zaman bir sürü insan geçip giderdi. Bu curcuna cenneti (kim zaman tam da böyle görünürdü), çağıldayan atmosferi sanki anestezi etkisi yaratıyormuş gibi, garip bir biçimde, düşünmek ve plan yapmak için iyi bir yerdi; belki de yalnızlığı kalabalıklar içinde buluyordu insan.

Mick arkasına yaslandı, gözlerini kapadı ve yapılacak şeylerden kendi payına ne düştüğünü hesaplamaya başladı. Yapacak çok şey vardı, ama bunlar ne denli büyük olursa olsun

aslında karmaşık ve içinden çıkılması güç şeyler değildi. Belli açılardan bu dünyanın sınırlarını aşan meseleleri idare etmekteki hünerini takdir ediyordu doğrusu. De Selby'nin şeytani planlarına bir son verecekti örneğin, ama bunu komik opera dalaverelerinden aşağı kalmayan yollarla yapacaktı. Ayrıca, bir yazar ve dâhi olan James Joyce'un sanıldığına aksine ölmediğini ve doğduğu ülkede epeyce sağlıklı bir şekilde yaşıyor olduğunu herkese duyuran da Mick olacaktı. Doğruydu, bu şansı ona veren çenebaz ve ayyaş Dr. Crewett'ti, ama Dr. Crewett'ın verdiği bilgilerin doğruluğuna bizzat kendisinin inandığından pek de emin değildi Mick; ne de olsa bu bilgileri doğrulamak için hiçbir girişimde bulunmamıştı. Bunun nedeni tamamen üşengeçlik olabilirdi; Mick kimsenin kendisini tembellik günahıyla suçlayamayacağını düşünerek sevindi.

Hem de hiç; aktif ve her an tetikte biri varsa, o da Mick'ti. Joyce'la yüz yüze konuşmuş olması bir yana, Joyce'un akli dengesinin bozulmuş olduğunu da fark etmişti. *Finnegans Wake*'i bitirmiş ve yayımlamış olduğunun farkında bile değildi; üzerinde hâlâ çalıştığı bir nüshanın kendi bilgisi dışında yanlışlıkla basılmış olması ihtimali çok gülünçtü ne de olsa. Mick iyi biliyordu ki, yayıncılar, özellikle önemli ve kabul görmüş bir isim söz konusu olduğunda, sorumsuz saçmalıklara rağbet etmezlerdi. Yine de, Skerries'teki o barda Joyce'un ne tavırlarında ne de konuşmasında herhangi bir tuhaflık vardı; Mick'in ilk gördüğünde şaşırdığı barmenlik işini de sükûnetle ve ustalıkla yürütüyordu. De Selby de kafadan kontak mıydı acaba, eğer öyleyse, bu iki aydın ama dengesiz akıl bir araya geldiğinde birbirini nasıl etkileyecekti? Sakin ve verimli bir şekilde kaynaşacaklar mıydı, yoksa ölümcül bir çatışmaya mı gireceklerdi? Mick bu iki adamı bir araya getirmeyi planlayarak hata mı yapıyordu? Hiç sanmıyordu. De Selby aşıkâr bir delilik belirtisi göstermemişti; aksine, Aziz Augustinus

buluşmasında, güçlerinin ve irtibata geçtiği kişilerin doğaüstü olduğunu kanıtlamıştı. Mick bu işten kaçamaz ve D.M.P. maddesinin yarattığı tehdidin gerçekliğini gözardı edemezdi. İnsan ırkına karşı, ödlelik ederek ya da vicdan muhasebesi yaparak bir kenara atamayacağı kadar büyük bir yükümlülüğü vardı resmen.

Gelgelelim, Mick'in hayal gücü rahat durmuyordu. Joyce ve De Selby, şaşırtıcı derecede çetrefilli ve birbirinden bir o kadar farklı akıllarını, İncil'i bile gölgede bırakmaya aday ve korkunç bir deprem yaratacak yeni bir kitap ortaya koymak üzere birleştirirler miydi? De Selby, belki de meleklerin yardımıyla, inanılmaz malzemeler yaratabilir, Joyce da usta yazarlığını konuşturabilirdi. Buradaki asıl sorun, De Selby'nin edebiyatla veya neo-teolojiyle ya da bu dünya ile üzerinde yaşayan insanları daha ileriye götürecektir veya onları donatacak herhangi bir şey yapmakla zerre kadar ilgilenmiyor oluşuydu.

Farz edelim Mick'in De Selby'yi Joyce'la tanıştırmaması, De Selby'nin fişısını kaybettiğini fark ettiği zamana denk geldi; ne olurdu o zaman? Bundan Joyce'u sorumlu tutup onu öldürür müydü? Bu, kelimenin en basit anlamıyla tam bir talihsizlik olurdu; bu katliamda kendi payına düşeni almayı reddetmek (en azından kendine karşı) Mick için imkânsız olurdu. Evet, yapacağı iş risklerle çevriliydi: Başka türlü de olamazdı zaten. De Selby davasına geri dönmek için artık çok geçti; ama teorik olarak Joyce'u bulduğu yerde bırakabilir ve küçük Skerries kasabasını sonsuza dek unutabilirdi. Bu ihtimal bile kesin değildi, çünkü Joyce'a De Selby'nin adını ve Dalkey'de yaşadığı yeri söylemişti; Joyce kendiliğinden Dalkey'ye gidip De Selby'nin karşısına çıkabilirdi. Bu çok nahoş bir gelişme olurdu, çünkü olaylar Mick'in kontrolünden çıkardı. Görünüşe göre, Joyce'la ikinci kez görüşmek için Skerries'e gitmek zorundaydı, akli karışmış bir adamın ne yapacağı belli olmazdı;

yine de uyduruk, belki de ahlaksız bir ikna yöntemiyle kontrol edilebilirdi. Ama o adam gerçekten Joyce muydu bakalım? Öncesinde Tanrı'yı hor gördüğü herkes tarafından bilinen bir adam, şimdi birdenbire o kadar dindar olup kiliseye karşı vazifelerini o kadar titizlikle yerine getiriyor olabilir miydi? Hiç kuşkusuz sonradan ortaya çıkan böylesi bir tutum, *Ulysses*'in anlaşılması güç ve abartılı skatolojik diliyle ve geçici bir sapkınlık halinde yazılmış bile olsa Molly Bloom gibi sütü bozuk bir karakterle nasıl bağdaşabilirdi?

Ah, Molly Bloom! Bu boş gününü Mary'yle görüşmek için mi kullansaydı? Belki de onu butikten ya da oraya ne diyorsa işte, oradan arardı. Kendini somurturken buldu. Bir çeşit hissizlik sarmıştı her yanını. Adamakıllı değil, laçka ve duygusalcaca düşünüyordu. Rasyonel davranması ve bir karar verdiğinde bunun mantıklı, kati olması gerektiği konusunda sert bir düstur çekti kendine.

Skerries'teki ihtiyar adam, Nazi Avrupa'sının yarattığı dehşet sırasında yaşadığı deneyimler yüzünden aklının bazı kısımları bulanmış olan *Joyce*'tu. Edebi eserler verdiğini inkâr etmiş değildi, ama barmenlik gibi tuhaf bir iş yaptığı –muhtemelen geçici olarak– göz önüne alınacak olursa geçmişteki uğraşları üzerine kafa patlatmadığı için mazur görülebilirdi. Kilise müdavimi olarak yaşadığı örnek hayata ne demeliydi? Bu sorunun ucu psikolojik, psikotik ve belki de teolojik meselelere dokunuyordu. Mick bu konuda hüküm verecek kadar bilgili olmadığını düşündü: Ona bakarsan, Aziz Paul'ün meşhur ikilemini kim gözardı edebilirdi?

Şayet Joyce'la yapacağı ikinci görüşmeden sonra De Selby'yle tanışması için bir ayarlama yaparlarsa, Mick o zamana kadar işleri yoluna koyardı. Devasa bir entelektüel potansiyele sahip, öyle ya da böyle zihin taşkınlıkları yaşamış iki yaşlı adam, bir araya gelerek gayretlerini ve karşılıklı güvenlerini paylaşa-

cakları bir ortam yaratabilirlerdi. İkisi de viskiden anlıyordu kuşkusuz. Mick, ölümcül maddesi olmadan De Selby'nin sadece yedi günlük ama iyice dinlendirilmiş viski üretmeye devam edip edemeyeceğini merak etti. Bu birinci sınıf içkileri bütün dünyaya pazarlayıp bir servet kazanmak için "De Selby, Joyce & Co., Damıtıcı, Maltçı ve Depocu" adında bir firma kurmaları beklenebilir miydi? Mick bunu düşünerek gülümse-di, ama hayallere daldığı için aklına yine temiz bir fırça çekti.

Sonra Mary'yi düşündü. Bu boş gününde neden onunla buluşsun, hatta onu arasındı? Mary'ye deliler gibi, ümitsizce âşık olduğunu uzun zamandır biliyordu ya da bunu kanıksamıştı. Âşık mıydı gerçekten? Karasevda, insanın diğer kişilere kolaylıkla yakıştırdığı bir zayıflıktı, ama Mick'in kendine karşı gittikçe artan dürüstlüğü, bu uygunsuz soruya gözlerini dikerek dosdoğru bakmaya itti onu. Öncelikle, tamamen Mick'i ilgilendiren mevzularda bile onu irdelemekten, sorguya çekmekten bıkip usanmıyordu Mary. Kendisine bir erkek olarak refakat eden Mick'ten bağımsız bir kadın olduğunu itinayla vurguluyordu ve sanat, adabımuaşeret, gelenek görenek, hatta siyaset ve insana dair diğer bütün konularla ilgili kendi fikirlerini ifade etmekte oldukça pervasızdı. *Kendi* fikirleri mi? Bu fikirler ne kadar kendinindi? Çalıştığı o küçük moda sarayının dergilerle dolup taşıdığına şüphe yoktu; bilmiş bilmiş konuşmayı öğrenme sanatı da yeni bir şey değildi. Ortam marifetini göstermeye elverişli olduğunda Mallarmé ya da Voltaire'den kısa alıntılar yapmayı becerebilirdi muhtemelen. Aslında Mick'i hakir gördüğü yönünde mantıklı bir saptama yapılabilirdi. Mary, gerçekte, çevresinde ona bağlı bir sürü başka erkek tanışı olan hafifmeşrep bir kadın değildi de neydi? Ya da köleleri, kuklaları mı demeli?

Son zamanlarda oldukça alışlagelmedik kişilerle (ya da varlıklarla) kurduğu eşi benzeri görülmemiş temas, bütün zihni

dikkatini dışarıya yöneltmesine, kendi içine hiç bakmamasına neden olmuştu. Bu gerekçesiz bir kaytarma, düpedüz bir ihmaldi. Eğer karakterini ve gücünü her bakımdan bilmiyorsa –hatta onlara aşına bile değilse–, karşısındaki kişinin hamlelerine layıkıyla karşılık veremezdi. Her insan güçlerini, bütün güçlerini nasıl kullanacağını bilmeliydi. De Selby bu konuda isabetli bir örnekti. Hackett ve Mick, De Selby’nin D.M.P. ve zamanı durdurma konusunda yalan söylediğini zannetmişti, ama De Selby doğru söylediğini kanıtlamıştı. Herkesin akıl erdiremeyeceği güçlere sahip olduğu, son derece kurnaz olduğu ve önemsiz mevzularda herkes kadar yalan söylemeye müsait olduğu bir gerçektir. En vurdumduymaz insanın bile merakını uyandıracak şekilde, olağan günlük meselelerle ilgili kesinlikle tek laf etmemekte de becerikliydi – örneğin parayı nereden buluyordu? Yiyip içmek, aparat ve kimyasal satın almak, hatta düşük de olsa emlak vergisi ödemek zorundaydı. Sıradan da olsa bu tür zorunlu harcamaları karşılayacak akçe nereden geliyordu? Halihazırda edinilmiş bir serveti varsa bu servet nasıl edinilmişti? Amerika’da banka soymuş, sonra da parayı ortaklarıyla kırışmak yerine onları silahla vurup deve yüküyle paranın üstüne mi konmuştu yoksa? Şayet De Selby bir bilmeceyse, bu bilmecenin kendine özgü kötücül bir aura’sı vardı.

Mick kendi işlevinin ve itibarının önemli derecede arttığının farkındaydı. Çapı belirsiz, akıl sağlığı şüpheli adamları *yönetiyordu*. Bu vazifenin ona yüce Tanrı tarafından bahşedildiği açıktı; bu da bir nevi rahiplik statüsü veriyordu ona. De Selby’nin ve kendisinin budala addettiği Peder Cobble kadar rahip sayılırdı o da. Doğruydum, Mick kilise usullerine özgü becerilere sahip değildi, ama zaman içerisinde halledilebilecek bir meseleydi bu. Kutsanmış bir bitkinin, tüm dünyayı sarması beklenen bir koku yayarak büyüleyici çiçeklerini aç-

madan önce, incelikten yoksun, biçimsiz ve kaba bir ara dönemden geçtiği kabul edilmeliydi. Kilise hizmetlerine katılıp eski üzüm bağlarında elinden geldiğince emek sarf etmesi gerektiği aklına ilk olarak St. Stephen's Green'de geçirdiği bu akşamüstü dank etmişti – ama sonrasında bundan o kadar da emin olamadı.

Ayağa kalktı ve parkın dolambaçlı yollarında dalgın dalgın yürümeye koyuldu. Her şeyden feragat etmeye meyilli bir ruh hali içerisindeydi. Peki ya annesi ne olacaktı? Bu muazzam kadın artık yaşlanmış, sağlık açısından çürümeye yüz tutmuştu. Drogheda'da kendisi gibi dul ama rahatı yerinde bir kız kardeşi vardı. Hayır, annesinden ayrılacak olması herhangi bir engel teşkil etmezdi; ayrıca, bir rahip olacağını bilmek annesinin son yıllarını kutsanmış bir mum gibi aydınlatırdı.

Bir şey daha vardı. İçkiye çok fazla para harcıyordu. Ayyaş ya da hovarda değildi, orası kesindi. Barlarla ilgili talihsizlik, çok yaygın ve ulaşılabilir olmalarıydı. Eğer Dublin'de herhangi bir konuda –ister önemsiz ister ciddi bir konu olsun– biriyle konuşmak istiyorsanız, buluşma yeri kaçınılmaz olarak bir bar oluyordu. Sosyal bir dert, toplumsal gelişimin nörotik bir kusuruydu bu; ne zaman nasıl olacağı belli olmayan iklimin de bunda önemli bir payı vardı belki de. Kafeler, kahvehaneler, hatta bir kadeh şeri içebileceğiniz bazı otel lobileri de vardı tabii. Gelgelelim, bu mekânların hiçbirisi karşılıklı konuşma için uygun yerler değildi – bira satılmadığından değil katiyen. Her şeyin bir yeri ve zamanı olduğu çok beylik bir laftı, ama buna rağmen doğruluğu da inkâr edilemezdi; insan banyo yaparken akordeon çalabilirdi pekâlâ, ama böyle bir şey yapmayı muhtemelen kimse denememişti. Parkın bambaşka bir yerindeki bir banka oturdu aniden, ama güzel ve pek bir özelliği olmayan manzarada değişen bir şey yoktu: aceleyle yürüyen insanlar, uçan kuşlar, koşturmaca ve çığlıklar, bodur bir çalılı-

ğın gölgesinde aylak aylak dolaşan yalnız bir tavuskuşu. Hoş ve muntazam olan şeylerde beyhudelik yok muydu?

Mary'yle olan ilişkisi, şimdi akli başında olarak düşünüyor-
du da, gerçekten çok yüzeysel ve önemsizdi; belki de banal
daha doğru bir kelimeydi. Günahkâr bir ilişkileri yoktu kuş-
kusuz, Hackett'ın adıyla birlikte anılan türden bir münase-
betleri olmamıştı hiç. Kendine hiçbir zayıat vermeden bu işe
bir son verebilir, ama bunu damdan düşer gibi ve edepsizce
yapmazdı. Artık gözetilmeyen bağlılıkların sona ermesine göz
yummak gerçekten kolaydı.

Ayağının ucundaki bir taşı öylesine tekmeledi. Bir düşü-
nelim bakalım – hangi mezhep olabilir? Bereket versin ki,
bu konudaki şüpheleri sadece teferruattan ibaretti. Sıradan,
seküler bir rahip sınıfına katılması düşünülemezdi; çünkü İr-
landalı rahiplerin Paris ve Louvain gibi merkezlerde eğitim
almalarının önüne geçmek için İngiliz hükümeti tarafından
kurulan Maynooth Okulu'nda yıllar geçirmek demekti bu.
Oradan K.P. ya da “Katolik papazı” olarak çıkar ve muhte-
melen Swanlinbar gibi bir köye tayin edilirdi. Bunu üzüle-
rek söylüyordu, Tanrı bunu söylediği için onu affetsindi, ama
karşılaştığı K.P.'lerin çoğu, teoloji alanında teorik bir eğitim
almış olan ama güzel sanatlardan pek anlamayan, klasik ya-
zarları Latince ve Yunancadan okumamış, zevksizlik batağına
saplanmış, cahil adamlardı. Yine de, bu adamları Hristiyan
ordusunun piyade erleri olarak görmek, her birini ayrı ayrı
inceden inceye incelememek gerek, diye düşündü.

Onun yeri kapalı bir mezhepti belli ki. Ama hangisi? Bunu
söylemek zordu. Henüz tam olarak oluşmamış duyguları,
daha ciddi ve manastır yaşamına daha yakın mezheplere mey-
lediyordu onu; gerçi –tam burada sabırla gülümsebilir– bu
türden kaç mezhep olduğunu ve bu mezheplerin usullerinin
zorluk açısından ne şekilde farklılık gösterdiğini bilmiyordu

aslında. Çok emin olduğu bir şey vardı: Aziz John mezhebi ömür boyu sessizlik yemini etmeyi şart koşuyordu. Green par-kın neşeli gürültüsü içinde, kabul edilebilecek bir yükümlülük gibi görünüyordu bu. Bir değişiklik yapıp biraz huzura kavuş-manın nesi yanlıştı? Sistersiyen mezhebindekiler de iyi adam-lardı ona göre, Carthusian mezhebindekiler de öyle. “Kapalı mezhep” teriminin biraz yanıltıcı ve belki de yanlış anlaşılmış olduğunu düşünmeye başlamıştı. Manastırda inzivaya çekil-mek demek, acımasızca kanaatkâr bir diyetle mahkûm olmak, duaya katılmak için gecenin bir yarısında tahta döşek üzerin-de uyanmak ve gün içerisinde en kaba, en gösterişsiz cüppe-ler içinde dolaşmak demek değildi. Bu kahramanlığı gösteren gerçek keşişler de vardı elbet, ama Mick böyle bir perhizin günahkâr bir müsriflik olup olmadığını da sorguluyordu. *La-borare est orare*,* evet, ama aksi de pek doğru sayılmazdı. Kut-sal Ruh Papazları” mesela. Bildiği kadarıyla onlar da kapalı bir mezhepti ama öğretmenlik yapıyorlardı; pederler kilisenin dışında piskoposluğa seçilebiliyor ve yabancı ülkelerde misyo-nerlik yapıyorlardı. Evrensel kilise kurumunun yapısı, orga-nizasyonu ve yönetimi hakkında tam bir kara cahil olduğunu üzüntüyle fark etti. Papa olabilme ihtimali çok uzaktı.

Mick’in kafası bu savruk düşüncelerle meşgulken, yere bakan gözleri açıldı ama bir şey görmüyorlardı. Ama pek de temiz olmayan iki siyahımsı nesne ona doğru ilerlerken gö-rüşü geri geldi. Bunlar hareket eden bir çift ayakkabıydı. Jack Downes’a ait olduğunu gördüğü yuvarlak, sevinçle parlayan yüze doğru kaldırdı gözlerini. Alımlı avratların, uyuşuk do-ğurgan domuzların ve halis yumurtalar yumurtlayan gösteriş-siz tavukların olduğu bir köyde şekillendiği belli olan sevimli

* (Lat.) Çalışmak ibadettir. (ç.n.)

** İngilizce Holy Ghost Fathers ya da Spiritans. 18. yüzyılda Paris’te, misyoner yetiştirme amacıyla kurulan Katolik cemaat. (y.n.)

bir yüzdü bu. Yirmi iki yaşlarındaydı herhalde, tıp öğrencisiydi, Dublinlilerin deyişiyile “sert lokma”ydı. Bu hak edilmemiş bir deyişti, çünkü aylaklık eden, iskambil oynayan, içen, kızlara musallat olan, kısacası kitap açıp derslere girmek dışında her şeyi yapan biri olduğu izlenimini veriyordu. Mick, Downes’un halihazırda tıp eğitiminin üç yılını başarıyla geride bıraktığını biliyordu. Downes’un fizik biliminin gizlerini ve litrelerce birayı mideye indirme konusunda gösterdiği başa baş heves, “sorulan soruyla alakasız, ama soru soran kişinin cevabın yanlış olduğunu söyleme riskine nadiren girmesine neden olan ayrıntı ve *appoggiatura*’larla* dolu bilgiler üretebilen ahmaklık hali” olarak tanımladığı Downes Sendromu’ndan bahsedene Hackett da dahil pek çok insanı hayrete düşürüyordu. Bu kadarı da haksızlıktı, ama Mick üniversite çalışmalarının boş bir faaliyet olduğu görüşündeydi. Dublin’in iki üniversitesi de sahtekâr köy meyhanecilerinin oğullarıyla tıka basa doluydu.

“Allah müstahakını versin,” diyerek gürlledi Downes şen şakrak bir edayla, “burada saklanmış ne yapıyorsun, suratsız şeytan?”

“Günaydın Jack. Sadece dinleniyor ve işime gücüme bakıyorum.”

“Yahu, saat neredeyse on iki. Yataktan kalkalı üç saat olmuş, hâlâ dinleniyor musun? Neden ekmeğini kazanmıyorsun ya da en azından bir şapelde kutsal ruhlara dua okumuyorsun? Bir de kendine hâlâ İrlandalı diyorsundur herhalde. Bence sen şapşalın tekisin Michael.”

“Kes şunu,” diye tersledi Mick. “O kocaman, pabuç gibi dilin sabah sabah hiç çekilmiyor; hele dinsiz saçmalıklarını hiçbir zaman duymak istemiyorum.”

* (İt.) Müzikte, esas sese bir üst ya da alt derecesine dokunarak geçme. Basamak. Harmoniyi bozan notalara verilen ad. (y.n.)

“Ah-ha! Senin içini kemiren bir şeyler var.”

Downes bunu söyledikten sonra Mick’in en son ihtiyacı olan yardım hareketini yaptı: Oturdu.

“Boş ver gitsin,” dedi anlayışlı çıkmasına gayret ettiği bir ses tonuyla. “Takma kafana, sorun zannettiğin şeylerin uçup gittiğini göreceksin. Planck’ın kuantum teorisini biliyor musun?”

“Bilmiyorum.”

“Doğru ya. O zaman ERGS hakkında konuşmanın bir anlamı yok. Chatham Sokağı nerede, onu biliyor musun?”

“Tabii ki biliyorum.”

“İyi bari. Bu sokak çok yakında, üzerinde de Neary’s adında muhteşem bir bar var. Ayağa kalkıp koluma girersen seni götürürüm, bir de bira ısmarlarım. Doğrusunu istersen, benim de bir biraya ihtiyacım var.”

“Gitmek için iyi bir neden.”

Downes’a baktığında Mick’in sesinde gerçek bir can sıkıntısının izi vardı. Bu davet az önce kurduğu hayallere ters düşüyordu.

“Jack, bu fasıla başlamak için henüz erken değil mi? Saat bir buçuk olmadan malt şamanları doluşacak içimize.”

“Hiç de değil. Korkacak bir şey yok. Neyse, seninle konuşmak istiyorum. Burada konuşursak birileri kulak misafiri olabilir.”

“Bir sonraki sınavın ne zaman?”

“Kasımda. Daha çok var.”

“Midene bira indirmek yerine kafana bir iki teori sokmakla meşgul olsan daha iyi olmaz mı?”

“Söylemesi zor. Hadi gidelim.”

Neşeli ama biraz buyurgan bir edayla yerinden kalktı. Mick ne yapabilirdi ki? Tarafsız bir ruh hali içindeydi şimdi. O da ayağa kalktı ve Green’den çıkarak Grafton Sokağı’na doğru

yürüdüler; çok geçmeden telaşsız ve تنها bir barınak olan Neary's adlı mekâna vardılar. Jack Downes, Mick'in ne içmek istediğini sormak gibi bir formaliteye hiç girmeden iki bira söyledi ve içkisi gelir gelmez koca bir yudumda neredeyse yarısını bitirdi. Ayaklarını yakındaki bir sandalyeye uzattı.

"Söylesene Mick, evladım," dedi vesveseli bir edayla, "ne tür bir dert var başında?"

Mick kısa bir kahkaha attı.

"Dert mi? Bunu ilk söyleyen sensin. Bildiğim kadarıyla bir derdim falan yok."

"Tanrı aşkına! Green parkta yas tutan bir korkuluk gibi öylece otururken çok kasvetli bir halin vardı."

"Küçük bir derdim var, kolayca çözülebilecek bir şey sanırım. Kabızlık."

"Aksi şeytan," dedi Downes dudak bükerek, "herkesin başına gelir tabi. Tıpkı İlk Günah gibi. Ama asıl bana bak sen. *Benim* başım büyük belada."

"Sorun ne?"

"Hangi birinden başlayayım... Bir treni karşılamak için bu akşam altıyı biraz geçte Kingsbridge İstasyonu'nda olmam gerek. Bizim peder beni ziyarete geliyor."

"Ne var bunda? Babanla aran iyi bildiğim kadarıyla, bu tür ziyaretlerinde para yardımı yapmaktan da geri kalmıyor. Okul sicilinde iyi."

Downes homurdandı.

"Yahu," dedi, "lanet olası bir pürüz çıktı. Buraya son gelişinde paha biçilmez bir aile yadigârı olan altın saatini çıkardı ve doğru dürüst çalışmadığını söyledi. Birlikte bir saatçiye gittik, adam dâhi çıktı, saatin neyi olduğunu şıp diye buldu. Bir fiyat söyledi, bizim peder de ödedi. Bir hafta sonra gidip saati alacak, dikkatlice saklayacaktım."

"Sakladın mı peki?"

“Hem evet hem hayır. Gidip saati aldım, eyvallah, tıkr tıkr işliyordu. Sonra aptalca bir şey yaptım.”

“Sakın saati kaybettiğini söyleme.”

“Hayır. Rehin verdim.”

Mick bu sözleri duyduğunda, istemeye istemeye içtiği birasını evirip çeviriyordu. Şu insanlar, kendisi de dahil olmak üzere, düpedüz budala değiller miydi?

“Nereye rehin verdin?” diye sordu sonunda.

“Cuffe Sokağı’ndaki Meredith’in yerine.”

Burası üniversite öğrencileri arasında revaçta olan bir rehinci dükkânıydı. Mick bunu kafasında ölçüp biçti. Büyük bir mesele olduğunu düşünmüyordu.

“Ne kadara verdin?”

“İki sterlin on sent. Daha fazlasını istemedim zaten.”

“Rehin makbuzu nerede?”

“Yanımda.”

Üzerini yokladıktan sonra sahici bir makbuza benzeyen bir şey çıkardı.

“Başımdaki asıl dert,” dedi Downes sıkıntıyla, “beş parasız olmam. Meteliğe kurşun atıyorum. Babamın gelir gelmez ilk işi saati sormak olacak. Ortada saat falan olmazsa kıyameti koparır, ortalığı velveleye verir. İstasyonun ortasında rezil rüsva edebilir beni.”

“Babanı sadece bir kez ayaküstü gördüm. O kadar da kötü birine benzemiyor.”

“Söz konusu o saat olunca daha beter olabilir. Uyduracak bir hikâye bile gelmiyor aklıma.”

Mick kısa bir kahkaha koyverdi.

“Eğer bu olaya dosdoğru bakacak olursan,” dedi, “aslında çok basit olduğunu görürsün. Üniversitede işler yolunda gidiyor ve ev sahibenin de kirayı peşinen aldığını biliyorum.

Sevgili babacığın da işler tıkırında gittiği için sana on sterlin *ikramiye* verecek. Tek yapman gereken saati geri almak için borç para bulmak, sadece birkaç saatliğine. Bu kadar basit!”

“Borç para mı? Ama kimden? Üç sterlin lazım.”

“Birkaç dostun vardır herhalde, değil mi? Ah-ha, bana hiç bakma öyle. Bardaklarımız boşaldı, ısmarlama sırası bende. Bu sefer ben maden suyu alacağım.”

İçki dağıtan çocuğa işaret etti ve siparişi verdi, aynı zamanda sağ pantolon cebindeki paranın hepsini çıkardı – üç kron ve küçük bozukluklar. Elindekini uzattı.

“Şerefim üzerine yemin ederim ki Jack,” dedi ciddiyetle, “üzerimdeki bütün para bu.”

Downes, Mick’in avucundakilere tasalı bir bakış attı.

“Biliyorum,” dedi, “geçen sene kiliseye kabul töreni mü-nasebetiyle kız kardeşime hediye almak için ev sahibemden yirmi beş şilin borç aldım. Parayı geri ödememe rağmen oraya bir daha gidemedim tabii. Bir kız kardeşim olmadığını öğrendi gibime geliyor.”

İçkiler geldiğinde Downes sustu ve suratını astı, Mick ise bu küçük meseleyi kafasında çözmeye koyulmuştu. Jack Downes efendi bir adamdı aslına bakılırsa, yardımı da hak ediyordu. Yapılacak şey aşikârdı, ama kendi maddi dengeleri için küçük bir risk teşkil ediyordu. Jack’in kurtuluşu cebinde duruyordu: henüz kullanılmamış çek defteri.

Aklını bulandıran bütün o doğaüstü ve bilimsel düşüncelerin arasında, insanlık asaletinin gerçek temsilini –*merhameti*– gözden kaçırmaması gerektiğini hatırlattı kendine. Diğer bütün erdemler bunun yanında sığ ve zayıf kalıyordu. Bunun diğer adı sevgi ve acıma ya da Latince tabiriyle *caritas*, yani hayırseverlikti. Zalim yaratılış bile merhamet barındırıyordu içinde. Üç sterlin kaybetmeyi riske atıyorduyorsa bile, huzursuz bir ruhu rahatlatmak, bir aile faciasını önlemek ve bir insanın

hayatında kalıcı başarılarla yol açan mesut koşulları devam ettirmek için ufak bir bedel değil miydi bu?

Evet, vazifesi yeterince açıktı. Yine de küçük bir tedbir almak gerekiyordu. Hemen oracıkta bir çek yazıp vermekte mesele yoktu. Ama Jack Downes'un tez canlı bir yanı vardı. Mick'in ön ayak olduğu işi sonuna dek denetlemesi gerekcekti. Sonunda konuştu.

"Jack," dedi, "sahip olduğum bütün para sana gösterdiğimden ibaret gerçekten. Aslında, önümüzdeki bir iki gün içinde yapmayı düşündüğüm bazı küçük harcamalar için bir sterlin harcayabilirim. Biliyorum, çok küçük bir birikim benimkisi -tekrar edeyim, *küçük*- ama acil bir durumda kullanılabilir..."

Downes boş gözlerle bakıyordu Mick'e, sonra gülümser gibi oldu.

"Yani..."

"Yani diyorum ki bir çek defterim var. Hemen şimdi hamiline bir çek yazacağım ve birlikte İrlanda Bankası'na gideceğiz. Sonra sen bankaya gireceksin ve arkasına ismini yazarak çeki bozduracaksın. Ben dışarıda bekleyeceğim. Dışarı çıktığında parayı bana vereceksin, daha sonra saati geri almak için ne yapabiliriz bakacağız."

Bu yalın, cömert konuşmanın Downes'un üzerinde yarattığı etki çok memnun ediciydi. Yüzü hafiften aydınlandı, bütün bedeninden neşe sızmaya başladı.

"Mick, sen var ya, sakal tıraşına ihtiyacı olan tuhaf bir meleksin, semavi bir büyücüsün."

Mick çeki yazdı; bu hikâyenin dahası da var. Downes bankaya girip gözden kaybolduğunda, Mick yazdığı ilk çekin ne için olduğuna dair sorgu sual ederler mi, diye merak etti. Neyse ki etmediler. Çok geçmeden dört banknot elindeydi.

"Bir sonraki durak Meredith'in yeri. Yürürüz," dedi.

Yarım saat içinde, birbirlerinden ayrılmak üzere durdular. Jack'in cebinde evladiyelik cep saati, bir de üç sterlinden geriye kalan para üstü vardı. Jack aldığı parayı geri ödeyeceğini söyleyip duruyordu, ama Mick onun sözünü kesti ve akşama babasını karşılamayı unutmamasını söyledi. Serbest kaldığında yeraltı restoranlarından birine koştu ve koyu bir kahveyle poğaça ısmarladı. Merhametli bir insana yakışan bir yemek değil mi bu, diye düşündü. Satın aldığı gazeteyi okuyası gelmedi. Zihni allak bullaktı ama mutluydu; Mary, De Selby, hatta Joyce'la ilgili düşünceleri kafasından çıkarıp atmakta kararlıydı. Her şey sırayla, usulca ele alınmalıydı. Şimdi sırada ne vardı? Gösterilen filmin afişine bakma zahmetine girmeden bir sinemaya girdi. Akşam beşten önce yarı fiyatınaydı.

Her zamanki saatte eve döndüğünde acıkmıştı.

“Yorgun görünüyorsun,” dedi annesi. “Zor bir gün müydü yine?”

“Ah, evet anne,” dedi Mick bir sandalyeye çökerken. “Şu taşralı insanlar bazen çok meşakkatli olabiliyor.”

XV

Mick geç kalmış sayılmazdı, malum cuma akşamı Dalkey'deki karakolun kapısından içeri girdiğinde saat sekiz kırkı gösteriyordu. Nihayet karşılıklı konuşmalar ve tartışmalar yerini eyleme bırakmak üzereydi. Bekleme odasında oturan ve yüzüne bir gülümseme kondurmak niyetiyle kırmızı yüz hatlarını buruşturup bzen Memur Pluck'ın selamına karşılık verdi.

"Ne güzel bir akşam," dedi Memur Pluck, "hele de bir iki bardak bira yuvarlamak iin Larkin'in yerine gidecek, ya da mahalle papazının mutfağında gizlediği Langford'lu esmer bir hatunla muhabbet edecek vakti olana, vay babam vay."

Mick başıyla onayladı kibarca.

"Evet Bay Pluck, ama bazı insanların düşünecek başka şeyleri var. Çavuş ve bendeniz insanları bisiklet yarışına ilgi duymaya teşvik etmeyi düşünüyoruz. Güzel, sağlıklı bir spor."

"Patlak lastikleri tamir etmek için mühendislik dersi almaları gerekecek. İşin püf noktası orada."

"Teşekkürler."

Çavuş Fottrell ofisim dediği yerdeydi, dizlerinin üstünde çıkmış, bisikletinde bazı ayarlamalar yapıyordu. Bisiklet klipslerini takmıştı.

"Selamlar," dedi kafasını kaldırarak.

"Dolambaçlı yollara düşmeye hazır mısınız avuş?"

“Hazır ve nazırsınız,” diye yanıt verdi çavuş, “ama aciliyetten Memur Pluck’ın pompasını ödünç almam icap etti.”

“Ne? Bisikletinizi yanınıza almayacaksınız herhalde, değil mi?”

Çavuş ayağa kalktı ve soran gözlerle Mick’e baktı.

“Bu gece gizli bir iş üzerindeyiz,” dedi sesini alçaltarak, “kimsenin rahatsız edici bakışlarını üzerimize toplamak istemeyiz. Benim için bu civardaki sokaklarda veya caddelerde bisikletsiz dolaşmak, pantolonsuz dışarı çıkmaktan beter olur.”

“Biliyorum tabii ama...”

“Daha önce halk arasına bisikletsiz çıkmadım hiç, ama bisikletin üzerine binecek kadar budala olduğum anlamına gelmez bu.”

Mick burada söz konusu olan şeyin görgü kurallarına uygunluk değil, çelik gibi sağlam bir disiplin anlayışı olduğunu fark etti. Belli ki onun üzerine düşen, işini bilir bir diplomat rolü oynamaktı. Yapılacak şey, De Selby’nin muhafazasını ele geçirmek ve geceleyin mümkün olduğunca kimseye çaktırmadan bir yere saklamaktı. Tartışma veya ihtilaf çıkarmak söz konusu olamazdı.

“Elbette çavuş. İnsanın bisikletini yanı başında iterek götürmesi çok iyi bir gizlenme şekli. Tamamen katılıyorum. Ama aklıma bir şey geldi.”

“Ah, davetsiz bir misafir mi yoksa? Neymiş aklına gelen?”

“*Benim* bisikletimi hücrelerden birinde kilit altında tuttuğunuzu hatırladım birden. Benimkini de yanım sıra sürsem uygun olur mu?”

Çavuşun kaşları çatıldı. Bu çetrefilli bir meseleydi anlaşılan. Mick dudağını ısırdı.

“Şey, hayır,” dedi çavuş aheste aheste. “Yaradılışın itibarıyla bisikletle tek münasebeti ona *binmek* olan bir şahsiyetsin sen. Gelgelelim, bu benim için alışılagentmiş bir görüntü değil.

Hayatımda hiç bisiklet tepesine çıkmadım, bundan sonra da çıkmayacağım, sonsuza dek.”

“Pekâlâ,” diyerek razı oldu Mick. “Hadi yola koyulalım. Programdan sapmayalım.”

Öyle de yaptılar – ama Memur Pluck’a görünmeden arka kapıdan çıktılar.

Akşam karanlığı çoktan çökmüştü; istikrarsız yanan gaz lambalarının zar zor aydınlattığı ve hayatın hâlâ devam ettiğini gösterircesine rasgele meyhanelerden gelen boğuk sesler ve ışık selleri dışında neredeyde bomboş olan küçük Dalkey sokaklarında kayda değer hemen hemen hiçbir şeye rastlamadılar. Çok geçmeden hafif bir meyille yokuş yukarı uzanan Vico Yolu’na vardılar. Kolza Oteli’ni geçtiler, ama ne otelden bahis açtılar ne de otelin oradaki varlığından haberdar olduklarını gösteren bir şey söylediler. Çavuş Fottrell’in tavırları kayıtsız, gizemli ve suskundu. Çavuş biraz müsterih olsaydı Mick daha mutlu olacaktı; alçak sesle beylik laflar etmeye başladı.

“İkimiz de, çavuş,” dedi, “De Selby denen o adamın zulaladığı ölümcül mikrop deposunu elinden almakla faydalı ve zannedersem ahlaken övgüye değer bir iş yapıyoruz.”

“Soylu cömertliğimizle asıl kendimizi onurlandırıyoruz,” diye yanıt verdi çavuş hemfikir gibi görünerek. Mick neşeyle homurdandı.

“Şahsen yaptığım özel bir fedakârlıktan bahsetmek isterim size. Bildiğiniz gibi, ben devlet memuruyum.”

“Saltanat ve güç, devletin can damarı,” diyerek tezahürat yaptı çavuş.

“Elimizden geleni yapıyoruz işte. Bir devlet memurunun çok da fazla izin günü yok. Benim yıllık iznim yalnızca üç hafta. İster tek seferde, ister azar azar kullanabilirim bu izni.”

“Ya da az ama öz bir şekilde azar azar,” diyerek fikrini beyan etti çavuş. Bisikletinden gelen ince klik sesleri ağızlarından çıkan kelimelerin gölgesi gibiydi.

“Ama unutmayın,” diyerek sürdürdü sözlerini Mick, “bir gün bir gündür, bir günlük izin de bir günlük izin. Cumartesi günleri mesai birde biter ve çoğumuz bu günü yarım gün olarak görürüz. Öyle de zaten bence. Ama yarım günlük izin diye bir şey yok. Anladınız mı?”

“Dikkatle dinliyorum söylediklerini.”

“De Selby’nin elindeki şu şeyi alıp yolun kenarına gizledikten sonra, yarın sabah erkenden gelip almak lazım. Hafta sonu boyunca onu orada bırakmayı yarım dakikalığına bile düşünmek korkunç bir risk olur.”

Çavuş bu konuda hemfikir olduğunu gösteren bir tür inilti çıkardı.

“Birkaç saniyeliğine bile düşünülemez. Bu şeytani bilim mucizesi makul bir ağırlıktaysa, bisikletimin üzerine atıp götürebilir ve karakoldaki yatağın altına saklayabiliriz.”

Sorumsuzluğun dikâlası olan bu öneri Mick’i dehşete düşürdü.

“Tanrı aşkına çavuş, dünyada olmaz. İnsanlığı De Selby’nin tasarladığı tehlikelere karşı riske atmak olur bu. Hafta sonunda siz dışarıdayken Memur Pluck bir fiçı elma sırası zannederek kapağını açabilir.”

Çavuş küçümseyen bir alayla kıkırdadı.

“Papaz yardımcısı olan Peder Cummins hasta annesini ziyaret etmek için Tipperary’ye gitti. Fıçıyı gizlice kilisedeki günah çıkarma kabinine koyabiliriz. Akli başında kimse bir şey aramak için oraya bakmaz.”

Vico Yolu’nda, De Selby’nin evine açılan dar geçide yaklaşıyorlardı. Mick çavuşun bisikletine mâni olarak durmalarını

sağladı. Bunu bir noktaya parmak basmak için özellikle yapmıştı.

“Çavuş Fottrell,” dedi gizemli, içten bir ses tonuyla, “ben bütün operasyonu en ince ayrıntısına kadar ayarladım. Plandan sapmamız hiç iyi olmaz. De Selby’nin zimbirtisini, gerekirse yuvarlayarak, bu parmaklıklara kadar getirip buraya bir yere saklayacağız. Sabah erkenden evimin yakınlarına bir taksi gelecek ve şoför beni orada bekleyecek. Sonra şoförle birlikte buraya geleceğiz, sakladığımız şeyi alıp sonsuza dek tamamen güvende olacağı bir yere götüreceğiz. Basit, değil mi?”

Çavuş bu meseleyi tartışmaya hevesli olmadığından yürümeye devam ettiler. Çavuş kamu menfaati gereği haneye tecavüz etme konusunda kendini haklı olarak bilirkişi addediyordu anlaşılan. Korkuluklardaki geçide vardıklarında, bisikletini çalılıklar ve ağaç yaprakları içinden şaşılacak denli ustalıkla ve çabucak geçiriverdi.

Ağaçların arasından yokuş yukarı sessiz sedasız ilerlerlerken Mick kolundan tutarak çavuşa dikkatlice öncülük etti. Ev tamamen karanlığa gömülmüştü, tek bir yaşam belirtisi yoktu. Tuhaf açıklıkta öylece duran evin hatları biraz detayla fark edilebiliyordu. Giriş kapısı görülebiliyordu, ama Mick’in manşetine yapışmış bir halde ağaçların gölgesini kucaklayan ve sinsice evin arka tarafına doğru yönelen çavuşu hiç cezbetmemişti.

Her birinde eşit büyüklükte iki kanat bulunan iki küçük pencere onları çağırıyordu. Çevresini dolandıklarında evin cepheden görünümüne kıyasla şaşılacak denli küçük ve alçak olduğunu fark ettiler.

Çavuş gözüne bir pencere kestirdi ve küçük bir çakı çıkardı. Daha sonra hayal meyal görünen kilit mandalının olduğu yeri saptamaya çalıştı, çerçeveyi iki yandan kavradı ve Mick’i hayretler içinde bırakarak çakısını hiç kullanmadan alt kanadı

yukarı doğru kaydırıp yarım metre kadar bir açıklık bırakacak şekilde şıp diye açtı. Koca kafasını bu açıklıktan içeri soktu ve alçak sesle seslendi:

“Kimse yok mu? Kimse yok mu?”

Karanlığın içinden hiçbir cevap gelmedi. Çavuş kafasını geri çekti ve kendinden emin bir edayla Mick’e doğru başını salladı. Koca sağ bacağını aralıktan içeri soktuktan sonra çevik hareketlerle vücudunun geri kalanını da içeri attı. Mick çavuşun ardı sıra güç bela içeri girerken, gözü kara teşebbüslerinin hiç de kitaplardaki gibi karanlık işlere yaraşır şekilde ve tempoda olmadığını düşündü. Aslına bakılırsa, Mick’in bildiği kadarıyla, ikisi de silahlı değildi (çavuşun cebindeki çakıyı saymazsak). Çavuş dikkatlice ve usulca kapadı pencereyi.

Mick cebinden göz alıcı ama etki alanı dar bir ışık saçan küçük bir fener çıkardı ve odayı gözden geçirdi. Temiz, derli toplu bir mutfaktaydılar anlaşılan. İnce işçilikten yoksun, üzeri ovalanmış bir masa, dolaplar, üzerlerinde paketler ve konserve kutuları olan raflar, bir buzdolabı, küçük bir elektrikli ocak ve birkaç sandalyeden ibaretti eşyalar. Burası itinalı birinin karargâhıydı.

Kapalı kapı Mick’in elinde zorlanmadan içeri doğru açıldı; çavuşun, “Kimse yok mu?” sorusunu tekrarladı usulca ama sonuç alamadı. Evin ön tarafına doğru ilerlemek iş değildi, kısa bir koridoru geçip girişteki hole ulaşılabilirdi. Tuttuğu fenerin çok geçmeden boş olduğunu ortaya çıkardığı oturma odasından içeri, çavuşun önü sıra yürüdü. Yerde birkaç gazete parçası vardı, bir koltuğun yan tarafından bir kilim sarkıyordu. Şömine rafının üzerinde bir demlik ve çay damlalarıyla lekelenmiş küçük bir fincan duruyordu. Anahtarı parmakları arasında tutarak doğruca dolaba yöneldi. Donuk renkli metal fiç oradaydı, en son gördüğü gibi öylece duruyordu. Çavuşa el kol işareti yaptı ve konuşmadan feneri ona uzattı. Fiçi sağa

sola rahatlıkla oynuyordu ama dizlerinin üzerindeyken onu kaldırmakta zorlanmıştı. Fıçıya asılarak dolaptan dışarı sürükledi. Dolabın tabanıyla yer arasında iki santimlik bir yükseklik vardı; fıçı Mick'e doğru, incecik bir halıyla kaplı döşemenin üzerine yanlamasına düşüverdi. Öylesine kusursuz bir yapıdaydı ki, iki ucu da yere değmeden çapının tam ortasındaki bir nokta üzerinde dengede duruyordu. Fıçıyı dolaptan biraz öteye doğru yuvarlayıp dolabı kilitledi. Ayağa kalktı, feneri çavuştan aldı ve fıçıyı kaldırıp masanın üzerine koyması için onu dürttü. Çavuş çabucak ve hiç zorlanmadan yaptı bunu.

İhtiyatı hafiften elden bırakmaya müsaitti ortam.

"Ağır mı?" diye fısıldadı Mick.

"Hiç de değil," diyerek Dalkey'den bile duyulabilecek, delici bir fısıltıyla karşılık verdi çavuş. "Vallahi bir aylık bir koyun kadar var yok."

Neden bir aylık kuzu dememişti? Mick fıçıyı bir de kendi kaldırmayı denedi. Şaşırmıştı, çünkü fıçının ağırlığı muazzam görünüşüyle ters düşüyordu. Orta büyüklükte bir daktilo ağırlığındaydı olsa olsa.

"Sırayla taşırız," diye fısıldadı, "ağaçların arasından geçen o zorlu yolda ben önden giderim hep. Giriş kapısından çıkarız. Dikkatlice ve yavaşça hareket etmeliyiz. Önce siz taşıyın. Ben kapıyı açıp kaparım."

"Peki madem," dedi çavuş güçlü kollarını ganimete uzatırken.

Yol kenarındaki parmaklıklara doğru yokuş aşağı meyleden yolda yavaş yavaş ve itinayla ilerlediler, taşıdıkları yük çok mühim olduğundan hiç vakit kaybetmeden süratle çalılıkların arasına sakladılar. En ufak bir şeyin bile ters gitmemesine rağmen yolculuk boyunca, hatta sonrasında çavuş bisikletini bıraktığı yerden alıp da birlikte Vico Yolu'ndan aşağı yürülerken bile Mick'in kalbi küt küt atıyordu.

“Biliyor musun,” dedi çavuş sır verircesine, kısık bir sesle. “Biliyor musun, yarın sabah saat altıda neler olacağından haberin var mı?”

“Hayır. Ne olacak?” diye sordu Mick, birdenbire korkmaya başlamıştı. Gözden kaçırdığı bariz bir şey mi vardı?

“Saat altıda ya da o sularda,” dedi çavuş monoton bir sesle, “batı rüzgârının zalim dudağından, tarlalarda ve insanın bakmaya korktuğu çamur yataklarında hâlâ ekinleri olan zavallı çiftçilerle bostancıların ödünü koparacak sağanak kasırgaları dökülecek ve küstah bulut patlamaları gerçekleşecek.”

Bu kehanet Mick’i bir nebze keyiflendirdi. Her daim ileriye bakan bir adam olan çavuş belli ki bu geceki işi tamamlanıp rafa kaldırılmış bir hadise, kapağı kapatılmış bir kitap, yenilip bitirilmiş bir yemek, bir daha sözü edilmeyecek, hatta akla bile getirilmeyecek bir düşünce olarak görüyordu. Mick’in sarmallaşmış, ilmek ilmek örülmüş, darmadağın aklı, böylesi derli toplu, basit halleri hazmedemiyordu ama çavuşun meselelere böyle yaklaşmasına müteşekkirdi, çünkü bu tavrı, bilinçsizce de olsa, Mick’in zihnini kurcalayan tuhaf düşüncelere barınak sağlıyordu.

Mick hava durumu muhabbetiyle çavuşun ona attığı pasa karşılık verdi ve çok eskilerde doğanın mazur görülemez dik başlılığından kaynaklanan felaketlerin kısa bir tarihçesiyle ödüllendirildi; İrlanda’da 1840’larda yaşanan patates kıtlığının sebebi, haftalarca süren, insanlığın gördüğü en uğursuz don olayından başka bir şey değildi! Nihayet karakola vardılar; çavuş Mick’i omzundan tutarak içeri girmeye davet ettiği sırada Mick teşekkürler ve hoşça kal mahiyetinde elini uzatmıştı.

“Bir demlik çay ikimize de iyi gelir,” dedi Mick’i ikna etmeye çalışan tatlı bir ses tonuyla. “Memur Pluck’ın patlak lastiklerle ilgili sızlanmalarına da kulak asma.”

Sızlanmak kelimesini Amerikan aksanıyla telaffuz etmişti.

XVI

Mick o gece karakoldan ayrıldığında saatin onu biraz geçtiğini görünce şaşırdı. Kötü bir fikir olduğunu düşünmesine rağmen Kolza'ya uğramaya ve De Selby'ye özürlerini bizzat iletmeye karar verdi. Basmakalıp yalanlar üşüşmeye başladı aklına. O geceki buluşmanın amacı mümtaz yazar James Joyce'la bir buluşma ayarlamaktı aslında. Amma velakin, kasabada kendi yolunda yürüyüp gidiyordu ki, bir araba gelip bisikletçinin tekine çarptı ve adamı yaraladı. Polis onlarla karakola gidip şahit olarak yazılı ifade vermesi konusunda ısrar etti. Polis öyle eli ağır ve beceriksizdi ki, tam bir umutsuz vakaydı. Kendisiyle uzaktan yakından hiçbir alakası olmayan bir olay yüzünden onu ayakta bekletip akşamını berbat etmişlerdi; kendisinden özür dilemekten başka elinden ne gelirdi ki. Ziyadesiyle üzgündü.

Kolza Oteli saat on bire kadar müşteri kabul ediyordu, ama kâh vicdan esnekliğinden kâh Bayan Laverty'nin kronometresinin şaşıp durmasından, kapanış saati hep değişiyordu. Dalkey'deki meyhanecilerin başının belası olan Çavuş Fottrell, arada sırada gelip içki içmenin ötesinde zerre kadar ilgilenmiyordu bu mekânla. Orada kafayı bulan hiç kimse bu kabahati, asayişin berkemalliğini bozacak başka bir kabahatle birleştirmezdi.

Mick vardığında saat onu on üç geçiyordu; Hackett'ı bakışları biraz donuklaşmış bir halde barda otururken buldu,

Bayan L. barın ardında örgü örüyordu. O gecenin pek bir sönük geçtiğini hissetti nedense. Herkese cümleten iyi geceler dileyerek bara oturdu. Bayan Laverty hayretle karşıladığı bir şişe maden suyu siparişini hazırlamaya koyuldu.

“Takriben dakik olmak konusunda Tanrı vergisi bir yeteneğin var,” dedi Hackett biraz sarsakça. “Hatırlıyorum da, annen sekiz aylıkken doğduğunu söylemişti. Seninki on beş dakika önce ayrıldı.”

Mick pek emin olmamakla beraber, bunu duyunca rahatlamıştı galiba.

“Sağ ol Hackett,” dedi. “İşbirliğinin için minnettarım. Aslında onunla karşılaşp karşılaşmamamın pek bir önemi yoktu.”

“İşler planladığın şekilde gitti mi?”

“Gitti zannedersen, evet.”

“Başroldeki şahsiyete ait eşyayı nereye sakladın?”

“Boş ver. Önemli değil. Çok güvenli bir yerde. Artık onu dert etmemize gerek kalmadı.”

Hackett kaşlarını biraz çatarak içkisine kaldığı yerden devam etti. Dakikası dakikasına uymuyordu, değişken bir mizacı vardı. Varoş’un arkalarında bir koltuğa geçmeyi teklif etti Mick’e, Mick de razı oldu.

“De Selby’yi kaçırman çok yazık oldu,” dedi Hackett, “çünkü tamamen kendine ait sebeplerle seni görmek istiyordu. Bu sebeplerin ne olduğunu sadece çıtlattı bana. Aziz Augustinus hadisesinde kullandığı o kimyasalla ilgili niyetleri hakkında şüphelerin olduğunu bildiğini söyledi. Seni suçlamıyor, ama fikrini tamamen değiştirdiğini bilmeni istiyormuş. Kötü bir etki altında olduğunu, tamamen dış güçlerin dayatmasına maruz kaldığını itiraf etti. Ama bir mucize –ya da mucizeler silsilesi– olmuş ve dimağı arınmış. Bunu bilmeni ve endişelenmeyi bir kenara bırakmanı istedi. ‘Birkaç güç içinde hatamı kesin olarak telafi edeceğim. Bütün deneylerime bir

son verecek ve sebatkâr karımın beni beklediği Buenos Aires’e döneceğim barışsever bir vatandaş olarak. Alnımın teriyle kazandığım yığınla param var,’ dedi.”

Mick dik dik baktı Hackett’a.

“Hayret verici laflar bunlar,” dedi. “Aydınlatıcı olmaktan ziyade akıl karıştırıcı. De Selby’nin söylediği şeylerin tek kelimesine bile inanmak ya da anlam vermek mümkün mü?”

Hackett şifa suyunu yenilemesi için Bayan Laverty’ye işaret etti.

“Bu işle tek doğrudan bağlantım, Aziz Augustinus hadisesinde seninle ve De Selby’yle birlikte orada bulunmam. Ama sana daha önce de söylediğim gibi, şahit olduklarımın halüsinasyon olmadığından emin olamadım hiçbir zaman. De Selby işinin eri bir cinci olduğunu inkâr edebilecek son kişi. İçkimize ilaç katmış olması çok muhtemel. Fantezilere sebep olan ilaçlar saymakla bitmez.”

“Hackett, bunu daha önce de tartıştık. Hiçbir ilaç iki farklı kişide tıpatıp aynı fanteziye sebep olmaz. Bütün bilim dalları –kimyasal, tıbbi, psikolojik, nöropatik– bu konuda hemfikir.”

Hackett, Bayan Laverty’nin getirdiği büyük bira bardağının parasını homurdana homurdana ödedi.

“Dinle bak,” dedi. “De Selby denen o soytarıyla keşke hiç karşılaşmamış olsaydım, ona da söyledim bunu. Ondan hiç hazzetmediğimi ve Noel pudingini de istemediğimi açıkça ifade ettim. Ama deniz Vico Yüzme Kulübü’nün altındaki sualtı bölmesini nasıl mühürlediyse, evinde de işte öylesine sıkıca mühürlenmiş küçük bir oda olduğunu ifşa etmesinden sonraydı bu. Görünen o ki, hemen hemen her gün evde maskesini takıp sonsuzluğa sığılıyor ve ölümlerle muhabbet ediyor. Hâlâ sadece cennetteki ölümlerle muhatap oluyor belli ki; bu da, güçlerini şeytandan aldığı iddiasıyla çelişiyor. Sen ne dersin?”

“Ne diyeceğimi bilemiyorum. Son ifşaatlarını henüz kendisinden dinlemedim.”

Hackett başıyla onayladı.

“Dediklerini özetlemekten başka bir şey gelmez elimden. Aslında sana söylemeyi unuttuğum bir şey var. Benim işimin ona durmadan içki içirmek olduğunu söylemiştin, ama adam buraya geldiğinde zilzurna sarhoştur zaten. Asıl işim uyuklayıp sızmasını diye içki içmesini önlemek oldu. Bayan L. bozulmaya başlamıştı artık, on beş dakika önce ayrıldığında onu Teague McGettigan’a emanet ettim. Bir araba çağırmak zorundaydım. Adam sarhoşluktan burnunun ucunu göremiyordu.”

Mick kafasını salladı. Bu talihsiz, beklenmedik bir şeydi doğrusu. Bu durumun ehemmiyetini değerlendirmekte zorlandı: Muhtemelen bir ehemmiyeti yoktu, zira De Selby gibi birinin sarhoş kafayla atıp tuttuğu şeyler, gerçekte herhangi bir anlama gelmeden ya da ciddiye alınacak bir tehdit oluşturmadan da dehşetengiz ve korkutucu olabilirdi. Ama yine de...

“Hepimizin zaman zaman yaptığı gibi, kuralları çiğnemiş hiç şüphesiz,” dedi, “ve kendi yaptığı özel viskisinden ihtiyatsızca zıkkımlanmış. O semavi laboratuvarında kiminle görüşmüş dedin?”

Hackett cebini karıştırmaya başladı.

“Bazı isimleri not almaya çalıştım,” diye yanıt verdi, “ama hemen hemen her gün görüştüğü kişi Aziz Augustinus, ne de olsa oraların diyanet işleri ondan sorulur.”

“Başka kim var?”

Hackett yırtık pırtık bir kâğıt parçasına bakarak kaşlarını çatmıştı.

“Bu isimlerden bazılarından emin değilim – benimkisi genelde fonetik bir çabaydı. Athenagoras, Antioch’lu Ignatius, Cyprian, Şam’lı John...”

“Aman Tanrım! Yunan din büyüklerini hariç tutmamış mı?”

“Yannis Khrysostomos, Mopsuestia’lı Theodore, Nenizili Gregor...”

“Hackett, patrolojiye yeterince vakıf olmadığımı itiraf ediyorum, ama orijinleri ve doktrinleri itibariyle birbirinden bu kadar ayrı Kilise Babaları’yla diyalog kurarak De Selby’nin eline ne geçecek Tanrı aşkına? Ama görüyorum ki bu sefer gerçek babalarla yetinmiş. Kabul gören babaların sonuncusunun, 600 senesi civarında ölen Büyük Gregory olduğunu biliyorum.”

Hackett güldü. Alkol onun da aklını ve sesini bozmuştu.

“Falancanın Kraliyet Komisyonu’nun belli zatlari ve belgeleri ayağına çağırma gücü olduğunu okur dururduk,” dedi. “De Selby’nin de papazları ve papacıları çağırma gücü var. Onun bu davetleri, özel ikili konuşmalar yapmak üzere çağırıldığı bireyleri muhatap almıyor her zaman. Bir sabah kimleri çağırmış bil bakalım.”

“Kimleri?”

“Tent Konseyi’nin –tabiri caizse– bütün müfrezelerini,” dedi Hackett. “Protestanların kâfir ilan edilmesi için papanın konseyi ikna etme planını kullanarak talihsiz konseyi mahvetmeye yeltenen bazı kardinaller de dahil buna.”

Mick bu aşırılık karşısında donakalmıştı.

“Adamın sana bu ölçüsüz lafları ederken sarhoş olduğunu unutmamamız lazım Hackett,” dedi.

“Ben de onu dinlerken çok ayık değildim doğrusu. Bazen akli karışmış gibiydi, söyledikleri de açık seçik anlaşılmıyordu. Bir sabah hava soğukken Aziz Augustinus’a içki ikram ettiğini söylediğine neredeyse yemin edebilirim.”

Bu, Mick’in dikkatle formüle ettiği planlarını bozma –belki de mahvetme– tehlikesi arz ediyordu. De Selby mutabık kalı-

nan bir düzeyde ciddiye alınabilecek serinkanlı bir bilim adamı olmaktan çıkmıştı, savaş çanları çalmaya başlamıştı. Görünen o ki, bu gece lafazan, tehlikeli bir sarhoş gibi davranmıştı.

“Beni sordu mu?”

Hackett önce boş bardağına işaret etti, sonra da nemli gözlerle arkadaşına baktı.

“Seni sordu mu?” diye tekrarladı. “Adam buraya senin ayarladığın buluşma sonucunda seninle görüşmeye gelmemiş miydi?”

“Biliyorum, ama ben gelmeyince başka bir randevu ayarlamayı önerdi mi? Mesela onu arayabileceğimi söyledi mi?”

“Hayır. Çok muğlaktı. Bu geceki buluşma suya düştüğü için hayal kırıklığına uğramasının nedenlerinden biri, başka bir buluşmanın gerçekleşme olasılığının olmamasıydı sanki.”

“Adam iyice saçmalamış.”

“Hayır, o kadar da değil. Yakında gerçekleşecek büyük bir değişimden, buralardan çekip gideceğinden, evinde sürdürdüğü bütün teşebbüslerine bir son vereceğinden bahsetti üstü kapalı olarak. Yani... bilemiyorum ama epey büyük bir planı varmış gibiydi.”

Mick iç geçirdi. Eğer Hackett’ın naklettikleri ciddiye alınacak olursa, durum acınacak denli istikrarsız ve düzensiz bir hal almış demektir. Yine de, bütün bunlara rağmen, Mick hâlâ bir adım önde olduğunu düşündü. Şayet arpa simyasının kadir olduklarına bel bağlanacak olursa, De Selby şimdi muhtemelen Teague McGettigan tarafından giysilerinden soyulmuş, yatağa yığılmış, alkolün havasız rahmine sıkıca tutunmuştu. Büyük ihtimalle ertesi gün öğle vaktinden önce kendine gelmezdi, sonrasında da komada bir enkaz gibi dolanırdı ortalıkta. Herhangi bir şey yapabilecek ya da düşünebilecek hale gelene kadar en az kırk sekiz saat geçerdi. Ama Mick şahsen ertesi sabah erkenden işe koyulacaktı.

“Pekâlâ Hackett,” dedi. “Son bir içki daha alacağım, sonra da gideceğim. Yarın sabah bugün yaptıklarımı sonuçlandırmam gerek. O iş hallolduktan sonra, haftasonu bir ara De Selby’yle konuşmaya çalışabilirim.”

Gidip bir bardak viskiyle maden suyu aldı ve bir kahkaha koyvermeyi başardı.

“Neşelen Hackett,” dedi yüzü parlayarak, “De Selby gibi tuhaf ve istisnai bir adamla girdiğin çatışmanın moralini bozmasına ya da coşkunu söndürmesine izin verme. Aklın endişelerle doluyken hiç de iyi bir yaren olmuyorsun. Herhangi bir endişeye mahal yok. Hepsini unut gitsin.”

Hackett azıcık gülümsedi.

“Beni mazur gör,” diye karşılık verdi, “ama kendimi halihazırda dut gibi olmuş bir adamın karşısında bulunca biraz sinirlenirim hep. Bir kolun arkanda bağlı vaziyette kavga etmeye benziyor bu.”

Bardaklarını tokuşturdular ve Mick onu en az Hackett kadar şaşırtan bir şey söylerken buldu kendini.

“Hackett,” dedi, “bu doğaüstü oyun sahneleme işine senden daha fazla bulaştım. Öyle ya da böyle, yakında sona erecek. Ama bir şey öğrendim – derin ve kıymetli bir şey. İlk olarak, sadece kısa bir süreliğine gördüklerim belirsiz ve çarpıtılmış olsa da, öte dünyanın *var olduğunu* öğrendim. İkinci olarak, ölümsüz bir ruhum olduğunu ve onu korumak için hiçbir şey yapmadığımı. Üçüncü olarak da, yaşadığım hayatın beyhude ve gerçekten gülünç olduğunu.”

Hackett kıkırdadı.

“Çok isabetli konuştun gerçekten.”

“Aynısı senin için de geçerli, gerçi sen benim kadar amaçsız bir insan olmadın hiç. Ne de olsa, şu bilardo turnuvasını kazanmaya baş koymuşluğun var mesela.”

“Bilardo günah mı o halde?”

“Hayır, sadece anlamsız. O kokuşmuş işimden mümkün olan en kısa zamanda ayrılıp kiliseye katılacağım.”

Sesindeki ve tavrındaki ciddiyetten midir nedir, Hackett oturduğu yerde doğruldu.

“Sen... Sen iyice saçmalamaya başladın Mick, hakikaten mi? *Senin* yaşında mı?”

“Ben ciddiyim. Başka meselelerle ne kadar meşgul olursam olayım, bu fikir hep aklımın bir köşesinde dönüp duruyordu – dur durak bilmeyen, görünmez bir elektrikli motor gibi dönüyordu. Tanrı’nın rahmeti hiç eksik olmadı üzerimden.”

“Vay anasını. Seninle birkaç yıl sonra karşılaşsak önünde şapkamı çıkarmam gerekecek yani öyle mi? Hemen hemen hiç şapka takmadığımı sen de çok iyi bilirsin.”

Mick mülayim bir edayla gülümsedi. Söylediklerinde ciddi olduğundan, bu konunun yavan ya da debdebeli, dolayısıyla da gülünç bir hal almasını istemiyordu. Münasebetsiz bir kahkaha, söz konusu şeyin önemini yerle bir edebilirdi.

“Bu konuda yüreğine su serpebilirim Hackett,” dedi gözlerinde ısıltılarla. “Efendimizin meshettikleriyle birlikte mezun olduktan sonra benimle karşılaşman pek olası değil. Aslında imkânsız.”

“Neden? Misyoner olup Zangibar’da ya da ona benzer bir yerde Zencilere İncil’i mi öğreteceksin?”

“Hayır, öyle bir şey yapmaya hiç niyetim yok. Kendi aklımı bilecek yaştayım. Kapalı mezheplerden birine katılmayı planlıyorum – hem de en zorlusuna, eğer beni kabul ederlerse tabii.”

“Kimmiş bunlar?”

“Bir reformla yeniden düzenlenen Sistersiyen mezhebi, ekseriya Trappist rahipler olarak bilinirler...”

Hackett’tan tuhaf bir gıdıklama sesi geldi, sonra bu ses tımtıraklı bir kahkahaya dönüştü.

“Allah canını almasın,” diyerek kişnedi, “işte buna son bir içki daha içirim. Sen de bir viski al bu sefer.” Bayan L.’ye, “İki viski,” diyerek seslendi. Bayan L. içkileri getirmek üzere harekete geçerken şöyle dedi:

“Kapanma saati yaklaşıyor, Bay Hackett.”

Hackett bir an sessiz kaldı, düşüncelere daldı ve içkilerin parasını tam olarak ödedi. Mick’in sağlığına kadeh kaldırırken sanki bir sır verecekmiş gibi Mick’e doğru eğildi.

“Ne tuhaf, kadeh kaldırmak için hep bir vesile çıkıyor; ister istemez çıkıyor, çıkmasından umudu kessen bile. Kader ya da alın yazısı gibi budalaca kelimeler kullanılır bunun için.”

“Takdiriilahi daha iyi bir kelime belki de.”

“Aşağı yukarı on yıl önce, çok esprili bir şiir yazdım. Aklımın bir yerine sakladım, bir mucize olup da uygun bir ortam doğana kadar kimselere sergilememeye karar verdim. Anlıyor musun?”

“Anlıyorum sanırım.”

“Yazdığım doğaçlama için haksız ün kazanma peşinde olmadım hiç. İşin o kısmı umurumda bile değildi. Meseleyi perçinlemek, başka birinin elinde tuttuğu asın üzerine parmağımı basmak istedim sadece. Anladın mı?”

“Bana kibirmiş gibi geldi.”

“Dur bak! İşte o an geldi. Trappist rahiplere katılacağını söylüyorsun, değil mi? Tamam işte. Şiirimi uzun zaman önce bu duyuru için yazmışım meğer. Talih ayan beyan iş başında! Ama muazzam bir dinleyici kitlesi olmaması yazık oldu.”

“Oku bakalım şu sanat eserini,” dedi Mick.

Diğeri de merasimli bir ses tonuyla okudu, Mick son dizeye gülmekten alamadı kendini. Biraz müstehcendi belki, ama muzır değildi.

*La Trappe’li genç bir keşiş varmış,
Meğer belsoğukluğu kapmış,
Yakarmış, Dominus Vobiscum, diye,
Ah, niye gelmiyor bu fiş, niye...
Musluğum şirazesinden çıkmış...*

Evet, komikti. Yine de, o gece eve dönerken Mick’in düşünceli bir hali vardı. Hackett’a söylediklerinde tamamen ciddi-di. Sıradan bir insan olarak geçireceği günler sayılıydı.

XVII

Mick ertesi sabah erkenden yataktan kalkmıştı, önceki geceki sıkıntılı halinden eser kalmamıştı ve nedensiz yere bir tatmin olmuşluk duygusu içindeydi. Allak bullak olmuş kafasının netleşmeye başladığını, önünde uzanan yolun aydınlandığını hissediyordu.

Şık giysilerini üzerine geçirdi; alelacele hazırladığı kahvaltı basitti – o sabah koyulacağı küçük iş kadar basit. Kararlaştırılan vakitte sessizce evden çıktı; taksiyi olması gereken yerde beklerken, başka gezintilerden tanıdığı taksi şoförü Charlie’yi de gazete okurken buldu. Charlie zengin kesmin Teague McGettigan’ıydı.

“Sabah şerifleriniz hayrolsun,” dedi Charlie.

“Senin de,” diye karşılık verdi Mick öndeki koltuğa yerleşirken. “Balık tutmak için Arklow’a gidiyor olsaydım keşke. Böyle bir gezintiye senin de itirazın olmazdı herhalde, değil mi Charlie?”

“Aksi gibi hep uzungelincik balığı takılır benim oltaya be-yim. Ne yakalamak istersem isteyim –kömürbalığı, uskumru, dilbalığı, hatta mezigit– hep uzungelincik tutarım. Her zaman yılanbalığı yakalayıp palanga takımının canına okuyan alabalık balıkçısı gibiyim vallahi. Vico Yolu’na mı beyim?”

“Vico Yolu’na, evet. Tam olarak nereye gideceğimizi söylerim sana.”

Saat dokuzdu, sabahın körü sayılmazdı, ama Monkstown, Dunleary ve Dalkey boyunca yol almak, bütün ahalinin uykuda olduğu yerlerden geçmek gibiydi. Arada sırada geçen hurda tramvaylar dışında pek fazla hareket ya da trafik yoktu.

Vico Yolu'nda bir Allah'ın kulu çarpıyordu göze. Mick ineceği yere vardıklarında Charlie'ye biraz daha sürmesini, sonra geri dönüp parmaklıklardaki geçidin on iki metre kadar ötesinde durmasını söyledi.

“Burada bekle Charlie,” diye talimat verdi ve arka yolcu kapısını açık bıraktı. “Bir arkadaştan bir emaneti almam lazım. Uzun sürmez.”

“Peki, beyim.”

Mick neredeyse bakar bakmaz fiçinin bıraktığı yerde olduğunu görebilmişti, ama ağaçlar arasından yukarıya tırmandı ve bir kayanın kenarına oturdu. Yapmacıktan biraz zaman geçirmesi gerekiyordu.

Geri döndüğünde fiçiyi var gücüyle kucaklayıp yol kenarına kadar taşımakta pek zorlanmadı, ama arabaya vardığında pat diye yere bırakmak zorunda kaldı.

“Lanet olası şey epey ağır Charlie,” dedi, şoförü okuduğu gazeteden alıkoyarak. “Arkaya koyabilir misin şunu?”

“Elbette, beyim.”

Charlie ustalıkla yerleştirdi fiçiyi arabaya.

“Şu yeni elektrikli mayınlardan biri, kalıbımı basarım,” dedi her ikisi de tekrar koltuklarına yerleşirken. “Birinci Dünya Savaşı'nda bunun gibi bir sürüsünü denizden çıkartırlarken görmüştüm.”

“Öyle bir şey olduğunu zannetmiyorum,” diye karşılık verdi Mick havai bir edayla, “ama sahibi pimpiriğin teki. Fıçıyı İrlanda Bankası'nda bir kasaya koymak istiyor, emniyete almak için, bir sonraki durağımız da orası zaten. Kendisi bir mucittir.”

“Ah, evet,” dedi Charlie. “Bu tür adamlar milyonlar kazanabilir, bizim gibiler de birkaç kuruş için dişini tırnağına takarak eşleyip durur.”

Daha sonra, fıçıyı taşıyan Charlie’yi önüne katıp İrlanda Bankası’ndan içeri girerken, Mick sanki Sistersiyen mezhebine ya da Trappist cemaatine girmiş gibi hissetti kendini. Belki de bankalarda manastırlara özgü bir nitelik, parada, gülmüşte ve altında kutsal bir sembolizm vardı.

“Şuradaki sehpanın yanına, yere bırakıver Charlie,” dedi. “Al bakalım, zahmetlerine karşılık bu kadarı yeterli olur sanırım.”

Cana yakın bir vezneci Mick’i hemen tanıdı. Hususi bir mevzuda özel olarak görüşebileceği biri var mıydı acaba? Müdür değil tabii ama... yetkili bir memur? Elbette.

Mick ona gösterilen şaşırtıcı derecede modern tarzda döşenmiş ofise girdiğinde, Bay Heffernan’ın yaşlıca, samimi ve her an bir içki süراسihi çıkaracakmış gibi duran bir adam olduğunu gördü. Mick oturduktan ve ikram edilen sigarayı geri çevirdikten sonra mühim bir konu olduğunu düşündüğü sadede geldi.

“Bay Heffernan, ben yeni ve küçük çaplı bir müşteriyim. Bankanızın hizmetlerinden biriyle ilgili bilgi almak istemiştim. Yani kiralık kasa sistemiyle ilgili.”

“Buyrun.”

“İçinde ne olduğunu bilmeden emanet eşyalar kabul ettiğiniz doğru mu?”

“Evet. Bütün büyük bankalar yapar bunu.”

“Ama farz edin ki kabul ettiğiniz nesne –bir kutu mesela– bir suikast makinesi. Bir zaman bombası mesela.”

“Bütün İrlanda kurumları gibi, biz de oldukça saygıdeğer bir kuruluşuz. İrlanda Bankası, tuhaf ya da kana susamış mudilere rağmen hâlâ ayakta.”

“Ama... saatli bombanın ille de tik tak eden bir şey olduğu düşüncesinden kurtulmalı insan. Modern yöntemler, Bay Heffernan, mesela soğana benzeyen basit bir nesneyi de on bin ton T.N.T. gücünde bir etkiye sahip bir patlayıcı haline getirebilir.”

“Dünya var olduğundan bu yana bankacılık risk teşkil eden bir iş olagelmıştır. Bütün söyleyebileceğim bundan ibaret. Bizim imkânlarımızın da belli sınırları var elbette. Emanete verilecek nesnenin ebadı, örneğin, belli kıstaslara uygun olmalıdır ve kötü kokular saçmak gibi rahatsızlık verici nitelikte olmamalıdır. Eski bir demiryolu makinesine hayran olup da bu makineyi emanet olarak bize getirirseniz, korkarım bunu kabul edemeyiz. Makul sınırlar dahilinde olması şart.”

“Pekâlâ Bay Heffernan, beni hem şaşırttınız hem de rahatlattınız.”

Fıçıyı getirmesi için bir kurye gönderdiler. Elektronik araştırmalar yapan yakın bir akrabası tarafından üretilen bazı küçük nesneler içeriyordu; emniyetli kasalar konusunda sınırlı kaynaklarla özel çalışmalar yürüten bir fizikçiydi. İçindekiler *nesne kabilinden* ufacık ebatta nesnelerdi ve ağırlığı da fiçinin kendisi kadardı. Hiçbir şekilde zararlı radyasyon yaymadığı garanti edilmişti.

Sıraladığı yalanlar saçma gelmişti Mick’e, ama Bay Heffernan’a göre oldukça makullerdi. Bazı evraklar imzalandıktan sonra De Selby’nin hazinesini banka devraldı; hazinenin geçici vekili yine sokaktaydı işte. Çok geçmeden bir bardak soğuk maden suyu içmek düştü aklına. İşini bilen iş adamlarının işlerini tıklar tıklar bitirebilmeleri ne harikaydı.

Avare değil de, meşguliyetsiz hissetti kendini. Skerries’te James Joyce’la ikinci kez buluşacağı salı gününe kadar ne yapacaktı?

Bu konuyu daha detaylı ve enine boyuna düşünmek için ikinci bir içki söyledi, gerçi sabahın ciğerlerine henüz yeterince temiz hava çekmediği bu denli erken bir saatte zararsız da olsa bir şeyler içmeyi hiç doğru bulmuyordu. Ancak, omuzlarındaki yük ağırdı ve nedense kendini bir kabine bakanı gibi hissetmeye başlamıştı. Kabine bakanı da laf mıydı canım? Başbakan daha doğru bir tabirdi. Pek çok önemli meseleye dair izlenecek politika tamamen ondan soruluyordu; kritik kararlar almıştı ve almaktaydı. Hayatının geri kalanında bu dünyadan elini eteğini çekme kararı, hem kendisini hem de ölümsüz ruhunu alakadar ettiği için belki de en önemli meseleydi; az önce İrlanda Bankası'nda gerçekleştirdiği işlem hem halihazırda bu dünyada var olan hem de gelecekteki insanoğlunu ilgilendiriyordu. Peki ya De Selby ne olacaktı? Onu öldürmek ciddi bir günah olurdu, ama orta yollu, daha az hunharca bir çözüm geldi aklına; hiç şüphesiz akademik düşünce kalıplarını hiç sayan bir plandı bu. Boş hafta sonunu, De Selby'yle, onun kimyasal çalışmaları ve şeytani tasarısıyla, bir de kendisinin o sabaha kadar yürüttüğü eylemlerle ilgili gerçekleri tamı tamına, ihtiyatla kâğıda dökmekle geçirecekti. *Ve bu belgeyi ileride katılacağı Trappist cemaatinin başrahibine verecek*, böylece De Selby'nin istikbali ve "Çimorağı"ndaki çalışma odasını hiç şüphesiz çerçöple dolduran dehşetengiz takım taklavatın akıbetiyle ilgili verilecek kararı daha tecrübeli ve daha bilge birine bırakmış olacaktı.

Bir şey daha vardı: tabiri caizse artık onun dadılığına muhtaç olmadığını Mary'ye bildirme meselesi. Bu işi mektupla yapmak düşünülemezdi bile, ödleğe bir davranış olurdu; fikrini böylesine kati bir surette değiştirmesine neden olan şeyin, başka bir kadın değil, katı kuralları olan kapalı bir mezhep olduğunu vurgulamak iyi olurdu zaten. Pazartesi veya salı akşamı onunla Kolza Oteli'nde buluşmasını isteyecekti. Zorlu

bir restleşme için, şayet böyle bir şey olacaksa, gayet uygun, gözden ırak bir yerdi ve Hackett'ın da orada bulunma ihtimali yüksekti.

O zamana kadar Joyce'la ilgili ikinci araştırması da tamamlanmış ve belki de bu tuhaf adamla ne yapacağına dair (şayet bir şey yapacaksa tabii) bir karara varmış olurdu. Joyce'la, bir yandan da Mary ve Hackett'la ilgilenmek bir akşam için fazlasıyla yoğun bir programdı.

XVIII

Salı akşamı Skerries'e yaptığı tren yolculuğu sırasında mülayim bir ruh hali içindeydi: bıkkın daha doğru bir kelime olabilirdi aslında. *Quisque faber fortunae suae*, diyor şu meşhur sözde – herkes kendi çöplüğünü kendi inşa eder. Yine de, bu bakış açısının geçerli olduğunu düşünmüyordu. İçine nüfuz eden bir muğlaklık olduğunun bilincindeydi: Kimi zaman olayları sanki tanrısal bir otoriteyle dikte ediyor, diğer zamanlarda ise kendini amansız güçlerin oyuncağı gibi görüyordu. Bu yolculukta, Joyce'un kendisinin bir açıklama yapmasını beklemenin ve onu olduğu gibi kabul etmenin daha iyi olacağını düşündü. Joyce halihazırda, içeriği hakkında ipucu vermediği, isimsiz bir kitap üzerinde çalıştığını açıklayarak merakını bilemişti. Bir düzenbazlık ya da eşsiz bir fiziksel benzerlik vakası söz konusu olabilirdi. Gelgelelim, görünüşü sahiciydi ve belli ki Avrupa kıtasında yaşamışlığı vardı. Aslında, Mick'in problem listesine dahil olduğu söylenemezdi; başkalarının işlerine burnunu sokma konusunda tecrübe edinmiş biri için enteresan bir meşgaleydi olsa olsa. Mick çok doğru bir şey yapmış ve ev ya da iş adresini vermemişti, Joyce'un onunla ilgili utanç verici herhangi bir bilgiye sahip olduğu da söylenemezdi.

Otel basit bir yerdi, barı yoktu; ama tavrından ve kıyafetinden oranın ayakçısı mı yoksa mülk sahibi mi olduğu hiçbir

şekilde belli olmayan yaşlı bir adam Mick'i bir holden geçi-
rerek "beyzadelerin bir içki aldığı konuk odasına" götürdü.
Aydınlatması yetersiz bir odaydı, küçüktü, yer muşambayla
kaphıydı, sağda solda sandalyeli birkaç masa vardı, şöminede
de titrek alevlerle yanan bir ateş görünüyordu. Mick yalnızdı
ve yılın o zamanı için pek kötü bir akşam olduğu konusunda
yaşlı adamla hemfikir oldu, sonra da küçük bir şeri ısmarladı.

"Bir dostumu bekliyorum," diye ekledi.

Ama Joyce tam vaktinde belirdi. Sessizce gelmişti, giyimi
kuşamı oldukça sadeydi: gösterişsiz, rahat, ufak tefek sofı hat-
larının üzerinde küçük siyah bir şapka, elinde de sağlam bir
baston. Başını hafifçe eğerek selam verdikten sonra oturdu.

"İçeri girerken size sormadan bir içecek ısmarlama cüreti-
ni gösterdim," dedi belli belirsiz gülümseyerek, "zira biz bu
meslekte birbirimizin işini kolaylaştırmayı severiz. Afiyettesi-
nizdir umarım!"

Mick teklifsiz bir kahrkaya attı.

"Harikayım," dedi. "İstasyondan buraya yürümek insanı
gevşetmeye yetiyor. İşte içkiniz de geldi. Ben ısmarlıyorum."

Joyce yanıt vermedi, küçük siyah bir puro yakmaya giriş-
mişti.

"Biraz şaşkınım," dedi sonunda. "Bu ülkede bir hayli bağ-
lantınız var anlaşılan. Size imreniyorum. Ben de birkaç kişi
tanıyorum... ama ya dost? Ah!"

"Bir ihtimal, siz doğası itibarıyla yalnızlığı tercih eden
adamlardansınız," diye bir varsayımda bulundu Mick. "Belki
de insanların geneli sizinle aynı görüşü paylaşmıyordur. Şah-
sen, enteresan insanlara çok nadiren rastlıyorum, sıkıcı tipler
ise her yerde."

Joyce umutsuzca başını salladı.

"İrlanda'nın dezavantajlarından biri de," dedi, "burada
çok fazla İrlandalının olması. Anlıyor musunuz beni? Bunun

doğal ve beklenen bir durum olduğunu biliyorum, tıpkı hayvanat bahçesinde yabani hayvanların bulunması gibi. Lakin bugün Avrupa denilen karman çorman diyarda onca zaman geçiren biri için sinir bozucu bir şey bu.”

Bunları duymak Mick’i, tabiri caizse, sorgu mahalline götürdü. Alçak sesle, teskin edici bir tonda konuştu:

“Bay Joyce, size büyük saygım var, eğer size yardımım dokunabilirse bundan onur duyarım. Yazar olarak bulunduğunuz yüksek mevkiyi düşününce, dünyanın bu köşesindeki varlığınız bir parça aklımı karıştırıyor. Kendinizle ilgili biraz bilgi verebilir misiniz bana – tamamen ikimizin arasında kalacak elbette.”

Joyce rıyasız bir edayla başını salladı.

“Veririm elbette. Anlatacak fazla bir şey yok gerçi. Geçmişim oldukça yalın. Bana asıl uzak ve çetin gelen şey gelecek.”

“Anlıyorum. İsviçre’den sizi sınır dışı edenler Hitler’in adamları mıydı?”

“Hayır, Fransa. Karım ve ailem o terörden kaçan insanlar arasındaydı. Bende İngiliz pasaportu vardı. Tutuklanacağımı, muhtemelen öldürüleceğimi biliyordum.”

“Ailenize ne oldu?”

“Bilmiyorum. Ayrı düştük.”

“Öldüler mi?”

“Oğlumun sağ salım hayatta olduğu dışında fazla bir şey bilmiyorum. Her yere kaos hâkimdi, tam bir tımarhaneydi. Trenler bozuktuk, trenyolları hasar görmüştü. Her yerde işler doğaçlama yürüyordu. Bir kamyonu otostop çekmek mesela, tökezleye tökezleye tarlaları aşmak ya da bir iki günlüğüne bir ahıra sığınmak. Askerler, gerillalar ve caniler ülkenin dört bir yanında kol geziyordu. Tanrı biliyor ya, hiç eğlenceli değildi. Neyse ki has köylüleri görünce ayırt edebiliyordunuz – mert, basit insanlar. Şükür ki doğru dürüst Fransızca konuşabiliyordum.”

“Tam olarak nereye gitmeye çalışıyordunuz peki?”

Joyce durdu.

“Öncelikle,” dedi, “Almanlardan uzaklaşmak istiyordum. İkinci düşüncem Amerika’ya gitmekti. Amerika o zaman henüz savaşa girmemişti. Ancak, büyük girişimlerde bulunmak çok güçtü. Her türden ajan, sabotajcı ve eşkıya kaynıyordu ortalık. En basitinden, yeme içme meselesi bile kolay halledilmiyordu.”

“Evet, savaş felaket bir şey.”

“Fransız ördeklerini savaş kelimesiyle onurlandırmak istemem. Bir de karaborsa vardı ki! Allah göstermesin!”

“Ne oldu?”

“Önce Londra’ya gittim. Orada da asaplar çok bozuktuk. Kendimi güvende hissetmedim.”

Mick başını salladı.

“Sizin adaşınızı astıklarınızı hatırlıyorum – radyo spikeri Joyce.”

“Evet. Ben de, oradan ayrılısam iyi olacak, diye düşündüm. Küçük bir yük gemisiyle gizlice karşı kıyıya geçmeyi başardım. Tanrı’ya şükür hâlâ İrlandalı sayılıyorum.”

“Peki ya aileniz?”

“Bir dostum vasıtasıyla gizli soruşturmalar yaptırıyorum ve oğlumun güvende olduğunu biliyorum. Doğrudan soruşturma yapma riskini göze alamam elbette.”

Şöhbet gayet iyi ilerliyordu, ama Mick’in amacına hizmet edecek şekilde değil. Bu zat uluslararası üne sahip Dublinli yazar James Joyce muydu? Yoksa, muhtemelen çektiği çileler yüzünden gerçekten akli dengesini yitirip kendini gizleyen biri mi? Durmadan dırdır edip kafasını ütöleyen o eski şüphe hâlâ oradaydı.

“Bay Joyce, bana *Ulysses*’i nasıl yazdığınızı anlatın.”

Joyce irkilerek Mick’e döndü.

“O müstehcen kitapla, o pislik yığınıyla ilgili gereğinden çok şey işittim, ama rica ederim, o kitapla bir ilgim olduğunu söylediğiniz duyulmasın bir yerde. Bu mevzuda çok dikkatli olmanız şart. Aslına bakarsanız, beni ilgilendiren sadece tek bir küçük kitabı kendi adımla çıkardım.”

“Hangi kitap bu?”

“Ah, çok uzun zaman önceydi. Oliver Gogarty ve ben, hâlâ görüştüğümüz sıralarda, bazı kısa öyküler üzerinde çalışıyorduk birlikte. Basit öyküler: Dublinli karakterlerin bir tasviri de diyebilirsiniz bunlara. Evet, birazcık hüner vardı o öykülerde bence. Dünya o zamanlar yerinden oynamamıştı daha...”

“Gogarty’yle böylesi bir ortaklık kolay mıydı sizin için?”

Joyce efil efil güldü kısık sesle.

“Adamın yeteneği vardı,” dedi, “ama çok geniş bir alana yayılmış türden. Asıl olarak iyi bir konuşmacıydı ve bir dereceye kadar içtikçe konuşma yeteneği artardı. İçkici bir tipti ama aşırıya kaçmazdı. Böyle bir şey yapmayacak kadar akıllıydı.”

“Demek arkadaştınız.”

“Evet, öyle de denebilir sanırım. Lakin Gogarty kimi zaman ağzı bozuk ve dine küfreden sözler edebiliyordu; bunu size söylememe bile gerek yok, ama bu bana uymuyordu.”

“Bu işbirliği gerçekten yarı yarıya mıydı?”

“Hayır. Asıl işi ben yaptım, insanların ruhlarına girmeye çalıştım. Gogarty işin vitrini oldu, işini bilir türden şeyler, Dublin Kalesi’nde hoplayıp zıplıyordu neredeyse – karakter-siz şeyler. Çok ağız dalaşı ettik vesselam.”

“Bu kitaba ne isim verdiniz?”

“*Dublinliler* ismini verdik. Son anda Gogarty adını kapağa yazdırmak istemedi. Doktor olarak ismi iki paralık olurmuş. Önemi de yoktu zaten, zira yıllarca tek bir yayıncı bulamadık.”

“Çok ilginç. Daha başka neler yazdınız esas olarak?”

Joyce ses çıkarmadan purosunun külüyle meşgul oldu.

“Şimdiye dek, basılmış olanları hesaba katarsak, çoğunlukla İrlanda Katolik Cemiyeti için broşürler. Ne kastettiğimi anlıyorsunuz herhalde – herhangi bir kilisenin kapısından girer girmez masa üstünde bulabileceğiniz şu küçük dini risaleler; evlilikle, kefaret ayiniyle, tevazuyla, alkolün tehlikeleriyle ilgili.”

Mick dik dik baktı Joyce’un yüzüne.

“Beni şaşırtıyorsunuz.”

“Arada sırada daha iddialı şeyler yazmaya da yeltendim elbette. 1926’da, İrlanda’da üç ayda bir çıkan Cizvit dergisi *Studies*’te Aziz Cyril, Slav Misyoner üzerine biyografik yazılar yayımladım. Takma isimle tabii.”

“Anladım. Peki ya *Ulysses*?”

Odanın loşluğunda sabırsızlıkla çınlayan pes bir ses duyuldu.

“O marifet hakkında konuşmak istemiyorum. Bir tür muziplik olduğunu düşünmüştüm başta, adıma kara bir leke çalabileceğinden şüphelenmemiştim. Sylvia Beach adında Paris’te yaşayan Amerikalı bir hanımefendiyle başladı her şey. Bunun rezil bir deyiş olduğunu biliyorum, hatta bunu söylemekten hicap duyuyorum, ama bu hanımefendi bana abayı yaktı. Hayret verici bir olay!”

Nahoş bir gülümseme kondurdu yüzüne.

“Kafası Dickens, Kardinal Newman, Walter Scott ve Kickham’la bulanmış İrlandalıları ilham vermesi için büyük Fransız edebiyatından eserler seçerek tercüme etme planımla ilgili olarak sık sık ziyaret ettiğim bir kitapçı dükkânı vardı. Gözüme kestirdiklerim çok çeşitliydi – Pascal ve Descartes, Rimbaud, de Musset, Verlaine, Balzac, hatta şu kutsal Fransisken, Benedikten tıp adamı Rabelais!”

“Enteresan. Peki ya *Ulysses*?”

“Baudelaire ve Mallarmé’nin ilginç yanı şu ki, ikisi de Edgar Allen Poe’ya kafayı takmış.”

“Bayan Beach size olan aşkını nasıl ifade etti?”

“Ah-ha! Sylvia da kimmiş? Beni meşhur edeceğine dair yeminler etti. Bunun nasıl olacağını söylemedi başta, ben de çocukça konuşmalar deyip bütün bunları sabırla sineye çektim. Meğer planı *Ulysses* denen bu uyduruk şeyi tertiplemek, gizlice piyasaya sürmek ve yazarlığını da bana atfetmekmiş. Elbette ilk başta bu çılgın dalavereyi ciddiye almadım.”

“Bu iş nasıl ilerledi peki?”

“Daktilo edilmiş metinden bazı kısımlar gösterdi bana. Suni ve yorucu şeyler, diye düşünmüştüm okuyunca. Amatör elinden çıkma bir şaka olarak bile ilgimi çekmemişti. O günlerde, Scaliger, Voltaire, Montaigne, hatta şu tuhaf Villon’daki kötülüğün arkasındaki özde iyiliğe kaptırmıştım kendimi. Mürekkep yalamış bir İrlandalı için ne ahenkli yazılar, diye düşündüm. Ah, evet. Bana *Ulysses*’ten o alıntılarını gösteren Sylvia Beach değildi elbette.”

“Kimdi peki?”

“Bu malzemeleri bir araya getirmek için para alan aşağılık, akli sadece belden aşağı esprilere çalışan magandalar. Bok böcekleri, muzır şairler, muhabbet tellalları, kulampara dal-kavuklar, düşmüş insanlığın renkli arzularını pazara çıkaran işportacılar. Lütfen isim vermemi istemeyin benden.”

Mick hayretler içinde tarttı bunları kafasında.

“Bay Joyce, bunca yıl neyle yaşadınız?”

“Dil öğreterek, çoğunlukla İngilizce, bir de özel ders vererek. Sorbonne civarında takılırdım. Otlakçılık yapacak kadar iyiydi yemekler orada.”

“Katolik cemiyeti yazdığınız broşürler için size para veriyor muydu?”

“Asla. Neden versinler ki?”

“Bana biraz daha *Ulysses*’ten bahsetseniz.”

“Pek önemsememiştim bu kitabı, ta ki yatakta sere serpe uzanmış, insanın tasavvur edebileceği en pis şey aklından geçiren bir kadınla ilgili bölümü elime tutuşturdukları güne kadar. Dublin’deki en edepsiz arabacının bile yüzünü kızartmaya yetecek türden pornografi, pislik ve edebi kusmuk. Kendimi takdis ettim ve o şeyi ateşe attım.”

“*Ulysses* bütün olarak basıldı mı hiç sizce?”

“Umarım basılmamıştır.”

Mick birkaç saniyeliğine durdu ve sipariş vermek için zile bastı. Ne deseydi şimdi? Bu açıksözlülüğe mukabil onun da açıksözlü olması gerekirdi.

“Bay Joyce,” dedi ağırbaşlı bir edayla, “uzun zamandır neler olup bittiğinden habersizsiniz anlaşılan. *Ulysses* 1922’de Paris’te yayımlandı, kapakta da sizin adınız vardı. Ve harika bir kitap olarak nitelendirildi.”

“Allah affetsin. Siz benimle dalga mı geçiyorsunuz? Yaşım bir hayli ilerledi artık. Hatırlatırım size.”

Mick manşetini sıvazladı ve birer içki daha getirmesi için garsona işaret etti.

“İlk başta şöyle böyle ilgi gördü, ama o zamandan bu yana Amerika da dahil her yerde basıldı. Düzinelerce –kelimenin gerçek anlamıyla düzinelerce– seçkin Amerikalı eleştirmen bu kitap üzerine bilimsel incelemeler yazdı. Sizinle ve kullandığınız yöntemlerle ilgili kitaplar kaleme alındı. Hem, *Ulysses*’in bütün telif hakkı gelirleri de sizin adınıza bir yerde birikmiş olmalı. Bir sürü yayıncının sıkıntısı şu ki, sizin nerede olduğunuzu bilmiyorlar.”

“Tanrım sen bizi koru!”

“Tuhaf bir adamsınız Bay Joyce. Bir sürü safsata yazıp kasım kasım kasılan zevzeklerin bini bir para. Siz ise muh-

teşem bir kitaba imza atmışsınız, yaşamınızdan utanıyor ve Tanrı'dan af diliyorsunuz. Neyse. Ben tuvalete gideyim bir. Yapılacak en iyi şey bu olacak.”

“O ahlaksız yazıları ne cüretle yakıştırırsınız bana?”

Mick bahsi geçen amaçla düşüncesizce ayağa kalktı ama huzursuz olmuştu. Yaptığı blöf, eğer bu doğru kelimeyse, pek başarılı olmamıştı. Joyce inkârlarında çok ciddiydi ve görünüşe bakılırsa *Ulysses*'i hiç görmemişti. Şimdi nasıl bir tavır takınmalıydı?

Geri gelip yerine oturduğunda Joyce kısık sesle ve ciddi bir tonda aceleyle konuşmaya başladı.

“Gözünüzü seveyim, konuyu değiştirelim. Geleceğe ne kadar önem verdiğimi söylemiştim size. Çok da ciddiyim bu konuda. Bana yardım etmenizi istiyorum.”

“Bundan onur duyacağımı zaten söylemiştim.”

“Peki o halde, geçkinler için yapılan kiliseye katılma çağrılarından haberiniz vardır. Takdire şayan olmayabilir ama ben Cizvitlere katılmak istiyorum.”

“Ne? Ah!”

Mick'in sesindeki şaşkınlık kulak tırmalayıcı cinstendi. Diğer kitap, yani *Sanatçının Bir Genç Adam Olarak Portresi* geldi aklına. Aileyi, inancı, hatta doğduğu toprakları terk ediş vardı bu kitapta; bir de sessizlik, sürgün ve kurnazlık vaadi. Nasıl bir adamdı bu böyle? Boşboğaz, yurduna geri dönen bir mülteci, yoksa bir saftirik miydi? Gene de, dâhi de olsa insan fikrini değiştiremez miydi? Bu üstün dimağ akli dengesizlik ve hafıza kaybı belirtileri gösteriyorduysa ne olmuştu yani? Kilisenin en entelektüel mezhebine katılma ihtirası hiç şüphesiz büyük bir sürpriz olmuştu, belki de tam olarak ciddiye alınacak bir şey değildi. Yine de, ölümsüz ruhunun velayeti kendisine aitti, bir ayağı Trappist rahiplerin kutsal hapis-hanesinin eşğinde olan Mick kim oluyordu da onun dindar

bir yaşam sürme isteğini sorguluyordu? Ona atfedilen kepaze eserler nedeniyle ya da sadece yaşından dolayı mezhebe kabul edilmeyebilirdi, ama buna karar verecek olan İsa cemiyetinin başrahibiydi, Mick değil.

“Mezhebe kabul edilene kadar,” diyerek konuşmasını sürdürdü Joyce, “‘Fransız Projemi’ diyelim, rafa kaldırabilirim. İşin ilginç yanı, genelde işi gücü çirkeflikle uğraşmak olan şu üç hinoğluhin –Marat, Robespierre ve Danton– tarafından yazılan *münasip* ve *efendi* şeyler üzerine bir sürü not karaladım... Bir gübre yığını üzerinde bitiveren zambaklar gibi.”

Mick düşüncelerini arifane kelimeler halinde düzenlemeye çalışarak dalgın dalgın içkisini yudumladı.

“Bay Joyce,” dedi, “bir Cizvit papazı olmak insanın en az on dört yılını alır sanıyorum. Bu uzun bir zaman. Çok daha az bir sürede tıp doktoru olabilirsiniz.”

“Eğer Tanrı beni esirgerse, yirmi yılıma mal olsa bile papaz adayı olmaya razıyım. Bu gözyaşı diyarında o değersiz yılların ne önemi var? Herhangi bir Cizvit’le tanışıklığınız var mı?”

“Var. Leeson Caddesi’nden Peder Cobble’ı tanıyorum en azından. Kendisi bir İngiliz ama oldukça zeki.”

“Ah, fevkalade. Beni tanıştırır mısınız?”

“Elbette tanıştırırım. Haliyle, yapabileceğim tek şey bu. Yani, kilise mevzularına karar vermek kilisenin işi. Şayet herhangi bir müdahalede bulunmaya ya da baskı yapmaya kalkarsam, başkalarının işine burnumu sokmamamı söylerler he-men.”

“Çok iyi anlıyorum. Tek ricam, zatıalınız gibi güvenilir ve saygıdeğer biri kefil olduktan sonra gidip bir Cizvit papazıyla sakın bir konuşma yapmak. Gerisi artık kendisine, bana ve Tanrı’ya kalıyor.”

Sesinde memnuniyet vardı sanki ve loş ışıktaki gülümsüyor-muş gibi bir izlenim bırakmıştı.

“Bu kısa sohbetimizin doğru mecrada ilerlemesine memnun oldum,” dedi Mick.

“Evet,” diye mırıldandı Joyce. “Clongowes Wood Koleji’ndeki okul günlerimi düşünüyorum son günlerde. Çok budalaca tabii, ama planlandığı gibi bir Cizvit olsaydım eğer, yaşıma kemale erdiğinde Clongowes’un rektörü olma ihtimalim –tekrar ediyorum, *ihhtimalim*– yok muydu? Olamaz mıydı yani?”

“Elbette olabilirdi.”

Joyce’un parmakları Martini kadehini kavramıştı, dalgın dalgın oynuyordu.

“Bu meselede riyasız ve dikkatli olmam gerek. Bir Cizvit papazı olmayı istemek için birden fazla iyi nedenim olduğunu söyleyebilirsiniz. Öncelikle toplumu, sonra da kilise cemaatini ıslah etmek istiyorum. Hatalar gölge gibi süzüldü içeri... inançları yozlaştırdı... Arsız hurafeler... kutsal kitapların dünyasıyla hiçbir şekilde uyuşmayan gözükara haddini bilmezlikler.”

Mick bunu aklında değerlendirirken kaşlarını çatı.

“Dogmalar mı demek istiyorsunuz? Bunlar çapraşık meseleler olabilir.”

“Tanrı’nın kelamına doğrudan kulak vermek,” diyerek karşılık verdi Joyce, “bütün şeytani tartışmalara galebe çalacaktır. İbranice biliyor musunuz?”

“Korkarım ki bilmiyorum.”

“Ah, çok az insan bilir zaten. *Ruach* kelimesi en mühimi. Nefes ya da üfleme anlamına gelir. Latince *spiritus* deriz buna. Yunanca karşılığı *pneuma*. Buradaki anlam silsilesini görüyor musunuz? Bütün bu kelimeler yaşam demek. Yaşam ve yaşam nefesi. Tanrı’nın insanın içindeki nefesi.”

“Bu kelimeler aynı anlama mı geliyor?”

“Hayır. İbranice *ruach* kelimesi sadece insanoğlundan evvelki ilahi varlık anlamına gelir. Sonradan, Tanrı’nın nefesiyle

yaratılan insanoğlunun, deyim yerindeyse, iltihabı anlamında kullanılmaya başlanmış.”

“Tam olarak anlamadım.”

“Doğrusunu isterseniz... semavi kavramları kelimeler aracılığıyla idrak edebilmek için deneyim gerekir. Şu *ruach* kelimesi son zamanlarda, Tanrı’nın içkin enerjisi değil, onun ilahi muhtevasını insanlara aktarıırkenki aşkın enerjisi anlamına geliyor.”

“İnsan Tanrı’nın bir parçası mı demek istiyorsunuz?”

“Hristiyanlık öncesi dönemlerdeki eski Yunanlılar bile Tanrı’nın sınırsız ve her şeye kadir karakterini ifade etmek için *pneuma* kelimesini kullanıyordu, insanın bedensel duyuları bu *pneuma*’nın içkinliğinden kaynaklanır. Tanrı’nın muradı onun *pneuma*’sının insana aktarılmasıdır.”

“Pekâlâ... Kimsenin bundan şüphe edeceğini zannetmiyorum. *Pneuma* dediğiniz şey insanı hayvandan ayıran şey, değil mi?”

“Nasıl isterseniz öyle tanımlayın, ama insanın yaradandan gelen bir *ruach* ya da *pneuma*’ya sahip olmasının onu yarı Tanrı yaptığını düşünmeniz yanlış olur. Tanrı iki kişiden oluşur, Baba ve Oğul. Bu ikisi hipostaz temelinde var olur. Yeni Ahit’te iki ‘ilahi şahsiyet’ten de bahsedilmesi açıkça gösteriyor bunu. Benim özellikle dikkatinizi çekmek istediğim şey Kutsal Tin – daha bildik bir tabir kullanmak gerekirse, Kutsal Ruh.”

“Ne olmuş Kutsal Tin’e?”

“Kutsal Tin, ilk zamanların pervasız Kilise Babaları’nın yaptığı bir müdahaleydi. Düşünce ve dil karmaşası yaşıyoruz burada. O zavallı cahil adamlar *pneuma*’yı, Kutsal Tin’in tezahürü olarak adlandırdıkları şeyle ilişkilendirmişler; gelin görün ki, bu sadece Baba Tanrı’nın gözeneklerinden dışarı sızan bir şey. Var olan Tanrı’nın bir faaliyeti; bunu hipostatik bir üçüncü şahıs olarak tanımlamak acınacak ve utanılacak bir hata. İğrenç bir saçmalık!”

Mick bardağını kaldırdı ve gözlerini umutsuzca bardağa dikti.

“Yani siz Kutsal Ruh’a inanmıyor musunuz Bay Joyce?”

“Yeni Ahit’te Kutsal Ruh ya da Kutsal Üçlü’ye dair tek kelime geçmiyor.”

“Ben... İncil çalışmaları alanında pek tecrübeli değilimdir.”

Joyce’un alçak sesle oflayıp poflamasında aksi bir yan yoktu.

“Elbette değilsiniz, çünkü bir Katolik olarak yetiştirildiniz. Katolik ruhban sınıfının da tecrübesi yok. Topuna birden Kilisenin İlk Babaları denilen o eski zaman ihtilafçıları, hatipleri ve teoloji bilginleri, fikirleri kendi akıllarına kendileri sokan, sonra da bu fikirlerin doğrudan Tanrı’dan geldiğini varsayan kulamparalardı. Arian ihtilafına bir son vermek amacıyla, Oğul’un doğası gereği Baba’yla eşit olduğunu iddia eden İskenderiye Konseyi 362’de üçüncü bir hipostazın Kutsal Ruh’a transferini ilan etmeye kadar götürdü işi. Yuhalanmadan ya da meseleyi müzakere etmeden! Kutsal adiler, şu kadarcık şuurları olması gerekmiyor mu sizce de?”

“Ben her zaman Tanrı’nın üç ilahi varlıktan biri olduğunu düşünmüşümdür.”

“Demek ki, sabah yeterince erken uyanmadınız evladım. Kutsal Ruh, 381’deki Konstantinopolis Konseyi’ne kadar resmi olarak icat edilmemişti. “

Mick parmaklarını çenesine götürdü.

“Vay canına,” dedi, “Kutsal Ruh Babaları buna ne derdi acaba?”

Joyce gürültüyle bardağına vurdu ve yanlarına gelip bardakları alan garsona homurtuyla bir şeyler söyledi. Sonra da rahatlamış bir halde purosuna davrandı.

“Peki *şunu* bilir misiniz,” diye sordu, “İznik Amentüsü?”

“Tabii ki, bunu herkes bilir.”

“Evet. Baba ve Oğul büyük bir itina ile İznik Konsili’nde tanımlanmıştır ve Kutsal Ruh’tan neredeyse hiç bahsedilmemiştir. Augustinus ilk kilisenin üzerinde ciddi bir yükü, Tertullianus da kiliseyi tam ortasından ikiye böldü. Kutsal Ruh’un Baba ve Oğul’dan türediğini iddia edip durdu – *quoque*, bilir-siniz. Doğu kilisesinin bu tür bir doktrin sapkınlığıyla alakası olmazdı. Hizip resmen!”

Joyce gelen iki içkinin parasını ödedi ve yerine oturdu. Sesi hayat doluydu, münakaşa onu keyiflendirmişti sanki. Mick’in akli Augustinus’tan bahis açılınca cin gibi olmuştu, kafasında oluşmakta olan uzak bir düşünceyi kelimelere aktarmakla cembelleşiyordu. Şerisini tattı.

“Şu *pneuma* kelimesi, Bay Joyce...”

“Evet?”

“Size daha önce bahsettiğim dostum De Selby’yi anımsıyor musunuz?”

“Anımsıyorum. Dalkey’de.”

“Kendisinin bir fizikçi... aynı zamanda bir Tanrıbilimci olduğunu söylemiştim.”

“Evet. Etkileyici bir karışım ama bağdaşmadığı söylene-mez, dikkatinizi çekerim.”

“De Selby’yle birlikteyken Augustinus’la karşılaştığıma inanmanızı istesem muhtemelen yüzüme gülersiniz.”

Joyce’un purosunun ateşi belli belirsiz parladı.

“Bak şimdi – *gülmek* ha? Kesinlikle gülmem. Aciz insan aklına bir şeyin aksini ispat etmenin belli koşulları ve çeşitli yolları vardır – uyuşturucu ilaçlar, gazlar...”

“Teşekkür ederim, Bay Joyce. Augustinus olayını başka se-fere anlatacağım, ancak bu karşılaşmanın vuku bulduğu koşul, De Selby’nin zamanın akışını durdurabildiğini ya da tersine çevirebildiğini iddia ettiği bir formülün işleme konulmasını içeriyor.”

“Bu büyük bir iddia.”

“Öyle. Ama çalışmasını açıklamak için kullandığı terim ‘pnömatik kimya’. Anladınız mı? Yine *pneuma* kelimesi.”

“Aslına bakarsanız doğru. Yaşam, nefes, sonsuzluk, geçmişin geri çağırılması. Şu De Selby denen adam hakkında iyice bir düşünmem lazım.”

“Bu kadar ciddi ve makul olmanıza memnun oldum. *Pneuma*, ilahi açıdan, Aziz Augustinus’un tezahürüyle bir şekilde ilgili gibi görünüyor.”

“Sadece imkânsız gibi görünüyor diye bir şeye şaşırmamalı insan.”

Mick’in aklı, imkânsız olmasa da kesinlikle alışılmadık bir durumu açığa vuran başka bir karşılaşmayla meşguldü.

“Bay Joyce,” dedi, “işin içinde bu *pneuma*’nın olduğu olağan dışı başka bir olay daha yaşadım.”

“Hiç şüphem yok. Bu mühim bir konu. Biz buna pnömato-
toloji diyoruz.”

“Evet. Çavuş Fottrell diye birini tanıyorum, o da Dalkey’den. Pnömatik lastikleri olsa da bisiklet sürmenin tehlikesiyle ilgili karmaşık bir teorisi var.”

“Ah, bisiklet mi? O aletleri oldum olası sevmedim. Bir yerden bir yere gitmek için babamın ilk tercihi eski Dublin arabasıydı.”

“Demem şu ki, çavuş, tekerlerde *pneuma* olsun ya da olmasın, sürücünün şiddetli bir sarsıntı geçirdiğini ve bisiklet atomlarıyla insan atomlarının değiş tokuşunun ya da birleşmesinin söz konusu olduğunu düşünüyor.”

Joyce sessizce içkisini yudumladı.

“Doğrusu... bu olasılığı öyle hemen reddetmezdim. O meseledeki *pneuma*, sürücünün fiziksel bütünlüğünün korunması anlamında yaşamın korunması olabilir. Burada bize yardımcı olacak şey laboratuvarı yarım saat geçirmek. İnsan

dokusundaki hücrelerin metal elementleriyle değiş tokuşu şaşırtıcı bir hadise gibi görünebilir, lakin bu sadece akılcı bir itiraz.”

“Pekâlâ. Durum her neyse, çavuşun şüphesi yoktu. *İşi* gereği her gün çokça bisiklet süren adamlar tanıyormuş bizzat ve bunlardan bazılarının insandan çok bisiklet olduğunu düşünüyor.”

Joyce hafifçe kıkırdadı.

“İşte burada bir seçeneğimiz var. Fiziksel araştırma ya da bisiklet araştırması. Ben fiziksel olanı yeğlerim. Ah, aslına bakarsanız... benim küçük dertlerim çavuşunkilerden daha karmaşık. Tanrı’nın kafasını ve Katolik kilisesini Kutsal Ruh’tan arındırmak için Cizvitlere katılmam gerekiyor diyelim.”

Bir sessizlik oldu. Mick’in vazifesi neredeyse tamamlanmak üzereydi. Kısa bir akşam olmuştu, ama Joyce’un geçmişe ve o güne dair kendisiyle ilgili ifşaatları önemsiz değildi. Joyce sandalyesinde kımıldandı.

“Söyler misiniz,” dedi, “Peder Cobble’ı ne kadar sonra görebilirim?”

“Ne kadar sonra mı? Ne zaman isterseniz sanırım. Bu adamlar genellikle her daim müsaitler.”

“Yarına ne dersiniz?”

“İlahi!”

“Biliyorsunuz, iş yerinden üç gün iznim var – stajyer papaz olarak çalıştığım yerden. Demiri tavında dövsek nasıl olur?”

Mick bu eyleme geçme hevesini zihninde tarttı. Aklına gelen tek şey, “neden olmasın”dı.

“Yarın gece Dalkey’de bir randevum var. Ancak, sizinle kent merkezinde bir yerde altı buçuk civarında buluşabilirsek, birlikte gidip Peder Cobble’ı görebiliriz. Gün içerisinde kendisine telefon edip randevu alabilirim.”

“Fevkalade. Fevkalade.”

“Buluşma için hangi saat uygun olur sizin için? Önerim Green parkın oradaki St. Vincent Hastanesi’nin önü. Ama saat kaç diyelim?”

“Tamam. Hastaneyi biliyorum. Akşam yedi uygun mu?”

Mick bunu kabul etti: kendi programına da tastamam uyuyordu. İçkilerini bitirirlerken sessizliğe gömüldüler. Sorulacak yarı özel mahiyette başka bir şey var mıydı, diye düşündü Mick, zira ertesi gün gizli şeyler konuşmak için pek az fırsatları olacaktı. Evet: Bir şey daha vardı.

“Bay Joyce,” dedi, “bu konunun canınızı sıktığını biliyorum ama kısa bir müddet için *Ulysses* meselesine dönmem gerek. Sizce bir mahzuru var mı?”

“Hayır, hayır, ancak bu sıkıcı ve rezil bir konu.”

“Anladığım kadarıyla bir temsilciniz yok.”

“Neden olsun ki?”

“Yani, demek istediğim şu ki...”

“Katolik cemiyetinin para kazanmakla yanıp tutuşan ticari yayımcılar olduğunu mu sanıyorsunuz?”

“Her neyse. Beni temsilciniz tayin eder misiniz?”

“Neden böyle bir şey isteyebileceğinizi tasavvur edemesem de, eğer sizi mutlu edecekse kendinizi elbette böyle adlandırabilirsiniz.”

“Aslında, durum şu. Siz bilmeseniz de, yayımcıların hesaplarında *Ulysses*’in satışlarından sizin adınıza birikmiş para öylece duruyor olabilir. Binlerce sterlin olabilir. Hakkınız olan parayı talep etmemeniz için hiçbir neden yok – bu parayı sizin adınıza benim talep etmemem için de bir neden yok.”

“Bir saplantıdan, coşkulu bir hayal gücünden mustaripsiniz desem muhtemelen alınırsınız.”

Mick, Joyce’u rahatlatmak için umursamazca güldü.

“Bilmelisiniz ki,” dedi, “biraz sersemlemiş gibi görünen birini alttan almak gerekir.”

“Ya, evet... Delifışek çocuklara da böyle muamele etmek gerekir. Bu sizi zahmetten kurtarır. Lakin, şişeye aşına olsanız da, siz çocuk değilsiniz.”

Her ikisi de gevşedi.

“Sizin temsilciniz olarak soruşturmalar yapmamım bir zararı dokunmaz. Öyle değil mi?”

“Ahlak yasasını ihlal etmiş olmayız, orası kesin. Afişe etmemiz gereken tek şey adresim – özellikle de o şehvet düşkün, pornocu hergelelere.”

Mick içkisini gürültüyle içti.

“*Ulysses*’in ayakları dibinde 8000 sterlin tutarında bir meblağ yattığı ortaya çıkarsa şayet,” dedi tatlılıkla, “söyleyecek başka bir şeyiniz olabilir belki.”

Joyce’un sesi, duyulduğunda, kısık ve gergindi.

“Yarın Cizvit mezhebine katılmak için ilk adımı atacak bir adam olarak 8000 sterlinle ne yapacağım ki?” diye sordu.

“Size daha önce de hatırlattığımı sanıyorum, cemaat diyorlar, mezhep değil. Ve size şu kadarını söyleyeyim, eğer sizi kabul ederlerse, fakir ya da zengin olmanıza bakmadan sizi siz olarak kabul ederler. Kurucuları Loyola bir asilzadeydi, unutmayın. Ve bir şey daha var...”

“Nedir?”

“Paris ya da başka bir yerdeki bazı entrikacı kabadayılar yazmadığınız şeyleri size atfetmişlerse ve isminizi lekelemişlerse, bu alçakça işin size muazzam bir maddi çıkar sağlaması sizce de takdirilahi sayılmaz mı?”

Joyce fevri bir edayla purosunu tüttürdü.

“Lakin para istemediğimi ya da paraya ihtiyacım olmadığını söylüyorum size.”

“Belki de öyle değildir. Cizvitlerin geniş bir seçenek yelpazesi var. Yoksullara karşı özel bir yakınlık duymuyor da olabilirler.”

“Pekâlâ. Bahsettiğiniz şu korkunç kitap gerçekten de 8000 sterlin kazandırdıysa ve bu meblağ kanunlara uygun şekilde alınabiliyorsa, Kutsal Ruhlar’a bağışlayacağım beş sterlin dışında bu paranın her kuruşu Cizvitlere gidecek.”

Kısa süre sonra ayrıldılar, Mick içi rahat olarak istasyona doğru yürümeye başladı.

Cizvitlerin, diğer meseleler bir yana, onun yaşındaki bir adamı kabul edeceklerinden şüpheliydi. Belki de başka bir mezhep onu “din kardeşi” olarak kabul edebilirdi. Trappistler dışında herhangi bir mezhep, diyerek aceleyle ikaz etti kendini. Joyce’un yanında bu cemaatten kesinlikle söz etmemeliydi.

XIX

Green parkından geçerek hastaneye doğru yürürken Mick'in bakışları çalıların ve demir parmaklıkların arasından diğer tarafa kaydı. Evet, Joyce orada dikiliyordu; Mick gözetlendiğini fark etmeden önce solgun akşam ışığında Joyce'u salim kafayla incelemek için durdu. Joyce onun için bir yabancı değildi artık; yine de, orada tek başına öylece dikilirken hâlâ biraz şaşırtıcıydı. Olgun, müsterih bir adam gibi görünüyordu, küçük bir şapkanın altından gözüken demir kırı saçları, hayatın aheste cezirinin sembolü: bir de deneyim, bilgelik ve –kim bilir, belki de– talihsizlik. Muntazam, temiz, pak bir adamdı, bir baston taşıyordu. Bir züppe miydi yoksa? Hayır. Etraftaki trafik telaşı ve geçip giden insanların arasında başını tutuş şekli, gözlerinin iyi görmediğine delalet ediyordu. Eğer bir yabancı Joyce'u sosyal açıdan sınıflandırmaya çalışsa, muhtemelen bilimsel bir tip olduğunu söylerdi – bir matematikçi belki de, ya da yorgun düşmüş kıdemli bir devlet memuru, ama kesinlikle bir yazar, hele aklını bozmuş (sözümona) büyük bir yazar hiç değil. Mick, bu arada, Joyce'un gerçekten de Katolik cemiyeti için o broşürleri yazdığından şüphe etmiyordu, ne de olsa taklit ve alay, doğuştan entelektüel yeteneği olanların hünerleri arasındaydı; aslına bakılırsa, marazi beyin hipostazının biçtiği bir rolü oynama konusunda gösterilen kesinliğin, akli bulanmış kişilerin çoğunun tipik özelliği olduğu genelde

doğruydu. Napolyon, Shelley, hatta Michelangelo'nun kendilerine özgü tutumlarına, konuşmalarına ve tavırlarına acıyarak bakmamış ve hayran olmamış kimse var mıydı?

Gene de, aynı Joyce'un *Ulysses* ve *Finnegans Wake*'in yazılmasıyla bir şekilde ilgisi olmalıydı, evham verici şekilde bu kitapları yazdığı söylenen Sylvia Beach'ten daha fazla ilgisi olduğu kesindi. Her iki kitabın da üstün yetenekli pek çok beynin bir araya gelerek oluşturduğu anıtsal işler olması ihtimali de vardı, ama hepsini birleştiren merkezi bir beynin olması kaçınılmaz görünüyordu. Joyce'u şirazeden çıkaran şey sahte yazarlık ithamları değildi; aklının hassas dengesini bozan şey en nihayetinde uyduruk bir şöhrete yalnız başına ayak uydurmaya çalışma gayretiydi. Durum böyle de olsa, Joyce'la ilgili mutluluk verici bir şey söylenebilirdi – kimseye zararı yoktu. Can sıkıcı bile değildi; kesinlikle ne kendisi ne başkaları için tehlike arz ediyordu. Katolik rahibi olma arzusu (heyhat, en göze batan mezheplerden birinde hem de) gerçek dışıydı elbette, ama Cizvitler onu kabul ederlerse büyük hayır işlemiş olacaktı. Dublin'deki ve İrlanda'nın her tarafındaki (daha ileri gitmeye hiç gerek yok) sayısız Cizvit evlerinden birinde Joyce'un huzur bulabileceği bir kuytu, düzgün ve küçük bir iş olduğundan emindi. Şu bilinen sloganları geliyordu akla – *ad majorem Dei gloriam*.^{*} Bir zamanlar eğitimini üstlendikleri düşmüş birine yardım etmek onların vazifesiydi. Joyce'un *Finnegans Wake*'le ilgili kafa karışıklığı su götürmezdi, Mick'e göre Joyce'un düşüncelerinin kitaplardan ve yazmaktan tamamen uzaklaştırılması gerektiği makul bir görüştü. Bunu yapmaya çalışmalı ve ruhban sınıfıyla yapacakları sohbetlerde James Joyce ismini kullanmanın olanaksızlığını vurgulamalıydı (görünüşe göre bunu Joyce'un kendisi de idrak etmişti). Bū-

* (Lat.) Tanrı'nın daha büyük haşmeti için. (y.n.)

tün Dublin ve Wicklow'daki en yaygın isim Byrne idi, Burn gibi telafuz ediliyordu. James Byrne adında, Avrupa görmüş, emekli bir öğretmendi. Green'deyken tam da o anda Mick'in aklına gelen bu düşünce parlak bir fikir değil miydi? Bu ismi telefonda Peder Cobble'a söylemişti zaten.

Caddeyi geçti ve Joyce dönüp onu fark etmeden koluna dokundu.

"Ah," dedi. "İyi akşamlar. Hava güzeldi bugün, yağışsızdı."

"Öyleydi," diyerek karşılık verdi Mick. "Gazamız mübarek olur umarım, anlarsınız ya. Peder Cobble'la buluşmadan önce çok az zamanımız var."

Joyce sevimsizce gülümsedi.

"Umarım Peder Cobble katı bir din adamı değildir," demeye cüret etti.

"Hayır, değil," diye karşılık verdi Mick. "Kendisinin İngiliz olduğunu söylemiştim, tek tehlike aptal olması ihtimali."

Joyce'un koluna girdi ve köşeyi dönerek Leeson Caddesi'ne doğru ilerlediler.

"Birkaç basit hususa dikkatinizi çekmek istiyorum," dedi. "Green'den geçerken de konuşabiliriz, ama burada Grogan'ın yerinde kısa bir müddet oturup konuşsak daha iyi olur."

Joyce'un çekingen tavrı şaşkınlığını dışa vurduğunda bir birahaneye giriyorlardı.

"Bakın," dedi, "küçük bir içkiden daha fazla istediğim bir şey yok, ama Tanrı'nın işiyle ilgili bir görüşmeye nefesim alkol kokarak gitmek... ne bileyim, ihtiyatsızlık olmaz mı?"

Mick, Joyce'u bir sandalyeye doğru itekledi ve zile bastı.

"Öncelikle," diyerek yanıt verdi, "çoğu Cizvit gibi Peder Cobble da elinin altında bir bardak malt içeceği oldu mu ne yapacağı konusunda en ufak bir kafa karışıklığı yaşamaz. İkinci olarak, birkaç kadeh cin içeceğiz, viski değil. Cin kokusuz-

dur, ya da öyle diyorlar. Ama insanın dilini de hayal gücünü de çözer. Kendi adıma, istemeye istemeye eşlik ediyorum size, çünkü muhtemelen bugünden itibaren içkiyi tamamen bırakmak niyetindeyim.”

Tonikle birlikte iki kadeh sipariş etti.

Joyce sessizce kabul etti ama sanki daha önce hiç cin diye bir şey duymamış gibi bir ifade takındı. Belki de ardıc rakısı daha isabetli bir kelime olurdu.

“Dinleyin şimdi,” dedi Mick aceleyle, “sizin adınız şu andan itibaren James Byrne. *Sizin adınız James Byrne*. Anladınız mı? Bu ismi hatırlayabilir misiniz?”

Joyce başını salladı.

“Byrne anne tarafımdan gelen bir isim. Elbette hatırlarım. James Byrne.”

Toniğe aldanarak kocaman yudumlar aldı içkisinden ve kendinden emin olarak başını salladı.

“Evet, benim adım James Byrne.”

Tekrar içti, hâlâ başını sallıyordu, zile bastı ve bir tur daha sipariş etti. Mick hafiften endişelenmişti.

“Bu kadar hızlı gitmeyin,” diye tavsiyede bulundu. “Ayrıca bir süre Fransa’da yaşamış emekli bir öğretmensiniz.”

“Ona ne şüphe. Bu konuda her türlü sorgulamayı cevaplayabilirim işte.”

Sakin, kendinden emin, hatta mutlu görünüyordu. Genelde olduğundan daha konuşkandı; Peder Cobble gibi oldukça renksiz bir kişiyi etkileyeceğinden emindi Mick. Doğum belgesiyle ilgili herhangi bir şey sorar mıydı acaba? Muhtemelen, ama bu mesele geçici olarak rafa kaldırılabilirdi.

Lower Leeson Caddesi 35 numaradaki büyük evin kocaman, ketum kapısını çaldıklarında yeterince derli topluydular. Hırpani, langur lungur konuşan bir genç açtı kapıyı ve (Mick’e göre) bayağı, kasvetli ve aslına bakılırsa biraz pis bir

bekleme salonuna açılan hol boyunca onlara eşlik etti. Azizlik ve temizlik her zaman hısımların akraba değildir, diye aklından geçirdi Mick, ama Peder Cobble'ı bulmak için yanlarından ayrılan o çocuğun o gün banyo yapmamış ve kendini aklayıp paklamamış olması için de bir sebep yoktu.

“Bakıyorum da buradaki kemer sıkma politikası her yere sinmiş,” dedi Joyce hoşnut bir edayla.

“Evet,” diyerek onayladı Mick. “Eskiçağ çöllerinden pek farkı yok. Pederlerin burada iyi beslendiklerini ve akşam yemeklerinde kırmızı şarap içtiklerini söyleyeyim de teselli olun.”

Joyce anlayışla gülümsedi.

“Ancak zannedersen bu mecburi değil. Fransa'daki eski günlerimde şaraplı yemeklerden imtina ederdim. Güvenli içme suyu bulmanın imkânsız olduğu, budalaca bir Fransız vesvesesi.”

Kapı sessizce açıldı ve Peder Cobble karşılarında belirdi. Mick, pederin az önce ziyafet çektiğini ve keyfinin yerinde olduğunu sezinledi.

“Eveet,” dedi iki elini de uzatarak onlara doğru ilerlerken, “mütevazı yuvamıza hoş geldiniz.”

Formalite icabı tokalaşıldı, peder koltuklardan birine geçti.

“Peder Cobble,” dedi Mick, “bu arkadaşım James Byrne. Uzun yıllar yurtdışında öğretmenlik yaptı ama şimdi, tabiri caizse, kürkçü dükkânına geri döndü.”

“Ah, Bay Byrne, sizinle tanışmak bir zevk.”

“Benim buradaki vazifem, peder,” diye ekledi Mick, “sizi tanıştırmak, sonra da işime bakmak. James sadece sizinle kısa bir sohbette bulunmak istiyor.”

“Elbette. Biz burada hizmetkârız ve kendimizi böyle adlandırmaktan da zerre kadar utanmıyoruz. Sadece isteyene nasihat verimiz...” Durdu ve kıkırdadı. “Bazen istemeyene de verdiğimiz oluyor.”

“Çok nazıksınız peder,” dedi Joyce. “Sayenizde kendimi evimde gibi hissettim. İçime su serptiniz.”

Bir sessizlik oldu, sanki hepsi içlerinden birinin bu ziyaretin sebebini en azından ima edecek bir şey söylemesini bekliyordu. Sonunda Peder Cobble ustalıkla bir kapı araladı.

“Eğer canınızı sıkan şey dini bir meseleyse, Bay Byrne,” dedi, “sizinle yalnız görüşürüz tabii ki.”

“Ben de gidiyordum zaten,” dedi Mick aceleyle.

“Günah çıkartmaktan mı bahsediyorsunuz?” diye sordu Joyce tedirginlikle. “Yok canım, mesele o değil. Tanrı’ya şükür, öyle bir şeye ihtiyacım yok. Lakin sorunumun dini olduğu doğru.”

Peder Cobble karşısındakini cesaretlendirircesine başını salladı.

“Anlarsınız ya peder,” diyerek araya girmeye cüret etti Mick, “Bay Byrne cemaatinize katılmak istiyor. Kapınızı çalıyor.”

Joyce bunu duyunca hevesle başını salladı.

“Ah... anlıyorum,” dedi Peder Cobble, belli ki şaşırmıştı.

“Hiç de görüldüğü kadar yaşlı değildir,” diye ekledi Mick yardımcı olmak için.

Peder Cobble zarif ellerini incelemeye koyuldu.

“Şey, durum kabaca şöyle,” diyerek izah etti. “Kiliseyle ilgili asıl yapılması icap eden işler bir yana, buradaki cemaat edebi meseleler, ders veme ve cemiyetin ulusal ya da uluslararası idari vazifeleri gibi kendine ait düşünsel meşguliyetlerden sorumludur. Adeta –deyim yerindeyse– iptidai kilise şartlarında olduğu gibi, kendi işimizi kendimiz görüyoruz. Basit dünyevi ihtiyaçlarımızı görmeleri için diğer kurumlardan genç oğlanlar alıyoruz, zihinsel yönden biraz özürlü ama burası gibi bir ortamlardan fayda görüp iyileşebilecek oğlanlar. Bendeniz, baylar, kendi yatağımı kendim topluyorum.”

Joyce bir anlığına anlamsız hareketler yaparak hafiften kı-mıldandı yerinde.

“Peder,” dedi cılız bir sesle, “muhtaç ya da ona benzer bir durumda olduğumdan değil. Yiyecek sektöründe oldukça makul bir işim var. Sadece, ruhani olarak... kafam karışmış halde. Her şeye kadir Tanrı’ya isteyerek ve doğrudan hizmet etmek istiyorum. Cemaatin evlerinden birine girip... şey, çalışmak istiyorum.”

“Anlıyorum,” dedi Peder Cobble nezaketle. “Evet. Ancak, kaidelerimiz dahilinde, sizin gibi bir adama göre bir iş bulmak çok kolay değil, Bay Byrne. Diğer evimizdeki, Prathfarnham Castle’daki Peder Baldwin’le konuşacağım; muhtemelen Milltown Park’la da görüşürüm. Biz biraz hayatın inceliklerinden uzak yaşayan insanlarız Bay Byrne, bahçecilikle pek işimiz olmaz.”

Joyce ve Mick birbirlerine baktılar.

“Tanrı’ya şükür ki, mihrap için seve seve güzel çiçekler getiren muteber rahibeler uzağımızda değildir hiçbir zaman.”

“Doğrusunu isterseniz peder,” diyerek araya girdi Mick, “Bay Byrne’ün aklındaki hiç de bu tür bir şey değildi.”

“Peki, misal olarak Rathfarnham Castle’ı alalım,” diyerek konuşmasını sürdürdü muteber peder. “Her zaman makul aralıklarla ot yolma işi ya da yapılması gereken bu tür şeyler oluyor, ama rektörün bu tür işlere el vermek konusunda pederleri cesaretlendirdiğini biliyorum, zira temiz hava ahaliye olduğu kadar ruhban sınıfına da iyi gelir. Gelgelelim, hakiki bahçıvanlık bambaşka bir şey. Bahçıvan olarak tecrübeniz var mı, Bay Byrne?”

Mick, Joyce’un normalde soluk olan benzinin hafiften kı-zardığını fark etti.

“Aslına bakarsanız yok,” dedi yüksek sesle.

“Gerçi, bildiğim kadarıyla tam zamanlı bir bahçıvanları var orada, ama artık yaşlandı biraz. Daha başka el becerileriniz

ya da hünerleriniz var mı Bay Byrne? Gomalak cilası yapmak, marangozluk, mücellitlik?”

“Hayır,” dedi Joyce kısa keserek.

“Pirinç işi eşyaların bakımı?”

“Hayır.”

Peder Cobble hoşgörüyü gülümsedi.

“Pekâlâ, Bay Byrne,” dedi. “Bir askerin deyişiyle, henüz yenilmedik. Size karşı dürüst olacağım, şu kadarını söyleyeyim ki, cemaatin bu ülkedeki bütün evlerinin başının belası olan bir musibet var...”

“Hıristiyan Biraderler’le rekabet mi?” diye sordu Mick sırtarak.

“Ah, hayır. Daha içimizde bir şey. Yani pederlerin iç çamaşırları.”

“Fesüphanallah,” dedi Joyce.

“Her şeye kadir Tanrı’nın,” diyerek ılımlı bir edayla devam etti Peder Cobble, “neden bazı becerileri ve zanaatleri iki cinsiyet arasında paylaştırdığına dair teoriler ortaya atmamıza hiç gerek yok. Örgü, dikiş ve nakış işlerinin üstesinden sadece kadınların gelebileceği gün gibi aşikâr. Pederlerin iç çamaşırları her daim içler acısı vaziyette, ancak kurallarımız gereği, en vasıfsız işler için bile burada kadın çalıştıramıyoruz. İşte beyler, kapalı dini yaşamdan küçük bir kare size. Şu anda iç gömleğimin halini görseniz gülmekten alıkoyamazdınız kendinizi. Delik deşik.”

Joyce kafası karışmış, mahcup olmuş görünüyordu.

“Ama peder, eminim rahibeler bu konuda yardımcı olabilirler – hatta, demem o ki, hayır işi olarak bile yapabilirler bunu, değil mi?”

“Hayır, hayır, Bay Byrne, kurallarımız ev içinde bu türden bir münasebete izin vermez. Mihrap için getirdikleri güzel çiçeklere gelince – hay hay.”

“Ama peder,” diyerek araya girdi Mick, “ne bileyim, Cizvit kolejlerindeki arkadaşlar bu konuda yardımcı olamazlar mı? Bu tür şeyleri eve götürebilirler demek istiyorum. Ne de olsa, hepsinin eşleri ve kızları vardır.”

“Anneleri ve kız kardeşleri de,” diye ekledi Joyce.

Peder Cobble mesafeli bir edayla gülümsedi.

“İsa’nın Cemiyetinin de, beyler, kendine göre bir haysiyeti var.”

Bu vakar karşısında hepsi sustu.

“Ama, Tanrı aşkına peder, bu işi halledecek bir yol bulmuşsunuzdur herhalde...”

“İnsan terinin neden bu kadar aşındırıcı olduğunu bilebilseydik,” dedi Peder Cobble, “bir aşama kaydedebilirdik belki. Sizi temin ederim ki, iç gömleğim *çürüdü*.”

Mick’in yüzünü ümitsizlik kapladı.

“Ama bu işi nasıl *hallediyorsunuz*?”

“Şöyle ki, hemen hemen bütün pederler çorap yamamayı bilir. Peder d’Arbois, buradaki bir Fransız, iç çamaşırlarında kahramanca girişimlerde bulunuyor, uşaklardan biri de baya ümit vaat ediyor. Ama Tanrı’ya şükür ki, işin olumlu yanı da var. Rektör pederimiz bu tür şeylerin yenilenmesi hususunda oldukça cömert. Pederlerin sağlığı mevzuunda çok titiz. Todd Burns’te* kat görevlisi mübarek.”

Zaten epey ambale olmuş olan Joyce tatlı tatlı gülümsedi.

“Peder Cobble,” dedi, “ev idaresiyle ilgili bu sorun aşılması zor gibi görünebilir, lakin beni zerre kadar yıldırılmaz.”

“Gerçekten mi, Bay Byrne?”

Peder düşünceli bakışlarını Joyce’a dikti, sonra da Mick’ten tarafa baktı.

“Biliyor musunuz Bay Byrne,” dedi, “zannedersen –haddimi aşmıyorumdur umarım– aklıma bir fikir saktunuz. Burada-

* Dublin’de bir kumaş fabrikası. (ç.n.)

ki talihsiz vaziyetimiz diğer evlerimiz için de geçerli. Ülkenin dört bir yanındaki kolejlerimizde –yani, Clongowes, Mungret, Galway– değil elbette. Oralarda bir müdire ve bu işlere bakan elemanlar var, ama örneğin Dollymouth’taki Manresa müessesemiz, Donnybrook’taki Loyola, Rathfarnham Castle, Milltown Park... Ne söylemeye çalıştığımı anlıyor musunuz, Bay Byrne? Bu kurumların hepsinde pederlerin iç çamaşırları can çekiyor.”

Mick sıkıntıyla kımıldandı.

“Peder, Bay Byrne kirli çamaşırların şeceresiyle ya da bunun gibi şeylerle ilgilenmiyor.”

Peder Cobble sabırla gülümsedi.

“Tanrı yazdıysa bozsun,” dedi tatlılıkla. “Sadece, rektör pederimizin önüne pat diye ve açık seçik koyabileceğim bir fikir oluşmaya başladı kafamda.”

“Neymiş bu fikir?” diye sordu Mick.

“Çok basit. Şundan ibaret: Bay Byrne, kâğıt üzerinde uşak kadrosunda göreve alınarak, Dublin’de meskûn bütün müesseselerdeki pederlerin iç çamaşırlarının bakımı ve onarımından mesul olsun.”

“Ulu Tanrım!” dedi Mick nefesi daralarak.

“Böylesi zor bir zanaati sabırla öğrenerek kendi kendine ne yapabilirse onu yapar, Tanrı’nın ve aklın kılavuzluğunda, Donnybrook ve Merrion’daki müstesna rahibelerin himayesindeki talihsiz kızlara da esvaplar havale eder. Beyler...”

Peder Cobble yüzü parlayarak konuklarına doğru baktı.

“Ne diyorsunuz beyler?”

Mick önündeki boşluğa dikti gözlerini, buz kesmişti; Joyce ise anormal bir şekilde kılı bile kıpırdamadan oturuyordu koltuğunda, ölü gibi. Daha sonra, sanki çok uzaklardan, dehşete kapılmış sesi duyuldu:

“Nasıl yani? Ben... Cizvitlerin... iç gömleklerini... yama-yacağım ha?”

Peder Cobble önce birine sonra diğerine soran gözlerle baktı, şimdi de kendisi hafiften afallamıştı. Çetin gibi görünen bir soruna güzel bir çözüm getirdiğini düşünüyordu halbuki. Bu felç anında Mick'in düşünceleri kafasının içince cayır cayır yanıyordu. Aniden ayağa fırladı.

“Peder Cobble,” dedi ciddiyetle, “benim gitmem lazım, kapıya kadar geçirmenize gerek yok. Bay Byrne benim yokluğumda izah eder size ne tür bir işe girişmek istediğini. Kısacası, papaz... aslına bakarsanız Cizvit papazı olabilmek maksadıyla çalışmalara başlamak istiyor.”

Peder Cobble da yalpalayarak ayağa kalktı.

“Bu da ne böyle? Ne? Tövbe estağfurullah!”

Joyce hâlâ kımıldamadan oturuyordu.

“Ne demek istiyorsunuz siz Tanrı aşkına?” diye üsteledi Peder Cobble.

Mick şapkasını elinde evirip çevirdikten sonra başına geçirdi.

“Ne dediysem onu, peder. Hoşça kalın, kendinize iyi bakın ve tabii Bay Byrne’e de. Hoşça kal James. Sonra görüşürüz.”

Kendini tekrar sokakta bulmak tarifsiz bir rahatlamaydı, ama duyguları karmakarışık ve bayat bir suçluluk duygusu vardı içinde. Joyce’u alay edercesine aptal durumuna mı düşürmüştü? Kesinlikle böyle bir kastı yoktu, ama Dr. Crewett’in Joyce’un hayatta olduğuna ve İrlanda’da yaşadığına dair yaptığı açıklamayı gözardı etmek belki daha basiretli bir davranış olurdu. Joyce’un akli çalkantıları hafifleyeceğine daha da şiddetlenmişti muhtemelen. Öyle olmadığından kim emin olabilirdi ki? Her halükârda, insanlara yardım etmek ve pek çok durumda imdadına koşmak için eğitilmiş ellerdeydi

şimdi: acınacak denli biçare bir halde sürümcemede değildi artık. Ayrıca, Mick'in kafasında şimdiye dek “problem” olarak sınıflandırdığı dosyanın etiketi, çözüme kavuşmuş olmasa da “bertaraf edilmiş” olarak değiştirilebilirdi.

Geriye ne kalmıştı? Mary'yle işleri karşılıklı konuşarak çözümlmek için doğruca Dalkey'deki Kolza Oteli'ne giderek şu cereyan yapan kapıyı çarparak kapatmak.

Ağır adımlarla tramvaya doğru yürürken suratında endişeli bir ifade vardı.

XX

Mick'in kafasındaki düşünceler, onu Dalkey'ye götüren koca tramvay gibi bir o yana bir bu yana sallanıp duruyordu, ama bu düşüncelerde eski tramvayların aşinalığından, yazgısal istikrarından eser yoktu.

Hayatındaki tedbirli ve nihai olması gereken bu girişimi gerçekleştirmeye koyulurkenki görünüşü biraz pejmürdeydi. Bundan önceki iki bölüm zorlu geçmişti, ama tatminkâr olmadığı da söylenemezdi: De Selby tehlikesini belki de sonsuza dek ortadan kaldırmış, James Joyce'u da aradığı tesellinin gölgesini büyük ihtimalle bulacağı bir yere götürmüştü manen. Gerçekten de kafadan kontak olduğu ortaya çıksa bile, pederler ona göz kulak olurlardı.

Gecenin geri kalanında yapması gereken iş onu neden belli belirsiz de olsa evhamlandırıyordu şimdi? Bu iş, her zamankinden farklı olarak, büyük ölçüde kendisini ve geleceğini alakadar ediyordu. Alt tarafı Mary'ye, artık onun için vakti olmadığını ve bu işin burada bittiğini kesinkes, hatta lappadanak söyleyecekti. Hatıralara ya da çoktan mazide kalmış şefkat dolu anılara gömülmek duygusallıktı sadece, budala liselilere özgü bir kusurdu, tıpkı sümüklü bir burunla dolaşmak gibi. O yetişkin bir erkekti ve öyle davranmalıydı. Sistersiyen mezhebinin Dublin'de bir evi olup olmadığını neden araştırmamıştı ki sanki? Aptalca bir ihmal olmuştu bu, çünkü o gece, gitmeye

hazır ama nereye gideceğini bilmez bir durumda kalmıştı bu yüzden. Peki ya annesi? Eğer işini bırakıp bir manastıra girerse, annesi nasıl yaşayacaktı? O mesele bir karara bağlanmıştı: hiç varlıklı olmasa da bir pansiyon işleten ve sağlıklı bir kızı olan kız kardeşiyle.

Her şeyin ötesinde lazım gelen şey soğukkanlı olmaktı.

İnsan tanımak ve bu insanların arkadaşlığını kabul etmek, halihazırda hiç de kolay olmayan yaşamı, ayrım gözetmeksinin daha da içinden çıkılmaz hale getiriyordu. Hayatın zorluğundan kaçıp ölünceye kadar uyumakla, yiyip içmekle, dua etmekle ve çocukça beyhude “işlerle” oyalanmakla yetinen keşişlerin ve rahibelerin safi korkak olduklarını söyleyerek dudak bükenlerin sözlerinde biraz doğruluk payı olabilirdi. Manastır, humma hastanesinden farklı olmayarak, bir tecrit ve yalıtım tertibatı mıydı sadece? Hayır, Tanrı’nın eviydi. Bu tür mefhumlar özü itibariyle alçakçaydı. Örneğin Hackett’la münasebetinden ne tür bir fayda elde etmişti? Peki ya, aynı mantıkla, Mary’yle olan münasebetinden? Biri alkol alışkanlığını, diğeri ise cinsel arzularını kamçılıyordu. Memuriyette tanıdığı her iki cinsiyetten düzinelerce insana ne demeliydi? Acınası, faydasız hiç kimseler, suratsız yaratıklar ve –daha da kötüsü– can sıkıcı tipler. Başkaları da onu can sıkıcı buluyor olabilir miydi? Bunun ne önemi vardı? Diğer insanların ne düşündüklerini niye kafaya takacaktı ki? Trappist olmaya niyetlenen biri olarak, dünyevi zevklere sırtını dönmesi gerekecekti ama bu o kadar da kolay olmayacaktı, çünkü zevk olarak adlandırılacak şeyler hakkında hemen hemen hiçbir şey bilmiyordu.

Tramvay son durağa doğru gürültüyle ilerlerken, Mick aşağıda uzanan Dalkey Caddesi’ni belli belirsiz seçebilmişti; birkaç dükkânda gecenin ilk ışıkları kendini gösteriyordu. Merdivenlerden aşağı tökezleyerek inerken, sınırlarının bozuk olduğunu fark etti. Neden? Ah, belli bir sebepten değil

– Kolza’da Mary’yle kapışmadan önce usturuplu bir içkinin (cin değil) düzeltmeyeceği hiçbir sorunu yoktu. En yakındaki ruhsatlı barda, önünde duran viski kadehinin kehribar rengi cazibesini inceledi ve terbiyesini takınması gerektiğine bir kez daha karar verdi. *Finnegans Wake*’in ve bütün o ipe sapa gelmez saçmalıkların da canı cehennemeydi! Bu edebi ahlaksızlık meselesiyle ilgili kilisenin öğretisi neydi? Bilmiyordu ama şu küçük Katolik cemiyeti broşürlerinden birinden öğrenebilirdi belki, hiçbir şeye mal olmazdı bu ona.

Giderek ılımlı bir ruh hali çöktü üzerine. Misyonu basit ve saygıdeğerdi, birincil hedefiyse ruhunu günahlardan arındırmaktı. Bunun nesi yanlıştı? Hiçbir şeyi. Ama tesirinden hiçbir şey kaybetmeden, gerekli açıklamaları efendice de yapabilirdi. Bağırıp çağırmak, kaba saba davranışlarda bulunmak yabani yaratılışlı biri dışında kimseyi etkilemezdi. Peki ya Mary rezalet çıkarırsa? Bu imkânsızdı. Duruşu, entelektüel olgunluğu ve kültürlülüğü toptan palavra olabilirdi, ama insan bir ömür boyu takındığı yapmacık tavırları eski bir ceket gibi çıkarıp atamazdı. Rezalet falan çıkmayacaktı ve sanki bu öngörüğü tescillemek istermiş gibi, azıcık da olsa kendi zevki için son bir kadeh daha sipariş etti; bu zevkleri çok geçmeden sonsuza dek bırakacaktı zaten. Sistersiyenler? Basitti: yarın sabah telefon rehberine bir göz atarak bu azizlerin yerini tam olarak tespit edebilirdi. Kendi kendine arifane bir İrlanda atasözü mırıldandı: *Tanrı’nın yardım eli kapıdan daha beride.*

Kolza Otel’nin kapısını açtığı anda, özel bir sessizliğe tosladığını, hatta bahis mevzusunun bizzat kendisi olduğunu hissetti. Mary ve Hackett barın ta öbür ucunda baş başa oturuyorlardı. Hackett’ın sallapati tavırlarından ve parlayan gözlerinden uzun süredir işkembesini içkiyle doldurmakta olduğu belliydi. Mary sarhoş değildi –onun bu yolda ciddi mesafeler katettiğini hiç görmemişti– ama suratı solgundu ve telaşlı bir

ifadesi vardı. Bayan Laverty barın arkasında sessiz duruyordu, tuhaf bir biçimde yola getirilmiş gibi bir hali vardı. Mick latif ama lakayt bir edayla herkesi başıyla selamladı, bara oturdu ve bir viski istediğini mırıldandı.

“Danimarka prensi içeri girer!” dedi Hackett, gürül gürül çıkan, tok bir sesle.

Mick hiç oralı olmadı. İçkisi geldiğinde Mary’ye döndü.

“Günün nasıl geçti Mary?” diye sordu. İyi mi, tekdüze mi, yoksa sadece sıradan mı?”

“Şöyle böyle işte,” diye cevap verdi Mary biraz durgun bir şekilde.

“Günler kısıyor,” dedi Bayan Laverty.

“Sen neler yaptın bakalım iblis?” diye sordu Hackett kulak tırmalayan bir sesle.

“Sana diyeceğim bir şey var Mary...”

“Öyle mi Michael?”

Michael mı? Bu kelime onu afallatmıştı. Onun adı Mick’ti. Trendeki kondüktör bile ona bu isimle hitap ederdi, pek çok barmen de öyle. Michael olarak hitap edilmek – üstelik Mary tarafından! Vay, vay! Yazmış olduğu oyun için tuhaf bir giriş olmuştu bu kuşkusuz.

“Duydun mu beni?” dedi Hackett tersleyerek ve yerinden doğrularak. “Çene çalmayı bırak birkaç saniyeliğine. Bir açıklama yapman icap ediyor. Ona akşam gazetesini uzatıverin Bayan Laverty.”

Uyuşuk Bayan Laverty kucağındaki gazeteyi barın üzerine koydu. Manşet, Mick’e bir şey ifade etmemişti ama iki sütun ötede büyük harflerle “KORKUNÇ DALKEY YANGINI – Küçük Konak Kül Oldu” yazısını gördü. Faltaşı gibi açılmış gözlerini başlığın altındaki daha küçük harflerle yazılmış yazıya çevirdi hızla ve çok geçmeden söz konusu konağın De Selby’nin gizli sığınağı olduğunu anladı. Habere göre, konağın sahibi-

nin Londra’da olduğu anlaşılmıştı. Dunleary ekiplerinin işi, su tazyikinin zayıf olması ve yangın yerine ulaşmanın kolay olmaması nedeniyle ciddi şekilde güçleşmişti. Ev ve içindekiler tamamen kl olmuştu, etraftaki bazı ağaçlar bile yangından hasar görmüştü. Mick neredeyse bilinçsiz bir halde ikisinin geri kalanını midesine indirdi. Herkese nanik çeken bir durum söz konusuydu, eğer ortada bir durum vardıysa tabii. D.M.P.’yi kurtaran ileri görüşlü dâhi, orada, bir barın kenarında sessizce oturuyordu işte. Tanrım!

“şu işi anlatsan iyi olacak. Mary de dahil buradaki herkes De Selby’yi biliyor. Evi ateşe vermeni o mu istedi? Doğruyu söyle Mick, Tanrı aşkına. Burada hepimiz dostuz.”

“Ne feci bir şey, değil mi?” diye sordu Bayan Laverty göstermelik bir şekilde ve usulca. Mick bardağını Bayan Laverty’ye doğru iterken, “Bu ne zaman oldu?” diye sordu.

“Bu sabah çok erken.”

“Ne tür bir dalavere çeviriyorsun, anlat bakalım,” diye üsteledi Hackett edepsizce. “Olup biteni ortaya çıkarmak avuş Fottrell’in işi, biliyorum, ama birkaç ipucu ver bize. Eski moda sigorta dmeni mi bu yoksa?”

Mick’in yanıtı pervasızdı.

“Kes sesini, Hackett. Sarhoş sinsinin tekisin sen.”

Bu tavrı gerçekten sert bir etki yapmış olmalıydı, çünkü bunu mutlak bir sessizlik ya da en azından Hackett’in içki bardağını emerken çıkardığı ses dışında ıt çıkmayan kısa bir ara izledi. Ama Mary’nin delici sesi duyuldu yine.

“Söyleyeceğim bir şey var demiştin.”

“Evet.”

Onu hiç de alakadar etmese de, neden bunu Hackett’in önünde sylemesindi? Hackett’a aldırmıyordu, ama söyleyeceklerine birinin tanıklık etmesinin de zararı dokunmazdı gerçi.

“Evet Mary,” dedi. “Sana söyleyecek önemli bir şeyim var ama gizli değil, burada söylememin bir sakıncası yok.”

“Neler çeviriyorsan artık, çok kibirli bir halin var bu gece,” diye homurdandı Hackett.

“Öyle mi Michael?” dedi Mary yine buz gibi bir sesle. “Benim de sana söyleyecek önemli bir şeyim var, ilk ben söylesem daha iyi. Bayanların önceliği var ne de olsa.”

“Hey, kesin artık şu gerginliği, ikinize diyorum,” dedi Hackett. “Kesin şunu.”

“Evet, Mary?”

“Söylemek istediğim şey şu, bu gece burada Hackett bana evlenme teklif etti. Ben de kabul ettim. Biz eski arkadaşız ne de olsa.”

Mick elden ayaktan kesildi. Bakakaldı, taburesinden aşağı kaydı, dengesini sağladı ve sonra tekrar oturdu.

“Bu doğru Mick,” diyerek patavatsızca konuştu Hackett, “biz çok, çok eski arkadaşız, giderek de gençleşmiyoruz. Bu yüzden biz de bu konuda bir sıçrama yapmaya ve ömrümüzün sonuna kadar kafaları birlikte çekmeye karar verdik. Alınma sakın Mick, ama Mary’yle sen nişanlı değildiniz ki. Ona bir yüzük vermedin.”

“Bu bir şeyi değiştirmezdi,” diyerek araya girdi Mary.

“Haftalardır birlikte gösterilere, barlara ve danslara gidiyoruz. Mary’yle ilgili şu kadarını söyleyeyim sana – o yaşam dolu. Bunu hiç tahmin etmezdin değil mi? Ya da tahmin ettiysen bile bu keşfi sır olarak sakladın herhalde.”

Mary, Hackett’ı sertçe dürttü.

“Bu tür şeyler söylemene gerek yok,” dedi. “Onun yapısı seninkinden farklı, hepsi bu. Soytarılık yapma.”

“Doğru söze ne denir,” dedi Hackett, hafiften abartılı jestlerle içkisini bitirirken. “Doğru söze ne denir. Sen dışarı çıkmak isterken, o zavallı annesine yulaf lapası hazırlamak için evde kalıyordu.”

Mick istemsizce taburesinden aşağı kayd ı yine.

“Eğer bir kez daha annemden bahsedersen,” diye h ırladı, “o pis ağz ını dağıtır ım.”

Mary’nin kaşları çatıldı.

“Bayan L.,” diye seslendi Hackett, “bize duble birer içki daha verin, herkese. Bizim gibi insanların bebekler gibi didişmesi gülünç kaçıyor. Pekâlâ Mick, sakınleş biraz.”

Mick taburesine geri oturdu.

“Söylemek istediğim şeyin artık bir önemi yok, Mary,” dedi. “Önemi yok.”

Mary’nin beti benzi atmış gibi geldi Mick’e. Işığ ın bir oyunu da olabilirdi, ama gözleri yere çevrilmişti. Mick garip bir şekilde hislenmişti.

“De Selby sohbet konusu olarak men edildi madem, şu senin James Joyce’tan bahset bize,” dedi Hackett cıvık bir samimiyetle.

Mick tarafsızlaştığını hissetti, eğer bu tabir bir anlam ifade ediyorsa. Hackett’ın ısmarladığı yeni içkiyi bile ses etmeden kabul etti. Ne söyleyebilirdi ki? Söylenec ek ne vardı?

“Evet,” diye çıktı Mary’nin sesi. “Başka bir şeyden konuşalım.”

Sessizlik içinde gerginlikle içtiler içkilerini.

“Joyce,” dedi Mick sonunda, “nerede olursa olsun, nasıl olursa olsun, zamanında büyük bir yazardı. Mary’yle benim hikâyemizden nasıl bir iş çıkar ırdı acaba, merak ediyorum.”

Kendi konuşması garip ve acınası geldi kulağına. Mary’nin rengi solmuştu, dalgındı. Hackett sadece sarhoştu. Hackett tekrar konuştu.

“Mick, senin şu Bay Joyce’unu kendine saklayabilirsin. Kim daha iyi bir kitap yazabilir, biliyor musun?”

“Kim?”

“Bizim Mary.”

“Tabii, cebbardır o, bilirim.”

“İşte, doğru kelime bu. Cebbar.”

Sonra Mary konuştu.

“Bunun yazmaya kalkışacağım türden bir hikâye olduğunu sanmıyorum. İnsan kendi dışındaki şeyleri yazmalı. Kendi hırğürünü ve dertlerini cilalayarak edebiyat yapan yazarlardan gına geldi bana. Bu bir çeşit kibir, genellikle de çok bıktırıcı.”

Dikkate değer başka bir sessizlik daha oldu. Anlamsız davranışları kesindi – sanki bir edebiyat camiasındaymış gibi kitaplar üzerine yapılan konuşmalar, şiddet olasılığıyla birlikte kişisel duyguların da işin içine girdiği çirkin bir öfke nöbeti ardından hemencecik durulurdu. Yapmacıktı, sahteydi. Mick geldiğine pişman olmaya başlamıştı; ağzını açıp konuştuğuna ve o kadar içtiğine de. Hackett’in kaşları çatık değildi, muhtemelen karmakarışık düşüncelerinin labirentinde, yolunu kaybetmişti. Mary’nin başı öne düşmüştü, yüzünü hafifçe Mick’ten öteye çevirmişti. Mick herkesin huzursuz olduğunu hissetti. Sessizliği bozan Hackett oldu, çoğunlukla kendi kendine konuşur gibiydi.

“Mary,” diye mırıldandı, “yaptığımız şu anlaşmayı unutam. Güzel günlerimiz oldu, ama benden hayır gelmez. Sarhoşun tekiyim ben. Hiç de senin tarzın değilim.”

Mary dönüp ona baktı ve hiçbir şey söylemedi.

“Şurada oturan adı batasica adam fena değil,” diye mırıldanmaya devam etti Hackett. “Sen de bunu bal gibi biliyorsun. Bak şuna. Yüzü kızarıyor.”

Mick kızarıyordu büyük ihtimalle. Allak bullak olmuştu, kendini bir aptal gibi hissediyordu. Olaylar sapkınca tersyüz olmuş gibiydi, çünkü Mary’nin kendini domuz gibi hissetmesinden kendini sorumlu tutuyordu. Bu durumu kurtarmak için bulduğu gülünç çare, Bayan Laverty’den herkese birer içki daha vermesini istemek oldu. İçkileri bizzat aldı, bir tep-

siye yerleştirdi ve kendi elleriyle servis etti. Yüksek sesle şerefe kadeh kaldırdı:

“Bize!”

Bu dilek sessizce hüsnükabul gördü.

“Ciddi değildin, değil mi Mary?” diye sordu sitemle.

“Hayır Mick. Sen kör olası bir budalasın.”

“Ama evleneceğın kör olası budala, değil mi?”

“Sanırım öyle. şu Hackett’tan da hoşlanıyorum, ama o kadar değil.”

“Sağ ol be, hemen sattın beni,” dedi Hackett gülümseyerek.

Hikâyenin bu kadarını nakletmek yeterli. Eve doğru yol alan tramvayda aralarındaki sessizlik ikisinin de malumuydu ve özenle beslendi. Sonrasında ne oldu? Fazla bir şey değil. Birbirlerini budalaca kaybettiler, ama sadece birkaç saatliğine. Mary konuştu:

“Mick, bu gece söyleyeceğın o korkunç şey neydi?”

Bu soru kaçınılmazdı Mick’e göre, ama ihtiyat gerektiriyordu.

“Ah, annemle ilgili bir şey,” dedi. “Giderek elden ayaktan düşüyor, Drogheda’ya gidip kız kardeşiyle birlikte yaşamaya karar verdi.”

Mary hafifçe Mick’in bileğini sıktı.

“Ah, ne muazzam kadın! Peki ya o küçük ev? Orada biz yaşarız herhalde, ha? İnsanın başının üstünde bir çatısı olması gibisi yok. Eski moda bir düşünce, ama çatı güvence demektir – kendimiz ve ailemiz için.”

“Aile mi?”

“Evet Mick. Bir bebeğım olacağından eminim.”

Sonsöz

Flann O'Brien'in dünyasına artık bir nebze de olsa aşina olan okura yazarı uzun uzun anlatmaya gerek olmadığını düşünerek, bu sonsözde sadece birkaç noktaya değinmek istiyorum: *Üçüncü Polis*'i okumuş olanların bu romanda hemen fark edecekleri şey, molekül teorisinden dem vuran kısımların *Üçüncü Polis*'tekiyle hemen hemen aynı olması. Bunun nedeni Flann O'Brien/Brian O'Nolan'ın konu bulma sıkıntısıyla kendini tekrarlamış olması değil elbette. O'Brien yayıncılar tarafından reddedilen *Üçüncü Polis*'i yaşarken gözden çıkarmış, hatta bir daha adını bile anmamıştır. Yazar *Üçüncü Polis*'te ana metnin dışında, dipnotlarda ayrı bir anlatının kahramanı olarak yarattığı De Selby karakterinden ve onun garip teorilerinden yepyeni bir kurgu çıkarmış, bu alt-anlatıyı *Dalkey Arşivi*'nde daha gerçekçi bir dekorla yepyeni bir kılıkta sahneye koymuştur. Söz konusu tekrarların nedeni bundan ibarettir.

James Joyce'la, özellikle *Ulysses*'le yakın tanışıklığı olan okurların bu romandan ayrı bir keyif alacakları kesin. *Ulysses*'i tek bir cümleye indirgeyerek anlatmak her ne kadar imkânsız olsa da, hayaletlerin her yere sindiği bir sömürge başkentinde kendi hayaletleriyle hesaplaşan karakterlerin hikâyesi olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır en azından. Joyce'un kendisi de, öldükten sonra O'Brien'in kuşağındaki İrlandalı yazarlar

için hesaplaşmaları, hatta kurtulmaları gereken bir hayalet haline gelmiştir. Özellikle O'Brien *At Swim-Two-Birds*'ün yayımlandığı tarihten itibaren Joyce'la kıyaslanmaktan yakasını kurtaramamıştır. Bu hesaplaşmanın izini O'Brien'in bütün romanlarında sürmek mümkün. Hem reddettiği hem de el mahkûm kucakladığı bu hayaletle aynı hamurdan yapılmıştır O'Brien ne de olsa, bilhassa söz konusu mizah anlayışı olduğunda. Joyce'un mizah anlayışını O'Brien trajik bir mizah olarak yorumlar; böyle olması da kaçınılmazdır. Ona göre, Joyce "İrlandalı Katoliklerin geçmişlerinden devraldıkları kıyamet duygusunu kahkahayla hafifletir. Gerçek mizah böyle bir miras gerektirir: Rabelais komiktir, ama onun yazdıkları kabak tadı verir. Onun yazısında eksik olan şey trajedidir" ("A Bash in the Tunnel"). Burada O'Brien sadece Joyce'un mizah anlayışını değil, kendisinininkini de dillendirir.

Yazarın *Dalkey Arşivi*'nde Joyce'u karakter olarak konuşturması, hatta sorguya çekmesi, onu ikonlaştırılan kimliğinden tamamen soyup hem komik hem acınası bir kılığa sokması bir nevi intikam olarak düşünülebilir en başta. Bunda gerçeklik payı olduğu tamamen yadsınamasa da, O'Brien'in derdi aslında Joyce'la değil, Joyce'u kült bir figüre dönüştüren edebiyat "sektörü", kanon yapıcılar ve her türlü otorite merciiyle. Romanda *Ulysses*'i yazdığını inkâr eden, *Finnegans Wake*'ten haberi bile olmayan Joyce, daha genel bir tartışmanın sadece edebiyat ayağını oluşturuyor. Metin-otorite-gerçek üçgeninde sergilenen parodiden nasibini alan diğer alanlar din, bilim ve felsefe. Örneğin, Aziz Augustinus'un öte dünyadan arz-ı endam ederek De Selby'yle yaptığı konuşma, dinin soyut bir sistem olarak evrende düzeni sağlama ve şekillendirme çabasının komik bir parodisine dönüşüyor. Teolojiyi ve bilimi temsil eden bu iki karakterin birbirlerine savurdıkları suçlamalar ve

Aziz Augustinus'un kült eseri *İtirafılar*'ıyla ilgili yaptığı itiraf-
lar evlere şenlik bir seyir sunuyor okura.

Kısacası, ölülerin dile gelip konuştuğu bu romanda, gerek yazılı gerekse sözlü olarak geçmişten miras aldığımız bilgilerin ve inançların sorgulanmasıyla karşı karşıya bırakıyor O'Brien bizi. Tevekkeli değil, romandaki çoğu karakter tarihi yeniden yazmak ve düzeltmek için yanıp tutuşuyor. Buna, kilise tarihini yeniden yazarak süregelen yanlışları düzeltmeyi amaçlayan Joyce da dâhil. Dolayısıyla, yazmak ve okumak eylemlerine komik bir maske altında ciddi anlamlar yüklüyor O'Brien ve günümüz edebiyatçılarının pek sevdiği alternatif tarihler, tarih yazımının kurgusallığı vb. meseleleri Kuşkucu Thomas misali kurcalıyor. Her türlü hâkim söyleme, tabiri caizse nanik yapıyor. Kendisini ve her şeyi çok ciddiye alan, dilin ve anlatıların gerçeği aktarmadaki sınırlamalarını sorgulamaktan aciz kişilere de batırıyor iğnesini. Anlatıların kanonlaşmasında kalemi elinde tutan yazar ve eleştirmenler kadar okurların da payı ve sorumluluğu olduğuna işaret etmekten geri kalmıyor. O'Brien'in kara mizahı günümüz tartışmalarında sıkça gündeme getirilen sorulara kapı aralıyor: Örneğin, bir metni otorite kılan nedir? Kanon metinlerin, doktrinlerin ve sorgulanmadan kabul edilen büyük anlatıların ardında yatan anlatılmamış hikâyeler "şimdi"ye yüklediğimiz anlamı nasıl değiştirir? Ancak bu tür sorulara kendi cevabını vermek yine okura düşüyor.

Bütün bu sorgulamaların ve soruların ışığında, romanın bütünlükten yoksun gibi görünen yapısı da aynı amaca hizmet ediyor. Bilim, din, felsefe ve edebiyat söylemleri ve jargonları çarpışıp duruyor ve hiçbirisi sonunda diğerleri üzerinde egemenlik sağlayamıyor. Roman için kimi zaman, tek bir odak noktasından ya da bütünlükten yoksun olduğu ve roman anlatı geleneği içerisinde kendine güçlü bir yer edine-

mediği şeklinde yapılan eleştirel yorumlara tam da bu noktada şüpheyle yaklaşmakta fayda var.

Dalkey Arşivi herhangi bir eylemle veya eylem planıyla değil, olasılıklarla bitiyor. Baş karakterin roman boyunca kendi geleceğiyle ilgili kurguladığı plan geçerliliğini yitiriyor, kendi anlatısındaki hâkimiyeti bile son buluyor. Geleneksel bir sonla bitiyor izlenimi verse de, roman aslında tam bir gizem ve bilinmezlikle son buluyor: Firari De Selby'nin nerede olduğu ve absürd teorilerini nerede, ne zaman ve nasıl uygulamaya koyacağı belirsizliğini koruyor; Joyce'un akıbetinin ne olacağı muallakta kalıyor; ölümcül D.M.P. maddesi hâlâ İrlanda Bankası'nda bir kasada tehdit oluşturmaya devam ediyor; Mary'nin verdiği haber Mick'in yaşamıyla ilgili planları düşünüldüğünde tam bir kaos yaratıyor. En nihayetinde, var olan ve kabul gören fikirlerin, dini/felsefi/bilimsel/edebi materyallerin bir araya getirildiği bir arşiv niteliğine bürünen hikâyenin tamamı geçmişe ait bir hayaletten ibaret kalıyor. Dalkey'nin topografik yapısı, Vico Yolu'nun metaforik göndermeleri de bu belirsizlik ve kaos vurgusunu tamamlıyor. O'Brien "Dublin'in eşsiz arşivcisi" Joyce'a bu son romanında ironik bir selam çıkıyor.

*Gülden Hatipoğlu
İzmir, 2011*

Yayınevimizdeki Diğer O'Brien Kitapları

James Joyce ve Samuel Beckett'la beraber İrlanda edebiyatının Kut-sal Üçlü'sünü oluşturan Flann O'Brien, 20. yüzyılın en büyük yazar-larından biri sayılır. O, parodi ve hicvi muzipçe kullanarak dilin anlamı iletmede, hatta oluşturmada üstlendiği kurgusal rolü alaşağı etmesiyle ve gerçeklik dediğimiz kurgunun maskesini düşürmesiyle, Avrupa post-modern kelimesini henüz duymamışken postmodern olmuş bir yazar-dır. Everest Yayınları O'Brien'in eserlerini Türkçe okurlarıyla buluştur-maya devam ediyor.

Üçüncü Polis

Türkçesi: Gülden Hatipoğlu

Yayına Hazırlanan Kitaplar

At-Swim-Two-Birds